

ოლე

მწერალთა ასოციაცია
„ლიტერატურული კახეთის“ გამოცემა

The Literary Magazine OLE

ჟურნალი გამოდის 2004 წლის ივნისიდან
ISSN 1512-3995

ოლე – ბრყენა, გინა მოგრძე ტყე ველთა შუა
სულხან საბა

ოლე – ახომი საჩრდილობლად დატოვებული
ხე

ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი

ოლე – გიორგი ლეონიძის პოეტური შედევი

მთავარი რედაქტორი

აკაკი დაუშვილი

რედაქტორები

ფარნა რაინა
ნუნუ ძამუკაშვილი

მხატვრული რედაქტორი

სოფიო ქელიძე

მისამართი: 2200 თელავი
ერეკლე II-ის გამზირი №6
III სართული
მობ: 555 46 44 29
მწერალთა ასოციაცია
„ლიტერატურული კახეთი“
მობ: 558 48 24 80

მასალების გამოგზავნა შეგიძლიათ
ელექტრონული ფოსტით
E-mail: akakidau@mail.ru

ჟურნალ „ოლეს“ წინა ნომრების წაკითხვა
შეგიძლიათ საქართველოს პარლამენტის
ეროვნული ბიბლიოთეკის საიტზე www.nplg.gov.ge —
ციფრული ბიბლიოთეკა „ივერიელის“
ვებგვერდზე.

„ოლეს“ რედაქციაში შემოსული მასალა
არ რეცენზირდება და ავტორს არ უბრუნდება

საქართველოს
აუღბურის, სპორტისა
და ახალგაზრდობის
სამინისტრო

შემოქმედებით
საქართველო
CREATIVE GEORGIA

ჟურნალის ეს ნომერი გამოდის
საქართველოს კულტურის, სპორტისა
და ახალგაზრდობის სამინისტროსა
და „შემოქმედებითი საქართველო“
სელაშეწყობით

№5, (64), 2023

ოქტომბერი

გამოდის სამ თვეში ერთხელ

„ოლე“ ლიტერატურული ჟურნალი

შინაარსი

მხატვრული ლიტერატურა

- 3. მარიამ კოზმანიშვილი. ლექსები
- 13. სათუნა გოზალიშვილი. მოთხრობები
- 22. ვანო ჩხიკვაძე. ლექსები
- 29. ქვბუჯა თავზარიძე. ჯავრო ბებო. ნოველა
- 33. გიგი ჩიქვინაძე. ალები და ანგელოზები.

მოთხრობა

- 38. გადრი სულაძე. ლექსები
- 43. ლანა მანველი. სად არის ბედნიერება.

- 49. ვახტანგ ჭანკოტაძე. ლექსი

გაგვვიპისთვის საკითხავი

- 50. ნინო სტურუა. ლექსები
- 52. როლანდ გიორბაძე. უარსებულო ქვეყანაში. მოთხრობა

ხელოვანი სხვა რაკურსით

- 56. კახა ცაბაძე. ლექსები

თარგმანი

- 57. ემილი დიკინსონი, ლუის მაკნისი. ლექსები. თარგმნა ნინო ძამუკაშვილმა

კრიტიკა-პუბლიცისტიკა

- 59. როსტომ ჩხეიძე. ილიას ჯილდოს ახალი ლაურეატები
- 61. მაყვალა მიქაძე. ქართული მხატვრული სიტყვის დიდოსტატის – მურთაზ ნაკუდაშვილის — ლექსის სამყარო
- 67. ნინო დარბაისელი სტრონი. ვარსკვლავებით მოჭედილი ცა აფხაზეთის თავზე
- 72. ქეთევან ჯაჩვალაძე, ნინო კატრიანიშვილი. გრამატიკის პოეტიკა და პოეზია
- 81. ქეთევან ფირუზაშვილი. ფსიქოლოგიური პორტრეტები მოთხრობაში „ხევისბერი გოჩა“ და ევროპული ლიტერატურული პარალელები
- 86. ნანა რჩაულიშვილი. ...უამმა კალამი დამიტუსალა...

დაიბეჭდა გამომცემლობა „მერიდიანში“

გარეკანის პირველ და მეოთხე გვერდებზე ქართველი მწერლების პოსტერები. მხატვარი სოფიო ქელიძე

ალექსანდრე ყაზბეგი - 175

* * *

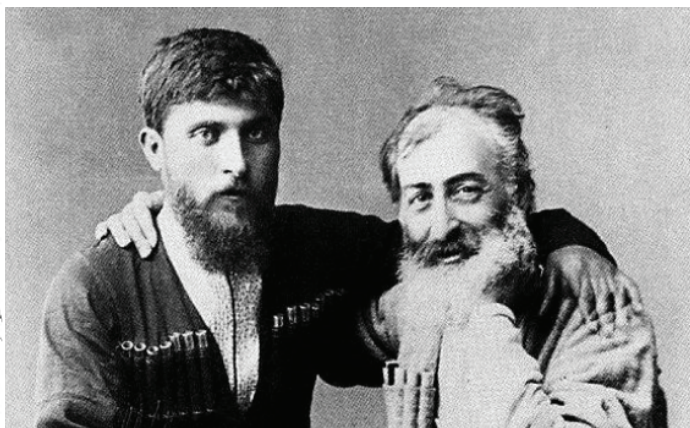
„ირწმუნენ! შვილნო და ძმანო!.. ირწმუნენ ფარისეველნო და ურწმუნენო, რომ ვისიც გული ერთხელ იგრძნობს მოძმეთ სიყვარულის დიდებულებას, მისი გული საუკუნოდ გადაებმის ხალხის გულს, გადაებმის და შემდეგ ყოველი დაკვნესება მათი სახმილის ცეცხლად გაისმის მათთან დაკავშირებულის გულში, ყოველი ტკივილი თვითულისა მძაფრად მოედება მათთვის თავგადადებულს...“

ალექსანდრე ყაზბეგი

2

ალექსანდრე ყაზბეგის სახლ-მუზეუმი

„რამ დამლალა“ და გზამ...
რა უნდა ღლიდეს მგზავრს?...
რამ დამლალა და ფრომ...
სულდამერობილთა ჭვრომ...
რამ გამახარა? – რამ...
ზამთარ-ზაფხულის წვლამ...
სამყაროს დედამ – მზემ...
სიყვარულმა და შენ...

მ. კოზმანიშვილი

ფსალმუნის სიყვარულისა

დღეს არარაი უკეთებია ხელსა ჩემსა...
მონყენილ ვარ და სევდიანი...
თვალნი – ჩემნი, ცრემლით სუელნი და სული, გათოშილი...
ვეაჯები უფალს სიმშუიდედას.
ღანვნი გაცრეცილ, ვითარცა ზაფრადი, შემოდგომისაი.
დავშთი მარტოი და უნუგემოი.
სხეულს შეყრია სხეულებაი და ენუკვის მოსვენებასა.
თავი, ჩემი, მოძულეებულ არს ჩემგნითვე.
მსურინ ხილვაი შენი, სანატრელო ჩემო.
ვგოდებ უშენოდ მოარულს დღეებს და გიხმო, სულისა – ჩემისა სასალბუნოდ.
შენ ხარ ღვთაებაი ჩემი და მკურნალი, ჩემი.
უშენოდ დაიშრიტება სიცოცხლეი ჩემი, ვითარცა წყარონი – ხვატისაგან.
დღეი, ჩემი, ცალიერ და სმენაი, დადუმებულ!..
ენაი, ჩემი, უმეტყველოი და ფიქრი – გასავათებულ...
მზერაი ჩემი, მონატრებულ ხილვასა შენსა!..
უკუეთუ დავშთე უშენოდ, გაიცრიცოს მზეი – ჩემისა სიცოცხლისაი...
გვაჯები, აღმანთე ცეცხლად, სიყვარულო!
აღერსით მოესალბუნე მწუხრსა ჩემსა და განმიღვივე სხივნი – სიამისაი!..
ნუ ეულად შემარჩენ მუხთალსა ყოფასა და კაცთა – უგუნურთა, რომელნიცა
სიბოროტითა და სიბეცითა ჰვლიენ, ვითარცა მთვარეულნი...
უშენოდ არა ძალმიძს ყოფნაი სოფელსა შინა,
არა მელამაზების მზეი მშუენიერი,
არა მესალბუნების მთოვარეი სისადავითა!..
დღიდან, საკუთარის თავის შეცნობისა, ნიადაგ მოვილტვი შენსკენ, ვითარცა
ფარავანაი, ლიცლიცა შუქისაკენ.
სიზმარულ შვებად მესახები და მოგიხმო მარადიულად!..
სული ჩემი, შეშლილ და ბორგნეულ არს შენისა მონატრებისაგან!..
მო, სიყვარულო, დაშთი ჩემთან მარადიულად!
აღმომინათე ცისკრად დღეი, ხვალინდელი!

დამხატე

აბა სცადე და დამხატე:
 შეშლილი და დინჯი – ერთდროულად....
 ბობოქარი სულით და თვალეებში ჩაკირული სევდით...
 შინაგანი ცეცხლით და გარეგნული სიმშვიდით...
 გულში მზესავით აბრიალებული სიყვარულით და შუბლზე
 ფიქრისკვალდანატოვარი „ნაიარევით“...
 დამხატე –
 „ქალი – და, დედა, მიჯნური, ძიძა, ტირიფი, არყი,
 ია და ნუში“....
 აბა სცადე და დამხატე...

ჩემი ნისლიანი შემოდგომა

პროზა, პოეზიის ელემენტებით

ნავალ და თვალს წყალს დავაღვინებ...
 ნავალ და გავერთობი...
 ვთქვი.
 ჩავიცვი ჩემი ყველაზე ლამაზი კაბა...
 ყველაზე წვრილქუსლა ფეხსაცმელი...
 თვალეებში პანანინა მზეები შევისახლე...
 ტუჩებზე – ლიმილის ლილილოები
 და ნაკეკლუცდი.
 განა სიხარული მხოლოდ გოგონებისაა?...
 ჩემი ნისლიანი შემოდგომაც
 ხომ შეიძლება იყოს მხიარული?...
 განა საკუთარი განწყობა საკუთარ ნებაზე არაა დამოკიდებული?...
 თავს ვირწმუნებდი...
 მივდიოდი და
 თავს ვირწმუნებდი,
 რომ დღეს ყველაზე მომხიბვლელი,
 ყველაზე ხალისიანი,
 ყველაზე ბედნიერი ვიქნებოდი...
 იყო დარბაზი – თეთრი და მოზეიმე...
 ბროლის ბრიალა ქალებით და
 თეთრი ყვავილებით...
 საქსაფონის ბანგით
 და სიცილის ფეიერვერკებით
 და ამ საყოველთაო, ზეალმატებულ აღტკინებაში
 უკვალოდ გაქრა ჩემი თავდაჯერება...
 ჩაქრნენ მზეები და
 ლილილოები...
 გაიცრიცა ჩემი ლამაზი კაბა...
 ვიდექი გედებივით ყელმოღერილ,
 მშვენნიერ ქალთა შორის,
 ჩემი უსასობით დათრგუნვილი,
 სახლიდან ბავშვივით ჯიუტად გამოდევნებული სევდით,
 სრულიად უცხო და ზედმეტი –
 სამეფო წვეულებისთვის...
 უშენთვალეო დარბაზისთვის,
 სადაც არავისთვის იყო
 ძვირფასი და საოცნებო,
 ჩემი ნისლიანი შემოდგომა.

ნივთები

ნივთები მოგონებებს ინახავენ...
წარსულს აღვიძებენ...
აი, მაგალითად, ეს კოვზი,
მძიმე და მოჩუქურთმებული ტარით,
დედას მეგობარ ქალს მახსენებს,
იმ გემრიელ კერძს,
მან რომ მოგვართვა,
როცა დედა ავად იყო...
შემწვარი ბადრიჯანი,
პომინდვრის სოუსით...
ლამაზი ქვებით და ამ კოვზით(?)...
მოგვიანებით ქვაბი წაიღო,
კოვზი კი დატოვა,
თუ დარჩა, არ მახსოვს...
არ ვიცი რატომ, მაგრამ მიყვარს ეს კოვზი,
მძიმე და მოჩუქურთმებული ტარით.
ავიღებ ხელში და წამსვე ის დღე,
ის ქალი, იმ კერძის გემო მახსენდება...
ნივთები მოგონებებს ინახავენ,
წარსულს აღვიძებენ...
აი, მაგალითად ეს უცვეთელი
მწვანე კოფთა,
დედისეული...
მრავალჯერ განარეცხი და მაინც დედის სურნელით...
ჩავიცვამ და დედის ხელების
სიტბოს ვგრძნობ თითქოს...
მისი ტკბილი ხმაც კი ჩამესმის..
33 წელი გავიდა დედაჩემის
ცად აფრენიდან.
33 წლით გავიზარდე.
33 წელია, ვნატრობ და მონატრებას მისეული ნივთებით ვახშობ...
ამ კოვზს და კოფთას ყველაზე სათუთი მოგონებების გაცოცხლება
შეუძლიათ,
ისინი ყოველთვის დედასთან მაბრუნებენ.

გამოსათხოვარი, ძმასთან.

ჩვენ ერთი ბავშვობა გვქონდა,
საზიარო მამით და
საზიარო ტრაგედიებით...
ბევრი რამ გვქონდა მოსაგონარი,
თუმცა უკვე აღარ ხარ და
მე ცალად გავუყვები
ხსოვნის ბილიკებს...
ჩვენს დედებს ერთმანეთი სძულდათ.
დედაშენს მეც ვძულდი,
როგორც მისი საყვარელი მამაკაცის
პირველი შვილი...
მეც მძულდა, ბავშვური გზნებით და სისასტიკით,
მძულდა დედაჩემის ცრემლების გამო,
მძულდა, როცა ჩვენს სახლში

მარია კოზმანიშვილი

შენს ნასაყვანად მოვარდებოდა,
 ჰაიჰარად ჩაგიყრიდა გარეცხილ-დაუთოვებულ სამოსს ჩანთაში
 და ქოთქოთით მიგარბენინებდა,
 როგორც „უნებართვოდ“ ნამოყვანილს...
 მე კი ცრემლებით დაბინდული თვალებით
 ვიჯექი ქვიშაში და შენი პანანინა თითებით აგებულ სახლებს
 დავტიროდი...
 მიყვარდი...
 ყოველთვის მიყვარდი...
 შენი თბილი თვალების ჭიდან
 საჩემო სიყვარულის წყაროს ვენაფებოდი და მეიმედებოდი...
 დღეს კი აღარ ხარ.
 ფრთამოტეხილი ჩიტის სევდით დავდივარ
 და დიდი ხნის წინ ნაცარნაყრილ
 ტკივილებს ვაცოცხლებ...
 დაე, უფალმა ჩაგკიდოს თბილი ხელი,
 ცის ბილიკებზე მიმავალს, ძმაო...
 გადავაგორებ დარდის დოლაბებს
 და გაღვივებულ ხსოვნას ისევ ნაცარს მივაყრი,
 შენთან მოსვლამდე რომ
 არ ჩაინვას.

წვიმაზოზუნისა

გულხელდაკრეფილი ჯდომის დღეებია,
 წვიმების მობეზრებისა და მზის მონატრების დრო...
 რამდენი ხანია, ყვავილების სუნთქვას ველარ აყურადებ...
 ჩიტების რია-რიას ვერ უსმენ თვალებდახუჭული...
 გაიღვიძებ, წვიმს...
 დაიძინებ, წვიმს...
 უკვე ზეზეურად თვლემ წვიმის მონოტონურ ნკაპუნსა და შხაპუნზე.
 საკუთარ სულში ჩალრმავების დღეებია,
 წარსულის მირაჟებში ხეტიალის,
 ოცნების კოშკების წამომართვის,
 მეგობრისათვის გულის გადაშლის სურვილის დღეები...
 ტელეფონისკენ გეპარება გული და მზერა...
 ხმა გენატრება,
 ხმა, რომელიც ცინგლიან დღეებს გაგიფერადებს,
 გაგახსენებს სადღაც, კუთხეში მიგდებულ თავს და აგალიღინებს...
 ველარგამოდარებული ივნისია,
 თვალსა და ხელს შუა გაპარული ზაფხულის სევდა...
 აღარცრა დარჩა შემოდგომამდე,
 მტირალა ივნისიდან, მტირალა სექტემბრამდე,
 იმ დრომდე, როცა ორი შემოდგომა
 გაუყვებით ზამთრის ბილიკებს.

* * *

აგიკვიატე მთვარეულის შემოლილი ჟინით...
 სულის კვილი მარტის ქარებს გადავაბრალე...
 ძარღვებს წინკნიდა გასამხელი სათქმელი,
 შიგნით...
 და მაინც წვიმებს არაფერი არ დავაბარე.
 ისე გატარე ქანდაკივით უგრძნობ სხეულში,
 რას მიხვდებოდა მოდარაჯე მეზობლის თვალი...
 გხატე ოცნების ნისლში, მზეში მიმორხეულში...
 რომ სინანულით წამეშალა კვლავ შენი კვალი.

* * *

ვდიასახლისობ...
 თბილ ლუმელთან ვარჩევ ისპანახს,
 მოვზილე ცომი,
 სადილისთვის მოვასწრებ ღვეზელს...
 გული, სკივრივით,
 უსაშველო ტკივილს ინახავს
 და ცხელი ცრემლი
 ღანვებიდან ჩამომდის ყელზე.
 ჩვენ, ქართველები,
 არ მოვსულვართ სიმღერით, დღემდე,
 შიმშილიც გვახსოვს,
 გაჭირვებაც, ომიც, ღმერთმანი...
 ჩვენს ბაღნარს მტრები
 უმონყალოდ ჩეხდნენ და გვემდნენ,
 ინერებოდა სისხლით
 ნიგნის ყველა ქვეთავი...
 და ახლა, როცა
 უკრაინას ცა ეწვის თავზე,
 როცა ბავშვები
 ჩიტებივით კვდებიან, უხმოდ,
 მე, თბილ ლუმელთან
 მოფუსფუსე, სადილ-სამხარზე
 ვზრუნავ და
 ჯალაბს ისპანახის ღვეზელებს ვუცხობ.

დილის ყავა

დილაა, ჩიტების მოძახილით,
 მზის წამწამებზე ლამუნია...
 ყავას ვსვამთ, ეზოს მიმშვენებენ –
 თინიკო, ლალი და თამუნია...
 სიცოცხლე სხვა რაა, გულო, ჩემო,
 ამნაირ წუთებით ფასობს სწორედ...
 გვიყვარდეს მოკეთეც, მეზობელიც,
 სანამ მხრებს მიწასთან გავასწორებთ...
 ცაა უნისლო და გამჭვირვალე,
 ხმა – შაშვის, სიყვარულის ფსალმუნია...
 ვასრულებთ რიტუალს – დილის ყავის,
 მე, ლალი, თინიკო, თამუნია.

სინანულისთვის

რა თქმა უნდა, ბევრს ვითხოვდი,
 სურვილს მცირე არ ეთქმოდა...
 მსურდა მზე და გაზაფხული,
 მაშინ, როცა გარეთ თოვდა.
 შეყუჟული ჩემს სენაკში,
 აღვავლენდი ლოცვებს – ცოდვად...
 ქარს ებრძოდა მათხოვარი,
 მე ლამაზი მსურდა ოდა.
 სადღაც ომი მძვინვარებდა,
 სადღაც შვილი კლავდა მამას,
 ზამთრის სარჩო-საბადებლად
 მე ვმარგლიდი პურის ყანას.
 სენს ებრძოდა ავადმყოფი...
 მერე რა, თუ სხვა, ან სხვისი...
 არ მცალოდა მოსავლელად,
 სადარდელი მკლავდა თვისი.
 თუმცა გულს მტკენდა ძალადობა,
 სხვაზე – მამის, ქმრის თუ ძმისა,
 აბა ვისი მადლი მომდევს,
 მივეშველე აბა ვისა?..
 რა თქმა უნდა, ბევრს ვითხოვდი,
 არ ეთქმოდა სურვილს – მცირე...
 ბევრჯერ ჩემი სიხარულით
 სხვისი სევდა დავამცირე.
 ნებით არა, უნებურად,
 ბევრს ვატკინე ალბათ გული...
 ვიღაც მარტო ბერდებოდა,
 მე მათბობდა სიყვარული...
 სხვამ თუ არა, შენ ხომ იცი,
 რომ ბოროტი არ ვარ, ღმერთო,
 რა ვქნა, თუკი ვერ ვახერხებ,
 მცივანისთვის სანთლად ვენთო!..
 არ ყოფილა დღემდე ჩემთვის –
 „სხვისი ჭირი – ღობის ჩხირი“...
 უილაჯო სევდისაგან,
 ხომ გინახავს, როგორ ვტირი...
 მაგრამ მაინც ცოდვილი ვარ,
 მებევრება ჩემი სევდა...
 როგორ მინდა, როცა წავალ,
 სული მტკივანთ დარჩეთ მზედა.

მადლოზა უფალს!

ნუ დალონდები, თუ გტკივა რამე,
 მადლობა უფალს, რომ ფეხზე დგახარ,
 რომ ზოგჯერ ცრემლით, მაგრამ ერთგულად
 უმზადებ ჯალაბს სადილს და სამხარს.
 მადლობა უფალს, რომ არ ხარ მარტო,
 მოყვარეც რომ გყავს და მტერიც რომ გყავს...
 რომ დროს შენს კართან, მარადი სატრფო,
 აპრილი ისევე ხელკავით მოჰყავს.
 იბედნიერე, მცივანი სულზე

თუ იცვამს შენს ლექსს, სითბოთი ნაქსოვს...
თუ ლმერთს, უთვალავ მისამართს შორის,
შენი სახლის გზა ყოველთვის ახსოვს.

დილის ზუზუნისა

დრო რა შეუმჩნევლად გაგეპარა,
მზის და სიყვარულის ცალს და არჩივს...
ფრთები შეგიკვეცეს ქარიშხლებმა,
თოთო ბალახივით ჩრდილში დარჩი.
შუბლს არც დაფნის რტოთი შეგიმკობენ,
ალარც იღბლიანთა მირონს გცხებენ...
ერთი დაკარგული პოეტი ხარ,
„ლექსებს დანერ და იოცნებებ“.

* * *

ვერ დავივინყე ვერც ერთი ცოდვა,
ვერც ერთი მრუდე ნაბიჯი – დღემდე...
ვერ დავივინყე ლალატი მათგან,
ვისაც ვაჩუქე გული და ვენდე...
ვერ დავივინყე კუმპალი ცრემლიც,
ზურგში დარტყმული მათრახის გემო...
რაც თავი მახსოვს, სულ სასჯელს ვიხდი,
მოკეთევ – ჩემო და მტერო – ჩემო...
რაც თავი მახსოვს სიხარულს ვეძებ,
ვეძებ სინათლეს, ღიმილს და სითბოს...
ციცქნა მზეებად ვარიგებ გზა-გზა,
მზერაში ჩამდნარ ნისლსა და ცის ტბორს...
ვერ დავივინყე ვერც ერთი კბოდე,
კბოდესთან ავი შიში – უფსკრულის...
გამოვიარე გზა, უძნელესი,
პირზე ღიმილით, სულში სლუკუნით...
აჰა, ტვირთმძიმე და მონანიე,
ვდგავარ და გინვდი ხელებს, უფალო,
ამხსენი ჯადო, წვის და ტკივილის,
მინის ხიზანთა ქირისუფალო!

ორი შემოდგომა

ეს „ბიჭი“ ჩემს ფანჯრებთან აღამებდა...
მოდიოდა და იდგა მოლოდინადქცეული,
თვალეებში ნატვრაჩაგუბებული...
დამინახავდა და გაიბადრებოდა,
მზედ ამოენთებოდა,
ილიმებოდა...
ეს „ბიჭი“ სკოლიდან დაბრუნებულს,
ჩრდილივით მომყვებოდა,
სახლამდე მაცილებდა,
ვითომ „სულერთია“-ს გამომეტყველებით...
ვითომ შემთხვევით...

ვითომ „გზა მაინც იქით მაქვსო“...
წვალობდა და მასევედიანებდა
თავისი სიჯიუტით...
ეს „ბიჭი“ სავალდებულო სამხედრო სამსახურს
იხდიდა,
როცა გავთხოვდი...
მითხრეს, იტირაო...
ამ „ბიჭმა“ ორი ომი გამოიარა,
სამშობლოს დასაცავად
სიცოცხლეს სწირავდა...
ოცნება კი ვერ აისრულა,
დღესაც გასხვისებულ,
დანანევრებულ,
პარტიებად დაშლილსა და
აშლილ ქვეყანას სტირის...
როგორ დაბერებულა!
დღემდე ქარის მოტანილ ამბებს
ვისმენდი მასზე...
დღემდე ვერსად გადავეყარეთ ერთმანეთს...
ის ფარატინა გოგო ვახსოვდი...
ის კაფანდარა ბიჭი მახსოვდა...
ვდგავართ ერთმანეთის პირისპირ,
ორი შემოდგომა,
ორი, დროით ნაგვემი აღამიანი...
მე – სხვისი ცოლი,
ის ქმარი – სხვისი...
ვდგავართ და ერთმანეთის თვალეებში,
ჩვენს უერთმანეთოდ გაფრენილ
ცხოვრებას ვკითხულობთ...
მის მზერაში ისევ კიაფობს მიმქრალი
გრძნობის ნაპერწკალი...
მე ისევ სევდა მღრღნის,
შემორჩენილი უხერხულობის და
„რა ჩემი ბრალიას“ სევდა...

* * *

დავიღალე...
გითხარი და მზერა აგარიდე...
შენი თვალეებიდან
უზარმაზარი სევდა იღვრებოდა...
წლობით დაგროვილი,
დღემდე უსიტყვოდ მოტანილი
დაქანცულობის სევდა.

მაგრამ მაინც

გახსოვს ჩემი სიყვარული,
ლურჯი ფერის მიმართ?...
ხომ იცი, რომ ცას გავყურებ,
მენატრები როცა...
პარალელურ გზებს ვადგავართ
და სიმშვიდეს ვწირავთ,

მაგრამ მაინც, მაგრამ მაინც
მთელ სამყაროს ვლოცავთ.
გახსოვს როგორ მოგყვებოდით,
ანურული მხრებით?..
ლოყებს როგორ მიფაკლავდა
შენი თბილი მზერა...
წლებს გადაჰყვავა ოცნებები,
ვიღევით და ვქრებით...
მაგრამ მაინც, მაგრამ მაინც
სასწაულის გვჯერა.
ხედავ, როგორ შევიცვალეთ?
დავიღალეთ როგორ?..
ვერ შევმოსეთ მომავალი
ოქროსფერი ფარჩით...
დრომ წაგვიღო, შენ – ჭაბუკი,
მე – ფარფატა გოგო...
მაგრამ მაინც, გულის გულში
ყმანვილებად დავრჩით.

* * *

ჰა, ცხოვრების ნახევარი გაილია...
დრო დიდგულობს, ბოროტი და უმეცარი...
მოდის, სანამ შემოდგომის მზისფერ დღეებს
საბელივით გამოიბამს კუდზე, ქარი.
მოდის, სანამ გულს გამოხრავს სევდის მახრა,
ძილის ღმერთი უშენდღეო სიზმრებს მაჩვენებს...
მოდის, სანამ შემოდგომის ფერად ნოხზე
დეკემბერი დაიბერტყავს რძისფერ ლანჩებს.

* * *

ასაკს ვებრძვი თუ
ასაკი მებრძვის,
არ ხავერდდება
ბილიკი ძეძვის,
მაინც ჯინაზე
ნერვების წენვის,
სულის სანათზე
ბრდღვიალა მზე ზის.

* * *

დღემდე რა არ გადამხდა...
გაცვდა თმენის ქამარიც...
ბავშვობიდან ეს გული
რამდენ ტკივილს ინახავს...
მტერიც მყავს და მოკეთიც,
მეგობარიც და მაინც,
ზოგჯერ ისე მარტო ვარ,
მზე მიჯდება ინახად.

* * *

სექტემბრის არეული ამინდია...
მიდიან ღრუბლები... სად მიდიან?..
სიმშვიდე სასწორზე დამიდა...
თმენა ღვთაებრივი ქლამიდა...
ვიტირო?.. არ ვიტირო?.. გავიცინო?..
სევდა რანაირად ავიცილო?..
სექტემბრის არეული ამინდია...
ღრუბლები წამოშლილან და მიდიან.

ნუ მიენდობით

ნუ მიენდობით
მოთამაშე ადამიანებს,
სულით მრუშებს
და გამყიდველებს,
ერთ „მშვენიერ“ დღეს
ადგებიან და გაგყიდნიან...
ან გადაგცვილიან...
ანდა სულაც მიგატოვებენ,
სწორედ მაშინ, როცა შეიყვარებთ
და მიენდობით.
ნუ დაუჯერებთ ცრუ ლიმილებს,
არაფრისმომცემ,
დაშაქრულ სიტყვებს,
თვალეში ჩახედეთ,
შეამონმეთ,
საათის არეული ისრებივით
არ დარბოდეს მათი მზერა...
ნულარ აუნყოფთ ნაბიჯს, –
თუ ერთხელ მაინც გიღალატებენ,
გაგჭორავენ,
დაგამცირობენ...
რადგან არ არსებობს უნაკანროდ
გამთელეზული...
უიარებოდ შეხორცებული...
ნუ მიენდობით
მიეთმოეთ ადამიანებს,
თქვენთან „თქვენებს“
და სხვასთან „მისიანს“...
ნუ მიენდობით!

* * *

თქვენ მოიყვანეთ წვიმა, მაესტრო?..
ეს ელვის ჯოხიც თქვენი იქნება...
არ მოველოდი თქვენგან ასეთ ტონს,
შემანყვეტინეთ ცუდ დროს ფიქრები.
ახლა ვლამბავდი ოცნების კაბას,
ვეპარგავდი რწმენის მტკიცე ძაფებით...
რად შემაშფოთეთ?.. სად არის აბა,
თქვენი ზრდილობა, ეგ ზომ ნაქები?
ვერ ვიმორჩილებ ძაფს, ცრემლში დამბალს,

შოვი

ეს ცა ტირის თუ ჩემი თვალები?..
ვაი, რა იქნა მზისფერი კაბა,
ამოქარგული, წვით და ვაებით?..
ეს თქვენ მიგიძღვით ბრალი, ბატონო,
თქვენ ამინენეთ სული ამ დილით...
ახლა რა პირით უნდა დამტოვოთ,
წვიმის კაბით და წვიმის მანდილით?..
ო, ნაიყვანეთ მაესტრო, წვიმა,
მე აღარ მინდა დარჩენა მასთან...
შორს, რწმენის დიად მწვერვალზე მივალ
და სიჯიუტე მიმყვება ქართა!

გუშინ რომ ბაღში სტვენდნენ შამგები,
ყორანი ყორანს გადუჭახტახებს...
მიატოვებენ მინას ბავშვები
და წამოსცდება გმინვა, ჭანჭახებს...
გულები დარჩათ ტალახში მშობლებს,
დალასლასებენ ფერმკრთალ ლანდებად...
ვის პირმშოს ართმევ, ვის დააობლებ,
დროო, უდროოდ რატომ ლამდება?
ვილაც მდიდრდება არმად ნაშოვნით,
ვილაცას ბოლო ლუკმა ერთმევა...
სინდისი დავგმეთ, უფალს დავშორდით
და მიგვატოვებს სულის ღმერთებმა.
შერჩება ხსოვნას ტკივილი, მწარე,
მოუშუშებელ, სისხლმდენ იარად...
მოუქვითინა ნასოფლარს მთვარემ
და ჭირისუფლად ჩამოიარა.

* * *

ულერს დილის საარი,
შაშვის და ბულბულის.
იფრქვევა სურნელი
ვარდის და სუმბულის.
ცახცახებს სიცხისგან
ზვინულის ბულული...
კვერცხს ისევ სხვაგან დებს
სულელი გუგული.
ცას ელტვის პატარა,
ლამაზი მზენვია,
დღეს ტრფობა მეზობლის
გოგონას ეწვია!..
ბილიკი ვისთვის ხსნა
და ვისთვის ბენვია...
ვინ თავქვე დაეშვა,
ვინ მწვერვალს ეწვია...
ყველაფრის სათავე
მზაკვარი ბეღია,
სასახლის ბაღნარში
რჩეულნი შედიან...

ეს ქალი გლახია,
ის ქალი ლეღია
და მისი მხლებელი
უზადო დენდია!..
გლახის ქალს ვინ მისცა
ფარჩა და ატლასი...
ლეღია სტუმარი –
მდიდრული ქარვასლის.
ქალბატონს ეფრქვევა
ლალით და აღმასით,
დღე – გლახს რომ აკნინებს,
თრგუნავს და ქანცს აცლის...
მხოლოდ მზე ბრიალებს
ყველასთვის ერთგვარად,
ჰაერს არ სჭირდება
ყადალა, ბეგარა.
ერთი ცა ახურავს
აღალს და მკვებარას,
ღმერთს სურდა, რომ ყველას
თანაბრად ეხარა...
ამიტომ ილადრავს ყელს
სტვენით ბულბული,
ამიტომ ირხევა
სიამით სუმბული,
ცახცახებს ვნებისგან
ზვინულის ბულული,
შვილს მაინც თავისთან
ნაიყვანს გუგული!

მონატრება

უნდა ავედევნო სოფლის ბილიკს,
ახლა სადმე უნდა გინახულო,
სადლაც, ბავშვობაში დარჩენილო
ჩემო უცოდველო სიყვარულო.
უნდა ჩავიხედო შენს მზერაში,
უნდა ჭაღარები დაგიტვალო,
ყრმობის სევდიანო სალილინოვ,
ბევრჯერ გატეხილი ღამის თვალო.
ირგვლივ ზამბახების ღაღანია,
გზაა – გვირილებით დანაფერდი...
წამო, იმ ზღაპარში ვისეირნოთ,
შენ რომ ბავშვობაში დამაფრენდი...
წამო, მაისის ბაღს მივეპაროთ,
აღარ გაჯავრდება მეზობელი...
ეს დღე დღესასწაულს დავამსგავსოთ,
ზღაპრულ სასახლის ბაღს, ეს სოფელი...
ყურთან ჩიტი გალობს გაგიჟებით,
ამბობს, რომ დღეს უნდა გინახულო...
წლების ბებერ ურემს გაყოლილო,
ჩემო უცოდველო სიყვარულო.

* * *

გადავსხვაფერდით...
შევიცვალეთ...
დავმორდით ერთურთს...
დავრჩით სახლებში,
აღარ ვაღებთ
სტუმრისთვის კარებს...
ქარს აღარ მივდევთ
სატანტალოდ,
დავკეცეთ ფრთები,
და სულერთია,
ინვიმებს,
თუ გამოიღარებს...
ვატარებთ ნიღბებს,
ახლა უკვე
ცხადად, აშკარად...
ვმაღავთ სახეებს
და თვალბშიც
სევდის ბინდია...
ხიდჩატეხილებს
არ გვაერთებს
შუქი – სიკეთის
და დღეს ჩვენ შორის
პანდემიის
შავი ხიდია...
დავითთოკაცდით,
გავემიჯნეთ
ლხინსა და სიცილს,
ზამთართან ერთად
ზაფრავს გულებს
დრო და მანძილი...
ჟამია შიშის,
დისტანციის,
შორიშორს ყოფნის
და ლამეებიც
დაზაფრულებს
აღარ გვაძინებს...
გადავსხვაფერდით...
შევეჩვიეთ
და შევეგუეთ...
შეგვალა სახლში
ამ უჯიშო სენის
ზეობამ...
გამოვისხამდი
დაღლილ სულზე
ახლა ქარის ფრთებს
და ჩავამსხვრევდი
ქარაფებში
ამ უმწეობას.

* * *

მორჩა...
დამთავრდა...

ამ იარებს ვერ გავამთელებ...
ჰა, გადაივსო მოთმინების
ფართე ფიალა...
დავუშვებ ცისკენ სავედრებლად
ანვართულ ხელებს
და ჩავინვები, სულში მბჟუტავ
სანთლებიანად...
აჰა, დასრულდა...
ვამბობ, მაგრამ ვაგრძელებ ისევ...
არ მეგულება ვინმე,
დარდის სრულად გამგები...
მემილიონედ ჩავცლი სულში
ტკივილის ქისებს
და ფენიქსივით, ფერფლის მთიდან
ისევ ავდგები.

* * *

ერთ სარეცელზე,
ოლონდ არა
„ერთ სულ და ერთ ხორც“...
მარტოსულობის
მდუმარებით,
წვით და
წვალებით,
ჩუმად მიდიან
მიღმიეთის
უხილავ კართან
და შემოდგომა
სასჯელივით
მიაქვთ თვალბით.

* * *

ნამცხვარს ვაცხოზ...
აგერ უკვე 30 წელია,
ერთი და იგივე რეცეპტით,
ერთნაირი რუდუნებით და სიყვარულით...
დრო და დრო მზერას ვავლებ მაგიდაზე
გადაშლილ,
დახეულ და გაცრეცილ ფურცელს, –
დედისეულ ხელწერას,
დედის სურნელს და
სითბოს რომ ინახავს...
ასე მგონია, დედა ზის ჩემ წინ...
ნივთები მოგონებებს აღვიძებენ...
აი, ვხედავ დედაჩემის
თეთრ ხელებს,
ფქვილმოყრილ მაგიდაზე გაშლილ ცომზე
მოსრიალეს...
მისი ტკბილი ხმაც მესმის,
„მოაცურე ჩემკენ ნაავი“...
და როგორც მაშინ,
ბედნიერი ვარ...

ცომს სანამცხვრე დაფაზე ვაფენ
 და ისევ კადრი:
 ეზოში, კაკლის ხის ჩეროში
 კოპნია მაგიდა...
 ლამაზ ლარნაკში ლოყანითელი ვაშლატამა,
 (დედას საყვარელი ხილი)
 ჯერ ისევ თბილი ნამცხვარი –
 „სომხური ქადა“,
 ლურჯი საარყე და ლურჯი სირჩა
 და იქვე, სკამზე,
 მამაჩემის შორეული ნათესავი,
 ზამთარ-ზაფხულ სამხედრო შინელში
 გამოხვეული,
 სოფელში „ჭიტად“ წოდებული,
 ასაკშეპარული კაცი...
 ყველა სოფელს ხომ თითო გიჟი ჰყავს?...
 სოფლისთვის გიჟი იყო,
 ჩვენთვის ნათესავი –
 ავი ბედისგან დაჩაგრული...
 საბრალო და მიუსაფარი...
 ნივთები ხსოვნას აღვიძებენ...
 ამ გაცრეცილ ფურცელზე
 სანახევროდ გადაშლილ სიტყვებს
 ბავშვობაში მივყავარ მუდამ...
 ვაცხოზ ნამცხვარს და
 30 წელია უკვე,
 დილეტანტი მზარეულივით,
 მაგიდაზე დედის ხელით დანერჩილ
 რეცეპტს ჩავცქერ
 და დედაჩემის ხმით
 დედაჩემის საყვარელ სიმღერას ვლილინებ.

* * *

თვალშეუდგამი სიმაღლით მნუსხავ,
 თმენას ხუნდებად ვადებ ამ მკლავებს...
 მზის სხივებს ვატან სურვილთა ნუსხას
 და სულს სხეულში ვედარ ვაკავებ.
 მზერა სულ შენსკენ მომირბის ცაო,
 გიცქერ და გოჯა-გოჯა ვმალდები...
 რამდენჯერ უნდა გარდავიცვალო,
 სანამ თბილ გულში ჩავისახლდები?

* * *

დამაცადე, ჩაიაროს ოქტომბერმა...
 კვლავ რძისფერად ჩამოთოვოს ბარში...
 ერთხელ კიდევ შევიშლები ძველებურად...
 დაკეცილ ფრთებს ერთხელ კიდევ გავშლი...
 დამაცადე, ვეჩურჩულო ქრიზანთემებს...
 შემოდგომის მზის ბადაგით დავთვრე...
 ჩავისახლებ თვალთა ტბებში მაცდურ ჭინკებს,
 დალაგებულს კვლავ აგირევ დავთრებს...
 მერე რა, თუ მიმატოვა გაზაფხულმა...

თუ გაფრენილ ფოთლის ხმაზე ვკრთები...
 დამაცადე, ჩაიაროს ოქტომბერმა...
 დამაცადე, გავიმავრო ფრთები.

* * *

შემოგინახე ღვინო და პური,
 შემოგინახე ცეცხლი – ლადარში.
 თვალმონისლული სივრცეს გავყურებ,
 გელი დარში და გელი ავდარში.
 ჩაირონიენს წლებმა უშენოდ,
 ამ ბილიკებზე ვინ არ იარა.
 მითხარ, გარდასულ დროს რა ვუშველოთ,
 გულთა შორის რომ ჩავვიშრილა...
 შემოგინახე აპრილი თვალში,
 ჩიტის სევდა და იის სინაზე.
 შენ ალბათ იცი, ხარ ჩემთან ვალში,
 რომ მომავალი კვლავ დევს პინაზე.
 ჩავუმარტივე ხსოვნის კიდობანს
 ყავლგადასული სიტყვების გროვა...
 შენს ლანდს უთუოდ ვეტყვი მშვიდობას,
 როცა დაღლილი ჩემს კართან მოვა.
 ვინ არ მეახლა მზით სავსე პეშვით,
 ცას მთავაზობდნენ გულის სანაცვლოდ.
 მე კარს ვკეტავდი... მთვარეს კი, შეშლილს,
 უხმობდა ბნელში ვერხვი სანაწლოდ.
 არაფერს ვთხოვდი ადამის მოდგმას,
 მუხლზე უფლის წინ ვდგებოდი მარტო
 და აყოლილი ქორსა და მოდას,
 დრო განძის ნაცვლად მაფრქვევდა ქატოს...
 შემოგინახე ჩერო – ნალკოტში,
 ო, როგორ მინდა სიზმრისას ჰგავდე...
 როცა სარკმელთან მკლავებს ჩამოშლი,
 შენს ხელისგულზე გულს ჯილდოდ დავდებ.

* * *

წვიმების სეზონი იწყება, ძვირფასო,
 სეზონი – ბუხრების, ჩაის და პლედეების...
 ჩამოვსხდეთ სარკმელთან და თვალი ვადევნოთ,
 ცას როგორ ჰკვეთავენ ღრუბლები – დენდები.
 ხანდახან ღიმილი ავანთოთ ღიმილივით,
 ვსვათ ჩაი, ღიმილით, პიტნით ან ყსამინით...
 წარსულის ბადაგით დავბანგოთ გონება,
 მუხლებს რომ გავვითბობს პლედეები, ქაშმირის.
 წვიმების სეზონი იწყება ძვირფასო.
 ამ წვიმებს უთუოდ მოჰყვება ზამთარი.
 ვუსმინოთ გამხმარი ფიჭვების ტკაცა-ტკუცს,
 დავხუროთ ვალების და სევდის დავთარი.
 შეხედე, რა მუქად, რა მალე ლამდება...
 დადუმდნენ ქუჩები, პარკები, ეზონი...
 იწყება ბუხრების, ჩაის და პლედეების,
 ერთურთის თვალეში ჩახედვის სეზონი.

სათუნა
გოზალიშვილი

მ
ლ
ა
ნ
ა
მ
ლ
ა
ნ
ა
მ
ლ
ა
ნ
ა
მ
ლ
ა
ნ
ა

ამ სამყაროს თავისი ძლიერი და შეუვალი მკვლელი ჰყავდა, სახელად მედე(ი)ა. მისი შიშით ვერავინ განეფიცა სამკითხველოში ზედმეტ ჩურჩულს, ნაღებული ლიტერატურის ჩაბარების ვადის გადადენას, წიგნის შელახვასა და ფურცლების სანიშნოდ გადაკეცვას, ნაუკითხავად მის უკან დაბრუნებასა თუ ნაკითხულიდან აზრის ვერგამოტანას... ამ უკანასკნელს, მედე(ი)ა ჯვარედინად დასმული შეკითხვებით ამონებდა და თუ სათანადო პასუხს ვერ იღებდა, სათვალეს ქვემოთ ჩამოსწევდა, ჯერ ასე დაგაკვირდებოდა და მერე, იწყებდა ახსნა-განმარტებასა თუ პერიფრაზირებას.

ბ. გოზალიშვილი

მედე(ი)ა

სოფლის ბიბლიოთეკა ჩვენი სახლიდან მცირე სავალზე იყო. ერთსართულიანი, მოგრძო შენობის სამიოდე საფეხურს აივლიდი და... ზღაპრულ სამყაროში ხვდებოდი. ოღონდ, ეს შენ უნდა შეგემჩნია, რომ ზღაპრული სამყარო იყო, თორემ ისე, ერთ ჩვეულებრივ, მომცრო კორიდორში ამოყოფდი თავს, საიდანაც, მარჯვნივ და მარცხნივ, ორი კარი გადიოდა. მარჯვენა კარი ბიბლიოთეკის წიგნთსაცავის იყო და მთელ სივრცეზე ჭერამდე აზიდული ხის თაროები ჩარიგებულნიყვნენ, ხოლო მარცხენა ოთახში თაროები მხოლოდ ერთ კედელს გასდევდნენ, დანარჩენ ადგილს იკავებდა ე.წ. სამკითხველო კუთხე და ბიბლიოთეკარის სამუშაო მაგიდა თავის კართოტეკიანი უჯრებითა და ტალონებით.

ამ სამყაროს თავისი ძლიერი და შეუვალი მკვლელი ჰყავდა, სახელად მედე(ი)ა. მისი შიშით ვერავინ გაბედავდა სამკითხველოში ზედმეტ ჩურჩულს, ნაღებული ლიტერატურის ჩაბარების ვადის გადაცდენას, წიგნის შელახვასა და ფურცლების სანიშნოდ გადაკეცვას, ნაუკითხავად მის უკან დაბრუნებასა თუ ნაკითხულიდან აზრის ვერგამოტანას... ამ უკანასკნელს, მედე(ი)ა ჯვარედინად დასმული შეკითხვებით ამონებდა და თუ სათანადო პასუხს ვერ იღებდა, სათვალეს ქვემოთ ჩამოსწევდა, ჯერ ასე დაგაკვირდებოდა და მერე, იწყებდა ახსნა-განმარტებასა თუ პერიფრაზირებას. ყოფილა შემთხვევები, როცა მხოლოდ სათვალის დაბლა ჩამონევიტა და დაკვირვებით მთავრდებოდა საქმე. აქ ის, უბრალოდ ხელს ჩაიქნევდა, რაც იმას ნიშნავდა, რომ ახსნა-განმარტება მოცემულ მომენტში, მის წინ მდგარ არსებაში, მაინც ვერაფერს შეცვლიდა...

ამიტომაც, ბიბლიოთეკაში, ძირითადად,

კითხვის ნამდვილი გურმანები დაიარებოდნენ და მედე(ი)ას შეჭირვებულ ხასიათსაც როგორც უძღებდნენ. ეს ხასიათი, განსაკუთრებით, წვიმიან ამინდში უმძაფრდებოდა და როგორც კი შესასვლელ კარს მიუახლოვდებოდი, უკვე გესმოდა მისი მბრძანებლური: – ფეხები კარგად გაუსვი ტილოს, სისველე არ დავინახო იატაკზე! მაინცდამაინც ამ ყიამათსა და ტალახში მოგინდებათ ხოლმე მოსვლა!

ყიამათის რა გითხრათ და ტალახს კი სულ ტყუილად ახსენებდა. მთელს სოფელში, დიდი ხანია უკვე, ასფალტი იყო დაგებული და ძალიან თუ მოინადინებდი, ტალახს როგორ ვერ იშოვიდი, მაგრამ მედე(ი)ას ამაზე სანერვიულო ნამდვილად არ ჰქონდა. წვიმასა და თოვლში კი, მართლაც, უფრო ბევრი მკითხველი ჩნდებოდა ბიბლიოთეკაში. აი ისე, მანაკ ამინდში საყვარელ კაფეს რომ მიაშურებ ფინჯანი ცხელი ჩაის დასალევად და სიმყუდროვის ბოლომდე შესაგრძნობად. ერთი ეგ იყო, სამოვარი აკლდა იქაურობას, თორემ სხვა მხრივ, ამაზე მშვიდი ადგილი სად უნდა გენახა. ბიბლიოთეკარის უნებლიე „გამოსვლები“ კი ნამდვილ ლიტერატურულ საღამოებს არაფრით ჩამოუვარდებოდა. მიუხედავად იმისა, რომ სამეტყველო აპარატი, თანდაყოლილი დეფექტის გამო, ცოტათი გვერდზე ჰქონდა მოქცეული და ენის ჩლიფინს, შიგადაშიგ ენისავე ბორძიკიც ერთოდა, მასავით ლამაზად მთხრობელი, გეფიცვებით, შემდეგშიც, ბევრი არ შემხვედრია.

ტილოზე ფეხის საგულდაგულოდ განმენდა მხოლოდ ცუდ ამინდში კი არა, კარგშიც ჩვევად გვექონდა და მხოლოდ ის მიკვირდა, როდის, რომელ საათზე უნდა მისულიყო სამსახურში, რომ ყველაფერი საკუთარი ხელით დაესუფთავებინა, მიელაგებინა, მტვერი არსად

გაეჭაჭანებინა და არ დაეშვა, რომ რომელიმე შენობის ფანჯრებს ბიბლიოთეკისაზე მეტად ებრწყინათ.

ირგვლივ გამეფებული პედანტური წესრიგის მკაცრ ტონებს ლარნაკებში ჩანყობილი იმპროვიზებული თაიგულეები და რაფებზე შემოდგმული ბალბები აცოცხლებდნენ. წესრიგი და მოვლა არ აკლდა თავად ბიბლიოთეკარის სამოსსა და ბაცვარდისფერ ფრჩხილებს. უყვარდა პასტელური ფერები პროვანსის სტილში და ამ ფერებზე აწყობილი ბლეიზერები და როლინგები, გოფირებული ქვედაბოლოები და „ლოდკები“, აბრეშუმის ყელსახვევები და შარფები... ხანდახან კლასიკურ მონოქრომულობაშიც ჩაძირავდა ხოლმე თავს, მაგრამ მთლიანად შავს მხოლოდ იმ შემთხვევაში იცვამდა, სოფელში თუ ვინმე გარდაიცვლებოდა და მწუხარების გამოხატვა სურდა...

დიახ, ასეთი გახლდათ ამ ზღაპრული სამყაროს ძლიერი და დიადი მცველი, რომელსაც პასტელური ფერები კი არა, ხანდახან პირიდან ცეცხლის ფრქვევა უფრო უხდებოდა, მაგრამ სინამდვილეში...

სინამდვილეში მედე(ი)ა უკიდურესად მომცრო ტანის, ბედისგან დაჩაგრული მარტოხელა და სანყალი გულის ქალი იყო. ქვეყანაზე სულიერი არავინ ჰყავდა ერთი ფუშფუშა კატისა და გულზე დაკიდებულ მედალიონში გამომწყვდეული მამაკაცისა, რომელიც, შესაძლოა როდისმე იყო, ან სულაც არასდროს ყოფილა მისი და მხოლოდ ნოსტალგიურ დღეებში თუ ჰყოფნიდა სულის გასათბობად...

სხვისი არ ვიცი და მე, პატარაობიდანვე, მედიკო დეიდას ვეძახდი. ამის გამო, ხშირად, მეხივით დამცემია თავზე: ვინაა, გოგო, შენი დეიდა და თანაც, მედიკო! მაგრამ ჯიუტად განვავარძობდი ასე მიმართვას და სხვებივით სულაც არ მეშინოდა მისი. ვხვდებოდი, რომ ეს ვითომდა პირქუში არსება, ამ პატარა შენობაში ჩატეული დიდი სამყაროს შეუდარებელი დიასახლისი იყო.

ზედა თაროებიდან წიგნის ჩამოსაღებად კიბეზე ამძვრალი, როგორც კი თავს შენზე მალლად დაიგულედა, ისე მედიდურად გამოგხედავდა, თითქოს წიგნი კი არა, რამე აუნონავი მადლი უნდა ეძღვნა შენთვის...

და განა ასე არ იყო?

გზად მიმავალი ბირჟაზე მდგომ ახალგაზ-

სათუნა გოზალიშვილი

რდებთან შეჩერდებოდა, ერთი გემრიელად დაუცაცხანებდა, ჩანთიდან რამდენიმე წიგნს ამოიღებდა და ვითომდა სასხვათაშორისოდ, იქვე, სკამზე ტოვებდა. აბა, ბიჭები იყვნენ და ნაუკითხავად დაბრუნება გაებედათ!

სოფლიდან წასვლის წინ, გამოსამშვიდობებლად მისულს, ხელი მტაცა და გულში მაგრად ჩამიკრა. მთელი გრძნობით ჩავეხუტეთ ერთმანეთს. ვიცოდი, ბევრჯერ მომენატრებოდა... მენატრებოდა კიდეც, მაგრამ თურმე, სანამ ძალიან

ახალგაზრდა ხარ და მხიარულებაში გაგყავს დრო, გგონია, ყველაფერს მოასწრებ. მერე და მერე კი, ცხოვრების შეცნობასთან ერთად, იმდენ ტვირთს იკიდებ მხრებზე... ჯადოსნურ წრეს თავსვერ ალწევ, რომ მასთან მიხვიდე, ვინც გეძვირფასება, გახსოვს, გენატრება... მიხვიდე და თუნდაც ერთხელ, კიდეც ჩაეხუტო. ჰოდა, ვერ მივედი.

დიდი ხნის შემდეგ, იმ მხარეში გავლისას, გულმა არ მომიტმინა და სოფლისკენ გადავუხვიე. რასაკვირველია, იმის ილუზია არ მქონდა, რომ მედიკო ცოცხალი დამხვდებოდა, მაგრამ ბიბლიოთეკის მონახულება მენადა. მინდოდა კიდეც ერთხელ შეესულიყავი ამ საოცარ კედლებში, წარმოსახვაში გამეცოცხლებინა მისი შეუდარებელი დიასახლისი და იქ გატარებული წლები, ჩემი ბავშვობის სურნელი შემესუნთქა...

ნეტავ ფანჯრის რაფებზე ჩამწკრივებული ბალბები თუ ყვავიან ისევ?

შორიდანვე შევამჩნიე, რომ რაღაც ისე არ იყო. მანქანა გავაჩერე და სწრაფად გადმოვედი. თვალს არ ვუჯერებდი კი არა, მთელი არსებით ვენინაალმდგეგბოდი დანახულს – ბიბლიოთეკის ნაცვლად, ჩემს წინ მხოლოდ ყრუ კედელი აღმართულიყო. როგორც ჩანს, შენობა დაენგრიათ და მისი ტერიტორია სხვა ეზოებისთვის მიეერთებინათ.

უსაშინელებსმა ტკივილმა შემბოჭა. იქვე, ლობესთან ჩამოვჯექი და ფიქრებში ჩავიძირე. თითქოს ნათლად დავინახე, როგორ მოდიოდა ყოველ დილით დემენციანი მედე(ი)ა სამსახურში, ხელში ბიბლიოთეკის გასაღები ეკავა, მაგრამ შესასვლელს ვერსად პოულობდა. აწრიალებული აუყვებ-ჩაუყვებოდა ყრუ კედელს და უმწეოდ აცეცებდა ტკივილჩაგუბებულ თვალებს... მერე შეამჩნევდა ვინმე, უკვე კაცად ქცეული მობირჟავე ბიჭთაგანი, მზრუნველად

მოკიდებდა ხელს თითქმის უკვე თეთრ სიმდორეში გადასულ ქალს და სახლში აბრუნებდა.

და ასე... დაუსრულებლად... ყველაფერი ნაშლილიყო მედე(ი)ას მეხსიერებიდან. მხოლოდ ის ახსოვდა, სად იყო მისი ჯადოსნური სამყარო, რა გზა უნდა გაეგლო იქამდე მისასვლელად, მერე კარი გაეხსნა, დარაბები ფართოდ გამოეღო და მზე შეეშვა თაროებზე ჩამწკრივებულ ისტორიებში...

* * *

თურმე, მისი გარდაცვალების შემდეგ, მანამდე მოთმინებით ნატარები ცნობისმოყვა-

რობის დასაცხრომად, მეზობლებმა მედე(ი)ას გულსაკიდი გახსნეს.

– ეს ვინ არის, გოგო, რაღაც არ მეცნობა – თქვა ნინამ და სურათი მანოს გადაანოდა. მანომ მაშინვე იცნო მედალიონში წლებით გამომწყვდეული კაცი და სახე მსუბუქად ჩამოიხოკა:

– აი, თურმე ვის ეტრფოდა ეს უბედური, ესაააა!

ქალებმა კისრები ნაიგრძელეს და გოცე-ბით ჩააცქერდნენ ჟურნალიდან ამოჭრილ ფოტოს, რომლიდანაც საოცრად მომხიბლავი გრეგორი პეკი უღიმოდათ.

ლუი

ლუიმ ფრენა არ იცოდა. გალიიდან გამოშვებული, გვერდ-გვერდ გაბაჯბაჯდებოდა, მერე ასთმიანივით ამოიქოშინებდა და მიიხედ-მოიხედავდა. კარგა ხანს გამტერებული იდგა, მერე ისევ გაბაჯბაჯდებოდა და ისევ გაირინდებოდა...

ამაყი იერი ჰქონდა, რალაცნაირად დიდებული, პატივისცემის გრძნობას რომ იწვევდა, ისეთი. მაღლა აშვერილი ქოჩორი სამეფო გვირგვინივით ედგა თავზე, გრძელი, მოკაუჭებული ნისკარტი კი დარბაისლურ გამომეტყველებას აძლევდა... ეს მაშინ, როცა უმოძრაოდ იდგა. სიარულისას კი ძალზე სასაცილო და უმწეო იყო. პატარა ბავშვივით ფრთხილად ადგამდა ნაბიჯებს, გვერდულად და სვენებ-სვენებით...

ქალს კარგად ახსოვდა, როგორ გაჩნდა ეს სასაცილო ფრინველი მის ცხოვრებაში. ზამთარ-ზაფხულ სარკმლის ღიად დატოვება ჩვევად ჰქონდა. ჰოდა, ერთხელაც, სამსახურიდან დაბრუნებულს, ფანჯრის რაფაზე საცოდავად მობუზული თუთიყუში დახვდა. ჩიტი თავჩაქინდრული იჯდა და ცახცახებდა. ზამთრის ცივ დღეს, მის ცივსავე სახლში შემოსული ფრინველი, მთელი თავისი გამომეტყველებით, სრული იმედგაცრუების ნიმუშს წარმოადგენდა.

ქალი დაიბნა. არ იცოდა, როგორ მოქცეულიყო. ფრინველები და ცხოველები თავ-თავიანთ ადგილზე უყვარდა – ბუნებაში, თავიანთი ცხოვრების წესით, თავისუფალნი და არა ვოლიერებასა და კედლებში გამომწყვდეულნი. მაგრამ ახლა, ამ საცოდავად ანურულ, უნუგეშო არსებას გარეთ ვერ გააგდებდა.

გადანყვეტილება უმალ, თავისდაუნებურად იქნა მიღებული. ჰოდა, აღარც შეუცვლია.

სარკმელი დახურა და გათბობა ჩართო. ოთახში ცივი ჰაერი შეტყდა და მალე სასიამოვნო სითბო დატრიალდა. ქალს გაელიმა. ასე თავსაც კი არ ანებებდა. სითბო, ისევე როგორც ბევრი სხვა რამ, მისთვის იშვიათ და სანეტარო სურვილთა რიგს მიეკუთვნებოდა, მაგრამ ახლა სხვაგვარად მოქცევა არ შეეძლო. ამიტომაც, უმალ უკუაგდო გადასახადებთან დაკავშირებული უსიამო ფიქრები და კარადის კარი გამოხსნა. სადღაც ქილაში ჩაყრილი ხორბალი ეგულებოდა. საფქვავი დაატრიალა, წვრილად დაფქული მარცვალი ჯამში ჩაყარა და თუთიყუშს წინ დაუდგა. ჩიტი შეკრთა, გვერდ-გვერდ გაბაჯბაჯდა და ქალს ფრთხილად შეხედა. ეს იყო მათი გაცნობა. ერთმანეთი დააფიქსირეს და ასე დარჩნენ უძრავად გარინდებულნი. ორივე რალაცას ფიქრობდა, რალაცას თავ-თავისთვის და ერთმანეთზე. ორივეს აინტერესებდა თითოეული ვინ იყო, რას წარმოადგენდა, საიდან მოსულიყო, საით მიდიოდა...

– აბა რა გითხრა, ვინ ვარ-მეთქი? – ჩაიცი-ნა ქალმა, – ხანდახან თვითონ არ ვიცი ვინ ვარ, რას ვეძებ, რა მინდა... მინდა კი კიდევ რამე? ოცნებები დიდი ხანია დავასამარე...

ისევ ჩაიციანა, რალაცნაირად ჩუმად, უღვარძლოდ. სევდიანი ხმა ჰქონდა, ნაზი, ხავერდოვანი და თვალები ჰქონდა უძიროდ ღრმა, გამჭვირვალე მწვანე ტბასავით. თუთიყუში მონუსხული მისჩერებოდა ამ თვალებს, რომლის სიღრმეშიც ბევრი, ხავსმოკიდებულქვისფერი ტკივილი დალექილიყო.

– თეო მქვია, ეს ისე, ქალაქურად, თორემ სინამდვილეში თებრო ვარ... ძველებური სახელია არა? რალაცნაირად სასაცილო ჩვენს დროში... მე კი მიყვარს ეს სახელი, ჩემთვის ის

მხატვარი სოფიო ქელიძე

სიტბოსა და ერთგულების გამომხატველია, იმიტომ რომ ბებიანემს ერქვა ასე. თებრო ბებო... ხომ ლამაზად ჟღერს? მაგრამ თებროს არავინ მეძახის, მას შემდეგ, რაც ბებო გარდაიცვალა...

ჩაფიქრდა. რამდენი დრო გავიდა. ახლა აღარავინ ჰყავს გვერდით, ვინც სახლში დახვდება, ვისაც დაელაპარაკება... ჰოდა აი, ამიერიდან მარტო აღარ იქნება, ლუი ჰყავს უკვე...

ლუი? გაცეცხული დააკვირდა თუთიყუშს. რატომ მაინცდამაინც ლუი? საიდან მოაფიქრდა ეს სახელი? ვერაფრით მიხვდა, მაგრამ აღარ გადაუთქვამს.

– ლუის დაგიძახებ, კარგი? ნუ მიწყენ, მე ხომ არ ვიცი რა გქვია, აბა საიდან უნდა ვიცოდე...

თუთიყუშმა კუდი გაშალა, ნისკარტი მალე შემართა და მთელი ხმით „ლუი“-ო დაიძახა. ქალი წუთით გაშტერდა, შემდეგ ისეთი ხარხარი აუტყდა, რომ დიდხანს ვერ მოითქვა სული. ასე გულიანად კარგა ხანია არ უცინია. მოეჩვენა, რომ ჩიტიც იღიმებოდა, კმაყოფილი იერი ჰქონდა, თვალელები უბრწყინავდა და ნისკარტს აცმაცუნებდა, თითქოს რაიმეს თქმას კიდევ აპირებდა...

მაგრამ არც მაშინ და არც შემდეგ აღარაფერი უთქვამს. მხოლოდ „ლუი“-ს იძახდა. ისიც იმ დროს, როცა პატრონის ყურადღების მიპყრობა სურდა... ფრენა კი არ იცოდა.

ამას ქალი მოგვიანებით მიხვდა. მაშინ, როდესაც ფანჯრიდან შემოპარული მეზობლის კატა ჩიტისკენ დაიძრა. შეშინებულმა თუთიყუშმა კვილი მორთო და სწრაფად გაბაჯბაჯდა. ქალი ხელი დასტაცა თუთიყუშს და კატას დაუცაცხანა. სანყალ ფრინველს გული აჩქარებით უცემდა. მაშინ მოეფერა პირველად. გულზე მიიხუტა და რაღაც სიტყვები უთხრა. არც იცოდა თუ ასეთი თბილი სიტყვების თქმა შეეძლო, თვითონვე ეუცხოვა თავისთავი... ან ეს ხმის ტემბრი საიდან მოსულიყო, ან ეს გულში ჩახუტების სურვილი...

მაშინ მიხვდა, რომ სიყვარული აკლდა, სიტბო, თანაგრძნობა... ამ პატარა არსებამ ახლიდან გააღვიძა მასში ეს გრძნობები. სამსახურიდან სახლში მიეჩქარებოდა, თითქოს პატარა ბავშვი ელოდაო, ისე. დედობრივმა ინსტიქტებმა იჩინეს თავი: ლუის ხომ არ შია, ლუის ხომ არ სცივა... მისთვის ფრენის სწავლასაც კი ცდილობდა. სკამზე დამდგარი გაშლილ ხელებს ფრთებივით აქნევდა და ძირს „ეშვებოდა“. მართალია, ეს სულ არ ჰგავდა ფრენას და იატაკზე დასკუპებული, ყელმოღერებული ლუიც გაცეცხებით შესცქეროდა მოხტუნავე ქალს.

„არ იცის რომ თუთიყუშია“ – გაიფიქრა ერთხელ და ხელში აყვანილი ფრინველი სარკესთან მიიყვანა.

– აი, ეს მე ვარ, ხომ მიცანი. ეს კი, შენ. ნახე რა ლამაზი ხარ...

ლუი სარკეს მიაჩერდა. მერე ნისკარტი ააცმაცუნა, თავი მიხარ-მოხარა, ქოჩორი გაშალა... სარკე მის ყოველ მოძრაობას იმეორებდა და შეშინებული თუთიყუში აკვივდა, თეოს ხელიდან გაუსხლტა და იატაკზე დაებერტყა.

ქალმა ორი პატარა სარკე მონახა. ერთი გალიაში ჩამოკიდა, მეორე იატაკზე დადგა. ლუი, საკუთარ გამოსახულებას როგორც კი თვალს მოჰკრავდა, ისტერიულად კიოდა და სარკეს სწრაფად შორდებოდა... მაგრამ ერთხელაც, ნელ-ნელა მიუახლოვდა, ფრთხილად ჩაიჭყიტა შიგ, თუმცა უკან უმალ დაიხია. მერე ისევ მიუახლოვდა და ისევ უკან გაბაჯბაჯდა. ბოლოს შეჩერდა. კარგა ხანს ათვალაიერა საკუთარი თავი და ისე გათამამდა, რომ ნისკარტიც კი აძგერა. ბოლოს, „ლუი“-ო შესჭყივლა და საბოლოოდ დაუმეგობრდა...

ფრენა კი ვერა და ვერ ისწავლა. ქალი განგებ დასვამდა ხოლმე სიმაღლეზე და იქ ტოვებდა. ლუი მოწყენით იცქირებოდა, მაგრამ გადმოფრენას მაინც არ ცდილობდა. თეოს ეცოდებოდა, ხელში იყვანდა და მოდი გაკოცო – ეუბნებოდა. გახარებული ფრინველი ნისკარტს მიუშვერდა და ნებივრად ადებდა თავს მხარზე...

ქალის ცხოვრებაში ვილაც გაჩნდა, ვისზეც უნდა ეზრუნა, ვინც უყვარდა და ვისაც ეფერებოდა. თითქოს ყველაფერი გალამაზდა ირგვლივ, გულში სიხარული ჩაუდგა. თავისთავში უღვევი სინაზე აღმოაჩინა და უცებ:

– ლუი, არ გინდა ბავშვი ვიშვილოთ? პატარა თათებიანი, მოცუტეული არსება...

დრო გაიწელა. ბავშვის შვილების პროცედურა ხანგრძლივი და მძიმე აღმოჩნდა...

საოცარი კი ის იყო, რომ ჩვილი სახლში მოიყვანა თუ არა, იმ დღიდან ლუი გაქრა. ფანჯრის რაფაზე ერთი ცალი მსხვილი ბუმბული ეგდო, თვითონ კი აღარსად ჩანდა. წავიდა – ფიქრობდა დანანებით. დარდობდა, ენატრებო-

და, მაგრამ ბავშვის მოვლას ბევრი ყურადღება სჭირდებოდა და ისიც, დედობის ფერხულში დაულალავად ჩაერთო...

ხანდახან, ლუისგან შემორჩენილ ბუმბულს ხელში იღებდა და ფიქრდებოდა. მადლიერი იყო მისი. ის რომ არა, იქნებ ვერასდროს აღმოეჩინა, რომ თავადაც სურდა ვინმეზე ზრუნვა, სიტბოს გაცემა... საკუთარი არსებობის გამართლება და სხვისთვის საჭიროების აუცილებლობა იქნებ ვერც ვერასდროს შეეგრძნო...

...თითქოს მისია ჰქონდაო დაკისრებული ამ ფრინველს მისთვის.

მოვიდა, შეასრულა და წავიდა...

ბანუყრელი მეგობრები

ისინი სამნი იყვნენ.

მხიარულად მიუსხდნენ მაგიდას და მენიუ მოითხოვეს.

ერთმანეთს ლაპარაკს არ აცლიდნენ. შიგადაშიგ ისმოდა ფრაზები: „საერთოდ არ შეცვლილხარ“... „საოცრად გამოიყურები“... „ცოტა გადაღლილი სახე გაქვს, მაგრამ თვალეები ისევ ანცად გიბრწყინავს“... „არ დავბერებულვართ, რა მაგარია“...

27 წლის შემდეგ პირველად შეხვდნენ ერთმანეთს. სკოლაში განუყრელ მეგობრებს, არც მოაფიქრდებოდათ, ამდენი წელი თუ უერთმანეთოდ ჩაივლიდა. სტუდენტობისას ისევ აქტიურად კონტაქტობდნენ. მერე, ლელა უკრაინელს გაჰყვა ცოლად და საქართველოდან გადაიხვეწა. თანაკურსელზე შეყვარებული თეა რაიონში წავიდა საცხოვრებლად. ეკა დარჩა თბილისში. ცხოვრებამ სამივე თავის ფერხულში ჩაითრია და ურთიერთდამაკავშირებელი ძაფიც განყდა.

და აი, სოციალური ქსელის მეშვეობით, როგორც იქნა, მოძებნეს ერთმანეთი. მიმოწერა გაჩაღდა და აღმოჩნდა, რომ სამივენი, უკვე დიდი ხანია, თბილისში ცხოვრობდნენ თურმე...

– აბა, ვინ დაიწყებს? – იკითხა ლელამ.

– ჰა, მოყვეთ ახლა, ვინ ვართ, რას ვშვრებით, რა გადგვხდენია – მხარი აუბა ეკამ.

ცოტა ხნით სიჩუმე ჩამოვარდა. თითქოს დაფიქრდნენ, რა ჰქონდათ სათქმელი და ისევ აქაქანდნენ.

ლელა უკრაინელ ქმარს ოთხ წელში გაცილებია და ბავშვთან ერთად დაბრუნებულია საქართველოში. შემდეგ, კიდევ გათხოვილა და ახლა მდიდარი, წარმატებული ოჯახი აქვს, არაფერი აკლია...

– ჩვეულებრივად განებივრებული ქალი ვარ, ჰოპ და ყველაფერი მისრულდება, –

გაიცინა...

მერე მოყვა, როგორ ხშირად მოგზაურობს მსოფლიოს სხვადასხვა ქალაქებში და „შოპინგებს“ მხოლოდ ცნობილ ბუტიკებში აკეთებს...

თეას სოფელში უცხოვრია რამდენიმე წელი.

– კარგი იყო სოფელი, სუფთა ჰაერი, ჯანსაღი საკვები, ღია ურთიერთობები... მაგრამ ქვეყანა რომ აირია, სოფელსაც გაუჭირდა და ხალხიც შეიცვალა თითქოს, რალაცნაირად გაბოროტებულები გახდნენ... ერთი სიტყვით, ჩემს ქმარს ვუთხარი – აქ გამჩერებელი აღარ ვარ, გინდა წამომყვე ქალაქში და გინდა აქ დარჩი, მე ბავშვებს ამ გაჭირვებაში და ბოლმის გარემოცვაში ვერ ვამყოფებ-მეთქი...

– და წამოგყვა?

– აბა რას იზამდა, ჩვენზე ამოსდის მზე და მთვარე... პირველად ძალიან გაგვიჭირდა, მაგრამ მერე და მერე, მოვებით თავი ყველაფერს. ვალები გავისტუმრეთ, სახლი და მანქანები ვიყიდეთ, მთლად შენსავით ვერ ვისრულებ გულისნადილს, – მიუბრუნდა ლელას, – მაგრამ არც სანუნუნო მაქვს არაფერი. ბავშვებს განათლება მივეცით, ზამთრისა და ზაფხულის კურორტები არ დაგვიკლია, სამსახურებიც ვუშოვეთ და ბებიაც ვარ უკვე...

– მე გვიან გავთხოვდი, – დაიწყო ეკამ, – ხომ გახსოვთ, რა სწავლის ჭიაც ვიყავი. უნივერსიტეტის მერე ასპირანტურა დავამთავრე, დისერტაცია დავიცავი. ახლა პროფესორი ვარ და ლექციებს ვკითხულობ. ჩემი ქმარი სამეცნიერო მუშაობას ეწევა, რამდენიმე გამოგონების ავტორია. ორი სტუდენტი შვილი გყავს, ჭკუის კოლოფები, – გაიცინა, – ინტელიგენტური ოჯახი გვაქვს და ასეთივე სამეგობრო წრე. არც

ჩვენ ვუჩივით ცხოვრებას, მაღლობა ღმერთს... საუბარი დიდხანს გაუგრძელდათ, წარსულს იხსენებდნენ და გულიანად იცინოდნენ. „არშემდგარ“ კლასელებსაც გადასწვდნენ, ზოგს ირონიით, ზოგს – თანაგრძნობით... ბოლოს, ერთმანეთს შეჰპირდნენ, რომ ხშირად იკონტაქტებდნენ. მანქანები დაქოქეს და თავ-თავიანთ საამაყო ოჯახებში გასწიეს...

თითქოს ყველაფერი კარგად იყო, თითქოს ამდენი წლის უნახავ მეგობრებს სიამოვნებისა და სიმსუბუქის შეგრძნება უნდა გაჰყოლოდათ თან.

მაშ რატომ ჰქონდა სამივეს დამძიმებული გული?

ლელას არ უთქვამს, რომ უფროსი შვილი, როგორც კი წამოიზარდა, მამასთან წავიდა საცხოვრებლად და სულ ენატრებოდა... რომ ფუფუნებას სიხარული არ მოჰქონდა მისთვის, რომ მისი მეორე ქმარი საყვარელს საყვარელზე იცვლიდა. კომპენსირებას კი, ეგონა, ცოლის სხვა სურვილების ასრულებით ახდენდა... რომ მისი ცხოვრება ჯოჯოხეთად იყო ქცეული და ქალური ბედნიერება არც კი იცოდა რა იყო...

თეას არ უთქვამს, რომ მისმა ქალიშვილმა სიცოცხლე გაუმწარა. რომ ხშირად ეძებდა ღამ-ღამობით, რომ 16 წლისამ ვილაციისგან ბავშვი გააჩინა და სახლში ახლაც არ მოდიოდა. რომ თვითონ ზრდიდა შვილიშვილს და გული უკვდებოდა... რომ ისედაც უხასიათო ქმარი ხშირად აძახებდა – სოფელში რომ გვეცხოვრა, შვილი არ გაგვიბოზდებოდაო...

ეკას არ უთქვამს, რომ მისი ინტელექტუალი ქმარი კომპლექსების სრულ თაიგულს

წარმოადგენდა. გაცინებითაც კი ჩუმად უნდა გაეცინათ, რადგან ხმამაღლა სიცილი, თვით ოჯახის წევრებს შორისაც კი, უკულტურობად მიიჩნეოდა. რომ სიხარულიც და მწუხარებაც მოზომილი უნდა ჰქონოდათ. მოზომილი უნდა ყოფილიყო ყოველი სიტყვა და ქმედება, რათა „მაღალი წრის“ ნიშა არ დაეკარგათ. არავითარი ემოცია, არავითარი გრძნობის გამოძვლავნება... ამ ინტელექტუალ კაცს, ცოლ-ქმარს შორის ხშირი ინტიმიც კი გარყვნილებად მიაჩნდა... და რომ ასეთი გარემოსა თუ გენეტიკის წყალობით, მისი მართლაც „ჭკუის კოლოფი“ შვილებიც კომპლექსების მსვერპლნი იყვნენ...

რატომ არ უთხრეს ერთმანეთს სიმართლე? რატომ უნდოდათ ეჩვენებინათ, რომ სრულფასოვანი ცხოვრებით ცხოვრობდნენ? იქნებ თავისი ვარამით ერთმანეთისთვის გული არ უნდოდათ დაემძიმებინათ? იქნებ უკვე იმდენად უცხონი გამხდარიყვნენ, რომ სიმართლის თქმა საჭიროდ არ ჩათვალეს?

მათი შეხვედრის სიხარული ნამდვილად გულწრფელი იყო, დანარჩენი კი შენიღბულად წარმოჩინებული. სცენაზე გასულ მსახიობებს გავდნენ, მეგობრებს კი არა...

თითოეული ფიქრობდა, რომ ხელახლა დასაახლოვებლად დრო იყო საჭირო. მაგრამ მოინდომებდნენ კი კვლავ თავშეყრას?

თუ შეხვედებიან და ერთმანეთისთვის სიმართლის თქმის სურვილი გაუჩნდებათ, მაშინ მათ შორის სწორედ ის გრძნობა ყოფილა, რომელსაც წლები და სიშორე ვერაფერს აკლებს.

მაგრამ ვართ კი, თვით ძალიან ახლო მეგობრებთან, ბოლომდე გახსნილები?

ღმერთო, რა ძნელი ყოფილა უსაქმურობა!

ჩემთვის ფრიად გადატვირთულ და ხალხმრავალ ზაფხულს, შემოდგომის ორი თვეც მიჰყვა. მხოლოდ რამდენიმე დღეა, რაც ყველანი გაიკრიფნენ და დავრჩით მე და მალხაზი. ისიც, გვიანობამდე სამსახურშია ხოლმე და პრაქტიკულად, მარტო ვარ.

ამ დღეების განმავლობაში ძირფესვიანად დავალაგე სახლი, კარადები, უჯრები. დავწმინდე ფანჯრები, მოვხეხე იატაკი, გავამზეურე ბალიშები, გავაპრიალე ავეჯი, ვრეცხე და ვაუთოვე, ადგილი ვუცვალე ოთახის მცენარეებს, შევაკეთე დაზიანებული სანათი, შევღებე ჩარჩოები სურათებისთვის, ზევით-ქვევით შეუჩერებლად ვიქროლე კიბეებზე, ყველგან შევიჭერი და ჩემი ხელი დავატყე...

დღეს კი, ჩვეულებრივ რუტინას რომ მოვრჩი (მტვრების წმენდა, სადილის მომზადე-

ბა, ჭურჭელი...), მივიხედ-მოვიხედე და ცოტა არ იყოს, შევცბი. ჯერ დილის 10 საათი იყო. რა უნდა მეკეთებინა?

გადაენწყვიტე, შუ გამომეცხო. მართალია, ნონის დაკლება მინდა და ტკბილს უნდა ვერიდო, მაგრამ ხანდახან თავის განებივრებაც ხომ შეიძლება? თანაც, რომელი მცხობელი მე ვარ, გულის სიღრმეში მჯეროდა, არაფერი გამომივიდოდა და ტკბილის ჭამასაც ავირიდებდი, მაგრამ ნურას უკაცრავად! ბუთქუჩა, გამომშრალ-დაბრანული გამოვიღე აერლუმელიდან და ქათქათა, ჰაეროვანი კრემითაც გულუხვად ამოვავსე... აბა როგორ არ მეჭამა?

ტკბილით ზედმეტად განებივრებულმა, მუსიკა ჩავრთე. ცოტა ვიცეკვე, ცოტა წავივარჯიშე და ბოლოს, კარაოკეც წაუშმღერე. წაუშმღერე კი არა, კარგა გვარიანად რომ შე-

ვიჭერი როლებში, მერე გამახსენდა, მეზობლად მუსიკოსთა ოჯახი რომ ცხოვრობს და ჩემი უნიჭობით ფრიად შევანუხებდი. რასაკვირველია, მაშინათვე დამეკარგა მღერის ენთუზიაზმი და კარაოკე სამუდამოდ დავივიწყე...

დრო კი, ჩემს ჯიბრზე, თითქოს არც იძვროდა.

უცებ კედელზე აკეცილ ეკრანს მოვკარი თვალი. დიდი ხანია, საშინაო კინოთეატრისთვის არავის მოგვიცლია. არადა, სულ მინდოდა, რამე გემრიელი კომედია ჩამერთო და ხმამალა მეხარხარა... ჰოდა, ახლა ვინ დამიშლიდა? გავვარდი სამზარეულოში და რაკი პოპკორნის არანაირი პერსპექტივა არ შეინიშნებოდა, მზესუმზირა მოვხალე. შემდეგ ფილმი შევარჩიე, იატაკზე მწვანე ნოხი დავფინე (ვითომ, ჩვენება ღია ცის ქვეშ, პარკში მიმდინარეობდა), ირგვლივ შემოვიმწკრივე უილის (შვილიშვილის) თოჯინები: პინგვინი, ვირუკა, კურდღელი, ლომი, ჟირაფი და ა.შ. იქვე, უილიამისვე სათამაშო ავტომობილები დავაპარკინგე და კმაყოფილმა გავიფიქრე – როგორც ჩანს, კარგი ფილმია, რადგან ამდენ ხალხს მოუყრია თავი ჩვენებაზე-მეთქი...

სულ ტყუილად.

როგორ არ ვეცადე, რა ხერხს არ მივმართე, გასახსენებლად მეხსიერება დავძაბე, ინსტრუქციაც მოვიშველიე, დავგუგლე კიდევ, მაგრამ პროუექტორი ეკრანს ვერაფრით დავუკავშირე.

– მორჩა კინო, წადით სახლებში! – გამოვუცხადე „ხალხს“ და იმედგაცრუებულმა ყველა სათამაშო თავის ადგილზე დავაბრუნე...

ესეც შენი ფილმი!

ვდგავარ დაბნეული. არ ვიცი დროს რა ვუყო. მე, რომელიც დიდი ოჯახისა და საპასუხისმგებლო სამსახურის გამო მუდამ დაქა-

ნცული ვიყავი, მენატრებოდა ერთი ჩვეულებრივი, ჩემს ნებაზე გატარებული უზრუნველი დღე და სიჩუმე...

ახლა კი ისეთი საშინელი სიჩუმეა. ბუზებიც აღარ არიან, რომ მათი გაფრენის ხმა გავიგო.

– აი ბატონო, – ვეუბნები თავს ხმამალა, – რა ხანია ოცნებობ წყნარად მოკალათებაზე, ფეხებზე ღუნღულა პლედით და ხელში საინტერესო წიგნით... ჰოდა, დადგა ეს დრო...

სიამოვნებისგან ტანში მაჟრიალებს. ნუთუ მართლა?

მთელი რიტუალი დამჭირდა პლედის სილუნღულის დონის განსასაზღვრავად, რამდენიმე, სხვადასხვა ეპოქისა და ჟანრის წიგნის ამოსარჩევად, იმის გადასაწყვეტად ნალექიანი ყავა მომედგა თუ რძიანს დავჯერებოდი, სავარძელი ვიტრაჟისკენ მიმენია, თუ პირიქით, მეტი რომანტიკისთვის ფარდები ჩამომეხურა და ლამის ნათურა ამენთო...

ამ ბოღიალში გამახსენდა, რომ ამას წინათ, ცოტა ქსოვაზეც ნავიოცნებე. მართალია, ოცდაათიოდე წელია ჩხირები თვალითაც არ მიწახავს, არათუ მიქსოვია, მაგრამ სასწრაფოდ მოვძებნე. ძაფებიდან კარგი კვასკვასა, ენერჯის მომცემი წითელი ამოვარჩიე და სავარძლის ერთ მხარეს წიგნები დავანწყვე, მეორე მხარეს საქსოვი დავდე ლამაზი, მოწნული კალათით (ანუ, რიგრიგობით, როცა რომელი მესიამოვნება, ის რომ ვაკეთო) და ჰააა, როგორც იქნა, მოვკალათდი...

ჰოდა, ვზივარ ახლა ფეხებშეკეცილი და გაშტერებული, უკვე ნახევარ საათზე მეტია ვერ ვინძრევი და ვგრძნობ, რომ ძალიან დაღლილი ვარ, ძალიაან!

ღმერთო, რა ძნელი ყოფილა უსაქმურობა!

„მეხსიერების სკიპრი“

დავიღალე – გავიფიქრე და ძალაგამოცლილი ჩამოვჯექი.

არ ყოფილა ადვილი სახლიდან სახლში გადაბარგება. წლებით ნაგროვები, საჭირო თუ არასაჭირო (ეგდოს, რა ვიცი...) ნივთების, ინვენტარისა თუ ტანსაცმლის გადარჩევა-დახარისხება დიდ დროსა და ენერჯიას მოითხოვს. ვუცქერი იატაკზე მოფენილ სხვადასხვა ზომის ყუთებს წარწერებით: გიო, ლუკა, მე... ისინი კიდევ იყოფიან წიგნის ქვეთავებზე: გიო – მხატვრული ლიტერატურა, გიო – ზამთრის სამოსი, გიო – ზაფხულის ტანსაცმელი, გიო – კედლები და ა.შ.

ასე თემატურადაა დაყოფილი ჩემი და

ლუკას ყუთებიც (ყველაზე მეტი მაინც ჩემია – ქალი ვარ, რა ვქნა)... ამას მოსდევს სამზარეულო აღჭურვილობა წარწერებით: ჭიქები, თეფშები, ტაფები, ქვაბები და ა.შ. ცალკე დგას ორი დიდი ყუთი წარწერით „გლახაკათავის“ და „გადასაყრელი“...

უამრავი დღე გავიდა, ეს დამღლედი რუტინა კი არა და არ დამთავრდა, ნერვები და ღონე ერთნაირად გამომეღია.

– დედა, მორჩი ჩალაგებას? – ყოველდღე მეკითხება მიშა მესინჯერში.

– ჯერ არა, – ვპასუხობ და არაქათაცლილი ვუყურებ მოფენილ იატაკს. კიდევ რამდენია დასახარისხებელი – მიწუხდება გული.

– ამდენი ფიქრი და გადარჩევა რად უნდა მაგას, – უკვირს მიშას.

მიშა ის ბიჭია, რომელსაც შეუძლია ერთ მომცრო ჩანთაში მოათავსოს ყველა საჭირო ნივთი და საცხოვრებლად უცხოეთში გაემგზავროს.

მაგრამ მე? ყველაფერს ვზომავ, ვწონი და ვალაგებ.

დამიყარეს თავისი ნივთები და გავარდნენ, – ვბრაზობ ბიჭებზე.

გიოს რომ ვუთხარი შენს ნივთებს თვითონ მიხედე-მეთქი, რა პრობლემააო – მიპასუხა. გამოილო უჯრები და ასე პირდაპირ ჩააპირქვა ერთ-ერთ ყუთში. ახლა ვზივარ არაფრის გამო დასჯილი ფიფქიასავით და ნაცრიდან ცალკე ფეტვსა და ცალკე ბრინჯს ვარჩევ...

მედლის ორი მხარის არ იყოს, იმდენ „დაკარგულ“ რაღაცას მივაგენი, იმდენი მეხსიერებიდან ნაშლილი რაღაცები ვიპოვნე, იმდენმა რამემ მომგვარა ღიმილი, რომ დაღლილობას, შიგადაშიგ, კმაყოფილების გრძნობა ანაცვლებდა.

უცებ, გადასარჩევ ნივთებს შორის, თვალი ფეხსაცმლის კოლოფზე ოდნავ მოზრდილ, რკინის მომწვანო ყუთზე ჩერდება, რომლისთვისაც ოდესღაც „მეხსიერების სკივრი“ დამინერებია.

ნეტავ რა არის? – მოუთმენლად ვხედავ თავს და... რასაკვირველია, შიგთავსის დანახვისთანავე ვხვდები, რაც არის...

„სკივრი“-ს ძირში გაცვეთილყდიანი ალბომი დევს. ალბომზე კი ერთი ყურმოტეხილი სათვალე და ერთიც მამაკაცის საათი ასვენია.

სათვალეს ხელში ვიღებ, საგულდაგულოდ ვწმენდ დანისლულ მინებს და სახეზე მორგებას ვცდილობ... ვერაფერს ვხედავ, ვერაფერს, გარდა მოგონებისა...

ეს სათვალე ჩემი მეუღლის ბებიის, ანა (ანეტ) მელიქიშვილისა იყო.

რა მახსოვს? ბევრი რამ, ბევრზე ბევრი... თუმცა მოკლედ ვიტყვი.

მახსოვს, ყავარჯენი და სათვალე მისთვის განუყრელ ატრიბუტიკას წარმოადგენდა. სწორედ ყავარჯენზე დაყრდნობილი აგვარებდა საოჯახო საქმეებს – საუზმიდან დაწყებული, ვახშმით დამთავრებული... ყოველთვის, ყველაფერი თავის ადგილზე მიჩენილი ჰქონდა: სარეცხი გარეცხილ-დაუთოებელი, მტვრები აწმენდილი, კარადები ჩაწმენილი... ეჭვი არ მეპარება, შვილები ალბათ, თავისივე ხელით შეკერილი ტანსაცმლით, მორთულ-მოკაზმული დაუდიოდა... მერე შვილიშვილები ჩაუდგებოდნენ რიგში და ბოლოს, შვილთაშვილებისთვისაც არ დაუკლია უკვე მოცახცახე ხელებით ფაფის

მოხარშვა თუ მოცახცახე ხმით იავნანის თქმა...

დედინაცვალთან გაზრდილმა დედის სიყვარული რას ნიშნავდა, არ იცოდა, მაგრამ თვითონ იყო მაღალი რანგის დედაც, ბებიაც და ოჯახის ბურჯიც...

24 და 30 წლის ასაკში გარდაცვლილ ქალ-ვაჟზე ისე საუბრობდა, როგორც ცოცხლებზე. თუ არ იცოდი მათი აღარყოფნის ამბავი, ვერც მიხვდებოდი. პოზიტიურ ნოტაზე მომართული, სხვისთვისაც გადამდებს ხდიდა ასეთ განწყობას... წუნუნსა და ცრემლზე ხომ ზედმეტი იყო ლაპარაკი...

მაგრამ ერთხელ, დროზე ადრე დავბრუნდი სახლში და მაშინ მიხვდი, რომ ამ კლდესავით შეუდრეკი ადამიანის უკან ჩვეულებრივი, გულდათუთქული დედა და ტრაგიზმით სავსე ქალი იდგა. კართან მისულს მომესმა მისი მოგუდული, სიღრმიდან ამომსკდარი, მოუშუშებელი ტკივილით გაჟღენთილი, ძალზედ ემოციური შვილების დატირება... ჩუმად ჩავიპარე კიბეებზე და ისევ ქუჩაში გავედი... როცა დავბრუნდი, შემომეგება და ვითომც არაფერი: ნენიანი მზადაა და ისადილეო...

მიშა რომ შემეძინა, უნივერსიტეტში აკადემიური წლის აღებას ვაპირებდი. არ დამანება, მე მივხედავო... განა ღონე ერჩოდა? ველააარ, მაგრამ უღალატო გულით იკრებდა ძალებს...

ასეთებს ძველად „ამაგიანებს“ ეძახდნენ.

ნამდვილად, რომ ამაგიანი ქალი იყო...

სათვალე გვერდზე გადავდე და „მეხსიერების სკივრიდან“ საათი ამოვიღე. სამაჯურის გახსნაც არ დამჭირვებია, ისე წამოვიცივი მაჯაზე, ისრები უკუსვლით დავატრიალე და მეც უკან გავყვივი...

ეს საათი ჩემი მამამთილის, მიხეილ სულხანიშვილის იყო.

რა მახსოვს? ბევრი, ბევრზე ბევრი რამ... თუმცა ამასაც მოკლედ ვიტყვი...

ჩემსავით უყვარდა წიგნების კითხვა. ერთმანეთს ვუცვლიდით და ვურჩევდით საკითხავს. სასაუბროც ბევრი გვქონდა, ღიმილიცა და ცრემლიც ერთნაირად გვერეოდა... თამამად მავალებდა მისთვის გასაკეთებელს: თმას ვჭრიდი, წნევას ვუზომავდი, ნემსს ვუკეთებდი, ღილს ვუკერებდი... ხიდან ლელვს რომ ჩამოკრეფდა, საუკეთესოებს ჩემთვის გადაარჩევდა და მიწახავდა... ბავშვებს ბაღში წაიყვან-მოიყვანდა – ისედაც ბევრი საქმე გაქვსო... მესამე ვაჟი რომ შემეძინა, ამაზე სულ გადაირია: სულხანიშვილებს ჯიშით კი გვყავს ორ-ორი ბიჭი, მაგრამ სამიო?

უკვე თბილისში ვცხოვრობდით მე და ბავშვები, მხედველობა რომ დაკარგა. ბოლოს

გონებაც... ველარავის სცნობდა, ვე-ლა-რა-ვის... სიკვდილის წინ, ცოტა ხნით ადრე რომ ჩავედი, ჩემი ფეხის ხმაზე გაიყურსა და „მოხვედი შვილო“-ო? აბა, ვინ ვარ-მეთქი? ხათუნა-ო... აღარაფერს ჭამდა, მე კი მორჩილად გამიხსნა პირი და „ასე გემრიელად დიდი ხანია არ მიჭამიაო“ – მითხრა... ვენატრებოდი... მე ახლაც მენატრება, ამდენი ხნის შემდეგ...

ეს საათიც, რომელსაც ხელიდან არასდროს იშორებდა, ავადყოფნისას მოიხსნა და მე და მალხაზს ჩაგვაბარა ძვირფას რელიქვიასავით. სახსოვრად გქონდეთო...

აკი გვაქვს კიდეც...

„მეხსიერების სკივრი“-დან ბოლო ნივთიც ამოვიღე და გადავშალე. ყდაშეცვეთილს, ფურცლებიც გაცრეცოდა და შავ-თეთრი სურათებიც გაფერმკრთალებოდა.

ეს ალბომი დედამთილის იყო, კახეთში გათხოვილი იმერელი ქალის, მერი გოგაძის.

როგორც ჩანს, ამ ალბომს საფუძველი მისი სტუდენტობისას ჩაეყარა. ჩემთვის უცხო ადამიანებთან გადაღებული ფოტოები, მალე მამამთილთან გადაღებულმა სურათებმა ჩანაცვალა. ამას მოჰყვა ოჯახის სხვა წევრებისა და ბავშვების ფოტოები...

სურათებს გულდასმით ვათვალიერებდი და ერთ რამეს მივხვდი: ეს ალბომი, ჩემი დედამთილის ცხოვრების მოკლედ ასახულ ისტორიას წარმოადგენდა. ამ ალბომში მიეჩინა ადგილი გარდაცვლილთათვისაც: მშობლებისთვის, ახ-

ალგაზრდა მაზლ-მულისთვის...

ეს ალბომი უერთიანებდა ტკივილსა თუ სიხარულის განცდებს, ქრონოლოგიური მიმდევრობით უნახავდა მნიშვნელოვან ეპიზოდებს...

ამიტომაცაა ასე გაცრეცილი, ალბათ ხშირად ფურცლავდა-მეთქი, – გავიფიქრე.

ყველაზე მეტად კი სხვა რამემ გამაოცა: ჩემს თვალწინ ცოცხლებოდა 50-60-იანი წლების მოდა, დახვეწილი კლასიკაც და ავანგარდული ქეჟუალიც. უზადოდ მორგებული კოსტიუმები თუ ინსპირაციული კაბები, ბერეტები, შლ(ი)აპები, ფრანგული ფეხსაცმელი და ვარცხნილობა...

ყოჩაღ მერი, მშვენიერი გემოვნება გქონია, – გავიფიქრე და გამეღიმა. ფიქრინა და თხელი იყო, ყველაფერი უხდებოდა...

აი, სამკაულები კი არასდროს შემინიშნავს მასზე...

ალბომი დავხურე, ყუთში სასოებით ჩავაბრუნე სამივე ნივთი და კალამი მოვიმარჯვე. დასათაურების გადასწორება მინდოდა: „მეხსიერების სკივრი“ კი არა „სამახსოვრო სკივრი“ უნდა დამეწერა... მაგრამ არა... იყოს, როგორც არის, როცა სახურავს ავხდი, სწორედ რომ მეხსიერება გაიღვიძებს და ისევე, როგორც დღეს, სინანული და სიხარული ერთად დამეუფლება. სინანული – მათი აღარყოფნის გამო და სიხარული – ისინი რომ ოდესღაც ჩემს გვერდით იყვნენ...

ახლა უკვე ვიცი პოლოში დასმული კითხვის პასუხი...

როცა რაღაც რადიკალურად იცვლება შენში, როცა უფრო მეტად მელანქოლიური ხდები, როცა უკვე ხშირად გსტუმრობს წარსული და ის ადამიანები ტივტივდებიან შენი მეხსიერების ღრმა კუნჭულებიდან, რომლებიც ბავშვობის მერე არც გაგხსენებია... როცა სულ მზეს ელოდები და სევდას უკვე არამარტო ნისლიანი დღეები გვგრის, როცა უმიზეზოდ გერევა ცრემლი... როცა დაშვებული შეცდომების მნკლარტე გემო ყელს გინვაგს... როცა ბედნიერი მომენტების გახსენებაზე წამს აჩერებ, რომ დატკბე და მაინც სევდა გერევა... როცა ფიქრობ, რომ ცხოვრება ისე სწრაფად მიქრის, რომ ვერ ასწრებ თვალი შეავლო მოჩითულ მინდვრებს... როცა ძილი არ გერევა და მხოლოდ ზმანებებს ხედავ, როცა დაღლილობის შეგრძნება არ გტოვებს და ღრმა მოხუცივით მიათრევ სულს, რომელსაც სინამდვილეში ფრენა სწყურია...

როცა ვიღაც გეძახის და ირგვლივ არავინაა... როცა ფიქრობ, რომ ვალი გქონდა მოსახდელი და ძალიან დაგაგვიანდა... როცა რაღაცის გეშინია და იმისიც გეშინია, რომ გაიზარო რისი შიში გაქვს... როცა ღიმილით აყოლებ თვალს გახარებულ ადამიანს და გულში პირჯვარს სწერ... როცა სიკეთის დანახვაზე ფიქრობ, რომ სირთულეების მიუხედავად, მაინც ლამაზია სიცოცხლე... როცა ბავშვივით გულუბრყვილოდ გიხარია რაღაც და ფინჯანი ყავიდან ანადენი ოხშივარიც კი დიდზე დიდი სიამოვნება გგონია... როცა იასამნების ყვავილობა შორსაა და უკვე გრძნობ მის თავბრუდამხვევ სურნელს... როცა ძალიან გენატრება და ამ მონატრებას ვერაფერს შევლი... როცა იცი, რომ ოდესღაც შენც გაგიხსენებენ და გული დასწყდებათ... როცა... როცა... როცა...

ეს რისი ნიშანია?

„ოლეს“ მკითხველს ვთავაზობთ, ვანო ჩხიკვაძის ახალი წიგნიდან, „აჰა, ზამთარი გადასატანი“, რამდენიმე ლექსს.

ვანო ჩხიკვაძე

კიდობანი

1. წიგნების სასაფლაო

წიგნებსაც შეეყარათ
საუკუნის ვირუსი,
სამუდამოდ ჩაძირეს
ნემოს „ნაუტილუსი“
ასე შორს რომ გეგონა,
თურმე, ისე ახლოა,
სადაც მარადიული
ჩვენი სამოსახლოა.

გაილანენ ნელნელა,
სამოციანელებიც,
კარგი დახლი დაუდგათ
მოციქულებს ბნელეთის.

„ბატისფრთის საუკუნე“,
სიბრძნე ავრელიუსის,
უკვე დაბლოკილია
„მაუსით“ და „ნიუსით“.

„ციცერო“ და „შპონები“ –
მეტრამპაჟის ვერდიქტი,
მხიარული მთავრული,
ნარბშეკრული პეტიტი.

ბოლო ჭირისუფალი,
გაცრეცილი ქიტონით,
კატაფალკას გაჰყვება
შენი კოჭლი სტრიქონი.

მოვა სულ სხვა ვინმე და
ქუდს ჭერისკენ აისვრის,
ერთხელაც არ გიკითხავს:
„იმ მელექსის რა ისმის?“

სამშობლოზე, ხანდახან
თავს რომ მოიმწუხარებს,
არც ის იცის, რატომ სძულს,
ან – რად უნდა უყვარდეს,

ნიჭის და უნიჭობის
მინუსი და პლიუსი –
წიგნებსაც შეეყარათ
საუკუნის ვირუსი.

გზისპირზე ჩამომდგარან
დაზნექილი ტონებით,

მკვდარი ტომეულების
მძიმე ეშელონები.

ჩამონერეს წიგნები
დახლქვეშ გადამალული,
ყელში ამოსულები
პეტიტით და მთავრულით.

ალბომზე დაფრენილი
კენკავს ჩიტი თავნება,
ჯავშნოსანზე შემომდგარ
ილიჩის ბრწყინვალეებას.

ვილა დაატრიალებს
უკან დროის ონიწარს,
ველარავის აშინებს
ცვილის კაცის თოჯინა...

ვინ დათვალა,
ვინ იცის,
დასტამბული ცხედრების,
კალმოსანთა ნაღვანი,
ტექსტის კილომეტრები.

გაილანენ, ნელნელა,
სამოციანელებიც,
კარგი დახლი დაუდგათ
მოციქულებს ბნელეთის.

გაქრნენ, როგორც თავზემოთ
ჩიტმა გადაიფრინოს,
ველარ მოვლენ,
თავისი
„მკვდრები“ რომ დაიტირონ.

მხოლოდ შელამებულზე,
საფლავებთან წიგნების,
როგორც ჭირისუფლები –
აჩრდილები იმ წლების,
გულხელდაკრეფილები
დგანან „ლინოტიპები“...

მიდის წუთისოფელი,
მობრძანდება დაისი,
თუ არც მოგიკითხავენ:
„იმ მელექსის რა ისმის?!“ –

ვიდრე საკურთხევილიდან
წირავს იამბიკონი,
იწვის ერთი სანთელიც –
შენი კოჭლი სტრიქონი.

2. არჩევანი

ახლაც რომ მახსენდება
„ხუთნლედების ტრანსი“ –
ინყებოდა ტაშით და
მთავრდებოდა ტაშით.

ხომ ისევ მოუჭირეს
წმინდა გრძნობებს ქანჩი –
ტაშით დაინყებენ და
ამთავრებენ „ლანჩით“.

ბევრიც რომ მოვიდომო,
სულ ვართ ბარიბარში,
გინდ, იჯექი სოროში,
გინდ, გამოდი კარში.

ყვითელ არხზე, ღაბუა
გვმოდღვრავს „ტელემატრონა“:
„მერამდენედ

თავლია
დარჩა ყუთი პანდორას –
ბედისწერის კანტორას
სნობი დაეპატრონა!

აქეთაც და იქითაც
მეამბოხე ბუნტია,
ვიდრე „ევრობუნაგის“
ცხრაკლიტულთან ყუნტია,
მეროჭიკე სამშობლო,
ძველი „მაკინტოშით“,
ხელეებში შემოგვტირის,
გადაცვლილი „რკოში“...

„მოაცილეს მესამე
რუზველტსა და ჩერჩილს,
მაინც ხომ გაუხუნეს
სისხლიანი ფრენჩი –
ვინ დარდობს,
დედამინას
გული რომ არ ერჩის,
თირკმელში თუ გაუვლის
ატომურის „კენჭი!“

ალშფოთებულ მატრონას
მიშვეებული სადავე,
გაავებულ ძუძუებს
ლიფშიც ველარ აკავებს.

კიდევაც მოვურიგდე,
მოხვნისას ან მკაში
მაინც მაცთუნებელი –
მნიფს სამოთხის ვაშლი.

სულ ბენვზე რად ჰკიდი
გადარჩენის შანსი,
ჩემს ბედზე ვინ მჩხიბაობს
სადლაც პასეანსით?!

კვირტი გაზაფხულისა –
ამოჭრილი კბილი,
სარზე, ვაზი კი არა,
საქართველო ტირის!...

ჩავიჭერი,
ვერ მივხვდი
ჩარჩენილი „კლასში“,
რა სჯობია,
ლანჩი თუ
ტაში, ტაში, ტაში?!

07.02.2023

3. ცახი

(მოზრდილებისთვის)

ვინ არ იცნობს ღრუტუნას
ულრანეთელ ტეტიას,
რკოს და პანტის გორები
რაც ამას უთქვლეფია.

ჭორავს ჩხიკვის მამიდა;
– მისთვის ერბოც ქონია,
ნითელ წიგნში შევიტანთ,
ეს რა მადა ჰქონია!

ემონმება შოშია:
– საქმე განა რკოშია,
სხვები რატომ არ ახსოვს,
რომ სწყურიათ, რომ შიათ?!

„ფილიპსი“ თუ „ბოშია“,
ტახს ასეთი ხოში აქვს,
გავიხედოთ, გორშია,
პარიზში ან რომშია.

ვფიქრობთ, იქნებ ეშველოს,
მაგრამ ღორის ჯვალოთი,
რა ხვითოსაც გაუშვებთ,
ის ღრუტუნა ჩამოდის.

ამბობს ჩხიკვის მამიდა:
– გამოკითხვა რად მინდა,
ისეც მომეხსენება,
ჩვენში ბევრი „ამრევობს“
თავს მოვიჭრი, დინგიანს
ვინმე თუ არ მფარველობს.

გააოცა ტურაც და,
ცბიერებით – მელიაც,
ძველი ქურდბაცაცები
ერთ ხმაში რომ მღერიან.

ერვენება, ღრუტუნას
შთაგონება ავალებს –
ხან მუზას ერკინება,
ხან დრომოჭმულ ანალებს.

მადა ჯერ არ ღალატობს
თვითმარქვია საჩინოს,
ნელსაც ხილი დალპობას
უნდა გადაარჩინოს.

რალა გვეთქმის, კაჭკაჭიც
ამბობს, ჩვენზე ახია,
ღრუტო, გვინდა თუ არა,
სალორეთის სახეა –
ბოლოს ლაფში ჩანვება,
ტახი მაინც ტახია!

2023

4. არითმია

ველარ არჩევენ მტერს და მოკეთეს,
ერთმანეთისგან – ღვარძლს და სიკეთეს,
მიკიჟინებენ:

„თუ არ მოკეტავ,
ორპირში კარი მაინც მიკეტე!“

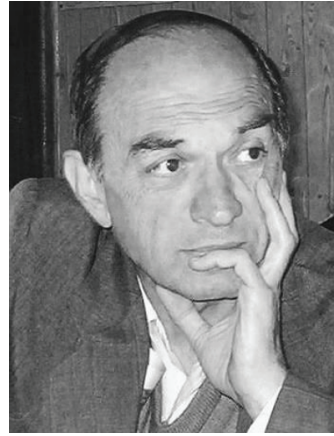
გლოცავ ემანსი –
პაციის მაღლო,
აქეთ იტაცებს დიაცი ფადლონს!
გადაივინყეს ცოცხი და უთო,
ჩვენი ქალებიც შეენყვინენ თუთუნს,
„ჯიპის“ სავარძლებს მოარგეს გავა –
ყავასთან ერთად,
თუთუნიც წავა!...

გაქრები, როგორც სიმღერა ქარში.
თუ ვერ ჩაუხტი ხელმწიფეს ნაეში.
ვინ კოვზით,
ვინ კი მიირთმევს ჩამჩით –
ჩავარდა ლუკმა...
ოლონდ სხვის ჯამში.

არ გვიწყაოდა ჯიბეში „გროში“
ალარც ჯიბე გვაქვს დანყვევლილ დროში,

არც შენს ნათურას ჰქონია ბედი,
ედისონ,
მწუხრი ისე იცინის,
ბოლოს და ბოლოს,
გადანვავს „ედემს“
არითმიული მაჯის ციმციმი.

რასაც სჩადიან, დისნეის ჭუკო,
მოაფიქრდება არც თახსირ კუპონს,

ვანო ჩხიკვაძე

მონაგონია,
რა საქმეც უყო
ლენინმა მასებს,
სტალინმა – ჟუკოვს...

კავკასიონის თეთრი ტეხილის,
შეტორტმანებულ მთათა ოფორტის
გულისცემაზე,
ყურმიგდებული
დაცურავს მთვარის ფონენდოსკოპი...

ნუ ელოდები,
დაინგრამეთქი
ამფითეატრი ძველი აიგნის,
დამთავრდა კინო –
აქეთკენ,
ეტლით
ქეთო და კოტე აღარ ჩაივლის.

ვილა გამიშვებს ამ სამოთხედან,
შენთვის მლოცველი რად გამიმეტე –
მიკიჟინებენ:
„თუ არ მოკეტავ,
ორპირში კარი მაინც მიკეტე!“

5.09.2023

5. ლოზისტი

მეგონა რომ მოთავდა,
აქაქლა ფეთქავენ,
პულსი არ ესინჯება
მუცელმერთა მექრთამეს –

შენს „იმიჯზე“ იზრუნებს,
შორიდან რომ კრიახებს,
თუ სინდისის აქციებს
უფრო გააიაფებ.

ჩაუთქვამს და,
ლობისტი,
გამონაცვალ პენუარს,
ახალივით მოარგებს
თბილისსა და გენუას.

სიცოცხლეუგემური,
მოკლე ლანჩის მენიუ,
მისდევს ოცდამეერთეს
შფოთიან ავენიუსს.

შინაურმა ქავლობამ,
ლამის ახლაც გვაჯობა,
ვინც სამშობლო
ხარივით
ბევრჯერ წამოაჩოქა.
ჩვენი დამაქცევარი
ცდილობს, როგორც არასდროს,
„პანტა“ თურაშაულად
ისევ შემოგვასალოს.

ოღონდ კაცთა მოძულე
„პანტა“ არ გაეჩინა,
სჯობდა, კახბა დედაკაცს
რიყის ქვები ეჩირა –
ბოროტების ნაყოფი,
ვინმე „ცხვირიქექია“,
მეანგიეკოლოგის
სკამზე ამოენთხია.

ღმერთო, რას არ ჩაიდენს
ამქვეყნიურ ტკბობისთვის,
ძეძვივით მოდებული
მეტასტაზი ლობისტის.

მკვდარი ტომეულების
ავტორს ანუ გრაფომანს,
შუაქართლელ გლეხუჭას
მიანიჭებს გრაფობას.

რა სიკეთეც მოჰქონდა,
იმ სიკეთეს მოიტანს,
„ხუთეულებისა“ და
ლობისტების „ტროიკა“.

რას გაუგებ,
გინდ იყოს
ქრისტეს ფეხის მკენეტავი,
„დაუადებს კურთხევას“
მანც „ხუთი ნეტარი“.

ზნეს ვერაფრით შეუცვლი
სულგაყინულ სკომაროხს,
მებრძოლ უნიჭობასთან
ავხორცობს და „თომარობს“.

ვის როგორც შეუძლია
სახელს ისე გაითქვამს –

ზოგი მამულს უკვდება,
ზოგი მხოლოდ თავისთავს.

სამია თუ ხუთია,
ვინ კითხულობს, ორუელ,
საპრემიო კუპრის ქვაბს
ხელს რამდენი მოურევს.

ვითომ კიდევ მსჯელობენ,
განსჯიან და წონიან,
იმ სინდისს იფიცებენ,
რომელიც არ ჰქონიათ.

მიჯნურს ვეღარ მიაერთმევ,
სურნელებას მაისის –
ჩაგაჭკნება ხელეგში
„მუზადელვანის“.

რომ მეგონა, მოთავდა,
აქაიქლა ფეთქავენ,
პულსი არ ესინჯება,
მუცელღმერთა მექრთამეს –

ააჩქარებს „ბოლოყამს“
ყველა დამაქცევარი,
გზიდან რომ გადაჩეხოს
მზის და მთვარის ყვეარი.

თურმე, გუდანაბადი
აქამდე ვერ აიკრეს –
„ულობისტო“ სამშობლო,
ლობისტებმა აიკლეს!

უკან არ მოიხედო –
რამდენჯერ გამაფრთხილე,
ვერც შენ ვერ გაანელე
სიძულვილის საკირე,
მეშინია, უფალო,
ხელს ერთხელაც აიქნევ:
– კართაგენი დაინგრეს!
– კართაგენი დაინგრეს!

2023

6. წბენები

უხსოვარი წარსულიდან,
უბელო თუ დარახტული,
ყიჟინასთან ერთად ისმის
ცხენის ფლოქვთა თქარათქურიც.

აღვიძებენ მიძინებულ
ქალდეას და ნინევიას,
ისტორიის ბარიერთან
ერთხმად აჭიხვინდებიან.

მომაკვდავი დროგის ცხენი
მიყურებს და თითქოს მლოცავს,
ზღავე თვალბერემლიანი
გადააგდებს კისერს როცა.

როგორ გადამავიწყდები,
ის რაც მოხდა, ცხადში იყო –
ცხენის როლში მსახიობის
ულაყვივით თოხარიკო.

მარაბდელის ფიცხი ლურჯა,
კონსტანტინეს არაბია,
ბუცეფალი, როსინანტი
ერთად ბაგასთან აბიან.

არც საფლავებს მონიშნავენ,
არც სახელებს დაანერენ,
ვიცი, ბოლოს, რომ ხოცავენ
ბებერ, „ქანცგანყვეტილ ცხენებს“.

როსინანტო, არ მასვენებს,
ის რაც შენთვის ნათელია,
თავად დონ კიხოტის „ყმოზა“
ჯილდოა თუ სასჯელია?

განზე გადგნენ „ჯოროსნები“,
„ჯიპოსნების“ არულია,
ანყვეტილი ცხენის ძალით
ცხენების ჯოგს ჩაუვლიან.

გამჩენი არ მაპატიებს
შეუპოვარ ქართა მდევნელს,
ჭიქა თუ არ ნაფუქციე,
ლექსში თუ არ გავიხსენე.

იმ ცხენებით გადისვენენ,
თურმე, ვიდრე მძინებია,
ნელთალრიცხვის ფურცლებიდან
ქალდეა და ნინეია.
სულ ცოტაც და,
იქით უკვე
ღრმა სიბერის მორევია.
აღსავალის კარიბჭესთან
დარახტული მოგველიან.

დრო მოვა და გაგარინდებს
ნახერხის და ცრემლის გემო,
მაცურებლის ღრიანცელში
ჩაჩოქილო ცირკის ცხენო.

ბედისწერა საფეთქელთან
ჩახმასხ ვიდრე შეაყენებს,
არ ვიკითხავ,
რად ხოცავენ
ქანცგანყვეტილ ბებერ ცხენებს!..

21.02.2023

7. კილოზანი

დედამინავ, დალილო,
უმაღურთა ლალატით,
დაჩუტული ბურთივით
როგორ დაპატარავდი.

მოდინ და მიდინ,
მიდინ და მოდინ,
მხსნელად კიდევ მოგვივლენს
ქალნულს, კაპადოკია?!

ზოგი ბულბულია და,
ზოგიც, მიკიოტია,
ნირვას გამოუყვანენ
მოდმეები ტოტიას.

ვინ თქვა – გადაუვლია
ნარღენას და წყალდიდობას,
ფეხი ნამოუკვრია
არარატზე კილობანს!

ცისარტყელა ზეცას რომ
ყელზე შემოჭდობია,
მტრედების მოტანილი
ზეთისხილის ტოტია.

ბევრიც რომ ინანნალო
ღვარცოფებში, კარდაკარ,
ბოლოს, მაინც, ნოესთან
თითო ჭიქას გადაჰკრავ.

ეჰ, ფიროსმან, ფიროსმან,
დახლი ვერ შეიფერე.
უკვდავებით შემოსავს
მოალერსე სიბერე
ჩამოთოვილ მწვერვალებს –
აცტეკებს და იბერებს.

სოდომმა და გომორმა
როცა გამჩენს უგანა,
მეექვსე დღის ნაშრომი
წყალში გადაუყარა.

გულზე როგორ მომეშვას,
დედაზე დამხობილი,
ვიდრე დნებრისპირეთში
ღნავის ახალშობილი!

დაიცლება სისხლისგან
გადაჭრილი ვენები –
მსხვრევით კურანტების და,
ნგრევით ცათამბჯენების.

ჰამლეტ, მაგ თავისქალამ,
ხარბი მინის ამფორამ,
კამათელი უკულმა
რამდენჯერ გააგორა.

იფიქრებდი, ცისქვეშეთს
რა განსაცდელს უქადადა –
არ გაახსენდებოდა,
არც ქრისტე,
არც ბუდა და,
„ყოფნას“, უცებ „არყოფნის“
არხზე თუ გადურთავდა?!

ეს რა ცოფი შეჰყარა
ადამსა და „მაშეკოს“,
კაცი კაცთან,
ქალი კი
დედაკაცთან არშიყოზს.

ვიცი თავისქალისთვის,
ასე იყო, ასეა,
დღემდე ერთი ფასი აქვს
კრწანისსა და ბასიანს.
ვის დარჩება, მითხარი,
„სამოთხე“ ნახვისარი,
ქუსლი აქილევსისა,
ჩატეხილი ისარით.

ჩაქრობოდა ბუხარი,
ლამე თეთრად ეთია,
ვაჟამ, ჯავრით მწუხარემ –
ვინც ცალთვალა ღმერთია,

იცის, ბედმა დაინდო,
ან თუ არ გაუმართლა,
ყველა თავის საგზალით
მანც მივა უფალთან!...

შენყვეტილი ზღაპარი,
სულ ეს არი, რაც არი,

თვალში ვერ შეგაყარე
დედინაცვალს ნაცარი.

იქნებ არ უღალატოს
ზურგის ქარმა კიდობანს,
კიდევ ბევრჯერ გაუძლოს
ნარღვნას და წყალდიდობას.

მგლოვიარე სამყარო,
უცოდველი გვრიტივით,
კიდევ გაახალისოს
ჩვილი ბავშვის ტიტინით!...

ცაზე გადარკალული
ცისარტყელა როდია,
ნისკარტით მოტანილი
ზეთისხილის ტოტია.

დედამინავ, დაღლილო,
უმაღურთა ღალატით,
დაჩუტული ბურთივით
როგორ დაპატარავდი!

დაქანაობს სასწორი –
შფოთი და სიმშვიდეა,
აქეთდასანყისია,
იქითქვეყნის კიდეა.

დააქვთ დარდების ლოდი –
გუდა ზურგზე ჰკიდიათ,
ვიცი, სადაც მოდიან,
არ ვიცი, სად მიდიან!

31 იანვარი, 2023

ელგუჯა
თავბერიძე

ქუპრიელას ნამდვილი სახელს - ბონდოს არავინ ეძახდა. ნარმოსადეგ, ფართომხარბევიან ვაჟკაცს ერთი დღე არ უმუშავია. ჭავჭავიარა დღედაღამეს ათენებდა, ოჯახსა თუ კოლმეურნეობაში მუხლგაუმართავად შრომობდა. ქმარი მის ნაშრომსავე, სხვეებისასავე განიერი ყბებით დევისხელა ხახაში ისე გადაისროდა, უცხოის მისი ნაოფლარი ეგონებოდა: მოყვანისთვის იმდენი იშრომა, გულმედილობით მიირთმევსო, - იფიქრებდა.

ე. თავბერიძე

ჯავრო ბებო

ახალგაზრდობაში ჯავაირა ერქვა, სიბერეში ჯავროთი შეუცვალეს. დობლოდან გამოთხოვდა ქოშიგორაში. გაუთხოვარიც, გათხოვილიც დობლოს შენატროდა.

- მიმინოს წყაროზე გაზრდილს კოდის მარილიანი წყლით გაბერილი მედიდგულეები! - უწყებოდა ქმარს.

- დობლოს ჯურღმულიდან ამოგიყვანე! - არ რჩებოდა კუპრიელა ვალში.

- ამომიყვანე და ქოშიგორას ტალახში მომადენიე ტყაპანი!

- დობლოს ტყლაპოს ქოშიგორას ტალახს ადარებ?! -

- კაი ერთი, ძველად ქოშებს ტალახს აქ აცილებდნენ თურმე, იმდენი დაგროვილა, იმდენი, რო გორა გამხდარა...

- რაც გინდა, ის თქვი, მაინც გორაა, დობლო წკვარამშია, ქოშიგორა - ცაში...

- ცაში ქე ხართ ქოშიგორელები, წყვილწყვილად აფრენთ ყველა.

კუპრიელას ნამდვილი სახელს - ბონდოს არავინ ეძახდა. ნარმოსადეგ, ფართომხარბევიან ვაჟკაცს ერთი დღეც არ უმუშავია. ჯავაირა დღედაღამეს ათენებდა, ოჯახსა თუ კოლმეურნეობაში მუხლგაუმართავად შრომობდა. ქმარი მის ნაშრომსაც, სხვეებისასაც განიერი ყბებით დევისხელა ხახაში ისე გადაისროდა, უცხოის მისი ნაოფლარი ეგონებოდა: მოყვანისთვის იმდენი იშრომა, გულმედილობით მიირთმევსო, - იფიქრებდა.

ენაბალნიანი კუპრიელა დიდი ქლაკვი ვინმე იყო, სოფელში კაცს ვერ ნახავდით, ამას რომ არ დაეცინა. აგდებით მოლაპარაკეს ხშირად ეჩხუბებოდნენ, ზოგს ერეოდა, ზოგი ერეოდა. ლოთობისგან ჩასისხლიანებულ ხარისხელა თვალებს სულ დასაცინად აწვრილებდა: რო დეიბადა, ჯერ

სინდისი მოძვრა, მერე ჭიპლარიო, - ტუჩზე ხელმიფარებული ამბობდნენ.

ჯავაირა არ უთმობდა, სიმართლეს ეუბნებოდა, მაგრამ კუპრიელა, პერანგის გარდა, გულს არაფერს აკარებდა. თვალედაქაჩული, ვისაც მოერეოდა, დაუნანებლად ცემდა, ვინც მტკიცედ დაუხვდებოდა, თავვივით გაიცურცლებოდა.

ჯავაირას ხათრითაც ბევრს პატიებდნენ, ისეთ ღვთისნიერს ამნაირი გველი კაცი რად არგუნა ბედმაო, - აქნევდნენ თავს. კი არ არგუნა, მოიტაცაო, - ეპასუხებოდნენ სხვები. მაღალს, ანგელოზივით სახენათელს, ცისფერთვალეებას ბევრი ტუზი დასდევდა, მაგრამ გესლინთხევია კუპრიელამ ყველას აჯობა, ხოხბის წინილივით აიტაცა ქალი ხელში და პუგაჩოვის „პობედით“ დობლოდან ქოშიგორაში ამოარბენინა. ბევრი იკივლა ჯავაირამ, მაგრამ მოსახდენი რომ მოხდა, ბედს შეურიგდა. ერთ ხანს კუპრიელამ ყიამყრალობა მოიშალა, მაგრამ გენმა თავისი ქნა. ბაბუამისს ამგვანებდნენ, იმნაირს იტყოდა, ცოცხლად მარხავდა ხალხს თურმე. კუპრიელამ პუგაჩოვიჩის ნათლობაზე ყველასათვის საყვარელ ზოსიმეს სიდედრის ქვედა ბოლო დაუძახა. გადაირია ზოსიმე, გაიქაჩა დასარტყმელად. კუპრიელამაც არ ჩაიმუხლა. აქეთ ამან, იქით იმან გაინია. ზოსიმეს მიეშველნენ, კუპრიელას ღვინისგან მინიახურებულმა ბაშკირამაც კი წიხლი რომ უთავაზა, სხვა გზა აღარ დარჩა, გაიქცა, მირბის, მისდევს ზოსიმე და პუგაჩოვიჩის ნათლობის მხედრიონი. სკოლის ეზოში შევარდა, იქიდან უკანა ჭიშკრისკენ გაქანდა, იმას თუ გაივლიდა, ტყეში ტუცავდა თავს, ავიდოდა საგველიტბომდე და მისი მოძებნი ალარავინ იქნებოდა. დადგა ზოსიმეს ათი წლის ბიჭი იმ პატარა ჭიშკარში, გაშალა ხე-

ლები, შეეძლო, რას ქვია, არ შეეძლო, მიენარცხებინა, გაქცეულიყო, მაგრამ არ ინება, დასაჭერად ხელეგამოიღო ბავშვის წინ დარცხვენილი დადგა, დაელოდა მღევრებს. მივიდნენ, დაიჭირეს, ჩააბარეს მილიციას. ორი წელი მიუსაჯეს.

ციხეში ტიფი გაჩნდა, ბევრი ტუსალი იმსხვერპლა, ეს გადარჩა.

პატარა ბიჭი დევინდე, არც ხელი ვკარი, არც მოვკალი, იმის მაღლი მენწევა, სიკვდილს არ მანებებსო, – ფიქრობდა.

ჯავაირა კვირაში ორჯერ აკითხავდა ქუთაისის ციხეში. ქოშიგორაში გაამზადებდა პურმარილს, ჩაჯდებოდა ავტობუსში, ეგონათ, ახალი პატიმარია, ყველას ასე აკითხავენ, მერე ბეზრდებათო. ჯავაირამ – პირიქით, ორის მაგიერ კვირაში სამჯერ ჩაკითხვა დააკანონა. პატიმართან არავინ უშვებდა, პურმარილს ხალისით ართმევდნენ.

– როგორ იქცევა? – ჰკითხა ციხის უფროსმა ბადრაგებს.

– გადასარევეად, ხმას არ იღებს, უეჭველად ნანობს.

– თუ მასეა, მოვეხმაროთ, სასჯელი შევუმცროთ, პირობითიც შეიძლება.

– რას ამბობ, უფროსო, ხო დავნყდით მშიერი!

– მასეთ პურმარილს ქორწილშიც ვერ ნახავ კაცი, დედლები – რა დედლები, ვარიები – რა ვარიები, ყველზე, ხაჭაპურსა და სხვა მისატანებლებზე თითებს ვაყოლებთ! – აჭყლოპინდა მეორე ბადრაგი.

– ისე, ღვინო, როგორი აქ ნეტაი? – გააგრძელა პირველმა.

– ღვინო იქნება, მაგასთან... – უცებ ჩაფიქრდა – რა ქვია პატიმარს?!

– კუპრიელა, სინამდვილეში – ბონდო.

– ხოდა, მიუჯდებით ბონდოს გვერდით.

ჯავაირას გულითადობამ იმდენი ქნა, ოთხი თვის შემდეგ სასჯელი პირობითით შეუცვალეს, კრეს პანდური, გაუშვეს სახლში, სოფლის კოლმეურნეობას მიაწერეს. მეორე დღესვე გამოცხადდა.

– იმუშავე, ცოლის კისერზე რომ ზიხარ, ორ კაპიკს გამეიმუშავე! – უთხრა თავმჯდომარემ.

– უფულობა არ მაღელვებს?

– საერთოდ რა გაღელვებს.

– რა და, ჩემს ჭკუაზე ყოფნის ნებას

ალბუჯა თავბერიძე

რომ არ მაძლევთ.

– კაია, რალაცა შენც გაღელვებს თურმე, იშოვი ფულს, დამშვიდდები.

– მაშინ სულ გადავირევი.

– გადარეულვებს სადაც ვუშვებთ, კარქათ იცი, გამოდი ხვალ, სიმინდს არ მოგატეხიებ, მოტეხილი გამოზიდე.

– რას გადამეკიდეთ, გონია, მართლა გინდათ, გამაგიჟოთ.

– მუშაობით გაგიჟებული არავინ მინახავს მე.

– ეგერ, ე, ჭიკოსანები?

– მაგენი შრომობენ თუ შრომობენ.

– აპა?! ჭიკო სახლში რო შედის, მაკრინე გამოდის, ზოგი ბოვში – ჩქარა, ზოგი დინჯად დეიარება, სულ გზაში ყრიენ.

– სხვებს თავი დაანებე, შენ თავს მიხედე!

– რა მეტყობა მიუხედავის?

– ბევრს ნუ ლაპარაკობ, ხვალ ყანაში!

– სხვებმა იმუშავე, მე ვუყურებ. ერთი მაყურებელი არ გჭირდებათ?

– რაც გვჭირდება, ვიცით, – უთხრა იოველმა.

მეტი არ ჰქონდა კუპრიელას საქმე, თავმჯდომარის ნათქვამი დაეჯერებინა.

იოველმა დილით ჯერ სახლში, მერე მეზობლებში მოიკითხა, არ იყო, ვილაცამ უთხრა, ჯავაირა ბაზარში წევიდა, კუპრიელამ დეიბარა, კოლმეურნეობის ყანაში მივდივარო.

გაქანდა ყანისკენ. კუპრიელა ჩერგილში დაიძალა, თავმჯდომარემ ერთში ნახა, არ იყო, მეორეში, მესამეში... იმას – ჩემი, მე მისი სუნთქვა მესმოდა, – იხსენებდა მერე კუპრიელა, – დამინდო, გვერდი ამიარა, რომ ვენახე, უეჭველად ვესროდიო.

იოველმაც იცოდა, რომ არ დაინდობდა და ჩალის ის ჩერგილი გამოტოვა.

ვერაფერი რომ ვერ მოუხერხეს, უშიშროებამ თანამშრომლობა შესთავაზა, რასაც გეტყვით, გააკეთე, ფულს მოგცემთო. იუარა, თანაც ისე კატეგორიულად, რომ მაშინვე ჩაეკითხა სამიდან ერთი:

– კი, მაგრამ რა მიზეზით?!

– არ გამოგადგებით, ძილში ვყვირი.

– რას ყვირი?

– ციხის ამბებს.

– ძილში ყოფილა მისაყურადებელი... – გადახედა მეორეს.

გამოუშვეს. ეს იყო და ეს – მართლა დაჩემდა კუპრიელას ძილში ყვირილი. ჯავაირას კიდევ ერთი თავსატეხი გაუჩნდა.

აყვირდებოდა ძილში, ჰკრავდა მეუღლე ფეხს, შეაფხიზლებდა.

– რა გაყვირებს! შე კაცო! – შეუყვირებდა.

– როდის ვყვიროდი?!

– როდის და ამ წუთას!

– ქალო, შენ ხო არაფერი გელანდება?

– დამშვიდდი, დაიძინე... – აწყენარებდა.

გაივლიდა ცოტა ხანი, აყვირდებოდა კუპრიელა, გაიღვიძებდა ჯავაირა, რა გაყვირებსო – დაამუნათებდა, დაიძინებდნენ, ახლა ჯავაირა აყვირდებოდა, თან ისე ხმამაღლა, რომ ხანდახან მეზობლებსაც ესმოდათ, ამ ჯერზე ჯავაირას აფხიზლებდა ქმარი.

– მოგელანდა, ალბათ!

– რა მომელანდა, ჭირისუფალივით კიოდი.

ერთხელ ქეთომაც ჰკითხა:

– რა გაკივლებდა წუხელ, კუპრიელა ხო ჩავარდა ჭკუაში...

– მაგი ჩავარდა მოუსვლელში, მაგან მომილო ბოლო და მომიწელა!

– რას ერჩი, აღარ ღლიციწობს...

– ხო, ცოტა მოტყდა რქები, მარა, იცი, ჩემო ქეთო, რას გეტყვი, კუპრიელასთან ცხოვრება საშინელებაა, მარა რო დავფიქრ-

დები, ერთი წუთიც არ შემიძლია უმისოდ ყოფნა.

– ხო, შეჩვევას და ერთად ყოფნას მოყვება სიყვარულიც.

კუპრიელა კაცს, ქალს, მოხუცს, ახალგაზრდას ყველას გესლავდა. ჯავაირას, ნურას უკაცრავად, საყვედურსაც მორიდებით ეუბნებოდა. ნამეტანი უნდოდათ ბიჭი, არ გაუჩნდათ, სამი გოგო ეყოლათ. სამივე ერთიმეორეზე ლამაზები. იმ სამ გოგოსაც გოგონები შეეძინათ, მათმა შვილებმაც ასულები დაისიეს. სამ თაობაში ბიჭი არ გაჩენილა კუპრიელასა და ჯავაირას ნაგრამში.

მართალია, ზოსიმეს ბიჭი დაინდო, მაგრამ იმ უენო კაცს ტყუილუბრალოდ რომ დაცინა, მაგისტვის ისჯება, თანაც ზოსიმეს მელანო სამებაზე გადავიდა, დაწყევლაო:

– ნურც გადაშენდეს, ნურც მოშენდეს კუპრიელასანებო, – შეთხოვა წმინდა სამებას. ამიტომაც, სულ გოგოები რომ იბადებიან! ნამღვდლარი გიორგის შვილიშვილი მელანო მარხვითაც მარხულობდა, ლოცვითაც ლოცულობდა: დადიოდა სახურავჩამოქცეულ სამებაზე, თავპირშეფუთული პუტუნებდა, რომ შეეკითხებოდნენ – ქრისტესისხლას ვეძებდიო, – უპასუხებდა გაზაფხულში. ამას ვაკვირდებოდი, იმას მივჩერებოდი, ღურღველაში დაბმულ საქონელს გადავხედე სამებადანო, – ეტყოდა შემოდგომასა და ზამთრისპირში.

იცოდნენ, რა ქრისტესისხლას მოძებნა, რა საქონლის გადახედვა ატყდომოდა, მაგრამ გიორგის ნატეხია, ჩვენზე უფრო ახლოსაა ღმერთთან, მაგას დაუჯერებს, თუ დაუჯერებსო. დაუღლეელი ჯავაირა შეებრა-ლა, თორემ ისე დაწყევლიდა, უშვილძიროდ გადაეგებოდნენო.

კუპრიელას, ასაკთან ერთად, წონა ნამეტანი ემატებოდა. ორმოცდაათი წლისა იმხელა გახდა, მოძრაობა უჭირდა. იჯდა, თუ იწვა, ეძინა. ხანდახან, ცხენივით, ფეხზე მდგომელაც ყვინთავდა. ეძახდა ჯავაირა:

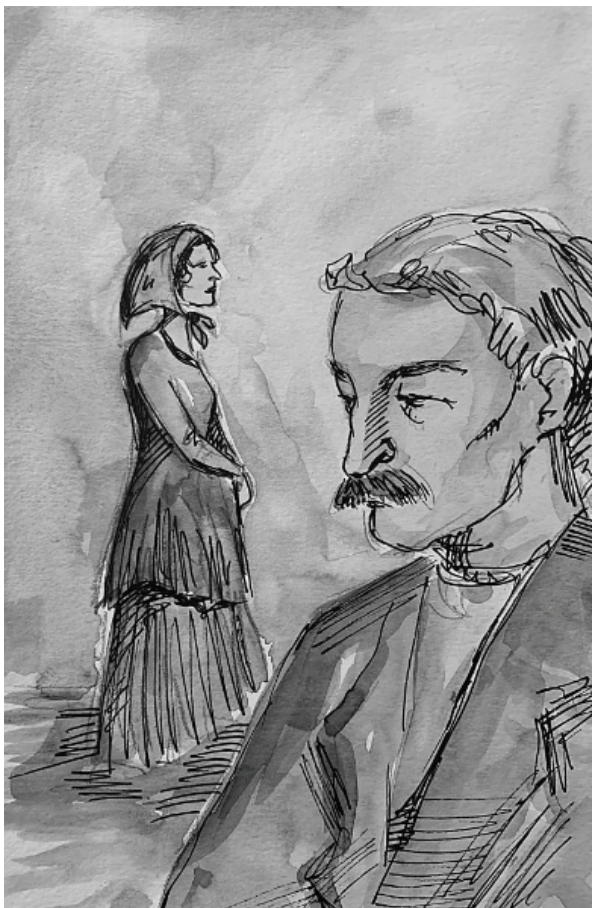
– რავა სულ გძინავს, შე კაცო!

– როის მძინავს! – ორ წუთში ისევ ხვრინავდა.

ერთხელაც, სავარძელში მძინარემ ველარ გაიღვიძა. ამოიხვრინა, ველარ ჩაიხვრინა, გაყვა ჰაერს იმ ქვეყანაში, წაიღო უბიჭობაზე დარდი.

ჯავაირამ ტარიელა ჩაისიდა, ტარიელამ – მევლუდი, ახლა მევლუდიც ჩაისიძებს ვილაცას, არც გადაშენდნენ, არც მოშენდნენ. გვარი არ გრძელდება.

ჯავაირას სამი შვილიშვილიდან ჯერ ერთი, მერე მეორე ნავიდა ამერიკაში. დაუ-

მხატვარი სოფიო ქელიძე

ტოვებს შვილები გასაზრდელად ქმრებს. ამერიკიდან აგზავნიან ფულს, ესენი ხარჯავენ. მეორე შვილიშვილი ქმარს გაცილდა, ამერიკელთან მოაწერა ხელი, ჩავიდა ამერიკაში, დარჩა.

– ცოლობა რომ მოგთხოვოს? – ტუჩები მოკუმბა ბრაზისაგან ჯავრომ.

– რა მომთხოვოს, ახლა სხვა დროა, ჯავრო ბებო, მომთხოვოს კი არა ის! – გახედა ჯავროს ცრემლიან თვალებს, შეეცოდა, გულში გაიფიქრა:

– ნეტავი მომთხოვდეს, მაგას რა აჯობებს, ნუგზარასთან კოტრიალს და ქოშიგორას ტალახის ზელას მისი ცოლობა არ ჯობია?!

– შეიშალა, ბებია, ქვეყანა, ქალი – ქალი, კაცი კაცი აღარაა, ხელი მოვანერე, ცოლი არ ვიქნებო, იმანაც მოაწერა, ქმრობას არ მიპირებსო, მაშ, რაზე აწერო ხელს, თქვე კაი ადამიანებო?

– ვერ გაიგებ, ჯავრო ბებო, შენ მაგას!

– თქვენ გაიგეთ შვილო და, ჩემი თავი წყალს და მენყერს ნაუღია...

შვილიშვილებიდან ყველაზე მეტად მევლუდისა და ნატოს ნაბოლარა ქალიშვილი ლელა ამოიჩემა, უთქმელად უგებენ ერთმანეთს, ცხვრები სოფელში აღარავის ჰყავს, ჯავრო არ იშორებს. ესენი რომ არ მყავდეს, ჩემ ლელას შალის წინდები, შალის ფუფაკები რითი მოვუქსოვო, – ეუბნება შინაურებს. ლელასაც არ უნდა დიდად, მაგრამ ხათრს ვერ უტეხს, წინდებსაც, თბილ სვიტერსაც სხვადასხვა ფერში ღებავს, მონონს კიდეც. ჯავრო ბებოს რომ ჰკითხო, დაბერდა, მისი ხნისა ქვა აღარ გდია ქოშიგორაში, მაგრამ ცხვარს ისე ოსტატურად წამოაქცევს, მარჯვენდ გაკრეჭს, მატყლსაც თვითონ პენტავს, დაპენტელს ართავს, მერე ქსოვს. უქსოველად ზამთრის გრძელ ღამეებს რა გაათენებდაო, – იძახის. მოისვენე, დეისვენე, უცხო რომ გნახოს, ეგონება, გაძალბებთ, შენოდენი არავის გაუკეთებია, შეიტკბე სიბერეო.

– მეყოფა, როცა მევისვენებ, სიბერის სიტკბო სიხარულია, ნაქსოვს ნაქსოვი ედე-

ბა, შენდება, მშვენდება ჩემი ლელასთვისო. ხან რა, ხან რა ფასონისას ქსოვს.

ლელა უნივერსიტეტში სწავლობს, კვირას მიდის ქუთაისში, რჩება იქ ხუთი დღე, შაბათს სოფელში ბრუნდება.

ძალიან დიდი თოვლი თუ შეაჩერებს, თორემ სამი წელია, ერთი შაბათიც არ გამოუტოვებია.

– ქალაქში რა გამაჩერებს, ჯავრო ბებოს უნახავად სული მეხუთებაო, – ამბობს.

გათენდება შაბათი, აიღებს ჯავრო თავის პატარა სკამს, წაკუნკულდება მგზავრების მოსაცდელისკენ. დაჯდება, უცდის, უცდის. ჩაივლის ერთი რეისი, ჩაივლის მეორე, მესამე, ხან შუადღეზე, ხანაც საღამოს მოდის ლელა, ჯავრო დილიდან ზის, არც საუზმობს, არც სადილობს, ელოდება.

ჩამოვა ლელა ავტობუსიდან, გაიქცევა მოსაცდელისკენ, გაიქცევა და ჯავრო ბებოს დანახვისთანავე შესძახებს:

– ჯავრო ბებო, როგორა ხარ?

– რა მიჭირს, შვილო?!

ჩაეხვევიან, აცრემლდებიან.

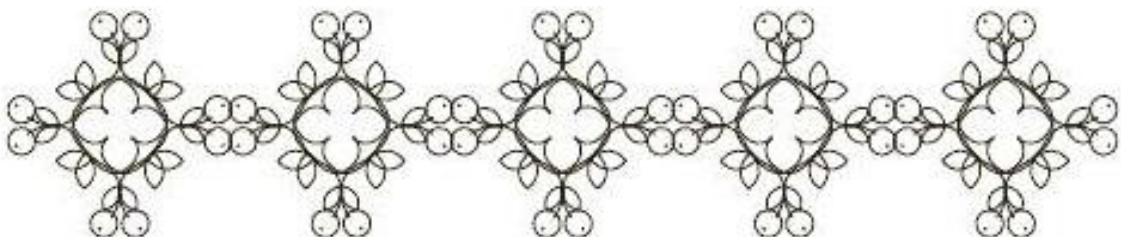
იმ შაბათს დილაადრიან გამოსწია ლელამ სოფლისკენ, ჩქარობდა, ჯავრო ბებოსთვის წამლები მოჰქონდა.

მოსაცდელში არ დახვდა. გულმა ბაგაბუგი დაუწყო.

მას მერე იძახის, ის წამლები იქ, კარადაშია შენახული, გავთხოვდები, გამატანეთ, ჯავრო ბებო უიმათოდ არ მიმიღებსო, – ცრემლებით ევსება თვალები.

– შაბათ დილით გარდაცვლილა, პარასკევს ამოვსულიყავი, იქნებ იმ წამლებს ეშველა, ჩამატანეთ, მივუტან. ისევ ძველებურად მემშობლიურები ჯავრო ბებო. რანაირი დაღვარჭნილია ჯავაირა, რა თბილია ჯავრო, თანაც ბებოს რა კარგად ეწყვილება.

ლელა ძალიან დიდხანს იცოცხლებს, ქმარ-შვილი ეყოლება, რა იცი, იქნებ ბიჭიც გაუჩნდეთ, სახლ-კარს მიხედავს, უპატრონებს, ლელო ბებო გახდება, ჯავროზე დიდ ხანს იქნება ამ ქვეყანაზე და მერე, ძალიან დიდი ხნის მერე ნავა, ნაუღებს წამლებს!

– ქალი? ქალი კი არა, ალი იყო, ალი – ტყის ქალი, ეშმაკი! გადმოვიღე თოფი სასროლად, იმას რაღას ვესროდი, დაიკარგა სადღაც, გულის გასამაგრებლად მინდოდა დამეჭუხებინა, მარა არ გავარდა თოფი არაფრით. ამან უფრო შემაკრთო, თვალი ველ-არ მოვხუჭე იმ ღამით. მეორე დღეს სოფელში ჩასული ვეხვე-ნე მეზობლებს, წამყევით ღამით, რაღაც უბედურება დამხვდა კარ-ავში ნუხელ-მეთქი, მარა არავინ შეინუხა თავი. ბოლოს ცოლის წამოყვანა მოვინდომე, არც ის წამომყვა, რას იტყვის ხალხი, ქმრის გარეშე ვერ ძლებსო. წამოვედი მარტო, შევედი კარავში და... – გარედან შემოსულ მთვარის შუქზე გარკვევით ვხედავ ვიღაც წევს ჩემს სანოლზე. გადმოვიღე თოფი და დავუმიზნე, უნდა ვესროლო და ამ დროს ხვრინვა გავიგონე. შევჩერდი, ახლოს მივინიე, დავაკვირდი და ვამჩნევ, კაცია ვიღაც. გადავხადე საბანი და ლომია არაა, აგერ იქაური, – მდინარის გაღმა მდებარე სოფლისაკენ გაიშვირა ხელი მოხუცმა, – დამთვრალა ჩვენს სოფელში, წამოსულა, მოჰკიდებია ძილი და წამონოლილა ამ ჩემს კარავში. გავაღვიძე, როგორც იქნა, შეოჯახდასაქცევო, ხომ მოგკალი კინალამ-მეთქი. მოვუყევი წინა ღამის ამბავი, მაგრამ ბევრი ვერაფერი გავაგებინე. გაჩერებით კი აღარ გაჩერდა, წასვლა დაპირა, არადა, მთვრალი იყო ისევ. გავიყვანე მდინარეში, დავაყენე სწორ გზაზე და გავუშვი.

– ბაბუ, შენს კარავშიც ის ალი ხომ არ იყო, მიქელას რომ მიუწვა ერთი ზაფხულის ღამით ეზოში მძინარეს, – ერთი ჩვენი თანასოფლელის თავს გადახდენილი ამბავი გაიხსენა თემომ, – თანაც ისეთი ღამაში იყო, მიქელას უთქვამს.

– არა, არა, მე რომ ვნახე, ის უფრო ღამაში იყო. მიქელას ცოლთან შედარებით ღამაში იქნებოდა, ბიჭო, აბა, რა? – ჩაილიმა მოხუცმა.

კარგა ხანს ვისაუბრეთ მასთან. მერე თემო წამოდგა:

– ნავიდეთ ახლა, ალებს თუ ვერ ვნახავთ, თევზი მაინც დავიჭიროთ.

მე და ზაზაც ავდექით, დავემშვიდობეთ მოხუცს და იქვე ტყიან ხევში ჩავედით, მთის პატარა, ანკარა მდინარესთან. მდინარე მთლიანად ხეებით იყო დაჩრდილული. აღმა აყევით ხევს, მარჯვე ადგილს დავუწყეთ ძებნა – მდინარის ტოტი უნდა დაგვეწრიტა, ასეთი იყო უმეტეს შემთხვევაში ჩვენი თევზაობის წესი. კარგა ხანს ვიარეთ წყალდანყალ და ბოლოს ვნახეთ ორ ტოტად გაყოფილი დინება. გაყოფის ადგილას მივედით, დავაკვირდით. ერთი მათგანი ახალი

გიორგი ხილვინაშვილი

გადანურული ჩანდა, ქვევით გადაეკეტათ და აყალო მინით გაეგლისათ, მერე კი, თევზაობის შემდეგ, ისევ გაერღვიათ და გაეშვათ წყალი, – ეს არ გამოგვადგებოდა. მეორე ტოტი მდინარისა ხელუხლებელი უნდა ყოფილიყო, ის ავირჩიეთ დასანრეტად და საქმეს შევუდექით. საგზალი იქვე ხეზე დავკიდეთ, წელს ზემოთ გავშიშვლდით სამივენი და წყლის მეორე კალაპოტში გადასაშვებად პირველი ტოტის სათავეში რამდენიმე წყებად ქვევით გავამწკრივეთ. მერე იქვე აყალო

მინა მოვნახეთ, დიდ გუნდებად დავაგროვეთ და ქვევის ბოლო მწკრივს მივავლისეთ, – ასე ჩვენს მიერ არჩეული ტოტიდან მთელი წყალი მეორე ტოტში გადავავადეთ. კარგა ხანს მოგვიხდა მუშაობა.

– აბა, ახლა წავალ, ბოლოს გავუკრავ, რომ თევზი არ გაგვეპაროს, – თქვა თემომ და დაწრეტილ კალაპოტს დაჰყვა.

მე და ზაზა ცოტა ხანს იქვე ჩამოვსხედით მზედაფენილ ქვევზე. მაგრამ გულმა არ მომითმინა, წამოვდექი და მდინარის ნადენზე დარჩენილ გუბებს დავაკვირდი. მერე ხელობა დავინყე და მალე მოზრდილ კალმახს წავატანე ხელი. ჯერ გამექცა, თუმცა მალე მოვიმწყვდეი ქვევის ქვეშ, დავიჭირე და ნაპირზე მოვისროლე.

– ოჰ, ნახე უკვე? – წამოხტა გახარებულ ზაზა, – ყოჩაღ შენ, თევზს დასწვდა და პარკში ჩააგდო.

– აი, იქაც ატკვარცალდა უკვე, – მოშორებით პატარა ორმოსკენ გადახტა იგი, – მოდი, მომეხმარე.

სანამ მივიდოდი, მანამდე დაიჭირა თვითონვე. ხელობა გავნაგრძეთ და ერთ გუბეში სამი კალმახი ვნახეთ კიდევ. თემო რომ ამობრუნდა გადანურული ტოტის ბოლოდან, ჩვენ ათამდე კალმახი გვყავდა დაჭერილი.

– რა ქენით, დაიჭირეთ უკვე, – აღფრთოვანებით დახედა თევზებს, – აი, მეც არ მოვსულვარ ხელცარიელი, – პატარა კავიან ჯოხზე ლაყურებით ჩამოცმული კალმახები დავგანახა მან, – კიდევ ბლომად იქნება, სულ ტკვარცალი გაუდით. ბოლო გაუკარი, დავუყვეთ ხელობით, სადღა წავგივლენ?! –

დავუყევით მართლაც დაწრეტილ ტოტს. წყალში ქვევის ქვეშ ვაპარებდით ხელს და ვეძებდით კალმახებს.

– აქ არის, აქ არისო! – აღტაცებით წამოვიძახებდით ხოლმე თევზის ნახვისას, თითქოს რაღაც გვექონდა დაკარგული და ახლა ვნახულობდით. როცა მდინარის ტოტის ბოლომდე

ჩავედით, ოცდაათამდე კალმახი გვყავდა დაჭერილი. მერე ისევ ზევით ავბრუნდით, საკმაოდ მოშივებულები ვიყავით და საგზალი გავშალეთ.

როცა დავნაყრდით, შუადღე მოტანებულ იყო. ისევ ავეყვით ალმა მდინარეს, კიდევ ერთი მოკლე ტოტი გადავაშრეთ და ათიოდე კალმახი დავიჭირეთ. მერე უფრო მოზრდილი ტოტის გადანრეტა მოგვიხდა – კარგა ხანს ვანყვეთ ქვის მწკრივები წყალში, ვზიდეთ და ვაგლისეთ ზედ აყალო მინა. შრომამ ფუჭად არ ჩაგვიარა – იქაც ოცდაათამდე კალმახი დავიჭირეთ. დაღლილები მდინარის პირას ჩრდილში წამოვწყეთ და კარგა ხანს დავისვენეთ, თან დარჩენილ საგზალსაც მოვუღეთ ბოლო.

– რა ვქნათ, ნავიდეთ შინ, თუ კიდევ ვითევზაოთ? – იკითხა თემომ.

– დავყვეთ მდინარეს, თუ კარგი დასაშრობი ტოტი ვნახეთ ქვემოთ, დავნრიტოთ, თუ არა და გზას მაინც გავიმოკლებთ, – ვთქვი მე.

– ეგრე აჯობებს, თევი ბლომად გვაქვს, სათავისაკენ აღარა ღირს წასვლა, – დაამატა ზაზამ.

კარგა ხანს ვიარეთ წყალდანწყალ, იმ ადგილსაც ჩავცდით, სადაც პირველად ჩავედით მდინარეში. ერთგან ზაზას ფეხი გაუსხლტა სველ ქვაზე და წყალში გაიშხლართა – დასველდა მთლიანად. მე და თემო სიცილს ვერ ვიკავებდით, მან კი გაიხადა შარვალი, განურა და ისე ჩაიცვა.

– მოიცა, იქნებ თქვენც ჩაცვივდეთ წყალში და მერე მე ვიცინებო, – ბუზღუნებდა თან.

ერთგან ხმაური შემოგვესმა. წინ მე მივდიოდი, უცებ პატარა, მზედაფენილი მორევის თავზე აღმოვჩნდი და მშვენიერი სურათი ვიხილე, უნებურად იქვე აყუდებულ ქვას ამოვეფარე, წამით უკან მოვიხედე ბიჭებისაკენ და ტურბზე თითი მივიდე – ჩუმად მოდით-მეთქი. მერე კი ისევ გაფაციცებით გავიხედე წინ. დაბლა, პატარა მზედაფენილ მორევთან ოთხი ტიტლიკანა გოგონა იდგა და მზეს ეფიცებოდა. ჩანდა, ახალი ამოსულები იყვნენ წყლიდან, ცოტა შესცივროდათ მთის ცივ მდინარეში და ერთმანეთს აქეზებდნენ, ისევ ჩადი წყალშიო. იმ ანკარა მდინარის კალმახებით შხვართალა გოგონები იყვნენ. ოთხივეს გრძელი თმა ჩამოშლოდა მხრებზე და უნებურად დილით მოხუცის მიერ ალების შესახებ მოთხრობილი ამბავი გამახსენდა. ასაკით გოგონები ჩვენი ტოლები ან ცოტა უმცროსები იქნებოდნენ, ასე, თხუთმეტი, თექვსმეტი წლისანი. ერთს ვარდისფერი საბანაო ბიკინი ეცვა, მეორეს – ცისფერი, მესამეს და მეოთხეს – მწვანეები.

– ოჰ, ვინ არიან ნეტავი?! – აღმოხდა თემოს.

– ალები, ალები არიან! – აღფრთოვანებით ვუპასუხე მე, ისე რომ გოგონებისთვის თვალთ არ მომიცილებია.

– ალები? ალები კი არა, ანგელოზები არიან, – ჩაილაპარაკა ზაზამ.

მონუსხულები ვუცქერდით მთის ანკარა მდინარის პირას მოჟღერტულე და მოკისკისე გოგონებს, ისინი კი ვერ გვხედავდნენ, რადგან ხეთა ჩრდილში, დიდი ლოდების უკან თითქმის შეუმჩნეველები ვიყავით მზედაფენილი ნაპირიდან.

– რა ვქნათ? ასე ხომ არ ვუცქერთ სულ, სირცხვილია, – მივმართე მეგობრებს, – მოდი, ჩავიდეთ მათთან და გავიცნოთ, ჩვენც ვიცუროთ, – უცხოები არიან, ამ სოფლებიდან – იქვე, მდინარის მოშორებით მდებარე პატარა სოფლისაკენ მივაბრუნე თავი, – ვერავის მივამსგავსე ვერც ერთი.

– ჰო, უცხოები ჩანან, ალბათ, სტუმრები არიან, საზაფხულოდ ჩამოსულები, – დამიდასტურა ზაზამ.

– მართლა ალები ხომ არ არიან, კაცო? – ჩაიღიმა თემომ.

დავიძარით თუ არა, გოგონებმა მაშინვე მოგვკრეს თვალი და ცოტა შემკრთალებმა შეგვათვალიერეს. მერე ერთად შეჯგუფდნენ და მზერადახრილები დაგველოდნენ. პირველი მე აღმოვჩნდი მათ წინ და ღიმილით მივესალმე:

– გამარჯობა, ფერიებო, აქ საიდან გაჩნდით? ძალიან გაგვაკვირვებ!

– გამარჯობათ, გოგონებო, რა კარგი ადგილი გინახავთ საცურაოდ, – თქვა თემომ.

– ჩვენ კიდევ მთელი დღე დავდივართ და ასეთი მორევი ვერსად ვერ ვნახეთ, – დაამატა ზაზამ.

– გამარჯობაო, – ხმადაბლა ჩაილაპარაკეს მათ.

წელს ზემოთ ჩვენც გახდილები ვიყავით, შარვლები მუხლებამდე გვქონდა აკარნახებული. ზაზამ შარვალიც გაიძრო და მორევში გადაემვა. მორევი დიდი არ იყო, მდინარე ჩანჩქერად ჩამოჩქეფდა დაქანებულ კალაპოტში და ძირს, ვაკეზე გუბდებოდა.

– აქედანა ხართ? – ვკითხე გოგონებს და მდინარის ახლოს მდებარე სოფლისაკენ გავიშვირე ხელი.

– დიახ, მაგრამ მანდაურები არა ვართ, სტუმრები ვართ, – მიპასუხა ყველაზე უფროსმა.

მე და თემო სალაპარაკო თემას ვეძებდით და მორიდებული მზერით ველაციცებოდით მათ წამოჩიტულ მკერდებსა და ქათქათა თეძოებს. ზაზა წყლიდან ამოვიდა, იქიდან გამოგვხედა ყველას და მოგვაცხა:

– ჩამოდით, არ გინდათ ცურაობა?

– ეს მორევი გოგონებმა ნახეს პირველად, ჯერ ვკითხოთ, იქნებ ჩვენც გვაცურაონ, – ღიმილით მიაძახა თემომ.

– ვინ გიშლით? იცურავეთ, ჩვენ უნდა ნავ-

იდეთ, თქვა ერთ-ერთმა და მოშორებით თეთრ ქვებზე დაწყობილი ტანსაცმლისაკენ გაიხედა.

– რატომ უნდა ნახვიდეთ, ხელი შეგიშალებო?
– წყენით იკითხა თემომ.

– ნუ ჩქარობთ, თუ ჩვენს გამო მიდისხართ, მაშინ ჩვენ გავბრუნდებით უკან, სათევზაოდა ვართ წამოსული და შემთხვევით შეგხვდით, – ახლა მე ვცადა გოგონების დამშვიდება.

– სათევზაოდ? მერე ვერაფერი დაიჭირეთ?
– მხიარულად იკითხა მათ შორის ყველაზე თამამმა.

– როგორ არ დავიჭირეთ, გაჩვენებთ, თუ გინდათ, – თემომ ზურგჩანთიდან კალმახებით სავსე პარკი ამოიღო და თავი მოხსნა.

– ვაიმე, რამდენი თევზია! – წამოიძახა იმავე გოგონამ.

– რა ლამაზებია! – აღფრთოვანდა ვარდისფერ ტრუს-აზლუდიანი, – შეიძლება ხელში დავიჭირო?

– როგორ არა? პარკი ფეხებთან დაუდო თემომ, თან უფრო ახლოდან შეავლო თვალი მის კოხტა თეძოებს.

გოგონები დაიხარნენ და ყურადღებით დაუნწყეს თევზებს თვალიერება. ზაზა მოგვიახლოვდა ამასობაში.

– დროა, გავიცნოთ ერთმანეთი, მე ზაზა მქვია, – მიმართა მან თევზების ცქერით გართულ გოგონებს, – ჩემს მეგობრებს კი დათო და თემო, – სათითაოდ მოგვაშვირა თითი.

ვარდისფერ ბიკინიანი წამოდგა ჯერ:

– მე თეონა მქვია, – თქვა მორიდებით.

– მერე ცისფერ საცურაოში გამოკვართული წამოდგა, გრძელი თმა მკერდზე გადმოიყარა უკნიდან და რალაც გამომწვევად თქვა:

– მე მაიკო გახლავართ!..

ერთმა, მწვანე ტრიკო-აზლუდიანმა, მეორე, ასეთსავე საცურაოებში ჩაცმულს დაადო მხარზე ხელი და გვითხრა:

– მე ფიქრია ვარ, ეს კი ლიაა, ჩემი და.

– თქვენ ყოველთვის ასეთები ხართ? – თითქოს გაკვირვებით ეკითხება ზაზა გოგონებს.

– როგორ ასეთები? – თვალეხი უცნობივით მათ.

– ასეთი ლამაზები? – აზუსტებს ზაზა.

ყველამ გავიცინეთ.

– აბა, როგორები იქნებიან, – ვამბობ მე.

– აი, ამას ალები ეგონეთ, რადგან ამ მდინარეში თქვენისთანა მოცურავენი ჯერ არ შეგხვდრიან, – ჩემზე მიუთითა თემომ გოგონებს.

გოგონებმა გადაიკისკისეს.

მალე მე და თემოც გადავეშვიტ მორევეში, გოგონებიდან მაიკომ და ლიამ ისურვეს ჩამოსვლა. მერე ყველანი იქვე, დიდ ქვაზე დავსხედით, – ვსაუბრობდით, ვხუმრობდით, უკეთ ვეცნობოდით ერთმანეთს.

მხატვარი სოფიო ქელიძე

დიდხანს მაინც არ დარჩენილან გოგონები, წასვლა მოინდომეს, სტუმრადა ვართ და არ გვინდა მასპინძლებმა ძებნა დაგვიწყონო.

თემომ კალმახით სავსე პარკი რიყეზე მოაპირქვა და მათ მიმართა:

– ამ თევზის გაყოფაში მოგვეხმარეთ წასვლამდე, მერე კი დავემშვიდობოთ ერთმანეთს.

– რა მოხმარება გინდათ? – სიცილით იკითხა თეონამ.

– გვინდა, გვინდა, თქვენც ხომ უნდა შეგახვედროთ?

– როგორ, ჩვენ რაში გვეკუთვნის? – იკითხა ლიამ.

– გვეკუთვნით, როგორ არა, ეს თევზი შვიდ წაწილად უნდა გავყოთ, – ვთქვი მე.

– რა გულუხვები ხართ? – გაეხარდა მაიკოს.

– რატომ ნუხდებით? – ამბობს თეონაც.

– კარგით, აღარ გვინდა ამაზე ღავა? – თქვა ბოლოს თემომ.

– კარგით, ოღონდ ჯერ ჩვენ ჩავიცვამთ, – ტანსაცმლისაკენ იხედება თეონა, – თქვენ თვალი მოგვარიდეთ და აქ დაგველოდეთ, მალე მოვალთ, – ბექობის იქით აპირებენ მოფარებას.

– რა გეჩქარებათ? მერე ჩაიცვით, – შეწუხებულია ზაზა, – ლია შენ მაინც დარჩი, კარგი? – მთელი ყურადღება მისკენ გადააქვს ბოლოს.

– ჭკვიანად იყავი, თორემ, – იღიმება და საჩვენებელ თითს მუქარით წევს ლია.

სანამ გოგონები დაბრუნდებოდნენ, ჩვენც

ჩავიცვით. მოსულეები თითქოს სხვანაირებად მოგვეჩვენენ.

– ვაიმე, ველარა გცნობთ, ვინ რომელი ხართ, ისევ გვითხარით თქვენი სახელები, – ხუმრობს ზაზა.

თეონას ყვითელი, ქვედაბოლო და თეთრი პერანგი ჩაუცვამს, მაიკოს – ჯინსის შარვალი ლურჯ პერანგთან ერთად, ლიას და ფიქრიას – შინდისფერი მოკლე კაბები.

გაგყავით თევზი შვიდ ნაწილად, გოგონების წილი მეტი გამოვიდა ჩვენსაზე. არ იღებდნენ, ამდენი არ გვინდა, თქვენ ნაკლები გრჩებათო, მაგრამ ჩვენ არ დავიშალეთ. ბოლოს ერთად ამოვედით მდინარიდან, ხევის თავზე, მწვანე მინდორზე ვისაუბრეთ ცოტა ხანს და მერე დანანებით დავემშვიდობეთ ახლადგაცნობილებს. სანამ თვალს მიეფარებოდნენ გოგონები, იქვე ვიდექით და ხელს ვუქნევდით, მერე კი ჩვენც შინისაკენ წამოვედით.

იმდენად ვიყავით აღფრთოვანებული უცხო გოგონებთან შეხვედრით, რომ კარგა ხანს ხმის ამოუღებლად მოგვევბოდით ბილიკს. მერე კი რაღაც მოკრძალებით დავიწყეთ მათზე საუბარი.

სალამო ჩამოდიოდა ხევებში, როცა მოხუც მწყემსს წამოვევნიეთ, უკვე მიჰყავდა ნახირი სოფლისაკენ.

– რა ჰქენით, იყოჩაღეთ, თუ ტყუილად იხეტიალეთ? – მოგვიბრუნდა იგი.

– ვიყოჩაღეთ, ბაბუ, მაგრამ ალებს გავატანეთ ნახევარი თევზი, – უპასუხა ზაზამ და კალმასები აჩვენა.

– ალებს კი არა, ანგელოზებს შევხვდით, – ამბობს თემო.

შეხედა მოხუცმა ჩვენს თევზებს და ჩაიცინა.

– საკმარისია, მაგაზე მეტი თუ არ დაიჭირეთ ხოლმე, კიდევ მომრავლდება კალმახი ჩვენს წყლებში.

ჩვენ დაწვრილებით მოვუყევით თევზაობისა და გოგონებთან შეხვედრის ამბავი.

– მეც არ ვიფიქრე, ასე რამ გაახარა ეს ბავშვები, იმდენი კალმახიც არ დაუჭერი-

ათ-მეთქი, უნდა წამოგეყვანათ ის გოგოები თან, თორემ ისე იყურებით უკან, გეტყობათ, გულეები იქ დაგრჩენიათ.

– მიეცი მაგას, ზაზა, რამდენიმე კალმახი, თორემ დაგვცინის, ხომ ხედავ? – ვეუბნები მე მეგობარს.

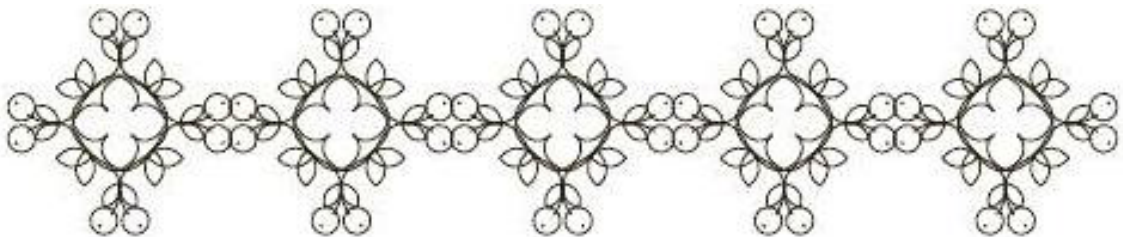
– აბა, ისე ხომ არ დავტოვებთ, – პარკიდან რამდენიმე კალმახი ამოიღო ზაზამ, გზის პირას ბუერის ფოთოლი მოწყვიტა, თევზები შიგ გაახვია და მოხუცს ჩაუდო ხალათის ჯიბეში.

– დიდი მადლობელი, ბაბუ, დიდი მადლობელი, ღმერთმა ბევრი დაგაჭერინოთ, ჩემზე მეტი ხნის მოგყაროთ, მარა თქვენ რაღა გრჩებათ, რისთვის იარეთ მთელი დღე? იქით იმ გოგოებისთვის მიგიციათ კიდევ.

– არა უშავს, ბაბუ, ჩვენ ისიც გვეყოფა, რომ ამ ტყეში შენგან განსხვავებით ალი კი არა, ანგელოზები ვნახეთ, – დაამშვიდა თემომ მოხუცი.

ასე მიიწურა ზაფხულის მშვენიერი დღე. მე ისევ უკან ვიყურებოდი, ჩვენს მიერ ნავალი ხეებისა და მთებისაკენ. დასავალთან გადაცურებული მზე უკვე ქედებს მოჰფარებოდა და მისი სხივები მხოლოდ მაღალი მთის წვერებს შერჩენოდა სამკაულებად... და ის სხივებშერჩენილი მწვერვალები ისე გამოირჩეოდა სილამაზით ჩვენს მშობლიურ მთებსა და ტყეებში, როგორც იმ გოგონებთან შეხვედრის წუთები ჩავლილი მშვენიერი დღის საათებში...

უკვე დიდი ხანი გასულა იმ ზაფხულიდან, ხანდახან ისევ დავეხეტები ჩემს ტყეებსა და მთებში, ნაცნობ ბილიკებს მივყვები წარსულის დღეებისაკენ. ის დღეც მახსენდება, თევზაობისას მომხიბლავ გოგონებს რომ შევხვდით მე, თემო და ზაზა. თუმცა მას შემდეგ ის გოგონები აღარსად შეგვხვედრიან. თითქოს მართლა მშვენიერი ალებივით მოგვევლინნენ რამდენიმე წუთით და მერე სადღაც გადაიკარგნენ... ვინ იცის, სად არიან ახლა ის ალები თუ ანგელოზები, ასე რომ ალამაზებდნენ მთის პატარა მდინარის მზედაფენილ ნაპირს იმ შორეული ზაფხულის დღეს?!

ბაღრი
სულაქე

მსურდა, სამყარო ისე შემეცნო,
არსთაგამრიგემ რაჯ ჩაიფიქრა...
თითქოს გაფრენა მზისკენ შემეძლო,
ანდა მთვარისკენ... ვარსკვლავს იქითაჯ...
ველარჯ სინდისმა ველარ მოთოკა,
ეს სითამამე, თაგვივით მხდალი, –
და უმწეოდ რომ ვწევარ სოროსთან
მანინჯ დაღლილი ხარავით ვბღავი...

ბ. სულაქე

* * *

ჭანჭურის ხეზე გამეფდა ფერი,
თოვლის სითეთრით ანთებულ ხედის, –
როცა ფიქრებად ღამენათევი,
ჩამოფრთხილდნენ ქათმები
ხიდან...
ვით მორღვეული ჟამის თერძები,
თოვლის მიმართაც ბევრის მკადრებნი,
მოურიდებელ ჟინით ეძებენ,
დაკარგულ მინას – სველ
ნისკარტებით...
ეძებენ ხორბლის დაკარგულ მარცვლებს,
ზეცაც ღრუბლით რომ უკმევს უეცრად, –
და პოულობენ ფქვილივით გაცრილს
მას, რაც უფლისგან უკვე მიეცათ...
ფორიაქობენ სრულ სითეთრეში,
გადმოსულები მიწაზე ციდან, –
რაც ჟამთა ქროლვის
პირნათელ რაშთან
გადამტერების
მეტადრე
ცდაა...
დაკარგულ სივრცეს რად უნდა ძებნა,
რთულად შესაცნობ ხმით და კრიახით,
როცა ცისგანაც იხსნება გზები,
კართან მომდგარი უფლის
კარნახით...
უნდა ნავეშალო რუხიც და მწვანეც,
გზა უნდა დათმოს შავმაც, ყვითელმაც,
რადგან ყოველთვის მაღლივით მწამდა,
სამყაროს თეთრად
გადაფითრებაც...
როცა ფიქრებად ღამენათევი,
ჩამოფრთხილდნენ ქათმები
ხიდან, –
ჭანჭურის ხეზე გამეფდა ფერი,
თოვლის სითეთრით ანთებულ ხედის...

* * *

თუმცა ძენნები წლების საზიდად,
ფშანის პირებზე ჯერ არ მოხრილან,
როგორც ნისლებში მთების აზიდვა, –
მძიმედ ამომდის ბგერა ხორხიდან...
შემღვრეულ ფიქრებს ველარ ვამშვიდებ,
კანი სხეულზე ისე ამენვა,
ველარც სურვილებს ვღებავ საშინდელ,
დილაც ბილიკებს იქნევს დამრეცად...
მინის სატკივარს ცით ვერ ვიაზრებ,
გზას ვტანჯავ, ჩრდილად ზედ დარჩენილი, –
და ველარც ფიქრი, ცივ კერიაზე,
ველარ ფუსფუსებს
დედაჩემივით, –
კარტოფილებით სავსე ორმოდან,
რომ ამოჰქონდა ნიჭიც მოთმენის
და მერე, მეც რომ არ მეთმობოდა,
სითბო – კანგათლილ ცივი ბოლქვების...
რაკილა, თივად მანინც ივარგებს,
კვლავაც ვიხსენებ სრულად – იმ ამბავს, –
რომ გადავურჩე ჟამის სიავემგლეს,
სული ბაგაზე უნდა მივბა...
მინის სატკივარს ცით ვერ ვიაზრებ,
გზას ვტანჯავ, ჩრდილად ზედ დარჩენილი, –
და ველარც ფიქრი, ცივ კერიაზე,
ველარ ფუსფუსებს
დედაჩემივით...

* * *

მსურდა, სამყარო ისე შემეცნო,
არსთაგამრიგემ რაც ჩაიფიქრა...
თითქოს გაფრენა მზისკენ შემეძლო,
ანდა მთვარისკენ... ვარსკვლავს იქითაც...
ველარც სინდისმა ველარ მოთოკა,
ეს სითამამე, თაგვივით მხდალი, –
და უმწეოდ რომ ვწევარ სოროსთან
მანინც დაღლილი ხარავით ვბღავი...
აპრილი დადის მწვანე სამოსით,

სანთლებს რომ სევდის ნაცვლად არიგებს,
თუმცა სინათლეს, ძალაგამოცლილს,
უკან უბრუნებს არსთაგამრიგეს...
არ ვიცი, საით მენევა უღვთოდ,
ყელზე მობმული თმენის ბანარნი...
ან, სინანულსაც როგორღა უხმობს,
აზრი – გველივით ხვრელში ჩამძვრალი...
მე სიცრუესთან ჯერ კიდევ ვდაობ,
სულში რომ სამტროდ შემომესია...
და წართმეული სიმართლის გამო,
დარდობს აპრილიც
და ეკლესიაც...

* * *

სანუთრომ თეთრი პერანგით სუფთა ნისლებით,
უკუდმაც ბევრჯერ მატარა და მატარა – ნალმით...
ხმა ჩამესმოდა: – ჭუჭყისგანაც თუ დაისვრები,
გადირჩინე გული, როგორც ქათქათა სახლი...
თანდათან ხახვის კვლიც ვავლე, ყანაც ვარჩიე,
დედის ხელებით ქვაც ვამტვრიე შაქარყინულად...
და ეს ჭიდილიც, უსასრულო, აღარ მაშინებს, –
მონმენდილ ცაზე – გზაც რომ მალე,
კვლავ გატყუარდა...
რას გადიდგულდა ნეტავ ასე, ღამის სახება,
საცრისოდენა თვალები რომ მიუგავს შეშლილს, –
მე ხომ შევეძელი დაკეტილი კარის გაღება,
ხან რომ მიმდებდა და ზურგს უკან
ვიხურავ ხვნეშით...
იქ, უღრან ტყეში რახანია, ცხოვრობს ალქაჯი,
ხისტი ხელებით ისევ რომ თლის
ბედის ცივ მშვილდებს...
ჩემი სახლიდან მთვარე მოჩანს,
როგორც ზამთარში,
შალის ძაფისგან მოქსოვილი
დედის სიმშვიდე...

* * *

ღამე ლოცულობს შავი ბერივით,
ღვინოდ ჩასხმულა მწუხრიც ჭიქაში,
ციდან კი მადლი ჩამობერილა,
ვით მოსაწველი ძროხის ჯიქანი...
საჩეხთან ცეცხლი უნთიათ კაცებს,
გადასდებია ცეცხლი მათ გულებს, –
და გარემოს რომ სიმშვიდეს სტაცებს,
შორიდან ისმის თოფის ბათქუნი...
არეულია თეთრი და შავი –
ფერი ღვინის და ხორბლის თაველის, –
დროსაც რომ არ სურს შანსის გაშვება,
ხონჩას ამშვენებს ღორის თავიც კი...
მთვარეც მთვრალივით დაჰყურებს შარას,
შარს რომ არ ეძებს, უფრო იმ მთვრალს ჰგავს...
ბიჭი კი გოგოს უამბობს შაირს,

პირმომცინარეს, როგორც ინფანტას...
მიმოიფანტავს თუმცა მტკავლობით,
მინა შესუნთქულ სუნს და... ბანცალებს, –
ბუხრებთან სხედან სოფლის ქალები
და საჯანჯუხე ნიგოზს აცვამენ...

* * *

როცა თოვლია და –
მწიფე ხურმებს,
სახე მაინც უჩანთ ფიფქებს შორის, –
კიბის ჩამოტეხილ საფეხურზეც,
თითქოს ღამე იდგეს ქრისტეშობის;
ყველა ვარსკვლავი რომ ეღვარებით,
იმ ერთ ცისკრის ვარსკვლავს ეზომება...
მეც რომ ამ სიამით ველამდები, –
(როგორ არ გაკრიფეს მეზობლებმა...)
ნუთუ, სიცივეში მიტოვებით,
მხოლოდ იმად ღირან ეს ხურმები,
მე და ჩემი ფიქრი – ცივ რტოების
ჯიბრით თბილ ბუხარს რომ
ვეხურხლებით...
ნუთებს მიყოლებულ ნატვრის ფურცლებს,
ვარქმევ ნარინჯისფერ ფოლიანტებს...
უკვე მერამდენედ გავისუსე,
გარეთ ბედურების ფორიაქზე...
ბევრჯერ მზით გაცვეთილ ფოლიანტად,
კვლავაც არაერთხელ ვიშვებოდი, –
ოღონდ შენ გიხილო თოვლის ნაცვლად,
მწიფე ხურმებსა და
ფიქრებს შორის....

* * *

მე არ ვილღები ლექსების წერით,
გული წააგავს, პირიქით – მწევარს;
როცა ცუდად ვარ, ბალახზე ვწვები, –
და არასოდეს ვიზომავ წნევას...
ბალახის სუნი სამშობლოს იტევს,
სუნი, რომელიც მართლაც სულ სხვაა, –
სულში რომ ბადებს
დახორკლილ სიტყვებს,
რაც გულის ჩხვლეტა
და დასუსხვაა...
სრულ სიმშვიდეზე ლელვა და შიში,
არ გამოდგება ხანდახან ფიცად;
თუმცა კი, ზეცის მზვერავად ვიშვი, –
ზოგჯერ შეშლილის ხალათსაც ვიცვამ...
აზრი არა აქვს იმგვარ სიფრთხილეს,
როცა წამლებში ფულსაც იხდიან, –
როცა ძარღვიც კი ფიქრთა ჭიხვინზე,
ცხენს ემსგავსება სუფთასისხლიანს...
ვერ შეაკავებს სულის ფორიაქს,
ვერანაირი – ამ დროს, ჯებირი,

ქარის ფრენასთან თუ სინქრონშია,
 გული – დარდებით
 გამოზრმმედილი...
 მე არ ვიღლები ლექსების წერით,
 გული წააგავს, პირიქით – მწვეარს;
 როცა ცუდად ვარ, ბალახზე ვწვები, –
 და არასოდეს ვიზომავ წნევას...
 ბალახის ფესვზე რომ დამაფიცეს,
 ისე ვყუჩდები, თითქოს
 მუნჯი ვარ...
 და იქნებ მინდვრად
 მეც გადავიქცე,
 ახლა ეს ზეცა ისე
 ლურჯია...

* * *

თოვლის სისველით – მინას გაღეშილს,
 შუშის თვალებით მივჩერებივარ, –
 და ხეებიც კი სიქათქათაში,
 თითქოს პატარა
 ბისერებია...
 თუ სამყაროსთვის ყველა ხის ტოტი,
 მხოლოდ და მხოლოდ ხის მიძვებია, –
 მხრებდახერხილი ფერთა ხისტობით,
 ჩემში მორებად
 იძირებიან...
 ცა მორღვეული ვერცხლის ძაფებით,
 მინას რომ ქარგავს ბისერებიანს, –
 არ ჩანხარ, მაგრამ ვერც გიჯავრდები,
 ახლა ეს თოვლი
 ისე ბევრია...

* * *

ცა ვერასოდეს დახატავს კვირტებს,
 რომ მიახატოს მზე სახრჩობელად, –
 და მთაც მუხლებზე ვერ გადამიტვრევს,
 ჩემი ტკივილის შესაცნობელად...
 ვერც სასოების გამტეხავს გვემა,
 თუმცა მომინევს ატანა სახრის,
 გული კი ისევ ცვარს ემგვანება,
 როგორც ჩიტების პატარა სახლი...
 გულს ვებაეჭრო – არც კი მიცდია,
 ამწყდარ ბოგირებს ანდა სად ვუხმო...
 ისევ ლივლივა ტბები მიცდია,
 ცოდვის მარილით რომ დავამწუთხო, –
 მაგრამ საწუთროს კილომეტრები,
 ერთ ციდა გულში თუ ჩამეტია,
 შემოფარებენ ვინრო კედლებიც,

როცა კლდეები ლურჯ ცას ელტვიან...
 მე შევუჩრჩიე სიმაღლე ცისკენ,
 ქარიშხლებისგან მოთელილ მანძილს
 და რადგან ვერხვის დიდ ნალევლს ვიტყვ,
 დავიმეგობრე ფოთლების ლანდიც...
 მთებიც ჩავძირე ხსოვნის წიაღში,
 წლობით წარბშეკრულ ბერიკაცებად,
 რაც ბევრჯერ ზომეს თოვლშიც, წვიმაშიც,
 ხელისგულების ბედის ხაზებმა...
 და მეც სიბნელის ნაცნობ ფუძეზე,
 თუმცა სიცოცხლეს წამით ვზომავდი,
 სინათლის ბოლო კვლავ მოვუძებნე
 ღამეს – გაკვანძულს მთვარის ზონარით...
 მჯერა, სიცივით მკერდდაბერილი
 ყველა საფიქრალს ლოცვით მოილევის
 და შემლოცველი დედაბრების წინ,
 დილაც კი, შვებით მოილოგინებს...
 და თუ ხელებმაც ვერ შემოილოცეს,
 ზეცას დავიკრავ მხრებზე ნალივით
 და – ტკივილზედაც მზეს
 შევიხორცებ, გადამტვრეული
 ხერხემალივით...

* * *

რა უსიცოცხლო ღამეა გარეთ, სახეს რომ მაღავს,
 არ მენახებია;
 გაზაფხულობით თუმცა კი ვბარე, რქა ვერ
 გამართა ნავენახევემაც...
 ყველა ირემი გამექცა მთისკენ, გულის კედლებში
 რაც კი ვამწყვდიე,
 ახლა ღამესაც სარეცლად ვირჩევ, რომ წამით
 მასთან მაინც დავწყვილდე;
 რომ წაუკიდოთ ერთმანეთს ცეცხლი,
 ნაცარმიყრილი კერის ღველფიდან,
 თორემ ვინ იცის, რამდენჯერ შევრცხვი, მწყერიც
 რომ ნატვრის ხეზე შეფრინდა...
 ფაცერში თევეზი ველარ ჩერდება, გონების
 თვალსაც გაკვრია ლიბრი,
 მაგრამ ტკივილის შესაჩვენებლად,
 სირთულესთანაც მარტივად ვიბრძვი...
 თუმცაღა მართმევს სიცოცხლის ძალას, მთა რომ
 თავს მადგას სულთამხუთავად,
 მაინც ვერ ვიტყვი – რომ ცა ჰგავს წალამს და რომ
 სამყარო – გუდაფშუტაა...
 გავერიდები საკუთარ სათქმელს, აზრი თუ აზრად
 აღარ იბმება, –
 და ვერ მოვარგებ გრძნობების სარქველს, სულის
 შესაძლო გაღარიბებას...
 გზაც კატასავით კუდით რომ ვცოცხო, და ვერ
 დავესწრო კვირტების კრებას,
 მე მაინც ვიტყვი – რომ ვარ და ვცოცხლობ,
 სანამდე ლექსის რითმები
 მკვებავს...

* * *

შემოდგომაზე ცა ც იჯაბნება,
მთები რომ ბგერებს ნთქავენ ვოკალურს, –
როცა ზუზუნებს ქარი ფანჯრებთან
და არახუნებს ქვაბებს მოკალულს...
ფოთლები ყვითელ ჰამაკში წვანან,
ტყეების ყველა წამის სახეადა, –
როცა დროც თამაშ-თამაშით წავა,
მაგრამ თავიდან ჩაისახება...

ნოყიერ საკვებს კვლავ მოხარშავენ,
მოკალულ ქვაბებს როცა ძებნიან, –
და მეც კვლავ უნდა

ამოვფართხალდე,

ამ უეცარი

მოძალებისგან...

როცა დღეები არვის არ სცნობენ
და გაუმართავთ ქართან მარულა...
გზებიც როდემდე უნდა ანცობდნენ,
ან დილის ნისლი სად გაპარულა...

.....

ვარ უმთვარეო ღამის მტვირთველი,
მეც ამ მთებივით მაინც უცვლელი, –
თუმცა მევსება ქარის ზვირთებით,
გამომიგნული
მთვარის
მუცელი...

* * *

კარგა ხანია, რაც ადამის ვნვალობ ყალიბში, –
სხვის მოსაწონად ალბათ ვერც მე
ჩამოვყალიბდი...

ფიქრით გადალოილს ვერ მშველიან
ვერც იმპულსები

და ლოკოკინას ნიჟარაში

მეც ვიყურები...

არ მპატიობენ ამ სიჩუმეს და ამ სიმშვიდეს,
მაგრამ ხურტკმელი, სულ რომ სურდეს,
ხომ ვერ იშინდებს...

კანი მსუსხავი ფოთლებითაც

ხშირად ავიწვი...

მკბენდა ძალღვივით – გატეხილი

ძვალი ლავინის...

სისხლს იქნებ სურდეს, ბოლო წვეთიც

ბარემ გამიშრეს,

მაგრამ ცაზე რომ კვლავ აწვალებს

ღამე კლავიშებს,

ვერ ჩაგროვდება რბილ ქსოვილში

დარდი ჩირქივით...

და ვერ დამამცრობს ირონია

მთვარის ქირქილის...

გულმა სხვის გამო, თუმცა ბევრჯერ,

მიჯრით იჯავრა,

ლოკოკინას ხომ, ისევე იცავს

მისი ნიჟარა...

სტილიზებული ფაიფურის

ფერს რომ მანახებს,

ცის გამო ტანზე ისევე ვიგლეჯ

სვედის არტახებს...

გალვიძებულზე, თვალებს თუმცა

ნაჩვევად ვისრეს, –

იღვრება წვიმა, ონკანი რომ

დაგრჩება,

ისე....

* * *

მე გავიქცევი

და გთხოვ, მწევარს ნუ დამადევნებ, –

შენი ყინულის

სასახლიდან მთაში გავრბივარ...

უმჯობესია,

გრძნეულ ღამეს უმაღ დავნებდე,

ვიდრე კვლავ დავრჩე,

ძველისძველი დარდის საკიდრად...

სანამ მთვარეულ

ვარსკვლავებზე ცეცხლს მოიკიდებს,

ალბათ, ცის თალი –

კვლავ გახდება მოსაკითხავი...

მერე, მე თვითონ

გაგიკვლავ ჩემსკენ ბილიკებს,

მთაში გახიზნულ

უჩემობას როცა ისწავლი...

* * *

დეკემბრის ღამემ ციდან მთვარე ისევე ჩამოხსნა

და ჩამოშალა ყველა სხივი – კლდესმიჭედილი,

მაგრამ სიცივის უმთვარეო ქიმზეც გამოჩნდა,

თეთრი გუმბათი, – აღერილი შენი ყელივით...

მეგონა თმენით, ჩემთვის უცხო გზებს გავივლიდი,

თუნდაც მოლოდინს შენს ფიქრებში უბრად ეთოვა...

მერე კი, თოვლმა გადაფარა ყველა ბილიკი,

როცა მე შენი მარტოობა უნდა მეპოვა...

ნაქანდაკარი თეთრი მხრების რბილი კონტური,

მიხმობდა ჩუმი მონატრების მტკიცე ნადილით,

და ნეკერჩხალსაც, ორი ტოტი, ყინვით მორთული,

დარჩა მლოცველის ხელებივით ცისკენ განვდილი...

მეგონა თმენით, ჩემთვის უცხო გზებს გავივლიდი,

თუნდაც მოლოდინს შენს ფიქრებში უბრად ეთოვა...

მერე კი, თოვლმა გადაფარა ყველა ბილიკი,

როცა მე შენი მარტოობა უნდა მეპოვა...

* * *

მოისხეს მხრებზე

მთებმა თოვლის თეთრი ქათიბი,

ზეცას რომ ღამით შეუკერავს სახელდახელოდ, –

ბადრი სულაძე

და გეფიქრება, ალბათ სულშიც მკვეთრად დათბება,
დარდს რომ ვერ მალავ, თვალეზივით ფართოდ გახელილს...
თოვლის ქუდები დაიხურეს სახურავებმაც
და სახლებს თითქოს პოდუმიზე უწევდეთ გასვლა, –
სულ აღარ ახსოვთ გაცრეცილი ცა წუხანდელი,
მონატრების და მარტოობის უწყვეტი ვალსით...

* * *

მაშინაც, როცა მონატრების აკვანში ვწევარ,
განთიადს ვლოცავ და მსურს ყველა ჯავრი მოვხარშო, –
რაკილა ძალად დარჩენილი ქალაქის მძევლად,
ვხედავ, თუ სოფლად როგორ მნიფობს შავი ლოღნაშო...
როგორ ვარდება დიდ მთებს შუა ნისლის მანდილი,
ყველა შესაძლო მომდურავის შესარიგებლად;

თვითონ წვიმაც კი ზეცასავით, ისიც ნამდვილი,
ბევრჯერ ვნახე რომ, სიყვარულით მზეს ადიდებდა...
თუმცა სისველეს ზეცის ნებით დამოყვრებია,
მაინც შეიშრობს შავბალახა ნამცვრევს – ღრუბლების, –
და ჭრიჭინებიც თივას ისევ ჩამოყვებთან,
სათიბებიდან რომ ჩამოაქვთ კაცებს ურმებით...
ვესაუბრები ქედებს იქით დარჩენილ ღელეს,
თავს რომ მახსენებს ბელურების ნაფხურებით, –
და სიხარულით ზეცისაკენ გაშვერილ ხელებს,
რაკი ვერ ვმალავ, დროზე უფრო ადრე ვხუნდები...
თითქოს ტყესავით გასჩენია ფიქრი სადათვე, –
და უკითხავად დიდი სევდაც მოსძალებია,
წინილებივით შემოდგომის
პირზე დასათვლელ,
ამ მონატრებას,
ამ უცოდველ
ხბოსთვალეზიანს...

* * *

მინატკეპნილი იატაკის სევდას მიაგავს,
დაუსრულებლად ტურების რომ ისმის ჩხავილი...
და თავზე ვივლებ მონატრების ფერთა ნიაღვარს,
სპილენძის კასრში ნაგროვები
წვიმის წყალივით...
ამ ფიქრსაც ახლა, ისე ცხადად მივყავარ ტბასთან,
სულ ახლოსა ვგრძნობ ნესტიანი შამბნარის სურნელს, –
გულს რომ ვუხსნიდი მომლოდინე ჭიშკართა მსგავსად,
ვით აღზევანში მარილისთვის
გაგზავნილ ურმებს...
თუმცა გზადაგზა ნიაგ-ქარი მაინც მომძახის, –
იმ ათას ღამეს ერთი ღამის წამი გერჩიოს,
ღამედგანელილ უსასრულო დარდის სოხანის,
ვიცი, მორჩილი ვერ დავრჩები
სამიდღემჩიოდ...
ცა რომ პატრონობს ნასახლარზე დაყრილ ცივ ლოდებს,
მთვარის სხივებით ღამეს მოქსოვს შალის წინდებად, –
და მზე ჩიტად რომ დააჯდება საგვირგვინოზე,
თავმღვრიე წყალიც უსათუოდ
ღაინმინდება...

ლანა მანველი

მ
ლ
ა
ნ
ა
მ
ან
ვე
ლი

– ამ ზავშვს არ გავაჩენ! – დაუყვირა ქმარს.
– რაჯ გინდა ის ქენი!!! – ემირის ჰასუსხმა მელანი ერთიანად მოწყელა. ხმა ველარ ამოილო.
საზნის ქვეშიდან თავისი ზალიში გამოგლიჯა და ჩაღ-
ლას ოთახში შევარდა. ჩაღლას არ ეძინა, მავრამ ხმა
არ ამოულთა. მთელი ლამის განმავლოზაში თვალი არ
მოუხუჯავს. წრემლოები ლვარად ჩამოსდიოდა და სასთუმ-
აღს უსველოებდა. დასჭიროდა საკუთარ თავს და ტიროდა
ზავშვს, რომელსაჯ ფიქროზდა, რომ აღარ გააჩენდა.

ლ. მანველი

ო
ლ
ა
ნ
ა
მ
ან
ვე
ლი

Il est où le bonheur
სად არის ბედნიერება
(რომანი)

გაგრძელება. დასაწყისი იხ. „ოლე“ №4, 5, 2021 წელი;
„ოლე“ №1, 2, 3, 4, 5, 6, 2022 წელი; „ოლე“ №1, №2,
№3, №4, №5, 2023 წელი.

სიტყვილი

ემირმა დალილოზა მოიმიზეზა და მელანის მკლავები მკერდიდან მოიშორა. ნანყენი მელანი ჯერ გაირინდა, მერე ნამოდგა და სააბაზანოში შევიდა. დიდხანს იდგა სარკის წინ და თავის გამხდარ სხეულს აკვირდებოდა. იქიდან გამოსულს, ემირი მობილურით ხელში დახვდა.

– შენ მე არ გიყვარვარ! – წყნარად უთხრა ქმარს და თვითონაც აიღო ტუმბოზე დატოვებული სმარტფონი.

მან არ უპასუხა. თავი ისე მოაჩვენა, თითქოს ვერ გაიგო. ერთხანს ნათვლიმა. მერე უეცრად ნამოდგა და საძინებელი ოთახიდან გავიდა. მელანი სწრაფად გადასწვდა მის მობილურს. ვოტსაფის აპლიკაცია ნაშლილი დახვდა.

– რას აკეთებდი? – შეეკითხა უკან დაბრუნებულ ქმარს. არც ამჯერად მიუღია პასუხი. ემირი ცოლისგან ზურგმექცევით დანვა და დაიძინა.

მელანი ვერ იძინებდა. ფრთხილად ნამოჯდა და წერა დაიწყო. ემირი ხმამაღლა სუნთქავდა, მელანი წერდა. წერდა იქამდე, ვიდრე თვალები თავისით არ დაეხუჭა და მობილური ხელიდან არ გაუვარდა.

დღით ძილბურანში ჩაესმა ქმრის ნათქვამი სიტყვები: „ნეტავ ამ სახლში საუზმე ბოლოს

როდის გაამზადეს?!“

მურადის ჩაცინება და ჩაღლას ხმაც გაიგო, – დედამ გუშინ საღამოს, კრუასანები მომიტანა დილისთვის.

მაშინლა ნამოდგა, სახლში თავი მარტოდ რომ დაიგულა. თვალებს ირგვლივ შავი ლაქები გასჩენოდა. მწარე, უშაქრო ყავა დალია და მექანიკურად მიალაგა ოთახები. ბოლო დროს გვერდულად გალიმება დასჩემდა. ცინიკურ-სევდიანი ღიმილი. ყველა იმედგაცრუების, გაუტანლობის და გაუგებრობების შედეგი სახეზე ეხატა. მურადს თმის გელი ისევ თავახდილი დაეტოვებინა. სახურავი დაახურა და სააბაზანოში შეიტანა. სარეცხის მანქანაში ჯერ ჩაღლას ტანსაცმელი შეალაგა და მოკლე პროგრამაზე ჩართო. მერე თავისები გარეცხა, სულ ბოლოს ძმების შარვლები. ყველაფერს რომ მორჩა, უზნის მინი მარკეტში ჩავიდა და სიგარეტი მოითხოვა.

– რომელი ნებავსო, ჩვენს უცხოელ რძალს? – შეეკითხა გამყიდველი დურსუნა, რომელიც იმავდროულად მათი მეზობელიც გახლდათ.

– სულერთია, – ჩაილაპარაკა მელანიმ და მის გამჭოლ მზერას თვალი აარიდა. სახლში დაბრუნებული, საწოლის შუაგულში, ფეხმორთხმით დაჯდა და წლების შემდეგ პირველად მოუკიდა სიგარეტს. ჯერ ერთ ღერს, მერე მეორეს. იჯდა კვამლში გახვეული მარტოსული, ცხოვრებაზე გულგაციებული, უთქმელი სევდით სავსე. მის თავთან ქალი ეკიდა. სანახევროდ გაღებული თვალებით ახედა, ზედ თავისი სხეული წარმოიდგინა, – თავგადაგებული, თოკზე

მოქანავე. გაქრობა სურდა, ისე რომ მისი კვალ-იც კი არსად დარჩენილიყო. სანოლიდან გად-მოსვლა სცადა. ვერ შეძლო. არაფრის თავი არ ჰქონდა. სიკვდილისაც კი.

სკოლიდან დაბრუნებულ ჩაღლას კარი რომ არავინ გაუღო, თავისი გასაღებით შემოვიდა. ხელები დაიბანა, ტანსაცმელი გამოიცვალა და დედას დაკეტილ კარზე მიუკაკუნა.

– დედა, მანდ ხარ?

სევდისგან გასავათებულმა მელანიმ ძლივს დაიმორჩილა ჩახლეჩილი ხმა:

– შემოდი...

– Anne, sen sigara mı içiyorsun? – გოგონას ხმაში გაკვირვება და თანაგრძნობა ერთდროულად გამოიკვეთა.

მელანი ატირდა. ჩაღლამ ფარდები გახსნა, ფანჯარა გამოაღო და დედასთან მივიდა. მელანიმ თავი მის კალთაზე დადო. გოგონა მოეფერა.

...გაბრაზებულმა ემირმა სიგარეტის კოლოფი დაჭმუჭნა და ნაგავში ჩააგდო. მელანიმ ამოიღო, გაასწორა, მის თვალწინ მოუკიდა და განქორწინება მოსთხოვა. ემირი სრულიად მშვიდად, ჩაღლას ნართმევით დაემუქრა.

ოჯახური იდილია

მელანის უნდოდა, რაც შეიძლება მალე დაეტოვებინა სახლი, რომელმაც თავისიანად არ მიიღო. სამუდამოდ დაევიწყებინა ის დამთრგუნველი გარემო, წლების განმავლობაში სიცოცხლის ხალისს რომ უხშობდა. მიეტოვებინა ადამიანები, რომლებსაც არასოდეს უცდიათ ნამდვილი მელანის შეცნობა. პირიქით, ისინი ხომ დღითიდღე შლიდნენ მის მეობას.

გამოსავლის ძიებაში ღამეები თეთრად ათენდებოდა. ფიქრებით ხან საფრანგეთში ბრუნდებოდა ჩაღლასთან ერთად, ხანაც სტამბოლში ეძებდა სამსახურს. რეალურად კი ვერაფერს ცვლიდა. მხოლოდ წერდა, წერდა ყველაფერს, რაც გულში ჰქონდა დაგროვილი და სხვებს ვერ უზიარებდა.

რამდენჯერაც სხვა ოთახში დაძინება გადაწყვიტა, იმდენჯერ დააბრუნა ემირმა უკან. მელანიმ ფსიქოლოგიური წიგნების კითხვა დაიწყო. ერთ-ერთი ავტორის რჩევით, წარმოსახვის უნარით, თავისსა და ქმარს შორის რკინის ფარდა ჩამოაფარა. ფარდა, რომელმაც ემირის ფსიქოლოგიურ ზეწოლას ვერ გაუძლო და გაქრა. მას ხომ საოცარი უნარი გააჩნდა, სხვის სულში ხელების ფათურის. მელანის მარტოდ დარჩენის, ფიქრის, რაიმის გახსენების უფლე-

* დედა, შენ სიგარეტს ენევი? – (თარგმანი თურქულიდან).

ბაც არ ჰქონდა. როგორც კი ფიქრებში ნავიდოდა, ემირი მაშინვე თავისი გამჭოლი მზერით პასუხს სთხოვდა.

...ძმები ბევრს მუშაობდნენ, უფრო კი ემირი. პარასკეობით, ტრადიციულად მოძრაობა „ჰიზმეტის ძმები“ მოდიოდნენ მათთან სტუმრად. ამ დღეს ემირი კეთილი, გახარებული და კმაყოფილი იყო. მისგან გარიყულ მელანის სძულდა ქმრის ამგვარი ტრანსფორმაცია. ყოველ კვირა დღეს კი პანსიონატის სტუდენტები სტუმრობდნენ უფროს აბისთან** ერთად. ის მათ, რელიგიური ცოდნის გაღრმავებასა და მოძრაობის იდეოლოგიის გარკვევაში ეხმარებოდა. მურადი შეკრებებს არ ესწრებოდა, სხვადასხვა მიზეზით ის ასეთ დროს არასოდეს არ იყო სახლში.

მელანი თანდათან მიეჩვია მასაც აღარაფრად ჩაეთვალა ყველა ის ფასეულობა, რის შენარჩუნებასაც წლების მანძილზე დიდი ძალისხმევით ცდილობდა. მისი ოცნება, ჰქონოდა პატარა, თბილი ოჯახი კრახით დასრულდა. გაქცევის გეგმებს აწყობდა, მაგრამ ჩაღლას გარეშე ვერ ნავიდოდა, შვილის მიტოვება მას არ შეეძლო.

სწორედ ასეთ სულიერ მდგომარეობაში მყოფი, ერთ დღესაც მიხვდა, რომ კიდევ ერთხელ იყო ორსულად. მისდა გასაოცრად, ახალი ამბავი ემირს ძალიან გაუხარდა. მელანიმ სთხოვა არავისთვის ეთქვა, რადგან დარწმუნებული არ იყო, სურდა თუ არა, კიდევ ერთი ბავშვის გაჩენა ასეთი დაძაბული ურთიერთობის ფონზე. ემირმა კი ილოცა, ალაჰს მადლობა გადაუხადა, მელანის კი ყველაფრის დავიწყება და ცხოვრების თავიდან დაწყება შესთავაზა:

– დამშვიდდი, აი, ნახავ, ყველაფერი კარგად იქნება, ყველა ახალშობილს თავისი მადლი შემოაქვს ოჯახში!

მელანიმ ირწმუნა. ძველი ემირი გაახსენდა. კიდევ ერთხელ დაუჯერა და თავის თავს ნება დართო, მისი სხეულის ახალი მოზინადრე, მთელი გულით გაეთბო.

გახალისებული, დილაადრიანად ადგა. ოჯახის წევრებს საუზმე გაუმზადა, ჩაღლა სკოლაში, ემირი და მურადი სამსახურში გააცილა და დიდი ხნის შემდეგ, სიამოვნებით დააღაგა ბინა. ოთახები კარგად გაანიავა. კედლიდან ჰანდანის მიერ ჩამოხსნილი „მონა ლიზა“ ისევ თავის ადგილას დააბრუნა. შუადღისკენ სახლიდან გამოვიდა და ემირის მალაზიისკენ გაემართა.

იქ, ყველაფერი შეცვლილი დახვდა. მალაზიის სახელიც კი. მისი დარქმეული – „ოჯახური იდილია“ შენობის ფასადიდან გამქრალიყო.

** ამ შემთხვევაში: – სტუდენტებზე ასაკით უფროსი და გარკვეულ საკითხებში, უკეთ გათვითცნობიერებული ადამიანი, უფროსი ძმა.

ახლა აბრაზე, დიდი ასოებით – ERTÜRK TEKSTİL-ი ეწერა.

ემირს შიდა სივრცეც გაეფართოვებინა, თაროები დაემატებინა. ვიტრინასთან ახლოს დიდი, ლამაზი საწოლი დაედგა, რომელზეც ლამაზი, ბორდოსფერი თეთრეული გაეშალათ. კონსულტანტ გოგონებს მისი ნახვა ძალიან გაუხარდათ და ჩაი შესთავაზეს. ყველას თბილად მიესალმა, მოიკითხა და სალაროსთან ჩამოჯდა. თვალი იმ რვეულს მოჰკრა, რომელშიც ერთ დროს თვითონ აწარმოებდა საქონლის მიღება-გაყიდვის ანგარიშებს.

შუადღისკენ მალაზიაში, სამი ახალგაზრდა ქალი შემოვიდა. ორს თავზე მოსახვევი დაეფარებინა. მესამეს გრძელი, თხელი თმა ყვითლად შეეღება და გაეშალა. ყველანი დიდი სითბოთი შეეგებნენ. სუფრების დემონსტრირებისთვის დადგმულ მაგიდასთან დასვეს და მათაც ჩაი მიართვეს. მელანის ისინი მყიდველები ეგონა და გაუღიმა. მათ მის ღიმილს ღიმილითვე არ უპასუხეს. პირიქით, ყვითელთმიანმა ამპარტავნულად გადაიყარა მხრებზე თმა და ჩაი ხმაურით მოსვა. კონსულტანტებმა უხერხულად გაიღიმეს. ქალები დიდხანს დარჩნენ. მელანიმ რამდენიმე მყიდველს ნაყიდი საქონლის საფასური გამოართვა და საწყობში ჩავიდა. იქ დიდხანს დარჩა. არეულ თაროებზე თეთრეულის და პირსახოცების შეკვრები მოაწესრიგა და ლამაზად დაალაგა. იქიდან ამოსულს მაგიდა დაცარიელებული დახვდა. მენეჯერმა მისი მზერა დაიჭირა და ორაზროვნად გაუღიმა. მელანის გაუკვირდა და რა ხდებაო? – იკითხა.

– მურადის დანიშნული და მისი დეიდები იყვნენო, – მიიღო პასუხად.

მელანის ყელი გაუშრა, გაოგნდა. ხმა ვეღარ ამოიღო, უხერხულობისგან სკამზე ჩამოჯდა და გაირინდა. მან ეს ახალი ამბავი არ იცოდა. ემირი, ისევ არაფერს უზიარებდა.

– „ნახავ, ყველაფერი კარგად იქნება, ყველაფერი...“ – ქმრის წინააღმდეგ ნათქვამი სიტყვებით მოტყუებულს, ისევ გაუნაცრისფრდა სანუთრო.

იმ საღამოს იჩხუბეს.

ემირმა: შენ ხომ ისედაც არ გიყვარს მურადი, მისი ნიშნობა რალაში დაგაინტერესებდა, რომ მეთქვაო!..

მელანის მთელი სხეული ასტიკვდა. სხეული, რომელიც კიდევ ერთხელ ემზადებოდა დედობისთვის.

– ამ ბავშვს არ გავაჩენ! – დაუყვირა ქმარს.

– რაც გინდა ის ქენი!!! – ემირის პასუხმა მელანი ერთიანად მოცელა. ხმა ვეღარ ამოიღო.

საბნის ქვეშიდან თავისი ბალიში გამოგლიჯა და ჩაღლას ოთახში შევარდა. ჩაღლას არ ეძ-

ინა, მაგრამ ხმა არ ამოუღია. მთელი ღამის განმავლობაში თვალი არ მოუხუჭავს. ცრემლები ღვარად ჩამოსდიოდა და სასთუმალს უსველებდა. დასტიროდა საკუთარ თავს და ტიროდა ბავშვს, რომელსაც ფიქრობდა, რომ აღარ გააჩენდა.

იჰსანის კლინიკა

დილაუთენია ემინეს დაურეკა და დახმარება სთხოვა. ემინემ რამდენიმე წუთი ხმა არ ამოიღო, მერე წყნარად იკითხა:

– ჩაღლა გიყვარს?

– მიყვარს, რა თქმა უნდა, – უპასუხა მელანიმ.

– ეგეც შენი შვილია, მუცელში რომ გყავს.

– ემინე... – მელანის ხმა აუთრთოლდა, – გამომყვები?

– კარგი... გამოგყვები.

მელანი გაემზადა. ემირი ჯერ კიდევ სახლში იყო. ისე გავიდა ერთმანეთს არ დალაპარაკებინან. მიხურულ კარს მიღმა მოესმა ქმრის ნათქვამი: Allah sana akıl fikir versin!..*

ყელში ნაუჭირა მისმა სიტყვებმა. ემირის

მხატვარი სოფიო ქელიძე

* ალაჰმა მოგცეს სიბრძნე. – (თარგმანი თურქულიდან).

თვალში ის ყოველთვის არასწორად იქცეოდა. კიბეები ჩაიარა და ავტობუსების გაჩერებისკენ წავიდა. ემინე, იშკანის პოლიკლინიკის წინ დახვდა.

– რა ხდებოა, შეეკითხა და პასუხს არც დაელოდა, ისე შეიყვანა ვესტიბიულში. მელანის გასაოცრად, ყველგან სიგარეტის კვამლი იდგა. ემინეს შეხედა. მან თანაგრძნობით გაუღიმა. უჭაერობისგან სული ეხუთებოდა. მდივანმა საინფორმაციო ფურცლის შევსების შემდეგ, ულტრაბგერითი გამოკვლევის კაბინეტისკენ გაგზავნა. მორიდებით დააკაკუნა და ისე შეხსნა კარი. ექიმმა დანექიო, ანიშნა. მოშიშვლებულ მუცელზე სპეციალური გელი წაუსვა, შეკითხვები დაუსვა:

– სახლში სხვა ბავშვი გყავათ?

– დიახ, ერთი... იცით, მეორის გაჩენას არ ვაპირებ – მელანის ხმა აუკანკალდა.

– მეხუთე თვეში ხართ, ნაყოფს გული უცემს. თუ მაინც მოცილებას გადაწყვეტთ, სისხლის ანალიზისთვის ლაბორატორიაში მიბრძანდით, – მშრალად წარმოთქვა ექიმმა და მუცელზე გელის მოსაშორებელი ქალაღი უხეშად დაადო.

მელანის ტანში გააცია. ნელა მოიცილა ნებოვანი სითხე. საკუთარ სხეულზე შეხების შერცხვა, ისეთი შეგრძნება ჰქონდა, თითქოს ჯერ არდაბადებული ჩვილი უყურებდა თვალებში. ფეხარეული გამოვიდა. ემინე იქვე ელოდებოდა. ხელი მოჰკიდა და, – კარგად ხარო?! – შეეკითხა. ექოსკოპიის ექიმმა ორივე ლაბორატორიის კარამდე მიიყვანა და კოლეგას გასძახა:

– აიშე, სააბორტე პაციენტია!

მელანი შიგნით შესვლას აგვიანებდა. უცბად ელვანაკრავით მოცილდა კარს და გარეთ გამოვარდა. სწორედ ამ დროს მობილურში შეტყობინების მიღების ზარი გაისმა. ათრთოლებული ხელებით გახსნა:

– დედიკო, გთხოვ ჩემი და ან ძმა არ მოიცილო! თუ გინდა ახლა მე და მამა მანდ მოვალთ და სადმე გავისეირნოთ. ეგ არ ქნა. – წერდა ჩაღლა.

მელანიმ ჩაიმუხლა და სიმწრით ატირდა. ემინემ წამოაყენა. ორივენი, იქვე მდებარე ამერიკული კულტურის ცენტრის წინ ჩამოსხდნენ. მელანის ხელში ნაყოფის ულტრაბგერითი გამოსახულება უხერხულად ეჭირა და დახედვას ვერ ბედავდა.

ლანა მანველი

შერიგება

სახლში ემირთან და ჩაღლასთან ერთად დაბრუნდა. მანამდე, უხერხულად მოლიმარი ემინე მანქანიდან, თავისსავე სურვილით „ქალწულის კოშკის“ სიახლოვეს ჩამოსვეს. გახარებული ჩაღლა დედას მუცელზე ეფერებოდა და იმ დროს თურქეთში ძალიან პოპულარული ჯგუფის „Hepsi Bir“-ის სიმღერებს მღეროდა. ემირი კმაყოფილი წავიდა სამსახურში. მელანიმ ჩაღლა ასადილა და ნერვიულობისგან გათანგულმა დაძინება გადაწყვიტა.

ოთახის კარზე კაკუნმა გამოაღვიძა. ჩაღლა ეგონა და შემოდიო, – დაუძახა. ზღურბლზე პატარა პაკეტით ხელში მურადი იდგა. მათი ურთიერთობის თორმეტი წლის მანძილზე პირველად გადაეხვია რძალს და საჩუქარი გადასცა. მელანი გაოცდა. დაიბნა. ბოლოს გაუღიმა და მადლობა გადაუხადა. ოთახის შუაგულში მდგომმა მურადმა სწრაფი და ალელვებული ხმით უთხრა, რომ ქორწინდებოდა და ოჯახში პრობლემები აღარ უნდოდა. მელანის ახლა სიმწრით გაეღიმა. მურადი მისგან, ყველა ტკივილის დავინწყებას ითხოვდა. ტკივილების, რომლებიც უდიდეს ტრამვად ჩაკირულიყო მის გულში.

სასტუმრო ოთახში გამოსულს, ჩაით და ტკბილეულით განწყობილ სუფრასთან, ემირთან და ჩაღლასთან ერთად, მაღაზიაში ნანახი ის ყვითლად თმაშელებილი ახალგაზრდა ქალიც დახვდა. მურადმა საცოლე გააცნო და მაგიდასთან მის გვერდით დაჯდა. სუზანამ მაშინვე თვალებით ანიშნა, რომ ამდგარიყო და მის გვერდით გადამჯდარიყო. მელანის რატომღაც სტრასბურგის ლიტერატურული შეკრებები და ისევ ის ძველი ემირი დაუდგა თვალწინ. საღამოს დასასრულს, ვიდრე მელანიმ სუფრა აალაგა და ჭურჭელი გარეცხა, სუზანამ მთელი ბინა მოიარა, ჰანდანივით ყველაფერს შეეხო და დაათვალიერა. ჩაღლაც მას დაჰყვებოდა. მურადის ოთახი პრეტენზიულად იპატარავა და ძირს დაგებული ხალიჩის ფერიც დაინუნა. ემირი ილიმებოდა. მურადი ტელევიზორს უყურებდა. მელანი კი ახალი ტკივილებისთვის ემზადებოდა...

მურადის ქორწილი, სუზანას ოჯახის სურვილით, მის მშობლიურ ქალაქ ზონგულდაკში გადაიხადეს. მელანი ჩაღლასთან ერთად სტამბოლში დარჩა. მანამდე ყველა საორგანიზაციო საკითხი სასიძოს მხრიდან ჰანდანმა მოაგვარა. ემირმა მას სრული ნდობა გამოუცხადა. ახლაც ყველაფერი მელანის გარეშე ხდებოდა. მას ეს არც სწყინდა და არც უხაროდა. მისი ცხოვრე-

ბა ჩალლაზე და იმ პატარა არსებაზე ფიქრით შემოიფარგლა, რომლის მიმართაც რაღაც დოზით თავს დამნაშავედ გრძნობდა. უმეტეს დღეებს სახლში, საძინებელ ოთახში ატარებდა. ემირი ახლა მურადის ახლადშექმნილი ოჯახისთვის, შესაფერის ბინის ძებნით იყო დაკავებული. რამდენიმე დაინუნეს. სუზანას მურადის მშობლების სახლში ცხოვრება უნდოდა. მის მრავალ ჭირვეულობას, რატომღაც ყველა ნორმალურად აღიქვამდა. მურადი უყვავებდა, ემირი ილიმებოდა, ჰანდანი ამშვიდებდა.

მელანის, ახალშობილისთვის საბავშვო ოთახის მომზადება უნდოდა, მოძველებული შპალერი აქა-იქ ამძვრალიყო და ნაშალი ცვიოდა.

ემირმა, – მურადისთვის ბევრი დავხარჯე და ახლა მაგის დრო არ არისო. ფეხმძიმე მელანიმ ჩალლასთან ერთად გაასუფთავა კედლები და შესაღებად გაამზადა.

დალლილი მელანის დანახვაზე, ემირმა: – რას საჩქარო იყო, მერეც მოვასწრებდითო ამის გაკეთებას...

ბავშვს ელოდებოდა სუზანაც, რომელმაც ქმარს ნაქირავები ბინა, თავიდან ბოლომდე გაარემონტებინა.

მელანის სამშობიარო ტკივილები ღამით დაეწყო. იმ საღამოს ემირმა სტრასბურგში გაქცევა გაუხსენა. მორიგი უსიამოვნების გამო, თავს ისევ მარტოსულად გრძნობდა, სურვილიც კი არ გაუჩნდა ქმარი გაეღვიძებინა. დილა-მდე უხმოდ იტანდა შემტევ ტკივილს, რომელიც ხან ძლიერდებოდა, ხან მცირე ხნით სუსტდებოდა. დილით შვიდი საათისკენ ადგა. მოზრდილი მუცელი, რომელიც კიდევ უფრო ქვემოთ დაწეულიყო, მოძრაობაში ხელს უშლიდა. გაჭირვებით მოეზადა და ჩალლასთან შევიდა და საწოლზე ჩამოუჯდა. გოგონას ერთი ხელი თავქვე ამოედო, მეორე გაეშალა. გრძელი, დატალღული თმა ერთ მხარეს მოექცია. ფრთხილად მოეფერა. ჩალლა შეიმშუშნა და თვალები გაახილა...

მელანის სძულდა, ემირს იქით სხვა გზას რომ ვერ პოულობდა. როდესაც სამშობიაროს ლიფტში ერთად შევიდნენ, იმ პატარა სივრცეში, კიდევ ერთხელ მიხვდა, თუ რა უაზრობა იყო მათი ერთად ცხოვრება. სრულიად განსხვავებული ხასიათის, შეხედულებების, რელიგიის, ტრადიციების მქონე ადამიანთა ძალით ერთობა.

ექიმების თანდასწრებით ემირი ისეთი დიდი სითბოთი და ყურადღებით ექცეოდა, თითქოს არც არასოდეს მიეტოვებინოს მასზე ზრუნვა და ფიქრი.

აია

გაუსაძლისი ტკივილებით იმშობიარა მელანიმ. მისი კვილით გაოგნებულმა ემირმა, ბოდიში მოუხადა: მაპატიე, რაც რამ განყენინეო!..

ისევ ირწმუნა ბედნიერების ალბათობის, ისევ თავიდან დაიწყო...

„Une chanson douce, que me chantait ma maman, En suçant mon pousse, j’écoutais en m’endormant, C’ette chanson douce, je veux la chanter pour toi, Car ta peau est douce, comme la mousse des bois, Aya, Aya, Aya, Aya...“*

მელანიმ სიმღერა შეწყვიტა და ძილში წასული აია, საბავშვო საწოლში ფრთხილად ჩაანვინა. მერე, ახლადშექმნილი „ჩემი ბავშვობის ალბომი“ გადაშალა, შიგ აიას პირველი ფოტო ჩაანება და ქვეშ ფრანგულად მიაწერა: Aya, mon Amour, ყველანი მოუთმენლად ველოდით შენს დაბადებას. გვინდოდა მალე ჩაგვეკარი გულში და შენი ტკბილი სურნელება შეგვეგრძნო. და აი, შენ უკვე ჩვენთან ხარ. კეთილი იყოს შენი მობრძანება notre Ange!..

ფოტოდან თბილ პლედში გახვეული, რამდენიმე წუთის წინ ამ ქვეყნად მოვლენილი აია, ჭკვიანი, დიდრონი თვალებით იმზირებოდა. მუცელთან დამაგრებულ ოთქუთხედ მუშამბის ნაჭერზე: პალატა 6, ლაპიერ – ერთურქი, გოგონა, 4კგ. 50გრ. 54სმ. 18 ავისტო, 2009 წელი ეწერა.

მელანი ერთხელ კიდევ შეეცადა ემირთან ურთიერთობის დალაგებას. უნდოდა ჩალლას და აიას თბილი ოჯახური გარემო ჰქონოდათ. ბევრ რამეს ითმენდა და ბედნიერ ქალს თამაშობდა. აიას ალბომსაც თანდათან ემატებოდა ჩანაწერები და ახალი ფოტოები: დედიკოსთან და მამიკოსთან ერთად, მე და ჩემი დაიკო, პირველი აღუ, პირველი კიჭი, პირველი ნაბიჯები, პირველი დაბადების დღე, სტუმრად ბიძასთან, მე და ჩემი ბიძაშვილი, ბიცოლასთან და პაპიდასთან, ფეხის ანაბეჭდი, პირველი ნახატი...

ოცნებები მამაკვიდრებით

თურქულმა ლიტერატურულმა გამოცემამ, რომელსაც „მწერლის გაზეთი“ ერქვა, მელანის პირველი ნოველა „ოცნებები მამაკვიდრებით“ დაბეჭდა. გაზეთის მეთერთმეტე გვერდზე

* „ტკბილ სიმღერას, რომელსაც დედა მიმღეროდა, ვუსმენდი, ვიდრე ცერა თითის წოვით ჩავიძინებდი. მინდა ვიმღერო ეს ტკბილი სიმღერა შენთვის, და რადგან შენი ნაზი კანი ტყის ხავსივით რბილია... აია, აია, აია, აია — (თარგმანი ფრანგულიდან).

პროზა-პოეზია ერთად მოეთავსებიან. ნოველა ლექსის მსგავსად წვრილ სვეტში დაებეჭდათ. თავში სამი წერტილი დაესვათ, ხოლო სათაური პირველ აბზაცში ჩაესვათ. გამომცემლის უყურადღებობაზე გაბრაზდა. ჯერ იფიქრა მივწერო, მაგრამ მერე მისი ძუნწი პასუხები რომ გაახსენდა, გადაიფიქრა. განმარტოვდა და შეეცადა ნოველა ახლა მკითხველის თვალთ წაეკითხა და გაეაზრებინა:

* * *

„სტამბოლში გაზაფხულია. წვიმისაგან დასველებულ აივანზე, სამზარეულოდან გატანილ სამფეხა სკამზე ვზივარ, სიგარეტს ვწევი და ვფიქრობ. ვფიქრობ ყველაფერზე და თანაც არაფერზე. ზოგჯერ ფიქრიც იღლება შენით და სადღაც ქრება. ცის კიდეზე ყრუდ გაიელვა. შემაჟრჟოლა. არ ვიცი ეს სიცივის ბრალია თუ წერების. დღეს პირველი მაისია. ანატოლიაში, იშვიათად ცივა ხოლმე ამ დროს. ბოლო დროს ბევრს ვწევი. ისევე ბევრს, როგორც ერთ დროს მამაჩემი ეწეოდა. უკვე ბევრი წელია, რაც მამა იმ ქვეყნად წავიდა. არ მინდა წლების გამოთვლა. დრო მიდის და სევდის მეტს არაფერს ტოვებს. ზურგი მტკივა. ვცდილობ წელში გავიმართო. ესეც აღარ გამომდის. მეორე სიგარეტის ნამწვიც ჩავაქრე და ბოსფორის სრუტეს გავხედე. მშვიდი და მონყენილია ისიც. წლებია რაც საფრანგეთში არ ვყოფილვარ. იქ დედაჩემი ცხოვრობს, რომელიც მე არასდროს არც მნატრობს და არც მელოდება. მობილურ ტელეფონში ამინდის პროგნოზის აპლიკაცია მოვძებნე. ახლა თურმე სტრასბურგშიც ცივა. მე იქ სევდიანი ბავშვობა და მწარე მოგონებები დავტოვე. თუმცა, ახლა მივხვდი გაქცევა არაფერს შველის და ცხოვრება ყველგან გვაგროვებინებს დაღვრილი ცრემლის წვეთებს. მაგრამ ვერ ვივინყებ, რომ მე იქ მეგობარი, დამსხვრეული იმედები და საყვარელი ადამიანების საფლავეები დამრჩა...

აივნის შორეულ კუთხეში, სახელდახელოდ გაკეთებულ ბუდეში, ორი თეთრი კვერცხი დევს. ერთი დიდია, მეორე მომცრო. ჩვენს უბანში უამრავი მტრედია. არ მიყვარს აივანს რომ მისვრიან. რამდენჯერმე გადავყარე მათ მიერ მოზიდული პატარა ტოტები. ბოლოს, პირდაპირ ფილებზე ორი კვერცხი რომ ვნახე დადებული, გული მომიღბა, რბილი ნაჭერი მოვძებნე და იქვე ახლოს დავაფინე.

დედა მტრედი წელან ჩემს დანახვაზე რომ გაფრინდა, ისევ მოფრინდა და აქვე, შორიახლოს ტრიალებს.

სევდა შემომანვა. ჩემი ერთი „ბარტყი“ მამამისმა კოლეჯში სწავლის გასაგრძელებლად ლონდონში გააგზავნა, მეორე „ბარტყი“ საბავშვო ბაღშია. ვიდრე არ მივალ, ფანჯარასთან დგას და მელოდება...

მზემ გამოანათა და მალევე გაქრა. ისევ მამაჩემზე ვფიქრობ. მისი სიკვდილის დღე მახსენდება. მიუხედავად იმისა, რომ მამის გვერდით არ გავიზარდე, იმ დღეს ჩემშიც მოკვდა რალაც, უზომოდ მშობლიური.

ჰორიზონტს გავცქერი. ტკივილებით სავსე ცხოვრებამ, ყველა ჩემი ოცნება გაცხრილა, თანდათან გააუფერულა და გააქრო. მხოლოდ ისინი დამიტოვა, რაზეც მამაჩემიც ოცნებობდა და რომლებიც, წლების წინ მხოლოდ მისი მეგონა. ხმამაღლა გაჟღერებულები და შემთხვევით მოსმენილები. თანდათან მეც იგივე ნატვრები დამჩემდა. ბავშვურები და სხვებისთვის იქნებ არასერიოზულებიც.

მე მიყვარან მამაჩემის აუხდენელი ოცნებები, ჩემი აუხდენელი ოცნებების ტკივილს მიმსუბუქებენ.

მზემ ისევ გამოანათა. გამელიმა“.

მელანი ლაპიერი

გაგრძელება იქნება

ვასტანბ ჭანკოტაქე

ქალაქ გორის საპატოო მოქალაქე
აკაკი წერეთლის პრემიის ლაურეატი

ძმამ ფარნა

ფარნა რაინას

საყვარელ მამულს ეფერები, იხუტებ გულში,
კვლავ, ჯადოსნური კალმის წვერი ძერწავს და ქარგავს,
სტროფებში გედი დანარნარებს, იღვიძებს ნუში,
სამზეოდ რომ გაქვს ანუელი, სიცოცხლის ფარდა.

ახარე ლექსი, – შენი ხელით გათლილი თარით,
მით, უდიდესი გარჯა – ღვანლი მიგიძღვის ფარნა,
მეგობრების და შენი ძმების წადილი არის:
კიდევ, დიდი ხნით, ამშვენებდე ლირიკის პარნასს.

მოგვესალმა პატარებს.
 ჟირაფი კი გრძელ კისერს
 ლამის ცამდე აწვდენდა,
 ნეტავ იმ სიმაღლიდან
 ბავშვებს როგორ
 გვამჩნევდა?
 ნუ გარბიხარ ქათამო,
 მოდი ხელში აგიყვან,
 თუთიყუშებს გაჩვენებ,
 ზოოპარკში წაგიყვან.

ნინო სტურუა

მზის დედოფალა

თუმც პატარა ვარ, მზეს ვგავარ,
 ოქროს გული მაქვს ლიო,
 ჩემი დობილნიც მიყვარან,
 ვარდი, ყაყაჩო, იაო.
 ცისა და მიწის შვილი ვარ,
 მიმღერენ, მიცინიანო,
 მზის ოქროსფერი სხივები
 გვირგვინში ჩამიწნიაო.
 ჩემი მნახველნი გულგრილად
 გვერდს ვერა გამივლიანო,
 ვარდი არა ვარ, მაგრამ მე
 მზის დედოფალა მქვიანო.

**კერვა თვითონ
 ვისწავლე**

გუშინ კაბა დაეხა
 ჩემს საყვარელ თოჯინას,
 სალამოს კი გაფუჭდა
 ჩემი ძველი ჭოჭინა,
 დედას რომ არ გაეგო
 ეს ახალი ამბები,
 გამოვიღე უჯრიდან
 ნემსები და ძაფები.
 განა ბევრი ვინვალე,
 თქვენ არ მიცნობთ ვინცა ვარ,
 კერვა თვითონ ვისწავლე
 ჩემს თოჯინას ვფიცავარ!
 მარჯვედ ვხმარობ მაკრატელს
 ამ პატარა თითებით,
 ბებია და დედიკო
 ახალ კაბებს გაბირდებით!

ფისუნია კრუტუნა

ოქროსფერი ფოთლებით
 მოფენილა ეზო,
 ორი ლერი თუ შერჩა
 ჩვენი ჭადრის ხესო.
 ფისუნია კრუტუნა
 ეფიცება მზესო,
 თავისი ჭერა არ უნდა
 არღვევს თავის წესსო.
 შემოდგომამ ბავშვები
 გაგვახარა ნელსო,
 ჩურჩხელებით, ჩირებით
 ვიტკბარუნებთ ყელსო.
 ახლა გეყოთ გართობა,
 ნულარ ცელქობთ ბევრსო,
 სკოლისაკენ გასწიეთ,
 შემოგვძახა ესო.

თქვენი მოფერება მომენატრა

ახალი წლის ღამე ახლოვდება,
 ნეტავ გადათეთრდეს მთა და მდელო,
 მენატრება, ო, რარიგად მენატრება
 თქვენი მოფერება ფანტელებო.
 წუხელ სიზმრად გნახე თოვლის ფიფქო,
 თითქოს ხელის გულზე გატარებდი,
 საახალწლოდ მორთულ ნაძვის ხესთან
 ძველ სიმღერებს გიმღეროდნენ პატარები.
 დილა სიხარულით თენდებოდა,
 ქვეყნად მწუხარება აღარ იყო,
 ბნელი სინათლისგან მხილებული,
 მართლა ფიფქებივით გამქრალიყო,
 ახალი წლის ღამე დამდგარა და
 თეთრად გადათეთრდა მთა და მდელო,
 თქვენი მოფერება მომენატრა
 მშვიდად მოფარფატე ფანტელებო.

მამამზე

გვირილები კეკლუცობენ,
 არ ადარდებთ ჭორები,
 ყაყაჩოს კი სირცხვილისგან
 გაუნითლდა ლოყები.
 მინდვრის ყვავილს ეპრანჭება,
 თავს ევლება პეპელა,
 ჭრელა-ჭრულა ფრთების რხევით
 თავბრუს ახვევს ნელ-ნელა.
 მამამზე კი გულით ხარობს,
 ღიმილს აფრქვევს მადლიანს,
 არ იღლებს მათზე ზრუნვით,
 დგება დილა ადრიან.

როლანდ
გიორგაძე

მ
ლ
ა
ნ
ა
ნ
ა
ნ
ა
ნ
ა
ნ
ა
ნ
ა
ნ

შერიკაქმა ზვეშვემს ხელი ჩახვიდა და კიბეზე დაემ-
ვინე. ჩასვლისთანავე ხელიდან დაუსხლტნენ და ხან ერთ
გუზურაში ჩახტნენ და ხან მეორეში. სტუნავდნენ და თან
ფხებმს ატყაპუნებდნენ. ვინც უფრო დიდზე აჩქევებდა ნყ-
ალის ის იყო გამარჯვებული. გვარიანად ამოინსნენ და არც
ზანუას დააყარეს ხიერი. დატყაპუნებდა ლიზიკო გუზურიდან
გუზურაში და ახლომოგონილო სხარტულას მღეროდა:

– ერთ ზატარა ქალაქში სტუნაობდნენ ცალახში.

კატომ მორიგი ახტომისას გუზურაში მოაფინა ზღარ-
თანი, ერთიანად ამოინსნა და აღრიალოდა. ლიზიკო კი მანერ
ავრძელებდა სტუნვას.

რ. გიორგაძე

მ
ლ
ა
ნ
ა
ნ
ა
ნ
ა
ნ
ა
ნ
ა
ნ
ა
ნ

უარსებულ ქვეყანაში

ნამიერად გაკრთა ელვა ცაზე, მერე იჭექა
და ისეთი დაიქუბა სახლი შეაზანზარა. მსხ-
ვილი წვიმის წვეთები ღვარად მიასკდა ფან-
ჯრის მინებს. ლოგინზე მოხტუნავე ტყუპები
ზარდაცემულელებით დაეცნენ, თავზე საბანი
გადაიფარეს და გაიყურსნენ. ქუხილი რომ მიწყ-
და მელაკუდებზე ფრთხილად გამოყვეს თავი
საბნის ქვაბულიდან. აქეთ-იქით მიმოიხედეს,
ერთმანეთს შეხედეს, ჩაიფრუტუნ-ჩაიკისკისეს,
აქო და საფრთხე აღარ გვემუქრებაო, საბნები
მოისროლეს და ისევე ხტუნვა განაგრძეს. თითქოს
ბატუტზე ხტუნაობდნენ და მალაყებსაც გადადი-
ოდნენ.

– გეყოფათ ბავშვებო ნუ მოსპეთ საწოლი.
ჩაიცვით და ისაუზმეთ, – ივედრებოდა ბებო.

პატარები ლოგინიდან ჩამოხტნენ და ფან-
ჯარასთან მიცვივდნენ. წვიმა თავდაუზოგავად,
გულმოდგინედ რეცხდა მინებს. წვიმა მოდის შხ-
აპუნა შინ შემოსვლა არ უნდა, ნაუმღერა ელის-
აბედმა და იქვე დააყოლა – მინდა ხტუნვა თამაში
არ დავნეები საბანში.

ცოტა უცნაური ბავშვი იყო. მოულოდნელად,
მისი ასაკისათვის, ისეთ შეუსაბამო სხარტულას
იტყოდა გაგაოცებდა და დაგაბნევდა. ვინ კარ-
ნახობდა და საიდან ერთმა ლმერთმა უწყოდა. ან-
ცებმა და ონავრებმა მცირე ხანს უცქირეს მინაზე
მოთქრიალე წყლის ნაკადს, მერე ფხზე ნამოი-
ნივინენ და ფანჯრის რაფაზე აცოცდნენ.

– ადექი ბერიკაცო, მიშველე რამე, არ და-
ვილუპოთ, ბავშვები არ გადაგვიცივდნენ ფან-
ჯრიდან! – ბებოს დაძახილზე ბაბუამ თავი შეჰყო
ბავშვების ოთახში.

– ბაბუ! ბაბუ! – გადმოფრინდნენ ფანჯრის
რაფიდან ონავრები და ბაბუასკენ გაექანენ, – არ
გვინდა ბაბუ საუზმე, ჯერ ეზოში ჩავიდეთ, ნახე
რამდენი გუბურაა, ცოტა ხანს ვიტყაპუნებთ და
მერე ვისაუზმებთ.

– კარგი, მაშინ ახლავე ჩვენს დაუხმარებლად

შეიმოსებით. როდემდე უნდა ჩაგაცვათ ჩვენ? –
თქვა ბაბუამ.

– ეს კაცი, მგონი, მთლად გამოჩურჩულდა,
რომ დასველდნენ და გაცივდნენ, მერე რომელი
ქვა ვიხალო თავში? – შემფოთდა ბებო.

– ნიგვზის ძირში, რომ მრგვალი რიყის ქვაა
ის იქნება ზედგამოჭრილი, – ხუმრობდა ბაბუა,
– რა გაცივებთ მისის წვიმა, თუ გაცივდებიან
არც ეგაა დიდი ბედენა. რომელი ბავშვი გაზრდი-
ლა გაუცივებლად, მითხარი ერთი.

– არა, არა, მთლად დაკარგე ქკუა ბერიკა-
ცო, ძალით რატომ უნდა გაეხვიო ხათაბალაში,
– ბუზღუნებდა ბებო და თან ბავშვებს ჩაცმაში
ეხმარებოდა.

ბაბუა ინტერესით აკვირდებოდა პატარების
ასაკის შეუსაბამო აზროვნებას და მეტყველებას.
ხშირად სიცილით ეკითხებოდათ, რა ენაზე საუ-
ბრობთო?

– როგორ ვერ ხვდები, – ჩაიცინებდა და
იტყოდა ხოლმე ელისაბედი, იგივე ლიზიკო. – ჩემ
ენაზეო!

ბოლო დროს, უფრო მეტ ყურადღებას
უთმობდა პატარებს, უსმენდა მათ დიალოგს და
ფიქრობდა, მომკალი და მათი ნააზრევი არ ჰგავს
მინიერს, შეუძლებელია უნლოვანი ბავშვების
გონება ასე ხატოვნად გადმოსცემდეს სათქმელს.
განსაკუთრებით ლიზიკო გამოირჩეოდა. ტყუ-
პებმა, ელისაბედმა და ეკატერინემ, იგივე ლიზ-
იკომ და კატომ ახლახან გააცილეს თავიანთი
დაბადების მეოთხე წელი. არაფერი სჯობდა მათი
საუბრის მოსმენას, რომელიც ძალზე ახალისებ-
და, აოცებდა და ანცვიფრებდა ბაბუას.

– ბაბუ, ნავიდეთ ახლა უარსებულ ქვეყანა-
ში, ხომ ვართ ჩაცმულნი, – ვერ ითმენდა ლიზიკო.

– სად ბაბუ? უარსებულ ქვეყანაში?

ბაბუას გაკვირვებული სახე რომ დაინახა
კისკისით გააგრძელა:

– ხომ გასწავლე?!

– ხო, მივხვდი, მივხვდი, – ღიმილი გადაეფინა სახეზე, – არარსებულ ქვეყანაში და რატომ უნოდა ეზოს არარსებული ქვეყანა ბაბუასთვის მანაც გამოცანად დარჩა. წვიმამაც გადაიღო.

– ნახე ბაბუ, ეზოში რამდენი გუბურაა. სანამ გაიპარება ტყაპუნი უნდა მოვასწრო.

ბერიკაცმა ბავშვებს ხელი ჩასჭიდა და კიბეზე დაეშენენ. ჩასვლისთანავე ხელიდან დაუსხლტნენ

და ხან ერთ გუბურაში ჩახტნენ და ხან მეორეში. ხტუნავდნენ და თან ფეხებს ატყაპუნებდნენ. ვინც უფრო დიდზე ააჩქეფებდა წყალს ის იყო გამარჯვებული. გვარიანად ამოინუნნენ და არც ბაბუას დააყარეს ხეირი. დატყაპუნებდა ლიზიკო გუბურიდან გუბურაში და ახალმოგონილ სხარტულას მღეროდა:

– ერთ პატარა ქალაქში ხტუნაობდნენ ტალახში.

კატომ მორიგი ახტომისას გუბურაში მოადინა ზღართან, ერთიანად ამოინუნა და აღრიაღდა. ლიზიკო კი მანაც აგრძელებდა ხტუნვას.

– ლიზიკო, გეყოფა თამაში! ხომ ხედავ, კატო ჩურჩხელასავით ამოიგანგლა, რომ გაცივდეს ბებო სახლიდან გამოგვეყრის, – ამუნათებდა ბაბუა.

– ბაბუ, გეხვეწები, ცოტა ხანს კიდევ დავრჩები, – არ ეთმობოდა თამაში ლიზიკოს.

– გვეყოფა ბაბუ, – კიდევ ერთხელ გაიმეორა ბერიკაცმა, – ყველაფერს აქვს საზღვარი. გამოვიცვალოთ ტანსაცმელი და ვისაუზმოთ, შევისვენოთ და მერე ისევ ჩამოვიდეთ.

– ბაბუ, ბაბუ, აასკლინე, კატო ხომ ხედავ როგორ ბღავის.

– რა ვქნა ბაბუ, ვერ გავიგე, – ისევ დაიბნა ბერიკაცი და გაოცებული პატარას ონავარ თვალეში შეაცქერდა.

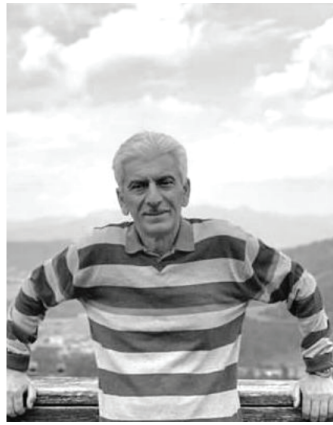
– ბაბუ, როგორ ვერ გაიგე, რამდენჯერ უნდა გასწავლო, – დახტუნავდა ლიზიკო და კისკისებდა, – ბაბუა ხარ და ვერ ხვდები აასკლინე რა არის? აიყვანე!

– რა ენაზე? – ისევ წამოსცდა ბაბუს და ენაზე იკბინა.

– ჩემს ენაზე, დაგავინწყდა?

ბაბუას აღარაფერი უთქვამს, ქათამივით განუნული ეკატერინე ხელში აიყვანა და კიბეს აუყვა.

სადილობამდე პატარები მათ მიერ მოგონილი თამაშობებით ერთობოდნენ. ბავშვის ფანტაზია ხომ ამოუნურავია. ხან თოჯინებს დაარბენინებდნენ, ხან მანქანებს. მერე სათამაშო ცხენებით

როლანდ გიორგაძე

იჯირითეს, ბოლოს დაქანცულებმა ჩაიმუხლეს და სხვადასხვა ფორმის ფიგურებით და კუბიკებით სახლის მშენებლობა წამოიწყეს. ბაბუა თავის ოთახში იჯდა და წიგნს კითხულობდა. ელისაბედს თამაში მოსწონდა და ბაბუას ოთახს მიაშურა. ბაბუას ვითომ არც შეუნიშნავს, თავჩალუნული აგრძელებდა წიგნის კითხვას. ელისაბედი კი ცნობისმოყვარეობით ხან წიგნს შეაცქერდებოდა და ხან ბაბუას. მიუხედავად იმისა რომ კითხვა არ იცოდა წიგნები ძალიან უყვარდა, მოაგროვებდა ხოლმე წიგნებს, ერთ ადგილზე დააწყობდა და იტყოდა, რომ გავიზრდები ნავიკითხავო.

ელისაბედი ბაბუას მუხლებზე შეაცოცდა, წიგნი გამოართვა, გადაფურცლა. მერე დახურა, ბაბუას დაუბრუნა და უთხრა:

– ბაბუ, ამ წიგნს რომ ნაიკითხავ, მერე სხვა ჩამოიღე, – შეყოვნდა, დაფიქრდა, კარადაში ჩამწკრივებულ წიგნებს გახედა და მთელი ბავშვივური სერიოზულობით თქვა, – ბაბუ, ამ წიგნს რომ ნაიკითხავ, მერე რამე ჭკუის სასწავლებელი ჩამოიღე.

ბაბუა ცასავით კრიალა თვალეში შეაცქერდა, თავი ველარ შეიმაგრა და გულიანად ახარხარდა:

– ხო, ბაბუ, აუცილებლად მასე ვიზამ, ხომ ყველაფერში გიჯერებ? – სავარძლიდან წამოინია და გადაკისკისებული და აფართხალებული პატარა გულში ჩაიკრა.

– ბაბუ, წვერები მჩხვლეტს, – გადაიზინქა და ხელიდან დაუსხლტა. კარებთან მისული ისევ მობრუნდა, – ეგ წიგნი არ დამიკარგო, რომ გავიზრდები, აუცილებლად გამომჭირდება.

ბაბუას აღარაფერი უკითხავს, ისედაც მიხვდა: გამომჭირდება – ესე იგი გამომადგება, დამჭირდებაო. რა კარგი ნათქვამია, სწავლა სიბერემდეო. აჰა, ბავშვებთან საურთიერთობო ლექსიკას წარმატებით ვეუფლები, ვინ იცის როდის გამომადგება, გაიფიქრა ბაბუმ.

– ბაბუ, ბაბუ, რატომ ზიხართ ბნელში? გაასინათლე, – შემოიჭვრიტა ეკატერინემ.

ბერიკაცს ეგონა ყველაფერი შეისწავლა, მაგრამ თურმე ჯერ სად ხარ. დაბნეულობა რომ არ შეტყობოდა და კიდევ ერთი შენიშვნა არ მიეღო იქით მიმართა, შენ თვითონ გაასინათლე შვილო. კატომ სკამი კედელთან მიაჩოჩა და ჩამრთველის ლილაკს მისწვდა. აი, თურმე რა ყოფილა გაასინათლე, მიხვდი ბერიკაცო?

– ბაბუ, აბა მითხარი, შენ რა უნდა მასწავლო ახლა?

– მე არაფერი ბაბუ, შენ უნდა მასწავლო, მე რა გასწავლო?

– ბაბუ, ხომ იცი ქალაღლისაგან თვითმფრინავისა და ნავის გაკეთება? ხოდა სანამ მეც შე-

ვისწავლი შენ გამიკეთე, ოლონდ ახლა თვითმფრინავი არ გამომჭირდება, ნავი გამიკეთე. აბაზანაში ჩავუშვათ და ვაცურაოთ. ლიზიკოსაც გაუკეთე.

– კარგი, ოლონდ თქვენც უყურეთ და ისწავლეთ, – ბაბუამ თაბახის ფურცლები აიღო და ნავების დამზადებას შეუდგა. რამდენიმე წუთში ორი ნავი მზად იყო შორეული ნაოსნობისთვის. „გემი გაცურდა თეთრი აფრები“ – წაუმღერა ბაბუამ და შვილიშვილების სიცილ-კისკისში სააბაზანოში შევიდნენ. კატო ონკანს მისწვდა. თქრიალით წამოვიდა წყალი. ლიზიკო აბაზანაში გადაემხო, მერე თმებშენუნული წელში გასწორდა, წყლის წვეთებით აციაგებული თვალები ბაბუას შეანათა და გადაიკისკისა.

– ბაბუ, წყალს როგორ მოვაგროვებთ, საგუბარი რომ არ გვაქვს.

ბერიკაცი ისევ შეცბა, მაგრამ წამსვე გამოერკვა. „შე კაცო, საგუბარი, ესე იგი წყლის შემაკავებელი საცობი. რა ორიგინალური მიგნებაა“, – გაუელვა თავში.

– ბაბუ, შეძენა დამავინწყდა. აი, რომ ვიყიდი, მერე ავავსოთ აბაზანა წყლით და ნავები ერთმანეთს შევაჯიბროთ.

ბავშვები გულდანყვეტილები გამოვიდნენ აბაზანიდან.

– თქვენ არ მოიწყინოთ პატარებო, სხვა გამოსავალიც არსებობს. თითქმის ყოველდღე წვიმს, ეზოში, გუბურაშიც შეიძლება ვაცურაოთ ნავები – ბავშვები ისევ გამხიარულდნენ:

– ხო ბაბუ, ეზოში ჯობია, ეზოში! – კატო ბაბუას მკლავზე ჩამოეკიდა და ლოყით აეკრა.

აბაზანიდან გამოსვლისას ბაბუას ყურში ჩაესმა ტელევიზორიდან რომელიღაც წამყვანის ხმა:

– მტერი ყველანაირი ხერხებით ცდილობს ჩვენი მიწების მიტაცებას.

– ლიზიკო! – დაუძახა პატარას, რომელიც კატოსთან ერთად ნავებს მაგიდაზე დააცურებდა. თამაშში გართულს არ უპასუხია.

– ლიზიკო, ბაბუ, მოდი ჩემთან, ერთი წუთით, – პატარა მოცუნცულდა და კითხვაჩამდგარი თვალებით შეაცქერდა:

– ბაბუ, აბა, თუ მიპასუხებ, რა არის მტერი, უფრო სწორად, ვინ არის ჩვენი მტერი?

მუდამ მცქმუტავი და მოუსვენარი პატარა ხანს ჩაფიქრდა, მერე თვალები აახამხამა და გაბრაზებული ხმით უპასუხა:

– ბაბუ, მტერი არის ადამიანი, ოლონდ ბოროტი, მტაცებელი, ამოთხრის და წაიღებს ჩვენს მიწას, – მერე შეყოვნდა, ისევ ჩაფიქრდა და მშვიდად, ბრძენკაცივით გააგრძელა, – ბაბუ, მიწას რომ გვართმევს, რომ გაგვაგდებს და მერე თვითონ იცხოვრებს.

– მოდი ჩემთან, ბრძენპატარავ, მოდი და დამასაჩუქრე.

პატარა მიცოცდა და ბაბუას შუბლზე ეამბო-

მხატვარი სოფიო ქელიძე

რა. ეს ბაბუასთვის ყველაზე დიდი საჩუქარი იყო. ლიზიკოს ისევ წამოუარა სიანცემ, ვერ ისვენებდა და ცქმუტავდა:

– ბაბუ, ბაბუ შენ შეგიძლია ცალ ფეხზე ხტუნვა?

– რაო პატარავ, სხვა ველარაფერი მოიფიქრე?

– მე კი შემიძლია! – შესბა ცალ ფეხზე და ხტუნვა-ხტუნვით ფანჯარასთან მივიდა და ეზოში გადაიხედა. იყურებოდა და მღეროდა. მერე წყლით სავსე ჭიქა მოსვა და ფანჯრის რაფაზე ჩამოგდა. მზის სხივები ირიბად ეცემოდა ჭიქას, ელისაბედი კი განაგრძობდა მის მიერ შეთხზულ სიმღერას: მზე ამოდის ნათდება მერე ჭიქაში ჩავაოო...

– კატო! კატო! – დაუძახა ტყუპისცალს, მერე ბაბუას მიუბრუნდა, – ბაბუ, მოდი რა, ისევ ჩავიდეთ ეზოში. ხომ იცი, ბებო მარტოს არ გაგვიშვებს. ნახე, ნახე, როგორ ანათებს მზე.

ბაბუას ბევრი აღარ უფიქრია და შვილიშვილებთან ერთად ისევ ეზოს მიაშურა. გუბურები აქა-იქ ჯერ კიდევ შემორჩენილიყო.

– წყალს აღარ მიეკაროთ, ძალიან ჭუჭყიანია!

ბავშვები ნახევრად ამომშრალ გუბურებზე ხტომით ერთობოდნენ, მერე მოფარფატე პეპელას აედევნენ. დევნა რომ მოსწყინდათ, ჯოხები აიღეს და მიწაზე ფიგურების გამოყვანა დაიწყეს. მოულოდნელად იასამნის ბუჩქიდან კატა გამოძვრა. აინურა, კუდი აპრიხა, ხან ერთს გაეხახუნა

ხან მეორეს. უცებ, ფანჯრიდან თავგამოყოფილმა ბებომ შეჰკვივლა:

– არ მიეკაროთ, არ დაგკანროთ, ცოფიანი არ იყოს!

ბავშვებმა ბებოს ერთი კი ახედეს, გაუღიმეს, მაგრამ შიშით და მორიდებით კატას ფარულად მაინც მიუალერესეს. ფისო ბავშვებთან ახლოს დასუნსულვდა, არ სცილდებოდათ, ხან ზემოთ აიხედავდა, ხანაც მიწას ცნოსავდა.

– ბაბუ, იცი, კატები კარგი მსუნებლები არიან, – ცხოვრებით დაბრძენებული კაცივით წარმოთქვა კატომ, – ნახე რა ლამაზია, სახლში ხომ არ წავიყვანოთ?

– პატრონი ეყოლება.

– ბაბუ, არ ჰყავს პატრონი, საყელო არ უკეთია. წავიყვანოთ, წავიყვანოთ, მე გამომჭირდება. ვაჭამოთ საჭმელი და ისევ ჩამოვიყვანოთ, თუ პატრონი არ გამოუჩნდა, ჩვენ ვუპატრონოთ, – ჭირვეულობდა კატო.

სანამ ბაბუა და კატო კატის ბედზე მსჯელობდნენ ლიზიკოს ყვავილებისთვის მიემურებინა. დასტრიალებდა, ჯოხით ძირებს უჩიჩქნიდა, ხან ერთს დაყნოსავდა და ხან მეორეს. ლიზიკო წამოინია და ირგვლივ მიმოიხედა, საამური საცქერი იყო მწვანე ბალახებში აყელყელავებული უთვალავფერიანი ყვავილების ცქერა. უცბად მის ფეხებთან ბალახი შეირხა, კაცის მუშტის ოდენა პატარა რუხი ფერის საგანი მოძრაობდა. ბავშვი შეკრთა და უკან დაიხია. კარგად რომ დააკვირდა სიხარულის კივილი აღმოხდა:

– კატო, ბაბუ, ნახეთ რა ვიპოვე?!

ბაბუა და შვილიშვილი ლიზიკოს მიუახლოვდნენ.

– რა იპოვე ლიზიკო? – ჰკითხა კატომ.

– ხედავ? ეს ხომ კუსანაა გოგო.

– კუსანა კი არა კუკუჩი, – შეეპასუხა კატო.

ბაბუა გაცხებულნი დაჰყურებდა მუშტისოდენა კუს.

– აბა, ამ კუს გაუმართლა, თუ გაუმართლა, როგორი ნათლიები შეიძინა? კუსანა, კუკუჩი. ასეთი სახელები დედამინის ზურგზე არც ერთ კუს არ ერქმევა, – გაეღიმა ბაბუას.

კატო დაიხარა და კუს ჯავშანზე ხელი გადაუსვა. კუ შეშინდა და ჯავშანში შეყო თავი. მერე ისევ გამოყო, წერტილივით შავი თვალელები მიატრიალ-მოატრიალა და ტაატით გაუდგა გზას.

– ბაბუ სახლში წავიყვანოთ, აბაზანაში ვაბანაოთ. მე ბალახებს დავუკრეფ, ჩვენთან კარგად იქნება, არც დაიკარგება, – იხვეწებოდა კატო.

– ბაბუ, ყველა ცხოველს, ფრინველს და მწერს სახლში ვერ წავიყვანოთ, სახლს ზოოპარკად ხომ არ ვაქცევთ? ისინი აქ, ბუნებრივ პირობებში უფრო კარგად გრძნობენ თავს. ტყვეობაში,

ბაბუ, დიდხანს ვერც ერთი სულდგმული ვერ ძლებს. უმჯობესია ხელი არ შევეშალოთ და თავისიანებთან გავუშვათ.

პატარები კარგა ხანს უყურებდნენ დინჯად მიმავალ კუს. მხოლოდ მაშინ მოსწყვიტეს თვალი ბალახებში რომ მიიძალა. კატოს ყურადღება ახლა ქედნებმა მიიქციეს, რომლებიც ხის ძირში დაგურგურებდნენ და საჭმელს ეძებდნენ. ლიზიკო კი ისევ ყვავილებს მიუბრუნდა, ჩაიჩოქა და დიდხანს უმზერდა ყვავილის კოკორს.

– ბაბუ, ნახე, მზე ყვავილებში ზის და ათბობს. რა ლამაზი და კეთილი ყოფილა მზე.

განსაცვიფრებელმა მეტაფორამ ბაბუას ცრემლი მოჰგვარა, შებრუნდა და ხმისამოუღებლად ძელსკამისკენ გასწია.

დაუპატიჟებელი სტუმარივით მოვარდნილმა ქარმა ძალუმად დაჰქროლა, მწვანე ბალახი და ყვავილები ერთმანეთზე მიანვინა, ხის ტოტები ააჭრიალა და შემფოთებული ფოთლები ააშრიალა. დამფრთხალი ფრინველები მიწას მოსწყდნენ და სამალავს მიაშურეს. დილანდელივით დასჭექა და დაიქუხა. კანტიკუნტად წამოვიდა წვიმის წვეთები, მერე მოუმატა და თქეშში გადაიზარდა. გაზაფხული გაზაფხულობდა.

– გავიქცეთ ბაბუ, გავიქცეთ, დავსველდებით! – დაიძახა ბაბუამ.

კატო წამსვე გამოიქცა, ბაბუა და შვილიშვილი ხშირფოთლოვანი, ფართოდ ტოტებგაშლილ ასწლოვანი ხესთან შეიყუჩნენ. ლიზიკო კი ცას შესცქეროდა, გაშლილი ხელებით წვიმის დაჭერას ცდილობდა, დახტოდა და ხმამალა გაჰკიოდა:

– წვიმა მოდის შხაპუნა და ახარებს ბუნებას!

– მერე გამოიქცა და ბაბუას ილღიაში შეუძვრა,

– ბაბუ ზევით აიხედე, ნახე როგორ თრთიანი ფოთლები, როგორ კანკალებენ შიშისგან, ჩვენ გვიფრთხილდებიან, რომ არ დავსველდეთ და არ გავცივდეთ?

მეტყველების უნარდაკარგულმა, გრძნობამორეულმა ბაბუამ ხელები მაგრად მოხვია პატარებს და გულში ჩაიკრა. კიდევ ერთხელ იქუხა და თქეშიც შეწყდა, კანტიკუნტად ცვიოდა წვიმის წვეთები. მზემაც გამოაჭყიტა, ბავშვები ისევ დაუსხლტნენ ბერიკაცს, მზენაფერებ წვიმის წვეთებს უშვერდნენ ხელებს და კისკისებდნენ.

– ბაბუკელებო, ასეთ დროს იტყვიან, მზე პირს იბანსო.

– მზე პირს იბანს! მზე პირს იბანს! – იცინოდნენ პატარები, დარბოდნენ და სველი ხელებით თვალელებზე ჩამოშლილ, განუწულ თმებს ისწორებდნენ.

გულაჩუყებული ბაბუა შვილიშვილებს შესცქეროდა და თვითონაც ხარობდა, თითქოს შორეულ სიყრმეში დაბრუნდაო.

კანა ცაბაძე

ჩემი ვეფრება

ამ ცხოვრებამ თუ დამადგა თვალი
და ეცადა დამავიწყოს ვალი,
ღმერთო ჩემო, არ წამართვა უნარი
წინაპართა ქცევის მოსაგონარი.

ამ ცხოვრებამ თუ დამადგა თვალი
და აწმყოში ამირია კვალი,
საქართველოს მომავალზე დარდო,
გვედრები, არ დამტოვო მარტო.

ჩემს ლამაზ დედიკოს

დედა, მხოლოდ შენ იცოდი ამ ქვეყნად,
და იცოდი სულ ყველაზე კარგად,
არაფერი არ ყოფილა სიცოცხლე
ოჯახის და საქართველოს გარდა.

ემილი დიკინსონი

(1830-1886)

* * *

დიდმა ტკივილმა ასე იცის – გაუცხოება,
ნერვები სხედან შორეული ნაცნობების მკვდარი თვალებით,
გულს, ქვადნაქცევს სჯერა – არ სჯერა,
ნუთუ უფალმა აიტანა ეს ყველაფერი?

ფხვებს დაჰყავხარ –
მათ იციან გზა, არ ეშლებათ.
შენ კი ვერა გრძნობ ფხვქვეშ რა გაქვს,
მინა, ჰაერი –
გული, ტკივილში გაყურებული, თავისთვის არის – კვარცის ნატეხი.

გინდაც გადარჩე, ტყვიასავით სიმძიმე მოგდრეკს...
და თუ დანებდი, გაყინული კაცის არ იყოს,
ჯერ შეგაციებს, მერე – ველარ გრძნობ საკუთარ სხეულს,
შემდეგ კი – უკვე სულ ერთია, რაც გინდა მოხდეს –

ლუის მაკნისი

(1907-1963)

მზის შუქი ათოვს ბალნარს

მზის შუქი ათოვს ბალნარს,
ცივად ელვარებს, ავდრობს.
ვერ დავატყვევებთ ამ წამს,
გვქონდეს თუნდ ოქროს ბადე.
რაც ითქვა, ველარ წაშლი,
ნურც პატიებას ითხოვ.

თავისუფლება ჩვენი
სამანს ასკდება ხიშტის.
მინა გვიბრძანებს, ითხოვს,
ყავლი გასვლია სონეტს;
სულ მალე, მეგობარო,
ცეკვაც მოგინევეს მარტოს.

ვინ დაგვაცადა, თორემ,
რა ჯობდა ცაში ფრენას.
ცა ექაჩება თითქოს ტაძართა მძიმე ზარებს.
ბოროტი თესლი ახმობს, ახმობს განგამის ზარებს.
მინა გვიბრძანებს, ითხოვს,
ვერებით, ეგვიპტეც ქრება.

დანდობას ვინლა ელის,
გულიც ქვავდება უფრო.
სიხარულილა შემრჩა, შენთან ერთად რომ
შევხვდი ამდენ წვიმას და დელგმას.
მადლიერებაც მავსებს, რაკი ვიხილე თოვსა
მზის შუქის ბალის თავზე.

ინგლისურიდან თარგმნა
ნინო კაჩუკაშვილი

**როსტომა
ჩხეიძე**

საზოგადოებრივი ეპოქაში არსებობდა პარადოქსული ფრაზა, პოსტსაზოგადოებრივი ხანაშიერ გადმოყოლილი, კონკურსითა უმეტესობის ტენდენციურობას რომ ამხელდა:
პრემია მიიღო, მაგრამ ლაურეატი მაინც ვერ გახდაო...
„საგურამოს“ პრემიარ და „ილიას მედალიერ“ ნელსაერ კვლავინდებურად რხადყოფდა, რომ:
მისი მფლობელენი ლაურეატენიერ არიან.
ასე, მხოლოდ ასე თუ ვიქნენით პირნათელნი ილიას სულის ნინაში.

რ. ჩხეიძე

მ
ლ
ა
ქ
ა
მ
ლ
ა
ქ
ა
მ
ლ
ა
ქ
ა
მ
ლ
ა
ქ
ა
მ
ლ
ა
ქ
ა

ილიას ჯილდოს ახალი ლაურეატები

(12 სექტემბრის მადლი და ძალი)

– დღევანდელი დღე არის გლოვისაც და სიხარულისაც – 12 სექტემბერს ტრაგიკულად აღესრულა ილია ჭავჭავაძე და დაიბადა ილია მართალი, – ასე გახსნიდა ანდრო ბედუკაძე, ილია ჭავჭავაძის საგურამოს სახელმწიფო მუზეუმის დირექტორი და „ილიას ფონდის“ თავმჯდომარე, ტრადიციადქცეულ თავყრილობებს ამ შარავანდულ გარემოში და ტრადიციულადვე ნინასნარ წარმოადგენდა ჩამონათვალს იმ პიროვნებებისა, რომელთაც 2023 წლის 8 ნოემბერს გადაეცემათ „საგურამოს“ პრემია.

ვაჟა ხორნაული – ძალზე პოპულარული რომ გახდებოდა მინიმალისტური პოეზია, ეს პოეტი ნაკლებად ახსენდებათ ხოლმე ამ ჟანრობრივ თავისებურებაზე მსჯელობისას, არადა რამდენიმე ლირიკულ კრებულს გამოსცემდა ნამცეცა ლექსებისა, მოხდენილი, ელვარე სტრიქონი დასრულებულ პოეტურ ნიმუშად რომ წარმოგვიდგება, არც სიმახვილე რომ არ აკლიათ და არც დრამატიზმი, და სიამეს ჰგვრის მკითხველს იმ სინათლითაც და სიფაქიზითაც, რაც იმთავითვე მოსდევდა მის ლირიკულ ძიებებს.

თამაზ ხმალადის რომანის სათაური „დროის მკვლელები“ თავისებური სიმბოლოა ჩვენი აჭრილი დროისა, საბჭოთა ეპოქაში ცხოვრების ნირსა და რიტმს რომ წარმოსახავდა, იქ ჩაკარგულ ადამიანთა გაუსაძლის ყოფას. საერთოდ კი მისი პროზა ლექსიკური სიმდიდრითაც იქცევადა ყურადღებას, ნოყიერი, ხვავრიელი ენით, რაც მკვეთრად უპირისპირდება სნობურ გარემოში პატივდებულ ტენდენციას, ასსიტყვიანი მწერლები სულ უფრო რომ მოგვიმრავლდებოდნენ.

საერთოდაც თუ ვინმე იცავდა და იცავს თეორიულადაც ქართულ ენას თანადროულ მწერალთაგან, უთუოდ თამაზ ხმალადეც – თავისი რადიოგადაცემის სერიითაც და ზოგიერთი ციკლის საფუძველზე აღმოცენებული წიგნებითაც, გიორგი გოგოლაშვილთან ერთად რომ მოამზადებდა.

ეკატერინე ტოგონიძე უკვე ის სახელია, რომელიც განსაზღვრავს თანამედროვე ქართული პროზის რანგსა და მნიშვნელობას და ადასტურებს, რომ ჩვენი პროზაიკოსების მიღწევები სრულფასოვანი მონაწილე უნდა გახდეს დასავლური სამწერლო-კულტურული პროცესებისა, უჩვენოდ რომ აღარც გაეძღვებოდათ. განსაკუთრებულად გახმიანდებოდა რომანი „შინ-შენ“, რომელიც ამ ჟანრის უკეთეს მიღწევათა შორის გვეგულება. საერთოდ რასაც ხელს მოჰკიდებს, ჭემარიტი პროფესიონალიზმით აღბეჭდავს, და ჩვენ რომ თეატრალური რეჟისორები გვყავდეს, უკვე დადგმულიც უნდა იყოს მისი ერთ-ერთი პიესა იმ სერიიდან, რომელთა საფუძველზეც თავისუფლად შეიძლება ამოიზარდოს პოლიტიკური თეატრი.

გია ხოფერია პროზაიკოსიც არის და პოეტიც, მაგრამ უხვად მოუპოვება კრიტიკულ-ესთეტიკური ესეებიც და ამჯერად ლაურეატი სწორედ ამ დარგში გახდებოდა. საერთოდ მწერლები უკეთესად აფასებენ ლიტერატურულ პროცესებს, ვიდრე ნაფიცი კრიტიკოსები, უფრო მასშტაბურად, უფრო სიღრმისეულად, უფრო ექსპრესიულად, რითაც გამოირჩევა გია ხოფერიას ესთეტიკურ-მეცნიერული ძიებანიც. და აღსანიშნავია ისიც, განსაკუთრებით რომ პა-

ტრონობს ქუთათურ ახალ-გაზრდებს და ხელს უწყობს მათ შემოსვლასა და წინსვლას სალიტერატურო ასპარეზზე, უკვე არაერთი საგულისხმო კრიტიკულ-ესთეტიკური სტატიითა და ნარკვევით რომ მიიპყრეს ყურადღება მისმა გამოზრდილმა ლიტერატორებმა.

მედია ზაალიშვილი უმნიშვნელოვანეს თხზულებებს აქცევდა ქართული ლიტერატურის სრულფასოვან ნაწილად, ჯერ მარტო უილიამ შექსპირის ტრაგედია „ტიტუს ანდრონიკუსი“ და პოემა „ვენერა და ადონისი“ რად ღირს, და კიდევ – უილიამ ბატლერ იეიტსის ლირიკა, დრამატურგია და პროზა, ტომას სტერნზ ელიოტის პოემა „უნაყოფო მინა“, უილიამ ფოლკნერის რომანი „სული რომ ამომდიოდა“, ქრესტომათიული ნიმუშები, თუ როგორ უნდა ამეტყველდეს ქართულად უცხოენოვანი ქმნილებანი ისე, რომ ქართველ მწერალთა დანერილი გეგონოს. თვალისწინდამრეტილი კვლავაც აგრძელებს თარგმნას მოსმენილის მიხედვით და კიდევაც შესძენდა ჩვენს ლიტერატურას ტომას ელიოტის პოეტურ დრამას „კოქტილის წვეულება“.

აკაკი დაუშვილი მათ შორისაა, ვინც ნამდვილ საბავშვო ლიტერატურას ჰქმნის თავისი მოთხრობებითა და ზღაპრებით, და თავისი მხრივაც ადასტურებს ამ ნაკადის განსაკუთრებულობას, რადგანაც ყმანვილებს ჭეშმარიტი სულიერი საზრდო ესაჭიროებათ და არა მიამიტური საუბარი, ფუყე და ზედაპირული, რის ნაკლებობასაც არ განვიცდით. რთულია და მრავალნახნა-გა ბავშვების სამყარო და იქითკენ გზაბილიკების გაკვალვას შესაფერისი ნიჭი განსაზღვრავს, უპირველესად კი ის ზომიერება და თანხმიერება, რაც ნიშანდობლივია აკაკი დაუშვილის საყმანვილო პროზისთვისაც.

მერაბ ჩუხუა არამარტო ჩინებული ენათმეცნიერია, არამედ ღრმა ლიტერატურული გემოვნებითაც დაჯილდოებული მკვლევარი, იმ უნარით, რითაც დიდად არ გამოიჩინეიან ლინგვისტები, მცირე გამონაკლისთა გარდა. სამაგიეროდ ამ გამონაკლისთა ნაშრომები ამკვიდრებენ ენათმეცნიერთა მრავალმხრივობის აუცილებლობას სრულფასოვანი კვლევის წარმართვისათვის, რადგანაც მხ-

როსტომ ჩხიქია

ატვრული ქმნილება გარეგნულადაა ტექსტი, თორემ არსებითად ცოცხალი ორგანიზმია, ცოცხალ ორგანიზმს კი ცალმხრივად ვერ მიუდგები. ამასთან მერაბ ჩუხუაც მათ შორისაა, რომელნიც მიზანწრაფულად ცდილობენ კავკასიური მთლიანობის იდეის დამკვიდრებას ყოფით ცხოვრებაში, კულტურული და საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ხიდეების გადებას კავკასიელ ხალხებს შორის.

გია ჯაფარიძის სკულპტურულ ნამუშევართაგან – კლასიკურისა და მოდერნიზმის ჩინებულ, მოხდენილ შერწყმად რომ წარმოგვიდგება – ძალდაუტანებლად წამოგვაგონდება მიხეილ თუმანიშვილის ქანდაკებაც, გალაკტიონის ხიდის „ლომებიც“ და ბარათაშვილის ხიდის „ახალგაზრდობაც“, რომელიც თავისებურ სიმბოლოდაცაა დატანებული ტურისტულ რუკებზე... მარჯვედ იყენებს შერეულ ტექნიკას და ჰქმნის დინამიურ, მეტყველ გამოსახულებებს, დამამშვენებელს ჩვენი დედაქალაქისაც.

„საგურამოს“ ლაურეატთა გარდა „ილიას მედლის“ მფლობელიც რომ გამოვლინდებოდა ქართული სულიერებისა და კულტურის წინაშე განსაკუთრებული ღვაწლისათვის, წელს ეს პატივი მიეგებოდა **რობერტ გოგლაშვილს**, რომლის დამსახურებაც ქართული სიმღერის განვითარებისათვის, უპირველესად მაინც ჩვენი მუსიკალური ფოლკლორის გადასარჩენად და მოსავლელად გამორჩეულია, და არაერთი ანსამბლის ჩამოყალიბებაში რომ მიიღებდა მონაწილეობას, განსაკუთრებით მაინც იზრუნებდა ყმანვილთა მუსიკალურ აღზრდაზე.

საბჭოთა ეპოქაში არსებობდა პარადოქსული ფრაზა, პოსტსაბჭოთა ხანაშიც გადმოყოლილი, კონკურსთა უმეტესობის ტენდენციურობას რომ ამხელდა:

პრემია მიიღო, მაგრამ ლაურეატი მაინც ვერ გახდაო!..

„საგურამოს“ პრემიაც და „ილიას მედალიც“ წელსაც კვლავინდებურად ცხადყოფდა, რომ:

მისი მფლობელები ლაურეატებიც არიან.

ასე, მხოლოდ ასე თუ ვიქნებით პირნათელნი ილიას სულის წინაშე.

გან დაკარგული წლების გამო, მოძმეთათვის გაზიარებული წრფელი, ტკივილიანი განცდაა. გულში ჩამწვდომია ავტორის მიერ ნიგნს წამძღვარებული ნიგნისავე სახელწოდების ლექსის ყოველი სიტყვა და სტრიქონი. დავიმონმებთ სათანადო მონაკვეთს ლექსიდან:

„რამდენი წელი

არ მენახეთ, სამშობლოს მთებო,

საჯიხვეებო,

მინავ ჩემო, ვალში ვარ შენთან!

ჩანჩქერო,

კლდეზე ჩამოშლილო

ქალღმერთის თმებო,

ენით უთქმელო სილამაზევ, დიდება შენდა!“

(„დავიგვიანე“)

უცხოობაში გატარებული ხანგრძლივი დროის გაუსაძლისი ტკივილი დარჩენილი გასავლელი წლების მანძილზე მუდმივად თან სდევს სამშობლოში დაბრუნებულ პოეტს. ამის შესახებ ხშირად ისმის ჩივილი მის გულწრფელ სტრიქონებში:

„მე სამშობლოდან ვიყავ დევნილი და ეს ტკივილი დღემდე არ მორჩა,

ბევრი ოცნება აუხდენელი

ქარის ნისკვილებს ფრთებზე შემორჩა“.

(უსათაურო)

მართალი უთქვამთ, პოეზია უმოკლესი გზაა მკითხველის გულსა და გონებისაკენ. საამისოდ პოეტის სიტყვა ისე ღრმად უნდა იყოს დატვირთული ამაღლებული ხილვებით ყოფითი რეალობისა, რომ წაკითხვისთანავე იმკვიდრებდეს სათანადო ადგილს მკითხველის გულსა და გონებაში, აღძრავდეს ულამაზესსა და უნატიფეს განცდებს უკვე ნახული თუ ჯერ კიდევ უხილავი სანეტარო სამყაროსი. დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, რომ „დაგვიანებული პოეტის“, როგორც ამას თვითონ უწოდებს თავისთავს მურთაზ ნაკუდაშვილი, ყოველი პოეტური ქმნილება ბოლომდე პასუხობს მკითხველის ასეთ უშედავათო მოთხოვნებს, იდეურად დახვეწილია და მაღალ მხატვრულ დონეზე გაფორმებული. თვალსაჩინოებისათვის დავიმონმებთ ლექსს მისი ადრინდელი ნაწერებიდან:

„ლეკური ნაბდით შემოდის ღამე,

მიირწვიან ნისლეები ხევში,

სუნთქვა შეეკრათ პირღია ხრამებს

კლდეთა მკლავებში მდინარე ხვნეშის.

მაცვალა მიქელაძე

სადღაც ჩანჩქერთა ჩამოჰკრეს თარებს,

მდუმარე ქედებს დუმილი ეცვათ,

მთამ მოიქნია ფერმკრთალი მთვარე

და ლავაშივით გააკრა ზეცას“.

(„შემოლამება დალესტნის მთებში“)

ავტორის საამაყოდ უნდა ითქვას, რომ მის ყოველ პოეტურ ქმნილებაში ახალი, თანამოკალმეთაგან აშკარად განსხვავებული ლამაზი და ორიგინალური ხილ-

ვებია სამყაროსი გასაჯაროებული; ლექსების სტრიქონებში გაცნობიერებული შთამბეჭდავი ხედვა გარემოსი თუ საერთოდ ყოფიერებისა წამიერად პოეტის განცდების თანაზიარად აქცევს მკითხველს. ზემოქმედების ასეთი საოცარი ძალის ხატოვანი სურათები ხშირად ფიგურირებს მურთაზ ნაკუდაშვილის შემოქმედებაში. მაგალითებად სტრიქონებს მოვიტანთ ლექსებიდან:

— „მზის კოცნით დამსკდარა კვირტების ბაგე“...

— „კლდეთა მკლავებში მდინარე ხვნეშის“...

— „ქომიტო მის ფერხთან დაჩოქილ მთებს ზვერავს“...

— „ხორხებში ზვავების ნახირი დაყრილა“...

— „ღრუბლის ნაფლეთი მიჰქონდა ორბებს“...

— „ალაზნის ველი ძირს დაფენილი ტილოა მხატვრის“...

— „საყორნის მთაზე ხავსმოდებული ბილიკი გდია“...

მარადიული და გაუხუნარი თემა პოეზიისა – სიყვარული – ახალი, ულამაზესი ფერებით აისახა მურთაზ ნაკუდაშვილის შემოქმედებაში. თავისი რჩეულისადმი ლექსებში გაცხადებული სულიერი განცდა შეყვარებული პოეტისა იმდენად წმინდაა და ამაღლებული, რომ მას სილამაზისა და სიმტკიცის ხატად შერაცხული შურთხები ანანავებენ ფრთებზე მთების მიუვალ ჭიუხებში. ასე გამოხატავს სიმბოლურად ძალიან მოკლედ თავისი გრძნობის სიღრმესა და ძალას დამონმებული სტრიქონების ავტორი:

„გადავაქოთებ

მაღალ ჭიუხებს,

თან გავიყოლებ ფრთამალ არწივებს,

კლდეებზე შურთხებს გავეკიდები,

ჩემი ფიქრი რომ ფრთებზე არწიეს“.

(„ჩემო თავლშურთხავ“)

პოეტის განწყობა სათაყვანო მიჯნური-სადმი იმდენად ღრმაა და ფაქიზი, რომ განცდის ცალმხრივობის ანუ სიყვარულის უპასუხოდ დატოვების შემთხვევაშიც კი გულწრფელ თანადგომას ჰპირდება და მზადყოფნას უცხადებს, მაღამოდ დაედოს მისი მომავალი ცხოვრების ყველა შესაძლო ტკივილს:

„მე შენს თვალებზე
ცრემლს ვერ ავიტან,
შენ დაიფარე, ღმერთო მაღალო!
შენს ტკივილებსაც მე გადმოვიტან,
მე დაგედები გულზე მაღამოდ“
(„შენ დაიფარე, ღმერთო მაღალო!“)

„ყველა შემოქმედი უფლის შეგირდია, როცა თავის სამყაროს აგებს“, – წერს ცნობილი პოეტი ოთარ ჭილაძე. ეს ბრძნული გამონათქვამი თამამად შეიძლება მივუსადაგოთ მურთაზ ნაკუდაშვილის მთლიან პოეზიას. მას თავისი საკუთარი სამყარო აქვს, განსხვავებული პოეტური ხედვით აღქმული და დახატული – ეს საქართველოა, მისი თავდავიწყებამდე საყვარელი და საფიცარი სამშობლო, თავისი ულამაზესი ბუნებითა და ადამიანად ყოფნისა თუ სიკეთისა და მაღლის ქმნის თავისივე საამაყო შინაგანანესით.

პოეტს სულ სხვადასხვა, ერთმანეთზე უფრო შთამბეჭდავი კუთხითა და ფერებითა აქვს გაცნობიერებული და დახატული მშობლიური ქვეყნის ნაირფეროვანი ბუნება და სამოთხისდარი სილამაზე. ბუნების ასეთ მრავალსახეობასა და მომხიბლავობას განცვიფრებამდე მიჰყავს ხშირად თვითონ ლექსების ავტორი, რასაც ის მკითხველისადმი მიმართული გულწრფელი შეკითხვით გამოხატავს:

„რა ძალამ შეძლო,
ვინ შეაფრქვია
ციცინათელა ზეცას ამდენი?
ამ ცას და მიწას სამოთხე ჰქვია,
სიკეთისა და მაღლის ჩამდენი“.
(„ამ ცას და მიწას სამოთხე ჰქვია“).

ყველაზე დიდი ამქვეყნიური ღირებულება ლექსების ავტორისათვის, როგორც ყოველი ღირსეული ადამიანისათვის, მამულს ანუ სამშობლოსა აქვს. პოეტი კიდეც და კიდეც უბრუნდება მშობლიური ქვეყნის განუზომელი სიყვარულისა და მისთვის გამორჩეული ერთგულებით მსახურების თემას, სიამაყით ყვება რეალობას იმის შესახებ, რომ, ბედუკუღმართობით საქართველოდან დევნილი, მტანჯველი უცხოობის მძიმე პირობებში მთელი ნახევარი საუკუნის მანძილზე სულის ტაძარში უნთებდა სანთელს სამშობლოს და გულმხურვალედ ლოცულობდა მისი კეთილდღეობისათვის:

„ერის ტკივილი
გავითავისე,
ლოცვით ვინყებდი მამულზე სათქმელს;
როგორც შემეძლო, გიმღერე ისე,
სულის ტაძარში გინთებდი სანთელს“.
(„ლოცვით ვინყებდი მამულზე სათქმელს“)
დევნილობიდან დაბრუნებული მურთაზ ნაკუდაშვილი თავიდან, ანუ კიდეც ერთხელ თავგანწირული მსახურების მტკიცე ფიცს აძლევს მშობელ ქვეყანას და უცხადებს მზადყოფნას, უსინანულოდ შეენიროს მტრისაგან მისთვის ნასროლ ტყვიას:

„შენ მსახური ხარ
შენი ხალხისა,
მშობელი ქვეყნის პოეტი გქვია,
თალე ჩონგური უთხოვრის ხისა,
მამულზე ნასროლს დაუდექ ტყვიას“.
(„პოეტი“)

სამშობლო თითოეული ჩვენგანისა ქვეყნის იმ უბე-კალთებიდან იწყება, სადაც დავიბადეთ და ფეხი ავიდგით, სადაც შევისწავლეთ ცისარტყელას სანეტარო ფერთა გარჩევა. მურთაზ ნაკუდაშვილის საქართველო თუშეთიდან იწყება, ფერცხალა კალთებიანი ულამაზესი მთების საუფლოდან და განუზომელი სიყვარული მისი თანა აქვს გამოყოლილი. პოეტი გამორჩეული თავყვანისცემით უმღერის თუშეთს და გაცნობიერებული სიამაყით ხატავს მის გოროზ მთებსა და ციცაბო კლდეებს:

„არწივთა შესაფრენ კლდეების პირას
ჩემი სამშობლო – თუშეთი – ყვავის,
მნახველს სიტურფის ბურანში სძირავს
სტუმრის სავალზე დააფენს ყვავილს“.
(„მოდის, იხილე მთების მშვენება“)

ლექსებში პოეტს კიდეც და კიდეც, ახალი და საინტერესო ხედვითა აქვს დახატული და მკითხველის წინაშე წარმოდგენილი მშობლიური თუშეთის გამორჩეულად ლამაზი და განუმეორებელი ბუნების სურათები; ავტორს სახოტბოდ განაწყობს მისი ყოველი კუთხე და კუნჭული. ასეთია, მაგალითად, მონაკვეთი უსათაურო ლექსიდან:

„ბორბალოს თავზე
ნისლი ჰკიდია,
თუში მეცხვარის თექის ნაგლეჯი.
ღრუბლები რწევით სადღაც მიდიან,
თვლემენ ქოხები სიპით ნაგები“.

მურთაზ ნაკუდაშვილის მდიდარი შემოქმედებითი ფანტაზია ყოველთვის პოულობს საყრდენს, რათა მთლად განსხვავებული, უფრო და უფრო შთამბეჭდავი ხედვით წარმოადგინოს ყოველი ახალი გასაჯაროვებული კუთხე თუშეთისა.

ასე, მაგალითად:
 ,,ქუმელაურთა
 ნისლჩახვეული
 მისჩერებია უძირო ზეცას,
 სალ კლდეებიდან ჩამოხეული
 ხევებს ჩრდილების სუდართა ეცვათ“.
 („ქუმელაურთა“).

ცნობილია, რა როლს თამაშობს ბუნება ანუ ლანდშაფტი მის გარემოში მცხოვრები ადამიანების ფიზიკური თუ ზნეობრივი ფორმირების თვალსაზრისით. ამის შესახებ ღიად მოძღვრავს მკითხველს ცნობილი გერმანელი პოეტი და ფილოსოფოსი – ნოვალისი:

—,,არსებობენ სულთა და სამშენველთა გარკვეული სახეობანი, რომლებიც მკვიდრობენ ხეებში, ლანდშაფტებში, ქვებში, სურათებში. ლანდშაფტი უნდა შეიგრძნო, როგორც რაიმე სხეული. ყოველი ლანდშაფტი არის იდეალური სხეული განსაკუთრებული სახეობის სულისათვის“.

გერმანელი ფილოსოფოსის ამ ბრძნულ მსოფლხედვას თავისი ღრმა შინაარსითა და დახვეწილი ჟღერადობით ზედმინეწით ესადაგება კავკასიონის ცადაწვდილი მთების უმშვენიერეს კალთებზე გაზრდილი და დავაჟკაცებული მურთაზ ნაკუდაშვილის ლექსების ყოველი სტრიქონი; ამასვე მონიშნავს დღემდე შემორჩენილი ფიზიკური გამძლეობა და სულიერი მხნეობა ხანგრძლივსა და მტანჯველ უცხოობაში მრავალ ჭირ-ვარამგადანახადი, უკვე ხანში შესული ჭარმაგი პოეტისა. მშობლიური გარემოს ამ განუზომელი ამაგის შესახებ მაღლიერების ღრმა გრძნობით წერს მურთაზ ნაკუდაშვილი:

„სამშობლოს მთებმა ჩამიდგეს
 მუხლებში ძალა მთებური
 და სიყვარული მამულის
 გულს ცეცხლად შემონთებული“.
 („ერთი პატარა თუში ვარ“)

უმშვენიერესი ბუნების ნიაღში გაზრდილი პოეტი განსაკუთრებულ სიახლოვეს განიცდის თავისი ქვეყნის ყველა კუთხესა თუ კუნჭულთან, სულიერსა თუ უსულო საგნებთან; უღრმესი სიყვარულის განცდით უმღერის ყველასა და ყველაფერს: ქალაქსა თუ სოფელს, მთას, კლდეს, ხევსა თუ მდინარეს. ამ მხრივ განსაკუთრებულ ადგილს ბუნებრივად იკავებს ალაზანი, რომელსაც ეძღვნება მგზნებარე სტრიქონები:

„თენდება,
 ბინდში მზე თვალებს ახელს,
 მთა ჩახვეულა ნისლის ქამანდით
 და ალაზანი მშობლიურ კახეთს
 არტყია, როგორც ვერცხლის ქამარი“.
 („ქართული მინავ“)

ლექსების ავტორისათვის დამახასიათებელი მაღალი ჰუმანიზმის თვალსაზრისით განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევს მისი გულთბილი დამოკიდებულება უსულო საგნებთან, გაცნობიერება და გულთან ახლოს მიტანა მათი „ყოფიერი“ პრობლემებისა. ამ მხრივ გამოირჩევა ლექსი „ხე შველას ითხოვს“. ლექსი ეძღვნება უამინდობით გასახმობად განწირულ ხეს, რომელსაც ნახევრად გამხმარი ფოთლების ჩრდილი უკვე „ძველ მანდილივით ეფინა ქვეშ“. მძიმე გასაჭირში ჩავარდნილი ხე ცისკენ ტოტებანვდილი შველას ითხოვს ჩუმად და უხმაუროდ. პოეტს გულს უფორიაქებს ხის უხმო მუდარა და განგებისადმი მიმართული გულწრფელი თხოვნით ცდილობს, დაიხსნას ის თავსდატეხილი მტანჯველი განსაცდელისაგან:

„ცაო, ისმინე უხმო მუდარა,
 ბენვზე ჰკიდია ერთი სიცოცხლე,
 გთხოვს, წვიმის მეტი არა უნდა რა,
 რარიგ სწყურია, ნეტა იცოდე“.
 (ხე შველას ითხოვს“.)

პოეტს სწამს, რომ საქართველოს უმშვენიერესი ნაირფეროვანი ბუნება პიროვნული დიდსულოვნებისა და კეთილშობილების სავალდებულო მოთხოვნას უყენებს თავის ნიაღში გაზრდილ ნებისმიერი პროფესიის ადამიანს, ქალსა თუ კაცს, დიდსა თუ პატარას. მშობლიური ქვეყნის სწორედ ამ ღვთაებრივსა და ღრმა შინაარსის მოთხოვნაზე ამახვილებს ლექსებში ყურადღებას პოეტი. მისი ბრძნული შეგონებების გრძელი რიგიდან შემდეგს დავიმონებთ:

– „ადამიანებო,
 ერთმანეთს გაუფრთხილდით,
 სიცოცხლე ძალიან პატარა მინდორია,
 ისეთი პატარაა, უცბად გადაირბენ,
 იქ დასასრულია, დგება დრო, მიდიხარ“.
 (უსათაურო)

საკუთარი მრავალწლიანი მძიმე ცხოვრების გამოცდილებას მურთაზ ნაკუდაშვილი წრფელი გულით უზიარებს მკითხველს, ცდილობს, აარიდოს ისინი ადამიანურ ურთიერთობათა რთულ გზაზე მოსალოდნელ სერიოზულ შეცდომებს. პოეტი დაბეჯითებით ქადაგებს აზრს იმის შესახებ, რომ ქვეყნად ყველაზე დიდი მოვალეობა ადამიანისა სიკეთის მსახურებაა. მისი ღრმა რწმენით, პიროვნება, რომელიც შეეწინააღმდეგება ბოროტებას და თავის სავალ გზაზე მხოლოდ სიკეთეს დათესავს, აუცილებლად გამარჯვებული დარჩება ცხოვრებაში:

„თუ შენს გარშემო
 სიკეთე თესე
 და ბოროტება არ გაიკარე,
 მოჭირნახულეს, მხვნელსა და მთესველს

ცხოვრება ფართოდ გაგიღებს კარებს“.
(უსათაურო)

მურთაზ ნაკუდაშვილის შემოქმედებაში განსაკუთრებული ადგილი ეთმობა მშობელი ხალხის კეთილდღეობისა თუ ქვეყნის სუვერენიტეტის დაცვის საკითხებს. მას მძიმე სულიერ განცდას ჰგვრის სამშობლოში რეალიზებული გაუსაძლისი სოციალური ყოფა ხალხისა და ქვეყნის დამოუკიდებლობის თვალსაზრისით არსებული არასტაბილური ვითარება. პოეტი სასოებით ეძებს ამ რთული პრობლემური საკითხების გამოსწორებისა და გადარწმუნების გზას. შთამბეჭდავია თანამედროვეობის ამ საჭირობო საკითხების შესახებ თანამოქმედადმი მისი ტკივილიანი მიმართვა:

„მამულს გვართმევენ,
რწმენას გვინგრევენ

დღემდე სისხლით და ცრემლით მოტანილს,

ერთმანეთსა ვჭამთ, ვხვდებით ვგრევე-
ხალხო, ისედაც დავრჩით ცოტანი“.

(„როდემდე გზიდოთ, ბოლმავ და ჯავრო?!“)

ლექსებში პოეტი ისევ და ისევ უბრუნდება ქვეყნის ღირსების დაცვისათვის საჭირო თავდადებული მსახურების თემას, მძიმე საგონებელში აგდებს თანამედროვეობის არასტაბილური სოციალურ-პოლიტიკური ყოფა და ცდილობს, გადაარჩინოს მშობელი ხალხი და ქვეყანა მტარვალთაგან თავზე მოხვეული გაუცხოვების საშიშ განსაცდელს. შექმნილ მძიმე სიტუაციაში საჭირო სულიერი მხნეობის საყრდენს ლექსების ავტორი ქვეყნის გმირულ წარსულში პოულობს. ამიტომაც, რომ თანამედროვეობისათვის საჭირო თავდადებული მსახურების მაგალითისათვის გმირი წინაპრების ღვაწლსა და ამაგზე იღებს ორიენტაციას:

„მიაყურადე,

დიდგორის მხრიდან

შენი წინაპრის ძახილი ისმის,

ისმის ბეგთარზე ხეთქება ხმლისა,

წივილი მტერზე ნასროლი ისრის.

ვინც ბრძოლის ველზე

ნახმლევი იწვა,

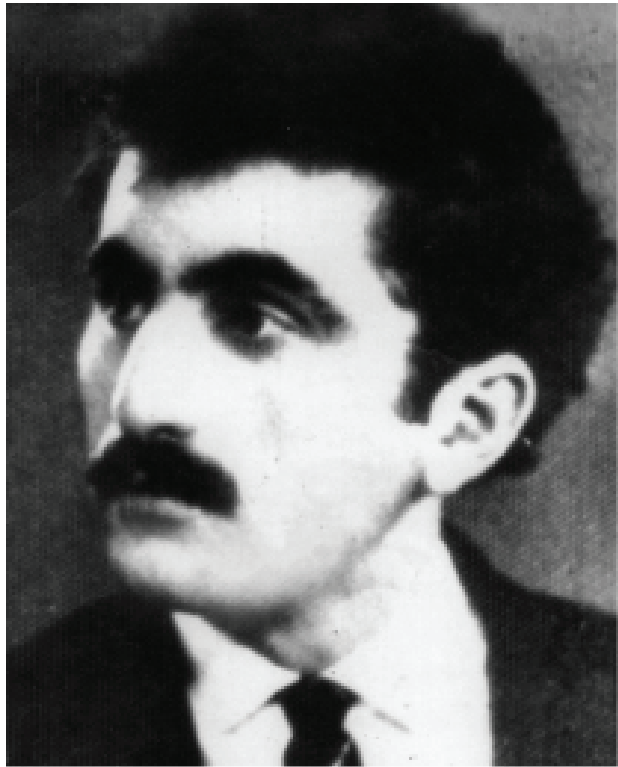
ის პირნათელი კვდებოდა ერთან.

თუ მტერს დაუთმო მშობლიურ მიწას,

არა ხარ ღირსი, ქართველი გერქვას!“

(„არა ხარ ღირსი, ქართველი გერქვას!“)

ბუნებრივია, რომ ნებისმიერ მხატვრულ ნაწარმოებში თვითონ ავტორის სულიერი სახე იკითხება ქვეცნობიერად სხვადასხვა კუთხით გამოხატული, მისი ფიქრი და ოცნებაა წარმოჩენილი თავისი ქვეყნისა თუ ზოგადად ადამი-

მურთაზ ნაკუდაშვილი

ანთა მთლიანი სამყაროს უკეთესი აწმყოსა და მომავლის შესახებ, განსჯა და განხილვაა ფართო მასშტაბის საზოგადოებრივი პრობლემებისა.

მრავლისმეტყველია აღნიშნული თვალსაზრისით მურთაზ ნაკუდაშვილის ბოლო დროს გამოქვეყნებული უსათაურო ლექსი, რომელიც თანამედროვეობის ზოგადსაკაცობრიო ტკივილებს ეძღვნება. პოეტი წუხილს გამოთქვამს იმის გამო, რომ მისი თანამდევნი ყოველდღიური ოცნება დედამიწაზე ადამიანთა საყოველთაო ბედნიერების ხილვაა, რეალობა კი მთლად საპირისპირო მიმართულებით ვითარდება. სწორედ ამიტომ კაცობრიობა უდიდესი პრობლემის წინაშე დგას: ძალიან სწრაფად, დროის დაუქარგავად „სამყაროს ტკივილს უნდა მიხედვა“. დავიმონმებთ ლექსს მთლიანად:

„ეს დედამიწა

თუ მართლა ბრუნავს,

წალმა კი არა, უკუღმა ბრუნავს;

ამდენ გარეწრის რომ იტანს ბუნავს,

წალმა როდისღა დაიწყებს ბრუნვას?

როდის შეიგრძნობს,

როდის მიხვდება,

ამქვეყნად დიდი ცოდვა ტრიალებს,

სამყაროს ტკივილს უნდა მიხედვა,

სანამ ბოლომდე გაატიანებს.

დედაო მიწავ,

იბრუნე, მაგრამ...

იბრუნე, მაგრამ უხმე სამართალს,

მაშინ უარყოფ ჯოჯოხეთს ამგვარს,
როცა გაარჩევ მტყუანს და მართალს“.
(უსათაურო)

ადამიანთა კეთილდღეობის მსოფლიო მასშტაბით შერყეული მდგომარეობა მურთაზ ნაკუდაშვილის ლექსების მტკივნეული თემაა და სხვადასხვა დროს მას ხშირად უბრუნდება პოეტი.

მხცოვანმა პოეტმა ხატოვანი სიტყვით აზრის გასაჯაროების ახალი, შთამბეჭდავი მოდელი შემოიტანა ქართულ პოეზიაში, მომხიბლავი თავისი ინდივიდუალობითა და ღრმად განსჯილი ზოგადსაკაცობრიო იდეალებით. არაა შემთხვევითი, რომ პოეტური სიტყვის დიდოსტატმა საგანგებო ლექსით სცადა სიტყვის გამომსახველობით შესაძლებლობათა თავმოყრა ერთად და ამ გზით მათი პერსონიფიცირება. მხედველობაში გვაქვს მურთაზ ნაკუდაშვილის მიერ აღნიშნულ თემაზე შექმნილი უმშვენიერესი პოეტური ქმნილება – „სიტყვა“, სადაც ღრმად არის გაცნობიერებული და მკითხველის წინაშე დიდი გამჭრიახობით წარმოდგენილი კარგად ნათქვამი სიტყვის ზემოქმედების ძალა და ხიბლი. ლექსში ორიგინალურია და ძალიან შთამბეჭდავია სიტყვის ზემოქმედების შესაძლო მასშტაბების შეთანაბრება ვულკანის ამოხეთქვის ძალასთან, თავისებური გაპიროვნებით „ვულკანის ამოხველებას“ რომ არქმევს პოეტი:

„სიტყვა გულიდან ამოვარდნილი,
განცდა, ამბოხი და გახელება,
ძლიერი, როგორც შემოსვლა დილის,
როგორც ვულკანის ამოხველება“.
(„სიტყვა“)

პოეტს დიდი სიყვარულითა და ფართო დიაპაზონით აქვს წარმოდგენილი კარგი სიტყვის ძალა და მადლი, სიამაყით ჩამოთვლის კარგად ნათქვამი და ასევე კარგად გაგებულ მართალი სიტყვის სახეებსა და მათი მსმენელზე ზემოქმედების სფეროებს:

„სიტყვა მართალი,
სიტყვა კაცური,
სიტყვა შემრიგე მოსისხლე მტერთა,

ძმობა, ერთობა სიტყვით დაცული,
საერთო მტერზე კვეთება ერთად“.

პოეტი წერს იმის გამო, რომ მართალი სიტყვის დიდი სიკეთისაგან განსხვავებით, ცუდ სიტყვას, ან ცუდად გაგებულსა თუ მცდარსა და ლალატით გაჯერებულ სიტყვას შედეგი ყოველთვის სავალალო მოსდევს, ამიტომაც აფრთხილებს მკითხველს:

„თუ გაგვიმრავლა
სიტყვის გამტეხი,
თუ კაცურ სიტყვამ ფასი დაკარგა,
ველარ გვიშველის ლოცვა გამჩენის
ვერ დაგვიფარავს უფლისა კალთა“.

მართალი იყო ფრანგი პოეტი და ფილოსოფოსი პოლ ვალერი, როცა წერდა, რომ:

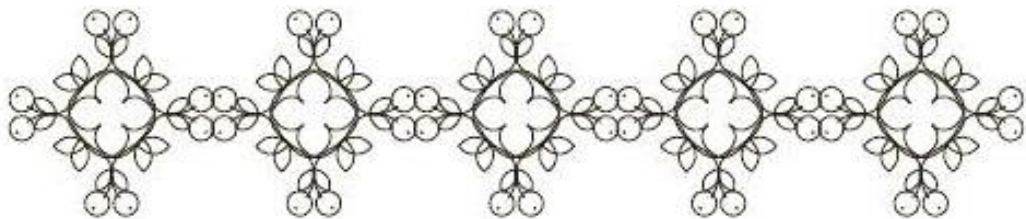
„მწერლობა მხოლოდ მაშინაა საინტერესო,
როცა ის ინვესს სულის ზრდას“.

ეცნობი ნიჭიერი თუში პოეტის ზუსტი რითმითა და ჰარმონიული რიტმით განწყობილ ღრმა შინაარსიან ლექსებს, შორსნიშნინ სიტყვებსა თუ წინადადებებს და წაკითხვისთანავე სიკეთისა და სილამაზის მწერლისეული სამყაროს ბინადარი ხდები.

იმედია, მურთაზ ნაკუდაშვილის წრფელი გულითა და მაღალი მწერლური ოსტატობით ნაძერწი ლექსები არდავინწყებას საუკუნოვან დარაჯად დაადგება მილევადობის მძიმე სტადიაში მოქცეული თუში ხალხის გმირულ ისტორიას; გაასაჯაროებს და უკვდავყოფს საქართველოს სასაზღვრო ზოლზე ათასეული წლოვით ქვეყნის თავისუფლების ერთგულ დარაჯად მდგარი მშობელი ხალხის ურყევ რწმენას იმის შესახებ, რომ:

„სიცოცხლე ღირსებაზე მეტი არაა!“...

ვუსურვოთ ამაგდარ პოეტს, მისი სახელით კიდევ ბევრი რჩეული ლექსი შეემატოს ქართული პოეზიის მდიდარ საგანძურს; მალე ექცეს მას რეალობად საფიცარი სამშობლოს კეთილდღეობისათვის ნაფერები, ხანგრძლივი მტანჯველი უცხოობისას „ქარის წისქვილის ფრთებზე დარჩენილი“ ტკბილი ოცნებები.

რაკი მე არ მჯერა, რომ ვინმეს შეიძლება, მართლაც როდესმე დაავინყდეს იგი, ასე ვიტყვოდი –

„გვახსოვდეს აფხაზეთთან ერთობა!“. ამას უნდა ვესწრაფვოდეთ.

მთელი კრებულის თავიდან ბოლომდე გაცნობის ფუფუნება – მე არა მაქვს. მასში 137 ავტორია გაერთიანებული. სრულიად სხვადასხვა მხარისა, სრულიად სხვადასხვა ასაკისა, სხვადასხვა ესთეტიკურ პოზიციაზე მდგომი... მათ ერთი რამ აკავშირებთ – ტკივილიან-სიყვარულიანი მონატრება აფხაზეთისა. მძიმე მოგონებთა კვალი.

არაერთ მათგანს საკუთარ თავზე აქვს გამოცდილი ომის მთელი სისასტიკე, არაერთი მათგანი, დღეს რომ მგონი „იძულებით გადაადგილებულ პირად“ იწოდება და წლების მანძილზე ატარებდა დამლას ლტოლვილისა,

საკუთარი მძიმე ცხოვრებისეული თავგადასავლის შესახებ გვესაუბრება ლექსად, ზოგი – მეომრულ მწარე გამოცდილებას იხსენებს.

კრებულის გამოსვლის ამბავი რომ შევიტყვე, სარჩევში ნაცნობი სახელები მოვიძიე – ჩემი სათვალმწენოდან – პირველი სიდიდის ვარსკვლავები და წიგნის ელექტრონულ ვერსიაში უპირველესად ისინი მოვიძიე... თორემ დარწმუნებული ვარ, შიგ კიდევ მრავალი და იქნებ უკეთესი კონსტელაციებიც იყოს, როგორც დიდი პოეტი იტყოდა, „გუნდი და გუნდი ვარსკვლავთა მოკაშკაშ-მოელვარეო“.

მიყვებით ანბანთრიგზე!

ბუნებრივია, განსაკუთრებით მაინტერესებდა, თავად ამ კრებულის იდეის ავტორი ბელა ალანია როგორი ლექსით მოინადინებდა მკითხველთა სამსჯავროზე წარდგენას. უფრო ნეიტრალურ რაღაცას ველოდი, აი, ისეთს, ავტორი ბალანსირებულად ყველა მხარეს რომ უკმევს და არ გამართლდა ჩემი წინასწარი მოლოდინი. სულ ერთი ლექსი შეუტანია – თუმცა შედარებით ვრცელი, ნარატიული ვერლიბრი, იმ მწარე დღეთა გამოცდილებას რომ შეახსენებს საშინელებაგამოვლილ თანაგანმცდელს თუ უზიარებს გარეშე, ახალ მკითხ-

ნინო დარბაიშვილი

ველს, მასში იმგვარი დინამიური სახე-მეტაფორებია, წარმოსახვას კარგა ხანს რომ გაუჭირდება მათგან განთავისუფლება:

შენ მოგუბებულ ცრემლს იკავებ. მეც ძლიერ მიჭირს.

მოგონებები გვტანჯავენ და არ გვასვენებენ.

ჩვენს სახლში დღემდე, ამ წუთებშიც ცხოვრობენ სხვები.

ზუსტად ის სხვები, მთლად ბავშვებს რომ მოგვიკლეს დედა.

ბალათერ არაბულს ორი ლექსი შეურჩევია კრებულისათვის.

პირველი – მილიტარული გამოცდილების გამოძახილია:

ზღვა პატრონტაშივით არტყია გაგრას,
გემები გვანან დასატენ ჰილზებს;
აფხაზეთიდან გავდივართ, მაგრამ
მალე დავბრუნდებით ისევ.

გარე ძალამ თავისი „მშვიდობისმყოფელი პოლიტიკის „წყალობით“ ძმები დაპირისპირებულ მხარეებად გვაქცია, ერთმანეთს შეგვაკლა. ჩვენ ერთმანეთს ვეომეთ, მაგრამ ომი ერთმანეთთან კი არა, ორივემ რუსეთთან წავაგეთ... თუმცა ვერც თავის დროზე და ვერც ასე გვიან ამისი გაცნობიერება ბევრს ვერაფერს გვიშველიდა.

ყველა უბედურებასთან ერთად, ომს აქვს თავისი ისტერია და ეს ისტერია შიგნიდან, მასში ჩართულ მხარეთა მიერ ვერ იმართვის, გარედან კი როგორ შეიძლება მისით სტრატეგიული მანიპულირება, ეს ხომ ვნახეთ!

მეორე ლექსში ასეთი სტრიქონებია:

ო აფხაზეთო, მოუშუშარი ჭრილობა ხარ
საქართველოს ნატანჯ სხეულზე...

...დიდი რწმენაც ხარ –

შენი გულისთვის სიცოცხლე და თავგანწირვა

სიხარულს რომ გვანიჭებს ყველას...

ამის წამკითხავმა შუძლებელია, არ დაიჯერო, რომ საქართველო იარსებებს, ვიდრე ეს რწმენა ურყევად ექნება!

ეკა ბაქრაძის ლექსი აფხაზეთის ომში დაღუპულ თანატოლებს ეძღვნება. ძნელი დასანახი არაა, რომ იგი ხალხური ხმით ნატირლის ფორმოზრივი ელემენტებითა და ინტონაციებითაა აგებული:

ზღვა ლელავს და ჰორიზონტი არ ჩანს,
ცას საავდროდ დაუმიძიდა ამინდი...
საქართველო მაინც უნდა გადარჩეს,
ქართველებო, ქუდზე კაცი გამოდით!
ძაძით დაითალხა ქართლის დედა, ბიჭებო,
სიკვდილი ნახდენას ვერ გაგიბედავთ,
ზვარაკად ვინ გაგიმეტათ, ბიჭებო?
სამძიმარი გაგიბეგრდა.

ერთი უცნაურობა მინდა აქ აღვნიშნო. რაც ჩვენ ომები გადაგვიტანია საუკუნეთა მანძილზე და მილიტარული პოეზიის დიდი გამოცდილება კი ვერ შეგვიძენია. კი, როგორ არა, გვაქვს აქა-იქ ცალკეული გამონათებანი. მაგრამ სახეობანი ამ პოეზიისა ჩვენს თანამედროვეობაში დიდად ვერ განვითარდა. იქნებ მიზეზი ისიცაა, რომ დეზორიენტირებულნი ვართ, გარეშე, ჩვენზე ძლიერთა მუდმივი მზრუნველობის გამო მტერ-მოყვარე – ვერა და ვერ გაგვიჩვენია, არ ვიცით, ვის რა ვუნოდოთ, როგორ მოვიხსენიოთ...

ამ საუკუნის დასაწყისში ახლობელმა სამხედრო ფიცის დადების რალაც ცერემონიალზე მიგვიწვია და ჩვენი ჯარისკაცები მწყობრად მიაბიჯებდნენ სიმღერით –

ჩემო ტკბილო მეეე-გობაა-როო,
შენი ნახვა მე-ნატ-რე-ბაა!

ახლა იმედია, ასე აღარაა, რამე უკეთესს როგორ არ მოიგონებდნენ!...

მაგრამ ეს მსჯელობა უკვე სხვა თემისკენ უხვევს.

მრავალმა ჩვენგანმა აფხაზეთის ტრაგედიის მთელი სიმძაფრე მაინც გაშუალებულად გადავიტანეთ ან დღემდე ვერც გადაგვიტანია, მაგრამ ჩვენს შორის არიან პოეტები, რომელთა სულსაც ღრმა იარად დააჩნდა ომის გამოცდილება. მათ შორის გამორჩეულია მხატვარი და პოეტი მანონ ბულესკირია:

აქ... ბავშვობაში

მირბენია ორთითა ფინლით
და ფეხშიშველა შევდგომივარ (გესმის?)
ნარიანს!

ნაბილიკარი ჩვენ და კიდე ჩიტებსაც იცვლის...

ხეები მაინც უსაშველოდ მარტო არიან!

ბათუ დანელია ლოცვას აღავლენს აფხაზეთისათვის. მისი ინტონაცია იმედიანად გაისმის:

უნდა გველოდო, აფხაზეთო, უნდა გველოდო,

როგორც არ უნდა გაინელოს უსაშველოდრო,

ო, უჩვენობით გულმოკლულო, მაინც დიდგულო

სიზმარში შენ წინ დაჩოქილი ლოცვებს ვკითხულობ.

შემდგომ ყველა ქართველის გულისთქმას გამოხატავს:

სად გაგონილა ცა უმზეო, ზღვა – უხმელეთო

და აფხაზეთი – უქართველო – უნდა გველოდო!

მე ვიტყვოდი, რომ ეს ლექსი „უნდა გველოდო აფხაზეთო“ კრებულის ნამდვილი მშვენიეებაა, თუმცა ბათუ დანელიას ამაზე უკეთეს ლექსებს რა დაუღვევს და ნუმც დალეოდეს!

ჯემალ ინჯიას უფრო ლირიკული და ყოფითი, ოპტიმისტური ჟღერადობა შეურჩევია. მის ლექსში, „თოვლის ბაბუა“ გადმოცემულია სანატრელი ამბავი, თუ შთამომავლები ერთად როგორ შექმნიან რაიმეს, საერთო სიხარულის მომტანს:

გულგასახეთქად უნილბო და ნილბან მტერთა
ვნატრობ – ენგურთან, (სადაცაა პუნქტი გამშვები),

რომ დაზამთრდება, აკეთებდნენ აფხაზთან ერთად

თოვლის ბაბუას აფხაზი და სვანი ბავშვები.

დაე, ეს იყოს არაოდენ სურვილი პოეტი-სა, არამედ მართლაც ბედნიერი შერბენა მომავალში!

თუ შეიძლება, პოეტური ოსტატობა და მხატვრობა ერთმანეთს შეადაროს ადამიანმა, რობერტ მესხზე ალბათ უნდა ითქვას, რომ იგი, როგორც პოეტი მსუყე მონასმებსა და ტონებს ერიდება, თითქოს წმინდანვერინი ფუნჯით მუშაობს არა ტილოზე, არამედ ქალღმერთზე, სადღაც, გრაფიკასა და აკვარელს შორის, გალანტურია. მისი ლექსი უფრო ნიუანსებზე იგება და სევდას მეტად სთავაზობს მკითხველს, ვიდრე ტრაგიზმს.

რას ვგულისხმობ, ვფიქრობ, თვალნათლივ გამოჩნდება მის ლექსში „ეკალიპტები“, რომელსაც მთლიანად გთავაზობთ:

ის, რაც წლების წინ გავასხვისე – ეკალიპტები –

დღეს ფოთოლ-ფოთოლ უნდა ვიყიდო

– რა ბრძანეთ? – უცებ მეკითხება აფთი-აქარი

მე შორს ვარ (ფიქრით). ის კი აქ არის

და რჩევას მაძლევს: მოვხარშო ორთქლზე, ჩაის კოვზით ვასვა პატარებს...

– გმადლობთ – ვპასუხობ –

ამ ხმელ ფოთლებს ჯიბით ვატარებ.

გადაცვეთილი პატრიოტული თემის როგორი ორიგინალური და ფაქიზი დამუშავებაა, ვერც ჩაამატებ და ვერც მოაკლებ ვერაფერს.

იყო დრო, როცა ქართველ პოეტებს სახალხო მგოსნის სახელი ენიჭებოდათ და ეამაყებოდით. ჩვენი პოეზია მას მერე მეტად და მეტად კამერული გახდა. გახდა ელიტარულიც, დაშორდა ქართველ ხალხ-მკითხველ-მსმენელს და სადღაც, მოშორებით, როგორც ერთი ჩემი საყვარელი და პატივსაცემი ქალბატონი იტყოდა, „ჩიტის ენაზე დაინყო მეტყველება“. ეს სიტყვები თქვენს მონა-მორჩილზეც თანაბრად ვრცელდება.

თუ შეიძლება დღეს საქართველოში ვინმე სახალხო მგოსნად იწოდებოდეს, ეს პოეტი და მხატვარი თინათინ მღვდლიაშვილია. ყველა ჩვენგანმა მისი რამდენიმე ლექსი ნამდვილად ვიცით ისე, რომ არც ვიცით, მისი რომაა.

ხომ არ მეგულება მასზე პოპულარული პოეტი ჩვენში და აქ იქმნება სწორედ პარადოქსი – რაც მეტად პოპულარულია იგი ქართველ ხალხში, კრიტიკა თუ მასობრივი ინფორმაციის საშუალებანი მით მეტად დუმან

მისი ფენომენის შესახებ. ხანდახან მეჩვენება, რომ ამის მიზეზი ისაა, რომ დაგვეკარგა კრიტიკერიუმები ამ სახის პოეზიის შეფასებისა, არ ვიცით, როგორ მივუდგეთ, რა თანამედროვე მეთოდი მივუსადაგოთ ასეთ სტრიქონებს:

მალლა ზეცაა ანაფერადი

და ვარსკვლავების ლურჯი გრაცია..

თქვენ გიყვართ მინის დიდი თეატრის
ეგზოტიკური დეკორაცია!..

...არა, აქ რაღაც არ არის სწორი! ეს რა რითმაა – გრაცია/დეკორაცია, უკეთესები ხომ მრავლად ვიცით ყველამ!

რატომ, როგორ ზის ასე კარგად! ასე – თავის ადგილას!

არამართებულობის ეფექტია?

პათეტიკის ხასიათზე დამაყენა თინათინ მღვდლიაშვილის ლექსების გაცნობამ და გამიჩინა სურვილი, ვთქვა, რომ იგი თანამედროვე ქართული პოეზიის ფიროსმანია.

ერეკლე სალლიანის ლექსი „სიხარულით გადმოცემული მწუხარება“ ტრაგიკულობის გამო გულგრილს ვერ დატოვებს ვერც ერთ მკითხველს. მასში გადმოცემულია სვანთა და აფხაზთა ძმობის თავისთავად საინტერესო ამბავი, ამბავი იმის შესახებ, თუ როგორ გაატანა აკვნიანად აფხაზმა მამა შერვაშიძემ უშვილო სვანს საკუთარი შვილი.

გაორებული განცდა დამიტოვა ამ ლექსმა, არ ვიცი, ძველი თვალთახედვით ეს ვაჟკაცური ტრადიცია, რომელიც აუცილებლად მიიპყრობს უცხოურენოვანი, ეგზოტიკისმადიებელი მკითხველის ყურადღებას, რამდენად მესმის, როგორც დედას? წარმოვიდგენ, ქალს რომ საკუთარი ნაშიერი მკერდიდან მოგგლიჯონ და სხვას აჩუქონ, მამას, კაცებს თითქოს სათვალავში ერთი დააკლდებათ, დედას კი – შვილი? არ ვიცი, შეიძლება, შორი პარალელიცაა, მაგრამ გამახსენდა რომ სულ მაკვირვებდა ბიბლიის ერთი ამბავი – იობის მოთმინება, რომელიც მერე გოეთეს „ფაუსტს“ დაედო საფუძვლად.

მამა ღმერთი, რომელიც ყველაფერს დააკარგვინებს იობს, შვილებსაც დაუხოცავს, როცა დარწმუნდება მის მორწმუნეობაში, უკან უბრუნებს გაცილებით მეტ ქონებას და ახალ შვილებსაც აძლევს. თითქოს-და მთავარი – რაოდენობაა. აბა, დედის გულს ჰკითხეთ!

ეს ლექსი მამის მონოლოგია და იგი აპოლოგიურ პასუხს იძლევა კითხვაზე: რატომ?

„მე ჩემს შვილს სტუმარს იმიტომ ვატან, ძმამ ძმაზე რომ არ აღმართოს ხელი“
...სადღაც, სვანეთის მივარდნილ მთებში დე, იხმაუროს აფხაზის სისხლმა!

თამარ შაიშმელაშვილის ლექსს კრებულში უცებ იცნობს მკითხველი, თავისებურად არქაიზებული, კარგი ქართულმეტყველებით. კრებულში მისი რამდენიმე ლექსია. მე ამას ვირჩევდი:

ვერ ვნახე ჩემი აფხაზეთი, მოქვი, ილორი, როლს არ იცვლიან მანქურთები, მზერით მონგოლის
(თებერვლის პიეტა)

ესეც შთამბეჭდავია:

არ დაკრიფოთ ყაყაროები აფხაზეთში,
არ გაუხსნათ ჭრილობა გულის...

თემურ ჩალაბაშვილის ტრაგიკულად ფერწერული ლექსი „აფხაზეთიდან გამოხიზნული მრავალი ბავშვი გზაში გაიყინა“ ჩემი ფიქრით, ალუზიას შეიცავს ქრისტეზე.

ქრისტეს ნითელი სისხლით განვიბანებით ქრისტიანნი და უმნიკვლოდ თეთრნი ვხდებით, ესაა ქრისტიანული მისტერია. ოლონდ თ. ჩალაბაშვილის ლექსში ეს მისტერია საბედისწეროდ, „გადატრიალებულა“ და მწარე რეალობად ქცეულა:

სისხლში მობანავე საქართველოს
ჯავრი ჯარასავით მატრიალებს.
ავაჰმე, დამენვა გულისპირი,
სიკვდილი დაბულრაობს სატიალე...

.....

ვაიმე, თეთრი თოვლი ნითელია...

წარმოუდგენელია, მკითხველი გულგრილად გაეცნოს რაულ ჩილაჩავას ორ ლე-

ქს-რეკვიემს – ერთს – მიძღვნილს ყიული შარტავასადმი და მეორეს – ასევე გმირულად დაღუპული სოხუმის მერის – გურამ გაბესკირიასადმი.

სახელი, როგორც ბედისწერა თუ პოეტური მიგნება? – რა შეიძლება უნოდო სიტყვა ყიულის მეგრულ ეტიმოლოგიას, რომელსაც რაულ ჩილაჩავა გვთავაზობს!

„ჟი ული (მეგრ) – ცად ნავალ!“:

მაგრამ როდესაც ჟამმა დაჰკრა, შეკაზმე ცხენი

და საკუთარი ბედიც უცებ გამოიცანი.

მაღალი პოეზიის ნიმუშია გურამ გაბესკირიასადმი მიძღვნილი, სულისშემძრავი ლექსიც:

უსულო იყო, რომ დაეცა ქალაქის თავი და ამ დაცემას უფრო მკვდრეთით აღდგომა ჰქვია.

ქართველი მკითხველები და მათ შორის მეც, რახანია რაულ ჩილაჩავას – ამ სრულიად უნიკალური პოეტისა და მოღვაწის გულისთვალთ ვგრძნობთ და ვხედავთ და არა მხოლოდ აფხაზეთის, არამედ უკრაინის განსაცდელს.

დასასრულ, მინდა ნავიოცნებო, რომ თუ მთლიანად ეს დიდი კრებული არა, მისი ნაწილი მაინც ითარგმნოს აფხაზურად.

ამჯერად მე ძირითადად ჩემი პოეტური და მკითხველური შთაბეჭდილება გაგიზიარეთ, რადგან როდესაც ამ ტიპის, თემატურ ანთოლოგიას ეცნობი, უადგილო ხდება ლექსმცოდნეობითი განჩხრეკა-შეფასება.

აქ მთავარია აფხაზეთისადმი გამოვლენილი ის დიდი სიყვარული და მონატრება, რომელმაც არა მხოლოდ საქართველოს, არამედ მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხეში მყოფი პოეტური სულის ადამიანები ასე დააკავშირა.

მე ვიტყვოდი, რომ ეს კრებული არის ქართული, დიდი თუ მცირე პოეტური ვარსკვლავებით მოჭედილი ცა აფხაზეთის თავზე.

დაე, ყველა ერთად მოვსწრებოდეთ ჩვენი ქვეყნის განთიადს!

საუკეთესო დიდოსტატი, მეტიც, სულ ჩვეულებრივი ლირიკული ლექსიც კი ხატოვნად და სიმფონიურად უღერს მის შემოქმედებაში... არა, გვარ-სახელიც რომ საინტერესო აქვს? შოთა ზოგს ირანიზმი ჰგონია, ზოგსაც ლათინიზმი. ჩვენ არ გვიკვლევია, აი გვარი კი – ნიშნიანიძე – ნამდვილად სემიტიზმია, ირანიზმიც, რადგან მთელი წინა აზია იყენებდა მას.. არა, ჩვენი დიდებული პოეტი კი არა, გვარია, გვარის ფუძეა სემიტიზმი.

მეგობრებო, დღეს ჩვენ გვინდა გრამატიკის პოეტიკისა და პოეზიის მიმართულებით განვიხილოთ ნიშნიანიძის ლექსი „მე ვარ მისანი ხარი, ნიქარა“. ლექსი უსათაუროა, ანუ პირველი სტრიქონი ასრულებს სათაურის მოვალეობას. სულ ხუთი სტროფისგან შედგება. ძალიან სასიამოვნოა, დასაზებირებლად იწვევს ქართველს, თუ მასში გენეტიკური კოდი არ არის გამოფიტული. ამ ლექსში ჩვენი ერის უზარმაზარი სულიერი გამოცდილება ჩადო ავტორმა – დროითი და ზედდროითიც.

საზოგადოდ ხარი ნიშნიანიძის ძვირფასი ლექსემაა. მის პოეზიაში ჩვენ ვხედავთ **მისან ხარ ნიქარას**, ღვთივ რჩეულ **ნიშა ხარს** – შუბლზე თეთრი ფერის მოსწავებით. მოსწავება, სასწაული – ასე ეძახოდნენ ჩვენი წინაპრები ნიშანს. „გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრებაში“ ორივე სიტყვა გვერდიგვერდაა: „ნიშნი და სასწაულნი“, სანამ ქართულ სიტყვას უძველესი სემიტური (აქადურიდან მომდინარეობს) სიტყვა ჩაანაცვლებდა და ეს ქრისტიანობის დროს უნდა მომხდარიყო. ნისანის თვით იწყებოდა ყოველი ახალი წელი ებრაელებში...

ჩვენს ფოლკლორშიც არსებობს გრძელი ლექსი, რომელშიც ხარი საკუთარი ნებით იტვირთებს ადამიანის რჩენას.

ხარმა თქვა, პირნათლიერმა:

– მე დამანერეთ რქაზედა.

და ამ სტრიქონების შემდეგ გრძნობ, ჩვენი დიდი პოეტისთვის **ანი და ჰოე** რომ იყო ქართული ზეპირსიტყვიერება.

ჩვენი (სვანური) ფოლკლორი **მზიურ ხარებსაც** იცნობს:

„მზე შემოაქვთ რქებით ხარებს,

მზე შენია ბარბოლ დოლაშ“.

(დ. წერედიანის თარგმანი).

ჩვენი მითოსი კი – **ცეცხლისმფრქვეველ ხარებს კოლხეთის მეფე აიეტისას**.

პოეტ ნაზი კილასონიასაც (1933-1993)

აქვს ულამაზესი საგალობელი „ვუგალობ ჰარალეს“, შედეგრი, კლასიკა უკვე, ჩვენი აზრით:

ხარებს რქებზე უნთიათ

კელაპტრები,

ჰარალე!..

გოდერძი ჩოხელსაც (1954-2007) აქვს „ხარისა და გუთნის მადლითა“ – ესე უფრო, ალბათ.

არც ჩვენი ძველი მხატვრული ლიტერატურა, ჰაგიოგრაფია და ისტორია დარჩენილა მზიური ხარის გარეშე. ასე რომ, წმინდანიც გვყავს, სახელად მზიური ხარი – **სერაპიონი**, რომლის ცხოვრებაც ბასილი ზარზმელმა აღწერა.

ჩვენს ნიქარას მხატვარ-სკულპტორებმაც მიაგეს პატივი. მე იმ შესანიშნავ ნამუშევრებს შორის ერთს გამოვყოფ. ეს ცნობილი ქართველი მოქანდაკის იური ასლამაზიშვილის (1939-2010) ქანდაკებაა, რომელმაც, გასაჭირში მყოფმა, უცხოელს მილიონ დოლარადაც არ მიჰყიდა ჩვენი „ნიქარა“.

ნიშა მხოლოდ ხარზე ითქმის და ისიც ძირითადად ლიხს აქით, ლიხსიქითურები ნოთიასაც იყენებენ ნიშა ხარის აღსანიშნავად, ლათინიზებულ ეგვიპტურ სიტყვას., რომელ-

საც დღეს მთელი მსოფლიო იყენებს პოლიტიკასა და დიპლომატიაში, ალბათ მიგვიხვდით, ბატონებო, ეს სიტყვაა – **ნოტა**. ჩვენი ძვირფასი ავტორი კი ასე წერს ლექსში „ქართული ზღაპარი“: „ნიშა ხარის სიყვარული იმ მხარეში შემასწავლესო“. პოეტს უყვარს უბრალოდ **ხარის**, რომელიც მონანილეობს ერის ცხოვრებაში და როგორც ანბანის და ცხოვრების მკვიდრს – ჳ-არ – დედა ენაშიც სურს დამკვიდრება: „ხარმა თქვა, მეც შიგ ჩამდენეთ, ერის მეც ვზიდე ჭაპანი“ – ლექსიდან „დედა ენა“.

შოთა ნიშნანიძესთან, როგორც ვაჟასთან, საქართველოს არსებობის პროცესში, სიცოცხლეში, ცხოვრებაში მთელი ჩვენი ქვეყნის მცენარეული და ცხოველური სამყაროა ჩართული. მონანილეობენ მთები, მდინარეები, მიწაზე მყოფნი, „მარადისობის მკვიდრნი“ და მთელი ქართული ფოლკლორიც. ჩვენი სიტყვიერი მემკვიდრეობა, რომელიც ამართლებს სიტყვის მიერ სამყაროს შესაქმნის ბიბლიურ კონცეფციას: პირველითგან იყო სიტყუა (ი. 1, 1).

ლექსის ლირიკული გმირი პირველივე სტროფში საკუთარ თავს საზეიმოდ წარადგენს პირველი პირით, ყოველგვარი შესავლის გარეშე, რადგან იგულისხმება რომ **ხარი ნიქარა** – პატრონი და ერთგული ობლისა – ეს ჩვენი კულტურისა და ყოფის მუდმივი პარადიგმაა, უხსოვარი დროიდან გაზეპირებული. ახსნა-განმარტებას არავისთვის რომ აღარ საჭიროებს, ყველასთვის ახლობელი, ნიალისმიერი და მარად თანმდევი. ნიქარა მონითალო ხარს ნიშნავს, მისი ექვივალენტი მეგრულად გვექნება ჭითა, სვანურად ჭკრემ (მ. ჩუხუა). ჩვენს მშვენიერ და მადლიან ნიქარას საბავშვო პოემატა კი მიუძღვნა მურმან ლებანიძემ (1922-2003). ძალიან ლამაზია, მეგობრებო, გირჩევთ ნაიკითხოთ და შვილებსა და შვილიშვილებსაც წაუკითხოთ. ერთი სიამოვნებაა, გარწმუნებთ.

ხარი მთელი ხმელთაშუა აუზის ქვეყნებისა და ხალხების წმინდა ცხოველი იყო, სამეურნეო და საკულტო მნიშვნელობის. ყველას ვერც გამოვეკიდებით. ხარის სახეს იღებდა ძველბერძენთა ღმერთი ზევსიც. ხარის რქებზე ცეკვა თუ აკრობატიკაც კი იცოდნენ ძველმა ბერძნებმა, რაც აისახა მათ ლარნაკ-ნერაში; ხარის რქებით გამოსახავდნენ ალექსანდრე მაკედონელს, როგორც ხარის ეპოქის შვილს... ხარს საკუთარ თავს ადარებდა ვაჟა: „ხარს ვგავარ, ნაიალალარს“; „მთიდან ყვირილი ხარისა“ და პერსონაჟებსაც: „გუდანელთ ჩამასძლოლია ხოშარეული ხარია“; „ეზოში

რომ ხარი ბლავის ნეტა დედავ, რაო?“ შვილო, მამაშენი არის ვაი, შენ დედასაო!“ , „ბებერი ხარის რქანიცა ხნავენო“; „ხარისა და გუთნის მადლმაო“; „უკუდო ხარი სხვას ბუზებს უგერიებდაო“; „გაქსუებული (გაგარეულებული) ხარიო“ – ვკითხულობთ ჩვენს ფოლკლორში **მინასა და კაცს შორის შუამავალზე**; „დედამინა ხარის რქაზე დგას და ცალი მოსტეხიაო“ – ილიამ რომ გამოიყენა...

რა ფუნქცია აქვს ხარს და გამორჩეულად **ნიქარა** ხარს ჩვენი ერის ცხოვრებაში? მისივე თქმით, ის არის ნებაყოფლობითი **მსხვერპლი**, ანუ დვრიტა. სადაურია წარმომავლობით ლექსემა ტვრიტა, ვერ გეტყვით. მაგრამ მისი სინონიმებია: ცომისთვის – საფუარი და ხაში; მანვნისთვის – მანვნის დედა, ყველისთვის – დვრიტა, კვეთი, ყველის დედო, ყველის ამომყვანი, მომყველებელი; თუშურად – შაბოში. დააკვირდით, რა საინტერესო სიტყვაა, შესაძლოა შობასთანაც იყოს დაკავშირებული **შაბოში**, რადგან მოყველება, სწორედ რძისგან ყველის შობაა. სამეგრელოში გვექონია **ქვეცერე**, სვანეთში **დ რ/დირ (კუჭი)**, თითქოს დვრიტასთან აქვს კავშირი, გამოსაკვლევი. **ბალეც** რქმევი კიდეც სვანეთში; საინტერესოა ასევე სიტყვა კვეთი, ანუ ის, რაც ჭრის, კვეთს რძეს. ძველი ქართული ლიტერატურის ძეგლებში საფუარი გადმოცემულია სიტყვით **თბე**, ჩვენი აზრით, მომდინარე სიტყვიდან სითბო. დიახ, თესლის გასაღვივებლად, ან მანვნის შესაადეებლად, ცომის გასაფუებლად, მინის ასაფუებლადაც საჭიროა სითბო: „**მინა გაფუვდა**, ბუჩქებში. ამოჩენილან იანი“. დღეს ალბათ აღარავინ იცის **შიო მღვიმელის (1866-1933)** ლექსები, ულამაზესნი და უტკბესნი. **გა-ფუ-ება** კი საერთო გვაქვს ძველ ბერძნებთან, ზმნიდან ἄ-α და საქართველოს ყველა კუთხეში გვხვდება. სოფელში გაბუტულ ბავშვზე, დიდზეც იტყოდნენ ხოლმე „**გა-ფუვდაო**“, ანუ გულმოსულიაო.

მეგობრებო, აი ასეთი ლამაზია ჩვენი მშობლიური ენის სამყარო და ვისთანაც არ უნდა გვექონდეს საერთო ლექსიკური ერთეულები, ქართველი ენის სული, ქალბატონ გრამატიკასთან ერთად, მას ჩვენს ეთნოფსიქოლოგიურ ბუნებასა და სხეულს არგებს.

ჩვენი ნიქარა მისნობასთან ერთად ნებაყოფლობითი **მსხვერპლიც** არის. **ნებაყოფლობითი მსხვერპლის თემა კი ეს მსოფლიო ლიტერატურის დიდი თემატაა, ერთგულებასთან დაკავშირებული**. ასეთი ნებაყოფლობითი მსხვერპლია მაცხოვარი. ცოტნე დადიანიც ნებაყოფლობითი მსხვერპლია, ოლონდ გაუმართლა, გადარჩა და სხვანიც გადაარჩი-

ნა. როგორც შოთა ნიშნიანიძემ თქვა:
**ნუ ვადიდებთ მარტოოდენ ცოტნეს,
ვახსენოთ სახედაღრეჯილი ლომი მონ-
ლოლიც
გმირობისა და ვაჟკაცობის უბადლო
მცოდნე...**

დემეტრე თავდადებულიც (1270-1289) ნებაყოფლობითი მსხვერპლია და ქეთევან დედოფალიც (+1624), კახეთის გმირებიც (+1661), სააკაძის შვილიც, პაატა (+1625), ლუარსაბ ქართლის მეფეც (1606-1615), ქართლის მეფე არჩილ ხოსროიანი (+744) და კიდევ მრავალი სხვა...

შემდეგ ნიკო ლორთქიფანიძემაც გამოიყენა ნებაყოფლობითი მსხვერპლის თემა მოთხრობაში „ქედუხრელნი“, რომელშიც ახლებურად გადაიაზრა ჭონქაძის „სურამის ციხე“, უფრო სწორედ, ახლებურად კი არა, სახარებისეულად.

ისააკიც ნებაყოფლობითი მსხვერპლია, ღმერთს თვითონ რომ არ ეთქვა უარი მასზე...

ძველი აღთქმიდან ნებაყოფლობითი მსხვერპლია მსაჯულ იეფთაეს ასული (XIII-XII სს.), ანტიკურობიდან იმპერატორ ადრიანეს (117—138) ფავორიტი ანტინოე, რომელმაც თავი დაიხრჩო ნილოსში (110-115 წწ.). მისი პორტრეტული გამოსახულება ვერცხლის ფიალაზე აღმოჩენილია მცხეთაში პიტიანხმ ასფაგურის საკრძალავში (1937-46 წწ-ში)...

და აი ჩვენი ფოლკლორიდანაც გაცოცხლდება და თვალწინ დაგვიდგება ნებაყოფლობითი მსხვერპლი – **ხარი ნიქარა** და სხვა უსახელო პერსონაჟებიც ზღაპრებიდან. გვაქვს კიდევ ორაგულების მაგალითიც...

მეგობრებო, დავაკვირდეთ კარგად პირველ სტროფს, პირველ სტრიქონში წარმოდგენილ მსაზღვრელს ნიქარასი, **მისანი**, მისნობა. მისანი – მიმნიშნებელი სემიტურ სიტყვა ნისან/ნიშანიდან უნდა მომდინარეობდეს. შეიძლება შენიშნულიც იყოს და ჩვენ არ გვახსოვს ან არ ვიცით. ნათელმზილველობა, გულთმეცნიერება, წინასწარმეტყველება, გრძნეულება და ბოლოს პროფანირებული მკითხაობა ავტორის მიერ დაკავშირდა სიტყვა **დვრიტასთან**, მსხვერპლთან მამულ-დედულისა.

რატომ გააკეთა ეს ავტორმა? რამ უბიძგა ამისკენ? არც მეტი არც ნაკლები – ბიბლიამ, ჩვენი ქვეყნის ისტორიამ და ფოლკლორმა. ბიბლიიდან ერს შეწირული წინასწარმეტყველები არიან: ესაია (-VIII), რომელიც გადახერხეს, იერემია (-VI), რომელიც ქვით ჩაქოლეს; ურია შამაის ძე, (-VI) მოკლული ხმლით; იერემიას მიერ მოხსენიებული, ვინმე ზაქარია იოდაის ძე, ქვით ჩაქოლილი ნეშტთა წიგნიდან; ზაქა-

რია (-I ს) იოანე ნათლისმცემლის მამა, რომელიც, ჩვენი აშოტ კურაპალატივით (813-826 ან 836) საკურთხეველზე დაუკლავთ.

სახარებაშიც არის საუბარი ებრაელებზე, როგორც წინასწარმეტყველთა მკვლელებზე, მათე 23,37 და ლუკა 13:34: „იერუსალჴმ, იერუსალჴმ, რომელმან მოსწყვდენ წინასწარმეტყუელნი და ქვაჲ დაჴკრიბე მოვლინებულთა შენ ზედა, რაოდენ-გზის ვინებე შეკრებაჲ შეილთა შენთაჲ, ვითარცა სახედ შეიკრიბნის მფრინველმან მართეუნი თჴსნი ქუეშე ფრთეთა თჴსთა, და არა ინებეთ! იერუსალიმ, იერუსალიმ, წინასწარმეტყველთა მკვლელო და შენდამი მოვლინებულთა ქვებით ჩამქოლველო! რამდენჯერ ვცადე შემეკრიბა შენი შვილები, როგორც ფრინველი კრებს ბარტყებს თავის ფრთებქვეშ, და არ ისურვე“.

დააკვირდით, მეგობრებო, პოეტი მეორე სტრიქონის ბოლოს იყენებს კომპოზიტს „მამულ-დედულო“, მაგრამ ჩვენ ასევე გვაქვს „დედულ-მამულიც“ ენაში. მართალია, ქრისტიანობამ მამაკაცი და დედაკაცი ერთ სიბრტყეზე დააყენა „არცა დედაკაცება და არცა მამაკაცება, თქვენ ერთ ხართ“ (გალატ. 3: 28), მაგრამ მამაკაცი მაინც პირველ ადგილას იყო ქრისტიანობაში: მამა-დედანი, მამათაჲ და დედათაჲ, მაგრამ დედულ-მამული მაინც უფრო ძველი ჩანს, იქნებ მატრიარქატიდან მომდინარეც კი? გვაქვს დედ-მამა და არა მამ-დედა, და-ძმა და არა ძმა-და, ბებო-პაპანი და არა პაპა-ბებონი და, არა გვგონია, ეს მხოლოდ ულამაზო ბმის გამო ხდებოდეს.

აი აქ სინათლის სხივს შესაძლოა, ძველბერძნულ ენას დავვსესხოთ. სიტყვა **მამასთან** დაკავშირებული სამშობლო ამ ენაში მდებრობითი სქესისაა: **πατρία (η) ἡ, πατρις, πατριδος ἡ**. ხედავთ, რამხელა ძალა გვქონია დედებს? ბერძნული ხუთასოიანი **მამული**, მამრობითი სქესის სიტყვა, ერთადერთი ბგერით გადმოცემულ მდებრობითი სქესის არტიკლ **ἡ-ჴეტას** დაუჯაბნია. ამით იმის თქმა გვინდა, რომ რაც არ უნდ ახალი იდეოლოგია მოვიდეს, ძველს ბოლომდე ვერ მოსპობს. ახალი იძულებული ხდება მას, ძველს, შეეუღლოს და ნყვილში გააგრძელოს არსებობა. წინააღმდეგ შემთხვევაში ახალი ვერ იცოცხლებს, ამიტომაც ვერ გაიმარჯვეს გნოსტიკურმა სექტებმა...

სხვა რა გითხრათ? ჩვენ ასე წარმოგვიდგენია და თქვენ როგორც გსურდეთ, ისე იფიქრეთ. ლექსი იმის ლექსია და ლიტერატურა იმის ლიტერატურა, რომ ისინი ნებისმიერ მკითხველს თავისებურად წაკითხვისა და გააზრების საშუალებას აძლევენ. ნებისმიერი

მკითხველი გაიგებს და მიიღებს იმას და იმდენს, რამდენის ტვირთვაც შეუძლია.

თვითონ ზღაპრიდან გამოპარვაც რა ლამაზად ნათქვამია, არა? შოთა ნიშნიანიძესთან ისეც ხდება, როდესაც გაჭირვებაში ჩავარდნილი ერი ისტორიულ პირს გამოიხმობს: „შენი ერი კიდევ ბევრჯერ გამოგიხმობს წარსულიდან“. ერთსა და იმავე ლექსში სიტყვა წარსულს ლეგენდაც ენაცვლება: „შენი ერი კიდევ ბევრჯერ გამოგიხმობს ლეგენდიდან“. (ლექსი „თევდორე“). წარსული კი შეიძლება იყოს მითიც, ლეგენდაც, ზღაპარიც და ისტორიაც...

სიტყვა ზღაპარიც არ გახლავთ ქართული თავისი წარმომავლობით. ჩვენს დიდ ირანისტ მზია ანდრონიკაშვილს სიტყვა ირანული *zaxbar*-იდან, (თქმულება) გამოჰყავს, ჩვენ კი – ბერძნული *σῆμα-ός* 3. ს(ზლ)აპრ-ოს-იდან, რაც ძველს, გაცვეთილს ნიშნავს. ზღაპარი კი სწორედ ჟამგადასული, გაცვეთილი, პროფანირებული მითია. ამან არც უნდა გაგვაკვირვოს, ძველი ბერძნული და ირანული ენები ხომ ინდო-ევროპული ენებია?

ახლა გადავიდეთ პირველი სტროფის მე-სამე და მეოთხე სტრიქონებზე: „ზღაპრიდან მისთვის გამოვიპარე, რომ გემსახურო და გიერთგულო“

ჩვენი მისანი ხარი ნიქარას ზღაპრიდან გამოპარვის მიზანი დიაღია, სამშობლო ქვეყნის სამსახური და ერთგულება. მსახურება ერთგულების გარეშეც შესაძლებელია და ამიტომაც არის ორივე ზმნა გვერდიგვერდ წარმოდგენილი, აძლიერებენ ერთმანეთს. აი აქაც რა საინტერესო რამ ხდება, მეგობრებო, ნახეთ: ჩვენს ენაში ერთგულება გულთან არის დაკავშირებული – ემოციის წყაროსთან. „გული კრულია კაცისა, ხარბი და გაუძლომელიო“ – რუსთველი ასე გვმოდღვრავს. რუსულში ერთგულება რწმენასთან დაკავშირდა – *вера*, ბერძნულშიც – *πίστις* ἢ (რწმენა), ლათინურშიც – *fides* ai, f. (რწმენა). **ესეც ჩვენი ამ სამი ერისაგან განმასხვავებელი ეთნოფსიქოლოგიური შტრიხია.**

ზმნა **გამოპარვაც** ძალიან საინტერესოა, ანუ სადღაცადან ჩუმად, დაუკითხავად წამოსვლა. მოპარვა კი – რაიმე ნივთის დაუკითხავად, მალულად წამოღება. არ არის გამორიცხული, ჩვენ გამო-პარ-ვა-ც საერთო აღმოგვაჩნდეს ძველ ბერძნებთან. ძველბერძნული ზმნა *παρ-ίημι* 2, 3, 9 მნიშვნელობები **გაშვება, გასხლტომას** აღნიშნავს. *παρ* – წინდებულება, ამ შემთხვევაში **გან** თანდებულის მნიშვნელობით; გვაქვს კიდევ *πάπ-ειμι* 4. გამოცხადება, გამოჩენა, მოსვლა. ასე რომ, სამკალი ფრიად არს, ანუ საკვლევიცა...

პირველ სტროფში პოეტმა მკითხველს გაუმხილა ლირიკული გმირის ვინაობა და მიზანი.

გავარჩიეთ რა აზრობრივად პირველი სტროფის ყველა სიტყვა, ახლა გადავიდეთ მის გრამატიკულ განხილვაზე.

მე ვარ მისანი ხარი, ნიქარა,
შენი დვრიტა ვარ, მამულ-დედულო,
ზღაპრიდან მისთვის გამოვიპარე,
რომ გემსახურო და გიერთგულო.

მთელი სტროფი ერთი შერწყმული წინადადებადაც კი შეიძლება მოეჩვენოს კაცს, რადგან ყველა შემასმენელთან ერთი ქვემდებარეა – „მე“, ერთადერთხელ ნახსენები და ოთხჯერ ნაგულისხმევი.

გამოგიტყდებით, ამ სტროფმა დიდი საფიქრალი გაგვიჩინა სინტაქსის თვალსაზრისით, ამიტომ უფრო სქემატურ სახეს მივცემთ:

რა არის განი? საგანი არის ხარი, (მე შ1)
ვარ ხარი

რა არის საგანი? საგანი არის დვრიტა, (მე შ1)
ვარ დვრიტა

საიდან გამოვიპარე მე? – ზღაპრიდან გამოვიპარე (მე შ1)

რისთვის, რა მიზნით გამოვიპარე? გამოვიპარე (მე შ1) იმისთვის, რათა გემსახურო და გიერთგულო.

დავაკვირდეთ, მეგობრებო, მთელი სტროფის ხუთ შემასმენელთან ერთი ქვემდებარეა, მაგრამ **მთელი სტროფი ჩვენ წარმოგვიდგება, როგორც ერთი მთლიანი რთული ქვეწყობილი წინადადება, რომლის მთავარიც სამი შემასმენელით არის შერწყმული.** პირველი ორი შედგენილი შემასმენლებია, მესამე კი ზმნის პირიანი ფორმით არის გადმოცემული. შედგენილი შემასმენლებია: „ხარი ვარ“, „დვრიტა ვარ“. ხარი=დვრიტას; შედგენილი შემასმენლის ორივე სახელად ნაწილს კი ახლავს საკუთარი შეთანხმებული განსაზღვრებები: „მისანი ხარი ვარ“ „შენი დვრიტა ვარ“. პირველ შემთხვევაში შეთანხმებული განსაზღვრება გადმოცემულია ზედსართავი სახელით, რომელიც დღეს თითქმის გაარსებებულა; მეორე შემთხვევაში კი – კუთვნილებითი ნაცვალსახელით – „შენი“, მამულ-დედულო, მიმართვაა, სინტაქსურად და წინადადების წევრად არც კი ითვლება, მაგრამ ლოგიკურად სწორედ ისაა მთავარი.

დამოკიდებული წინადადება მიზნის გარემოებით გახლავთ დამოკიდებული. მიზნის გარემოებით დამოკიდებულ წინადადებას კი

ხარი ნიქარა. მოქანდაკე იური ასლამაზიშვილი

ყოველთვის იცნობ იოლად კაცი, მეორე სერი-ის მეორე კავშირებით მწკრივით გადმოცემული ზმნებით. დამოკიდებულ წინადადებაში ორივე ზმნა საშუალ-მოქმედებითი გვარისაა...

დაგვრჩა სახელი ნიქარა, რომელიც შინაარსობრივად გარჩეული გვაქვს და სინტაქსურად დანართია, ანუ დამატებით ინფორმაციის შემცველი მისანი ხარის შესახებ, მისი, ნიქარას ხართა მრავალრიცხოვანებიდან გამომყოფი. ნიქარა, მძიმით უნდა გამოიყოს წინადადებაში, მაგრამ არც ავტორს და არც რედაქტორს რატომღაც ეს არ გაუკეთებიათ.

სტროფში გამოყენებულია ინტერვალ-იანი (2-4), გარეგანი, მაგრამ არათანაბარ მარცვლიანი ქალური რითმა, ხოლო (1-3) ჩვენი აზრით კონსონანსური რითმაა, თანხმოვანთა მსგავსებით ნიქარა-გამოვიპარე და ბოლო ხმოვნებია სხვა. როგორც ეს სტროფი, ასევე მთელი ლექსის გასულიერება კი არაა მხოლოდ, გაპიროვნებაც.

გადავიდეთ მეორე სტროფზე:

შენი უღელი მემჩატოს აგრემც,
ქედზე რო მადგას განაჩენივით.
არ მომიღერო გეთაყვა სახრე,
სიყვარულისთვის ვარ გაჩენილი.

ლექსის მორე სტროფიც ძალიან საინტერესოა. მასში საუბარია აკიდებულ ტვირთზე, როგორც ბედისწერასა და განაჩენზე. ბედისწერა უხილავია, განაჩენი – სინათლეზე გა-

მოტანილი. ჩენა ფუძე დრეკადი ზმნაა, სულხან-საბასთან წარმომავლობა მითითებული არ არის, არც მზია ანდრონიკაშვილთან გვაქვს რაიმე ინფორმაცია. ფაქტია, სიტყვა სინათლესთან არის დაკავშირებული და ის მხედველობასაც აღნიშნავს: თვალის ჩინი, რომელსაც ენაცვლება სინათლე: **ჩემო თვალის ჩინო/ ჩემო თვალის სინათლე**. ჩენა შობის საიდუმლოსაც შეიცავს: **ბავშვი გააჩინა**, მაშასადამე, დედამ შვილი საკუთარი წიაღის სიბნელიდან სინათლეზე გამოიყვანა... ჩინი შემდეგ წოდებრივ საფეხურზე წარმატებასაც დაუკავშირდა: ესა და ეს ჩინი მიიღო, ანუ გამოირჩა, საქმით წარემატაო. ილიაც ასხენებს „პასუხის პასუხში“: „ჩვენ უჩინონი, ჩვენ უჩინონი თქვენ ჩინიანთა, ბუზად გგონივართ“... გვაქვს კიდევ უჩინმაჩინის ზღაპრული ქუდიც.

უნდა ვივარაუდოთ, რომ ქართულ ჩენა-ს, რომელსაც ძველი ქართული ძეგლები იცნობენ და რუსულ чин-ს (სანსკრიტული ჩანს: cihna [cihna] n 1) след; 2) запах; 3) признак, примета) საერთო ფესვი შეიძლება ჰქონდეთ. მართლაც საინტერესო იქნება ქართულ ჩენ/ჩინზე არსებული ყველა მასალის თავმოყრაც კი ერთად... ზოგთ ქართულ ფუძედ მიაჩნიათ.

უღელი სადაური სიტყვაა არ ვიცით, შეიძლება ძველბერძნული ζυγόν τόν (ძ)ულ(ψ) — ov-დან იყოს, რომელშიც -όν ბრუნვის ნიშანია და ვინმეს კიდევ ჰქონდეს შენიშნული; ბედისწერა კომპოზიტია, რომელსაც ქართულ სიტყვა წერამწერლის პირველი ნაწილი შეუთვისებია. „წერამწერალის ხელითაო“ – წერს ასე ვაჟა შეუკუმშავად „სტუმარ-მასპინძელში“; „მაგის წერა ეგ ყოფილაო“ – გაგვიგია სოფელში გაზრდილებს. ე. ი. წერა ბედს აღნიშნავდა, ილბალს, ყისმათს, სვეს. **სვე და ბედი** გვხვდება ჩვენს „ვეფხისტყაოსანშიც“: „სვიანი“ – ამ სიტყვით იწყება მეფე როსტევეანის ღირსებათა ჩამომთვლელი ეპითეტები; „**ბედი ცდააო**“ – გვასწავლის ავთანდილი.

სიტყვა მჩატე მსუბუქის სინონიმია, მაგრამ საუბარში აქვს სხვა შეფერილობაც: თავი აიმჩატაო – ულამაზოდ მოიქცაო, მჩატე გონების პატრონიო. ჩუტე (ცარიელ) თავთავიო.

აგრემც ნაწილაკია ყოველგვარი ემოციის გასაძლიერებლად გამოსაყენებელი: ლოცვის, წყევლის, სხვა ემოციების გამომხატველი. მას შეიძლება შეენაცვლოს ნაწილაკი „ნეტავ“.

ქედი, ქედის გარდა, ზოგადად მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის კისერსაც ჰქვია, ჩვენს ხალხურ პოეზიაში ფიცის ფორმულაც დაკავშირდა მასთან: „ხარის ქედის მადლმაო“ – ამბობდნენ ჩვენი ძველები. მუშა ხარს, ჩვენ-

ში ლაბასა და ლომას ეძახიან, ლომა ხარის გამოსხნილი ტყვეებიც იცის ქართულმა ფოლკლორმა და დაარსებული სალოცავიც მის პატივსაცემად – ლომისა. ლომა ხარიც მუშა და ნებაყოფლობითი მსხვერპლია, ერისგან დაფასებული... ისე, რომ იცოდეთ, ლომა და ლაბა ერთი და იგივე სიტყვაა, ერთი ბერძნულად, მეორე კი სემიტურად და ნიშნავს ლომს. „ერთ ბედ ქვეშა ვართ, ლაბავ, მედა შენო“ – მიმართავს ილიას გუთნისდედა ხარს, მშრომელ ხარს. გვარიც გვაქვს ლაბაძე, ლაბაური (მეეტლეთეოდო ლაბაური, ალბათ ყველას გემახსოვრებათ, ილიას მკვლელთაგან ერთი), ლომოური, ლომაშვილი, ლომიძე, ლომაია ხომ გვაქვს და გვაქვს.

რას ითხოვს ჩვენი მშრომელი ხარი? – სიყვარულსა და პატივისცემას:

არ მომიღერო გეთაყვა სახრე,
სიყვარულისთვის ვარ გაჩენილი.

ჩვენს ხალხურ ლექსში ხარის პატივისცემაზეც არის საუბარი და თვითონ ეს ლექსიც ამ სიყვარულისა და პატივისცემის დასტურია. ლექსში შეჩვენებული და დანყვევლილია ცუდი პატრონი ხარისა, ტრადიციის დამრღვევი:

კვირა-უქმეს გამოგიშვას,
გაგიშვას საძოვარზედა,
ვინც კვირა-უქმეს შეგაბას,
ხელიმც შეახმეს მხარზედა.

შოთა ნიშნანდის ლექსის ამ სტროფში საინტერესოა სინტაქსურად განკერძოებული სიტყვა, ჩართული **გეთაყვა**, რომელიც მძიმეებით უნდა იყოს გამოყოფილი და არ არის. გეთაყვა შემოკლებული ვარიანტია ურარტული **თავყანისა**, ანუ თავის მიწაზე დაკვრისა, რაც უდიდესი მოწინებისა და მოშიშეობის გამოხატულებაც იყო, ე. წ. პროსკინესი – აღმოსავლური წესი, ალექსანდრე მაკედონელის შემდეგ ევროპაშიც რომ გადავიდა. სიყვარულისთვის არსებობა კი მთელი სამყაროს შემოქმედებითი ძალების უმთავრესი იმპულსია. სიყვარული უმსუბუქებს ტვირთს მთელ სულიერ და უსულო ბუნებას, ერთმანეთის უღელში, დაქვემდებარებაში შებმულთ...

მთელი სტროფი ორი წინადადებისგან შედგება პირველი-მეორე სტრიქონი ქვენყობილია:

შენი უღელი მემჩატოს, აგრემც,
ქედზე რო მადგას განაჩენივით.

მთავარია პირველი წინადადება, რომელსაც დავუსვამთ კითხვას, რომელი უღელი მემჩატოს? „ქედზე რომ მადგას განაჩენივით“. დამოკიდებული განსაზღვრებით დამოკიდებული წინადადებაა, შეერთება

უკავშიროა. ეს განაჩენი, მიუხედავად იმისა, რომ საკუთარი ნებითაა არჩეული, მას მაინც დაფასება, სითბო, სიყვარული სჭირდება და არა უფულობა, გულგრილობა: „ეგ ხომ მაგისი არჩევანიაო?“ – იტყვიან ხოლმე ჩვენში დღეს. მთავარი წინადადების ზმნა **მემჩატოს** ის (S_3), მე (O_1 ირ.), განწყობის ვნებითია, ანუ მჩატე კი არ არის ტვირთი, სიყვარული ამსუბუქებს მას. დამოკიდებული წინადადების ზმნა **მადგას** საშუალ-ვნებითია; **განაჩენივით**. კი ვითარების გარემოებაა „ვით“ თანდებულიანი არსებითი სახელის სახელობითი ბრუნვით გადმოცემული. თვითონ ეს არსებითი სახელი კი მიმღებური წარმომავლობისაა, რასაც ადასტურებს ზმნისწინი „გან“. ძალიან გულდასაწყვეტია, რომ განაჩენს, განჩინებას დღეს აძევებს ლათინური სიტყვა **ვერდიქტი**. მეგობრებო, აი ასე იყო ადრეც, იმპერიები რომ გვიპყრობდნენ, მაშინვე აისახებოდა ხოლმე ენაში: ზოგად ლექსიკაზე, ანთროპონიმებზე, ტოპონიმებზე. ძლივს გავიშინაგნეთ **ჩენა**, მოვარჯულეთ და ახლა ახალი **ვერდიქტი** ცდილობს მის განდევნას...

და თუ გქონია რამე ტკივილი
ან რამე ჭირი ზნეკეთილიანს, –
ამილოკია ქვამარილივით
და ხარის ცრემლით დამიტირია.

რითი დაიმსახურა ხარმა სიყვარული? ერთგულებითა და შრომით. ნახეთ რა ლამაზია მიმართვა მამულ-დედულისადმი, რომელიც წარმოდგენილია როგორც **ზნეკეთილიანი**. **სიტყვა კომპოზიტია**, ორი სიტყვის შეერთებით მიღებული და მორფოლოგიურად მიმართებითი ზედსართავი სახელია, სინტაქსურად კი – ირიბი დამატება, თუკი ჩვენ წინადადების ზმნა-შემასმენელს გრამატიკულად შევუწყობთ პირებს: გქონია ის (S_3) შენ (ირ. O_2); **ტკივილი და ჭირი** – ქვემდებარეები იქნება, მთელი ორი სტრიქონი კი ქვემდებარეებით შერწყმული. ორივე ქვემდებარეს კი ცალ-ცალე აქვს მსაზღვრელად განუსაზღვრელობითი ნაცვალსახელი **რამე**.

ამილოკია ქვამარილივით
და ხარის ცრემლით დამიტირია.

ქვამარილს მიწიდან იღებენ, ჩვენს წინაპრებს ქვამარილი აღზევანიდან ჩამოჰქონდათ, რომელიც დღეს თურქეთის შემადგენლობაშია, ყარსის პროვინციაში და ამ ჩამოტანის გზამ და სირთულემ, შინ მშვიდობით დაბრუნების სიხარულის მოლოდინმა, დაბადა ჩვენი სიმღერა „ურმული“. ქვამარილი

აუცილებელია მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვისთვის. ჩვენი ასურელი მამა ანტონ მარტყოფელი ქვამარილით უმასპინძლებოდა მასთან მისულ ირმებს. ამას გარდა, ცნობილია ჭრილობის დაამება ენით გალოკვით.

აი ხარის ცრემლი როგორია, არ ვიცით, ალბათ ღირსეული მამაკაცის ცრემლის მსგავსი: „იდგა ღმერთი და მამაკაცის ცრემლებს – ნონიდა“ როგორც პოეტი ჯავახიძე წერს.

აი ჩვენი ქალბატონი გრამატიკა ამ მშვენიერ შინაარს ასე ულაგებს ავტორს. მესამე და მეოთხე სტრიქონი მთავარი წინადადებაა, პირველი-მეორე კი პირდაპირი დამატებით დამოკიდებული; კითხვა ასე დაესმის: რა ამილოკია? რა დამიტორია? თუ რამ ტკივილი გქონიაო – არის პასუხი. **ამილოკია, დამიტორია** მესამე სერიის პირველი თურმეობითის ფორმებია მოქმედებითი გვარის ზმნებისა – **ვლოკავ, დავტორი**. მთავარი წინადადების ორივე შემასმენელთან ერთი ქვემდებარე (მე) და ორი პირდაპირი დამატებაა, მთავარში ნაგულისხმევი პირდაპირი დამატებები დამოკიდებულში სრული სახით (**ტკივილი, ჭირი**) **ქვემდებარეებად არიან** წარმოდგენილი. მთავარი წინადადებაც შერწყმული გამოდის შემასმენლებით და დამოკიდებულს პირდაპირი დამატებებით, რომლებიც მთავარ წინადადებაში ქვემდებარეებია. აი ასეთ გრამატიკულ საკვირველებასთან გვაქვს საქმე.

რამდენჯერ ვმდგარვარ სამოთხის კართან ქედგახეხილი, გადატყაული...

ღმერთთან საუბრის და ნიჭის გარდა, არაფერი მაქვს დანაშაული.

ამ სტროფში ლექსის ლირიკული გმირი, როგორც ბარათაშვილი ლექსში „ხმა იდუმალი“, უღრმავდება საკუთარ თავს, ეძებს თავის ცოდვებს. ტატომ ვერაფერი იპოვა „შეუწყალი სინდისის“ აღმამფოთებელი: „მაგრამ მე ჩემში ვერ ვპოვევ ავსა, მისს საშფოთველოს და საქენჯნავსა“, ჩვენი მისანი ხარი ნიქარა კი პოულობს და ეს დანაშაული **ღმერთთან საუბრის ნიჭია**.

ამ სტროფის პირველ-მეორე სტრიქონში საუბარია სამოთხის კარიბჭესთან შრომით ფრიად მაშვრალის მძიმე ფიქრებზე, თავის განვლილ ცხოვრებას რომ მიმოიხილავს სიკვდილის წინ და სამოთხეში შესასვლელად დამაბრკოლებელ ცოდვებს ეძებს საკუთარ თავში, და როგორც ვნახეთ, პოულობს კიდევ.

ჩვენ ზემოთ ვისაუბრეთ ბიბლიურ მისანთა ხვედრზე, ნებაყოფლობით მსხვერპლზე ქვეყნისა და ხალხისთვის. ჩვენს მკითხველს ახლა ის ქართველი პოეტი უნდა გავახსენოთ, რო-

მელმაც განაცხადა, რომ ცის გამოგზავნილი და ერის აღზრდილი იყო და მას ერის წინამძღოლობისთვის ებოძა ღმერთთან საუბრის ნიჭი. ალბათ უკვე ამოტივტივდა ილიას ხატება თქვენს წარმოსახვაში. დიახ, მეგობრებო, შოთა ნიშნიანიძემ ლექსის ამ სტროფში უკეთ გაუსვა ხაზი იმას, რომ მისი ლექსი მთლიანად ილიას „პოეტის“ ალუზიაა. რა დანაშაული ჰქონდა ილიას, რომ მოკლეს? მხოლოდ ის, რომ სამშობლოსა და ღმერთს შორის ტოლობის ნიშანი დასვა: „დაჰვინყებიათ, რომ ქვეყნად ცასა, ღვთად მოუცია მარტო მამული“.

პოეტი-ქურუმის იდეა ეს უძველესი იდეაა, უხსოვარი დროის და ის შემდეგ გერმანელმა რომანტიკოსმა მწერალმა, ფილოსოფოსმა და მისტიკოსმა ნოვალისმა (1772-1801) აიტაცა. ჩვენ ამ საკითხს, თუ უფალი ინებებს, ცალკე განვიხილავთ მერე. დიახ, ასე მოხდა ილიას „პოეტის“ ახლებური გადააზრება შოთა ნიშნიანიძესთან ლექსიკურად, მხატვრულად, თორემ იდეიდან გასვლა არ მომხდარა. შოთას ლექსი გასული საუკუნის 80-იან წწ-ში უნდა იყოს დაწერილი. ახლა მსგავს ლექსს **ველარც ვერავინ, აღარც არავინ აღარ** დანერს, და თუ დანერს, რაც არ უნდა წრფელი იყოს და მალალმხატვრული, დაცინვის საგნად იქცევა ავტორი. თავის მხრივ კი ილიას „პოეტი“ ესაიას წინასწარმეტყველების ერთ-ერთი ეპიზოდის ალუზიაა. ილიაც და შოთა ნიშნიანიძეც რჩებიან ტრადიციაში...

სამოთხე რაღაა, რჩეულთა სულების სამკვიდრო სოფლიდან გასვლის შემდეგ ყველა რელიგიაში, ევროპელი ხალხები ბერძნულის გავლენით პარადესის რომ ეძახიან? თვითონ ბერძნული სიტყვა ირანიზმია (**pairi daeza**) და შემოლობილ, დაცულ ადგილს ნიშნავს. ჩვენს წინაპრებს კი სამოთხე ესმოდათ, როგორც ვერტიკალური სამი სკნელისა და ცისქვეშეთის ოთხი მხარის კავშირი.

მთელი მეოთხე სტროფი რთული თანწყობილი წინადადებაა, ქვემდებარე იგულისხმება: ვმდგარვარ მე; **სამოთხის კართან** – ადგილის გარემოება; (მე) ქედგახეხილი, გადატყაული, – განკერძოებული განსაზღვრებები, ანუ წინადადების წევრები არ არიან, თუ ჩავთვლიდით, მაშინ ქვემდებარეები გამოვიდოდნენ და წინადადებაც შერწყმული გახდებოდა ქვემდებარეებით.

მესამე-მეოთხე სტრიქონი სტროფისა ასევე სრულიად დამოუკიდებელია.

მთელი მესამე სტრიქონი – **ღმერთთან საუბრის და ნიჭის გარდა** – განკერძოებულია. რადგან სახელმძღვანელოებში „გარდა“ თანდებულიანი გამოთქმების კატეგორია ავტორე-

ბის მიერ დაკონკრეტებული არ არის, ჩვენ მას **ჩართულის კატეგორიას** მივაკუთვნებთ, და აი ასე მივადევით შოთა ნიშნიანიძის ულამაზესი ლექსის მეხუთე, აზრის დამაგვირგვინებელ სტროფსაც, რომელიც მთლიანად ფიცის ფორმულაა, პირობაა, აღთქმაა მამულ-დედულისადმი, რომელმაც ვერაფერი არგო ჩვენს მისან ხარს – ნიქარას. რომ მიუხედავად ყველაფრისა, ამდენი შრომისა და ტანჯვისა, ნიქარას მასზე, სამშობლოზე, დარჩება თვალები, ანგელოზების ამოკოცნილი:

და როცა მინას მივებარები,
ნაჯაფარი და ტანდაკორძილი, –
შენზე დამრჩება ისევ თვალები
ანგელოსების ამოკოცნილი.

სინტაგმა „**ანგელოზების ამოკოცნილი**“ ორმაგ შინაარსს იტევს. პირველი ისაა, ანგელოზებმა კაცის რჩენის ტვირთების გამო თვალები რომ დაუკოცნეს ხარს, ნიშნად მადლობისა, ანუ ფოლკლორთან შეხმიანება:

მოფრინდნენ ანგელოზები,
დაჰკოცნეს ორსავე თვალზედა.

მეორე, ჩვენი პოეტის ლექსში კი ეგ აზრი ხომ დევს, ხალხური ლექსიდან მომდინარე, მაგრამ სიკვდილის ჟამს თვალების ანგელოზთა მიერ დაკოცნაც იგულისხმება, ანუ დახუჭვა. მიცვალებულს ხომ უხუჭავენ თვალებს? ჩვენს მისან ხარს, ანგელოზები უხუჭავენ თვალებს და რადგან მისანი ხარი სინამდვილეში პოეტია, მის სულს ზეცაში მიაცილებენ. ასე ესმოდათ სიკვდილი, სულის ზეცად ასვლად. ანტიკურობაში ამას **აპოთეოზს** ეძახდნენ და მერე ქრისტიანობამაც ასე გადმოსცა. მსგავსად არის აღწერილი სიკვდილის სცენა ნინამძღვარ მატოსი გიორგი მერჩულის „გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრებაში“. მატოს სულს ანგელოზები მიაცილებენ...

მთელი მხუთე სტროფი ლექსისა ერთი რთული ქვენყობილი წინადადებაა. მთავარია მესამე-მეოთხე სტრიქონები: „შენზე დამრჩება ისევ თვალები, ანგელოზების ამოკოცნილი“. ცალკე მეოთხე სტრიქონი განკერძოებული განსაზღვრებაა, რომელიც არც ბეჭდურ გამოცემაში და არც ელექტრონულ ვერსიაში ძიძივით არ გახლავთ გამოყოფილი. მისი გან-

საზღვრებით დამოკიდებულ წინადადებად გადაკეთება სულ იოლია. საკმარისია, მიმლეობა **ამოკოცნილი** პირიან ზმნად ვაქციოთ და ჰოპლა, მოხდება სასწაული. რითია ეს რთული ქვენყობილი წინადადება დამოკიდებული? არც მეტი, არც ნაკლები, დროით:

და როცა მინას მივებარები (მე),

ნაჯაფარი და ტანდაკორძილი,

მეორე სტრიქონში განკერძოებული განსაზღვრება გვაქვს, ორი სიტყვით გადმოცემული. ამ ორი სიტყვიდან ერთი **ნაჯაფარი** წარმომავლობით არაბული, სიტყვაა, რომელმაც მოახერხა და ზმნაც აწარმოვა: **იჯაფა, უჯაფა**, მაგრამ ეს ფორმები არ არის ასახული არც ქართული ენის განმარტებით ლექსიკონში, არც ორთოგრაფიულში, ანუ მათი კანონიზება ჯერ არ მომხდარა. აი ასეა ეს საქმე. სიტყვა **ნაჯაფარი** მიმლეობა გამოდის მორფოლოგიურად. მეორე სიტყვა ტანდაკორძილი კომპოზიტია არსებითი სახელითა და მიმლეობით მიღებული. აქ უკვე გვაქვს სათანადო სასვენი ნიშანი. სტროფში გამოყენებულია ჯვარედინი რითმა (1-3;2-4).

შოთა ნიშნიანიძის ლექსის ფინალი ამავე დროს ეხმიანება გალაკტიონის სტრიქონებსაც:

თუ სამშობლო მაინც არ მომეფეროს,

მე მოვკვდები – როგორც პოეტს შეჰფერის,

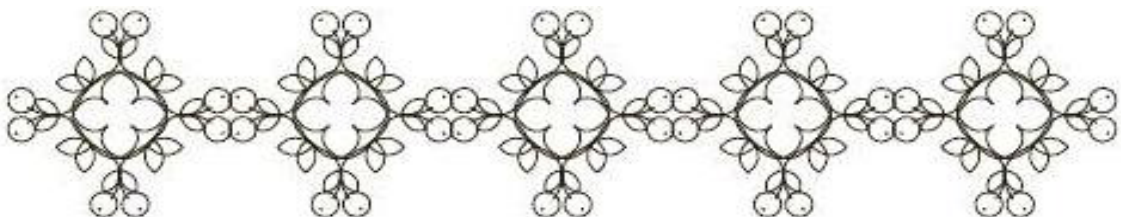
სიმღერები ხალისის და ბრძოლისა,

პოეზია – უპირველეს ყოვლისა!

(„პოეზია – უპირველეს ყოვლისა“)

შოთა ნიშნიანიძეს აქვს კიდევ დიდებული ლექსი სახელწოდებით „ხარი“. ისიც ძალიან ლამაზია, სხვადასხვა დროსაა ეს ლექსები დაწერილი. ჩვენ რომ დაგვეწერა, სიუიტად წარმოვადგენდით. მათ ბევრი აქვთ საერთო...

აი, მეგობრებო, ჭეშმარიტი პოეზია ასეთი ღრმაა, ასეთი ფერადი, სამი სკნელის მწვდომი და პოეტის გულისწვენმომცვრელი. ხოლო ეს სიღრმე და სიმაღლე აზრისა, გრძნობისა ფორმალური და არაფორმალური გრამატიკის მიერ პოეტისთვის ასე არის ნაკარნახევი ჩვენამდე მოსატანად...

ქეთევან ფირუშაშვილი

მ
ლ
ქ
მ
ქ
მ
ლ
ქ
მ
ლ
ქ
მ
ლ
ქ
მ
ლ
ქ

რატომ ვერ ავრძელებს წხოვრებას ხევისბერი გოჩა და რა აძლევს ამის ძალას ტარას ზუღბას? წხადია გარდა მათ შორის პიროვნული სხვაობისა, აქ კიდევ ერთი ფეცქალია. ზუღბას სიწოწხლის ძალას შურისძიების მოტივი სძენს. მას სიწოწხლის მიზანი აქვს, მეორე შვილი ჰყავს, რომელსაც უნდა დაეხმაროს. მკვდარი შვილისათვისაც შური უნდა იძიოს. ხევისბერის შემთხვევა სულ სხვაა. მას აღარაფერ ჰყავს. თემთან შერწყენილია. შვილი აღარ ჰყავს, შურსაც კი ვერავისზე იძიებს. ტარასი კი იმ მაყდურ ქალს ადანაშაულებს, აღნაშ ამიტომ ინარჩუნებს ჯანსაღ ფსიქიკას. ხევისბერ გოჩას კი, სწორედ ადანაშაულის გრძობა შლის ჯკუიდან.

ქ. ფირუშაშვილი

ალექსანდრე ყაზბეგის შემოქმედებასთან მიხლება ისეთივე შთამბეჭდავი და იდუმალია, როგორც თვით პიროვნება გახლდათ. მითუმეტეს, როცა ამას ახალგაზრდა, დამწყები ლიტერატორი გვთავაზობს. ქეთევან ფირუშაშვილმა წარმატებით გაიარა საბაკალავრო და სამაგისტრო საფეხურები. ამჟამად ემზადება დოქტორანტიურისათვის. როგორც საუბარში განაცხადა, საკვლევად, ლიტერატურულ პერსონაჟთა ფსიქოლოგიური პორტრეტები აინტერესებს. ამჟამად, მხოლოდ ერთ ნაწილს გვთავაზობს თავისი ნაშრომიდან. გზა დაველოცოთ ქართულ მწერლობაზე უსაზღვროდ შეყვარებულ ქეთევანს. ვუსურვოთ, ფეხბედნიერი შემოსულიყოს ყურნალ „ოლეს“ მეტად საინტერესო და მრავალფეროვან სამყაროში.

ნანა რჩეულიშვილი
ფილოლოგიის დოქტორი

ფსიქოლოგიური პორტრეტები მოთხრობაში „ხევისბერი გოჩა“ და ეპროკული ლიტერატურული პარალელები

ალექსანდრე ყაზბეგის შემოქმედებაში გამორჩეულ ადგილს იკავებს მოთხრობა „ხევისბერი გოჩა“. გარდა მასში ასახული მოხვევთა ზოგადი სახეებისა, თავისუფლებისათვის ბრძოლისა და საკმაოდ საინტერესოდ გადმოცემული ხევის ცხოვრებისა, გვხვდება ერთი, საინტერესო და ქართული ლიტერატურისათვის არცთუ პოპულარული თემა – მამაშვილობის პრობლემა. ნაწარმოების პრობლემატიკა და სპეციფიკა განსხვავებულია ყაზბეგის შემოქმედებაში. კერძოდ, თუკი სხვა ნაწარმოებებში მთავარ პერსონაჟთა დაღუპვის მიზეზი გარე ფაქტორები ან უარყოფითი პერსონაჟები არიან, აქ ეს ტრადიცია დარღვეულია. მოთხრობა კარგად გამოხატავს აზრს, რომ ხშირად ადამიანს თავად მიჰყავს საკუთარი თავი დაღუპვამდე. რაც შეეხება ჩვენს მიერ დასახელებულ, მამაშვილობის პრობლემას. რეალურად მსგავსი საკითხი საკმაოდ იშვიათია არა მხოლოდ ქართულ, არამედ მსოფლიო ლიტერატურაშიც კი. მოცემულ ნაშრომში შევეცდებით შედარებითი კვლევის მეთოდით, დაფუძირისპიროთ ერთმანეთს „ხევისბერი გოჩა“ და ნიკოლაი გოგოლის „ტარას ზუღბა“. ერთი შეხედვით საერთო თემას ამდიდრებს პერსონაჟების მკვეთრად განსხვავებული ფსიქოტიპები. მკვე-

თრად განსხვავებულია შვილთა მკვლელობის მოტივებიც. ჩვენთვის განსაკუთრებით საინტერესოა, არა ზოგადი პრობლემა, ღირსებას შეწირულ შვილთა შესახებ, არამედ ამ პერსონაჟთა ფსიქოლოგიური პორტრეტების შედარებითი ანალიზი. დავინყოთ ხევისბერი გოჩას ფსიქოტიპით. მისი ფსიქოლოგიური პორტრეტი კი ყველაზე ნათლად ონისესთან ურთიერთობაში იკვეთება. ხევისბერი, თავიდანვე, რალაც საბედისწეროდ ღრმად სწვდება შვილის შინაგან სამყაროს და აშკარაა, რომ ძალიან კარგად იცნობს მას. მაყრიონის სოფელში შესვლის ნამსვე მამა ხვდება, რომ ონისეს, რალაც არცთუ მარტივი დაატყდა თავს. დასაწყისშივე უნდა აღვნიშნოთ, რომ გოჩა, მხოლოდ ონისეს მამა როდია. იგი მთელი თემის მშობელია და მასზე დაკისრებულ მოვალეობას შესანიშნავად ასრულებს. მისი გაფაციცებული მზერისა და დაკვირვებულობის მიზეზიც ამაში უნდა ვეძიოთ. ვერ ჩავთვლით, რომ ხევისბერი სახელის ან ძალაუფლების მაძიებელია, პირიქით. მან იცის, რომ მთელი თემი მას უმზერს. ისაა მისაბაძიცა და იმედიც. ამდენად, სხვა, უბრალო კაცისაგან განსხვავებით, მეტი მოეთხოვება. მეტსაც მოითხოვს საკუთარი თავისა და შვილისაგან. მიუხედავად იმისა, რომ

ნებისმიერი მშობლისათვის შვილის ბედნიერება უმთავრესია, „თემის მამის“ შვილს ეგოიზმის უფლება არ აქვს. ნაწარმოებში მამა-შვილის ურთიერთობასაც სწორედ ეს ართულებს. მამის გული, კარგად ხედავს შვილის გასაჭირს. ვფიქრობთ, რომ აქ პიროვნების პატივისცემასთან გვაქვს საქმე. გოჩა საკუთარ შვილს პატივს სცემს და არ აიძულებს, მისთვის რთულ თემაზე ისაუბროს. ერთი რამ ფაქტია. მამამ კარგად იცის შვილის დარდი, მისი უბედურება და ტანჯვა, მაგრამ ამ თემაზე სიტყვასაც არ სძრავს. გოჩა მორწმუნე ადამიანია, იგი მთელი თემის გადარჩენასაც, ღმერთს მიანდობს. ასე იქცევა საკუთარი შვილის შემთხვევაშიც. იქნებ, სწორედ ესაა მიზეზი, რატომაც უშუალოდ არც ერევა ონისეს ცხოვრებაში? ღიად და აშკარად არც კი ლოცულობს მისთვის. მხოლოდ მაშინ, როდესაც მარტო რჩება. ამ მამაშვილური თავშეკავებულობით, იგი წაემსგავსება ტარას ბულბასაც. ისიც, გოჩას მსგავსად, ღიად არასოდეს გამოხატავს შვილების მიმართ სიყვარულსა და ზრუნვას. აქვე ჩანს ხევისბერი გოჩას კიდევ ერთი საინტერესო თვისება. იგი, არ ცდილობს შვილის დაცვას ცხოვრებისეული სირთულეებისაგან. კარგად ესმის, რომ ამას ვერ შეძლებს. მხოლოდ ის კია, ყველა გზით ცდილობს ონისეს სწორი გზა დაანახოს, ასწავლოს კარგისა და ცუდის გარჩევა, შეახსენოს რა ევალება ვაჟკაცს. საბოლოოდ კი, არჩევანს უტოვებს. შვილის გრძნობასაც ღიად არ ებრძვის, მხოლოდ აფრთხილებს და ამხნეებს. სწორედ აქაა ერთი მთავარი განსხვავება ტარას ბულბასა და გოჩას შორის. ტარასი, ვერ ახერხებს დამოუკიდებელი ადამიანების აღზრდას. მის შვილებზე ჩვენ ქვემოთ დეტალურად ვისაუბრებთ, მაგრამ აქაც უნდა ითქვას, რომ ანდრი, (ტარასის ვაჟი) სწორედ მამის არასწორი აღზრდის გამოა დამოკიდებული ხან მშობლის აზრზე, ხან კი სატრფოსი. აი გოჩა, სულ სხვა ფსიქოლოგიის კაცია. იგი შვილში უპირველესად დამოუკიდებელ ადამიანს ხედავს და ცდილობს ეს თავისუფლება არც შეუზღუდოს. ერთი კია, ცდილობს გადასცეს საკუთარი ცოდნა, გამოცდილება და სწორი გზა დაანახოს, შემდეგ კი არჩევანს ისევ შვილს უტოვებს. სწორედ აღზრდის მისეული მეთოდი ჩანს გოჩას სიტყვებიდან: „— აბა მამ წადი, — წამოდგომით გააგრძელა მოხუცმა, — წადი, სადაც გინდა, ოღონდ ჩემს სიტყვებს ნუ დაივიწყებ... გახსოვდეს, ვისი გორისა ხარ და კაცი კი ტანჯვისათვის არის გაჩენილი.“ [ყაზბეგი, 1985: 611]. საინტერესოა კიდევ ერთი რამ. მამა, რომელიც იგებს, რომ მისი შვილი მოლაღატაა. მერედა როდის? მაშინ, როდესაც მისით უკვე ამყოფს. ამყოფს მისი ვაჟკაცობით. ქართველი

ქეთევან ვირუშაშვილი

მამისათვის ხომ შვილის ომში გამოჩენილი გამირობა, ომში სიკვდილიც კი დიდი სიამაყეა. მერედა რომელი ომში? საკუთარი მინა-წყლის დასაცავად გამართულში. მან ხომ შვილი სწორედაც ვაჟკაცად, საკუთარი მინის დამცველად გაზარდა. „არ დაივიწყო, რომ სადაც შენი მამა-პაპა გაჩენილა და დამარხულა, სადაც მათი ძვლებია ჩაფლული, იმას გედავებიან და არ დაანებო...“ [ყაზბეგი, 1985: 638] არსად, მამის დარიგებაში, არ ჩანს, თხოვნა, რომ შვილი თავს გაუფრთხილდეს, ან საკუთარ სიცოცხლეს. პირიქით, ამზადებს, რომ საკუთარი სისხლის ფასად დაცვას საკუთარი მინა. ამდენად, მკითხველისათვის რთული წარმოსადგენი არ იქნება გოჩას მდგომარეობა, როდესაც შვილის ღალატს შეიტყობს. თანაც, არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ არამხოლოდ ქვეყნის, არამედ კაცობის, მორალისა და ღირსების. ამდენად, გოჩას აზრით, შვილის დანაშაული მანამდე სამსჯავროზე გაყვანილ გუგუას დანაშაულს აღემატება. პირველი, იმიტომ, რომ მოძმეთ სისხლი დაიღვარა მის გამო, მეორე იმიტომ, რომ მორალს უღალატა და ცდუნებას აჰყვა, მესამე და უმთავრესი სწორედ იმიტომ, რომ ის ხევისბერის შვილია და ბევრად მეტი მოეთხოვება, ვიდრე სხვას. მიუხედავად იმისა, რომ დიმიტრი ბენაშვილის აზრით, „დამსახურებული სასჯელი კარგი ხელოვანის ხელში იქცევა ნაწარმოების გვირგვინად.“ [ბენაშვილი, 1939: 43].

მკვლევარი მაინც არ საუბრობს ხევისბერი გოჩას ასეთი ქცევის მიზეზებზე. ამ საკითხს მეტად საინტერესოდ ეხება გრიგოლ კიკნაძე. იგი აღნიშნავს, რომ ალექსანდრე ყაზბეგი თავის შემოქმედებაში ნათლად აჩვენებს, რომ შესაძლოა ადამიანში ურთიერთსაწინააღმდეგო გრძნობები თანაარსებობდეს. ხევისბერი გოჩას მიერ, უსაყვარლესი შვილის მკვლელობაც სწორედ იმაზე მიუთითებს, „რომ სინამდვილეს სრულიად არ შეეფერება სწორხაზობრივი მსჯელობა“. [კიკნაძე, 1978 :328]. შესაძლოა ერთი ადამიანის გულში თანაარსებობდეს: უდიდესი სიყვარულიც, აგრესიაც, დასჯის სურვილიც. დიდი განსხვავებაა ტარასსა და გოჩას შორის შვილის მკვლელობის დროს. პირველი, გოჩა საკითხს საკმაოდ სწორად უყურებს და დამნაშავეების ძებნას არ იწყებს. მას აქვს იმხელა ძალა, რომ რეალური დამნაშავე ონისეში ამოიცნოს, ონისეში, რომელიც საკუთარ თავს ვერ მოერიო. ტარასისაგან განსხვავებით, შურს ძიებაზე არ იძიებს. დამნაშავედ აღიქვამს საკუთარ შვილსა და ალბათ საკუთარ თავსაც. შვილის მკვლელობაც საკმაოდ სპონტანურად ხდება. ამითაც განსხვავდება იგი ტარასისაგან, რომელიც შვილს კლავს და სიმშვიდეს, გარეგნულად მაინც ინარ-

ჩუნებს. ხევისბერის ფსიქიკა ამას ვერ უძლებს. მიზეზი, ონისეს მოკვლისა, ალბათ წააგავს ანდრის მკვლელობის მოტივს, განსახვავება კი სწორედ მამის ფსიქოლოგიურ მდგომარეობაშია. ალბათ ისიც თვლის, რომ მისი გაჩენილია და თავად უნდა მოუსწრაფოს სიცოცხლე, მაგრამ ამ ნაბიჯის გადადგმის წამსვე ხევისბერის ფსიქიკა მომხდარს ივინყებს. როგორც ჩანს, ეს მისთვის იმდენად მტკივნეული მოგონებაა, რომ ვერ იღებს. პრაქტიკულად, ხევისბერი გოჩა, შვილთან ერთად კვდება. პერსონაჟი სიცოცხლეს აღარ აგრძელებს. იმ წამს, როდესაც ონისე ბოლოჯერ ამოისუნთქებს, როდესაც გოჩა ხანჯალს მოიქნევს, თავადაც კვდება. იბადება სრულიად სხვა, სრულიად განსხვავებული ქუთიდან გადასული მოხუცი კაცი. შესაბრაღისი და საშიში.

კიდევ ერთი განსხვავება, მსგავსი პრობლემატიკის ორ ნაწარმოებშიც, სწორედ აქაა. რატომ ვერ აგრძელებს ცხოვრებას ხევისბერი გოჩა და რა აძლევს ამის ძალას ტარას ბუღბას? ცხადია გარდა მათ შორის პიროვნული სხვაობისა, აქ კიდევ ერთი დეტალია. ბუღბას სიცოცხლის ძალას შურისძიების მოტივი სძენს. მას სიცოცხლის მიზანი აქვს, მეორე შვილი ჰყავს, რომელსაც უნდა დაეხმაროს. მკვდარი შვილისათვისაც შური უნდა იძიოს. ხევისბერის შემთხვევა სულ სხვაა. მას აღარავინ ჰყავს. თემთან შერცხვენილია. შვილი აღარ ჰყავს, შურსაც კი ვერავისზე იძიებს. ტარასი კი იმ მაცდურ ქალს ადანაშაულებს, ალბათ ამიტომ ინარჩუნებს ჯანსაღ ფსიქიკას. ხევისბერ გოჩას კი, სწორედ დანაშაულის გრძნობა შლის ქუთიდან. ალექსანდრე ყაზბეგი მეტად საინტერესოდ ჩასწვდა ტრავმული ადამიანის ფსიქიკას. გოჩას ავინწყდება შვილის მკვლელობა. ამ მოვლენას ასე ხსნის ფროიდი. „ასე ავინწყდებათ სისხლხორცში გამგდარი საკუთარი სახელები, თუკი იგივე სახელის მქონე სხვა ინდივიდის მიმართ დაფარული ღვარძლი აქვთ; ივინყებენ განზრახვების შესრულებას, თუკი მას პრინციპულად უსიამოვნოდ შეასრულებდა.“ [ფროიდი, 2005, 50]. ასე ებრძვის ზოგიერთი ადამიანის ფსიქიკა მეტად მტკივნეულ მოგონებებს. კიდევ ერთი საინტერესო დეტალი ისაა, რომ გოჩა ფუნქციას კარგავს. ორი მთავარი მისია ჰქონდა, იყო ხევისბერი და იყო მამა. ამითი შემოიფარგლებოდა მისი ცხოვრება, ახლა კი უფუნქციოდ რჩება და მის ცხოვრებას აზრიც აღარ აქვს. ამრიგად, ამ ორ მამას ერთმანეთისაგან სწორედ ეს განასხვავებს. ალბათ ამიტომაცაა მათი აღსასრული სხვადასხვა.

მიუხედავად იმისა, რომ ზემოთ დასახელებულ ნაწარმოებებში მსგავს პრობლემატიკას ვაწყდებით, მათში განსხვავებულია პერსონაჟთა ფსიქოტიპები, დამოკიდებულებები მამებსა და შვილებს შორის, მათი მორალი, თუ აღზრდის მეთოდები. მკვეთრად განსხვავდება შვილების დამოკიდებულება მამების მიმართაც. მაშინ, როდესაც

ონისეს საოცარი მონინება აქვს გოჩას მიმართ და ეს თითოეულ მის ფრაზასა თუ ქმედებაში ვლინდება, ტარას ბუღბას შვილებს დასაწყისშივე სულ სხვა ურთიერთობა აქვთ მამასთან. ეს ბუნებრივია. ხევისბერი გოჩა, პატივისცემას იმსახურებს შვილის მხრიდან. იმიტომ, რომ თავად სცემს მას პატივს. მიუხედავად მისი მკაცრი ხასიათისა არასდროს აყენებს შეურაცხყოფას. რაც შეეხება ტარასს, ტარას ცხადია უყვარს საკუთარი შვილები. მაგრამ ამ სიყვარულსა და სითბოს არნახულად მალავს. ასე იქცევა გოჩაც, ჩვენი აზრით აქაც მოტივი განსხვავებულია. გოჩას შემთხვევაში საქმე ისაა, რომ იგი მხოლოდ ონისეს მამა არაა. თითქოს ამდენი „შვილიდან“ ერთის გამორჩევა და მისი ასე გაგიჟებით სიყვარული უსამართლოდ მიაჩნია. სრულიად სხვაა მოტივი ტარას ბუღბასი. ის საკუთარი თავიდან ყოველგვარ სისუსტეს, უფრო ზუსტად კი იმ თვისებებს აძევებს, რაც მისი აზრით სისუსტეა. ვინ იცის რამ შეუნყო ხელი მის ასეთ კაცად ჩამოყალიბებას. შესაძლოა ამაში დრო, ან ცხოვრების სტილი დავადანაშაულოთ. მებრძოლი კაზაკისათვის თვითგადარჩენის ერთადერთი გზაა მაქსიმალურად ვაჟკაცურად იცხოვროს. სწორედ ამიტომ, შვილების მიმართ სიყვარულის გამოხატვის, რცხვენია. ამას მოხუც დედას უტოვებს. რომელმაც მის მაგივრადაც უნდა გამოავლინოს სიყვარული და მზრუნველობა შვილების მიმართ. რაც შეეხება შვილების დამოკიდებულებას, ისინი ბრმად ცდილობენ მიბაძონ მას და საკუთარ თავშიც გააღვივონ ის „ვაჟკაცი“, რომელსაც მამა ასეთი გულმოდგინებით ეძებს მათში. ხევისბერი გოჩას შემთხვევაში მიბაძვა ბრმა არაა. ონისეს გაცნობიერებული აქვს ვაჟკაცობის ფასი. რაც შეეხება ანდრის. მამისა და სრულიად კაზაკთა შემარცხვენელს. მის პიროვნებას მამაც კარგად იცნობს და ავტორიც ცდილობს მკითხველი ჩასწვდეს მის შინაგან სისუსტეებს. გარდა იმისა, რომ იგი უფრო ღმობიერი და გულჩვილია, ვიდრე ოსტაპი, (მისი ძმა) ბრძოლაში ჩაბმის პირველივე დღეს საოცარ ნინდაუხედავობას ავლენს. იგი გაიტაცა ბრძოლამ, მაინც იყივლა კაზაკის სისხლმა, მაგრამ არსებითად არ აქვს მნიშვნელობა ვის ებრძვის, ან რატომ. თავიდანვე, რალაც საბედისწეროდ მიიწევს ყოველგვარი საშიშროებისაკენ, ცდილობს თავის გამოჩენას. ანდრის, თითქოს საოცრად ხიბლავს, თავად ბრძოლის ხელოვნება და საკუთარი თავი, ბრძოლის ველზე. ანდრი, უფრო თავის გამოჩენისათვის იბრძვის. იმასაც კარგად ვხედავთ, როგორ ამაცობს ტარასი საკუთარი ვაჟებით. თვალნათლივ ჩანს, რა გაგიჟებით უყვარს ორივე. ყველაფერს გაიღებს, რომ ოსტაპის გვერდით იყოს, შვილის უკანასკნელი წამები მასთან გაატაროს. ერთი, რაშიც მეტად ჰგვანან ერთმანეთს ტარას ბუღბა და ხევისბერი გოჩა ისაა, რომ მათ ბევრი შვილის მამობა უწევთ. შვილის საშინელი ტანჯვის ცქერის შემდეგ, ბუღბა გადარჩა. გადარჩა ფიზიკურად,

ალექსანდრე ყაზბეგი

მენტალურად. რატომ? რამ გადაარჩინა? ალბათ სწორედ იმ თანამებრძოლების მიმართ პასუხისმგებლობის გრძნობამ, სწორედ იმ პასუხისმგებლობის გრძნობამ, რამაც ანდრის მოკვლა გადაანწყვეტინა. მეორე, რამაც მისცა სასიცოცხლო ენერჯია, შურისძიების მოტივი იყო. ავტორი კი საზგასმით აღნიშნავს, როგორ ხოცავს ბულბა მშვენიერ ქალებს. ამით შვილის შემაცდენელ შავთვალა და თეთრ მშვენიერ ქალებზე იყრის ჯავრს. მაგრამ, გულისნადების თითქოს თავადვე რცხვენიაო, სულ სხვას ამბობს ხმამაღლა. მისთვის უფრო მარტივია მტერს მოსთხოვო პასუხი, ვიდრე ღალატში მხილებულ საკუთარ შვილს. ამ მსჯელობიდან გამომდინარე, იბადება ახალი კითხვა, თუკი ხევისბერი გოჩასაგან განსხვავებით, ტარასი შვილს დამნაშავედ და მოღალატედ კი არა, შეცდენილად თვლის, თუკი დანაშაულს ქალს გადააბრალებს, მას რატომღა კლავს საბოლოოდ მას? როგორც ჩანს, მაშინ როდესაც, უკვე საკუთარი თვალთ ხედავს მტრის ჯარში მყოფ შვილს, უკვე მამის თვალწინ, რელაური დამნაშავე წარმოადგება. ეს ერთი შეხედვით უგრძნობი კაზაკი, რომელიც ასე კარგად მალავს სიყვარულის უნარს, უფრო მეტად გულჩვილი მამა აღმოჩნდა, ვიდრე ხევისბერი გოჩა. იგი ბოლო წამამდე ცდილობს შვილს გამართლება მოუძებნოს. აძლევს მას თავის გამართლების შანსს, თუმც უშედეგოდ. ტარასის სიტყვებში, თითქოს მუდარაც კი იკითხება, რომ შვილმა რამე თქვას, მაგრამ უშედეგოდ.

ჩვენთვის განსაკუთრებით საინტერესოა ონისესა და ანდრის პერსონაჟებიც. ისინი ერთი

ნიკოლაი გოგოლი

შეხედვით მსგავსი პრობლემატიკის წინაშე დგანან. დავიწყოთ ონისეს პიროვნებით. ვინაა იგი? მთელი ხევის სულიერი მამისა და ფიზიკური წინამძღოლის შვილია. განსხვავებით ანდრისაგან, იგი ამ პასუხისმგებლობას აცნობიერებს. მხოლოდ იმ პირველ და უკანასკნელ წამს აპყვება გრძნობას და ეს გახდება საკმარისი, ოთხი ადამიანის დასაღუპად. რა ხდება მაშინ, როდესაც ონისე აცნობიერებს, რომ გულში დასაღუპავად განწირული სიყვარული ჩაესახა? იგი დასაწყისშივე ცდილობს ებრძოლოს თავის ეგოიზმს. სიმართლე რომ ვთქვათ, თავიდანვე იცის, რომ არასწორ გზას ადგას. იგი მთელი ძალით ცდილობს იბრძოლოს. რისთვის? ვისთვის? ან ვის გამო? პირველ რიგში, სწორედ იმიტომ, რომ მამა არ შეარცხვინოს. ამას გარდა, იგი საკუთარი მორალის ერთგულიცაა. შეგვიძლია ვთქვათ, რომ მორალი სამგვარია, ერთი პირადი, მეორე საზოგადო, ხოლო მესამე უზენაესი ღმერთის. ამ შემთხვევაში კი, ონისეს გრძნობა არცერთის ფარგლებში არ ჯდება. იგი არ აძლევს უფლებას საკუთარ თავს, რომ დატკბეს სიყვარულით, სხვისი ცოლისა და მერე ვისი? საკუთარი მეგობრის. აი სწორედ აქაა პირველი განსხვავება ონისესა და ანდრის შორის. ნიკოლაი გოგოლი არსად აღგვიწერს ანდრის შინაგან ბრძოლას. მაშინაც კი, როდესაც თავისიანების წინააღმდეგ იწყებს ბრძოლასა და ხმალს საკუთარი ხალხის წინააღმდეგ შემართავს, ერთადერთი რაზეც ფიქრობს, ის მშვენიერი ქალია. მისი დაცვა, მისთვის ბრძოლა და თავისმოწონება. მას, ონისესაგან განსხვავებით, არ აქვს ომში თავგანწირვის საბაზად პატრიოტიზმი. თავიდანვე მიდ-

ის, სხვისათვის თავის მოსაწონებლად. საერთოდ მისი შინაგანი მდგომარეობა, მისი მორალიცა და პიროვნებაც, გარე ფაქტორებზეა დამოკიდებული. ჯერ მამისათვის იმედის გამართლებას ცდილობს, ამისათვის იბრძვის. შემდეგ კი მამის კულტს, ქალის სახე ანაცვლებს და ახლა მისთვის თავის მოსაწონებლად იწყებს ცხოვრებას. ონისეს შემთხვევაში, ასე ღრმად არაა გამჯდარი მამის კულტი. უფრო ზუსტად კი, ამ დიდი მამის პიროვნებას, შვილის პიროვნება კი არ დაუწრდილავს, შვილში სწორად მოაზროვნე და ნამუსიანი კაცი გაუზრდია. ანდრი კი სახელს ამოფარებული კაცი დადგა. მამისათვის ცხოვრობს, მის მორალს ემორჩილება. გავისხენოთ რა ამაყად ზის ცხენზე, მშვენიერ სამარ ტანისამოსში გამონყობილი, რა ამაყად გამოდის ქალაქიდან საკუთარი ხალხის, მამისა და ძმის წინააღმდეგ. რატომ? განა არ იცის რომ ეს ღალატია? მისი თვითშეფასებაც, გარე ფაქტორებზეა დამოკიდებული და ამჯერად კი ქალზე. ქალს კი, სწორედ ასეთი ანდრი მოსწონს, სწორედ ეს უნდა მისგან, სწორედ ასეთ ერთგულებას ითხოვს. მაშ ასე, რას ხედავს ანდრი მთელი თავისი ცხოვრების მანძილზე? დედას, რომელიც საკუთარ სურვილებს ღრმად მალავს საკუთარ თავში, მამას, რომელიც არასოდეს სცემს პატივს მის პიროვნებას, მხოლოდ მაშინ, როდესაც იგი ზუსტად ისე იქცევა, როგორც ტარასს სურს. ამან კი გამოუმუშავა აზრი, რომ ადამიანებს მხოლოდ მაშინ ეყვარებათ, თუკი იგი ზუსტად ისე მოიქცევა, როგორც მათ სურთ. ამიტომ საკუთარ სურვილებს, დედასავით მალავს და სიყვარულშიც, ისევე განუზომელ მსხვერპლს გაიღებს, როგორსაც მანამდე მამისათვის – თავისუფლებას. ანდრი, რომელიც მამის წინაშე დგას, თავად კი არაა მოღალატე, უბრალოდ ქალის სურვილების ამსრულებელია. ამდენად, ჩვენი აზრით, ანდრი მხოლოდ იარაღია სხვის ხელში. შინაგანად სუსტი ბიჭი, რომელსაც ძალიან უნდა მამასავით ძლიერი კაცი გახედეს, მაგრამ არ იცის როგორ. წარმოვიდგინოთ, რა გრძნობები დაიბუდებდა მის პიროვნებაში, როდესაც, ერთი ბატონისაგან გათავისუფლებულმა, უცხო ქალაქში ამოყო თავი. რა განწყობაზე დადგებოდა მისნაირი კაცი, როდესაც ომის საშინელებას ნახავდა ქალაქში. აი აქ, სწორედ ამ ქალაქში იყო მისი გმირობისათვის ყველაზე ფართო არეალი. მართლაც, რა სჯობს გადაარჩინო დაჩაგრულნი, საცოდავი მშვიერი ქალაქი და გახდე მათი გმირი. სწორედ აი ამ გმირობის ტკბილმა ნექტარმა აცდუნა ანდრი და დამოუკიდებელი გადანყვეტილების მიღების ნაცვლად, ახალ ბატონს დაუმორჩილა. მაშინ, როცა კაზაკთა შორის, ერთი ჩვეულებრივი ბიჭი იყო, მაშინ როცა, მამა ამბობდა, კაზაკთა შორის, კარგი მეტრძოლია, მაგრამ არა პირველი. მამისა და ძმის ჩრდილქვეშაა. აქ კი, მას ეკუთვნის ბურთი და მოედანი. თავისუფალია ყველას ჩრდილებისა-

გან. მთელი ცხოვრება ამ ჩრდილში ნაცხოვრებს, პირველად ეძლევა დამოუკიდებელი ცხოვრების შანსი. თუმცა კი, იმდენადაა გადაჩვეული თავისუფლებას, დამოუკიდებელ აზროვნებას, რომ კვლავ ახალი ჩრდილების ქვეშ მოექცევა. სიყვარულის და ქალის. ქალაქში იგი, პირველი იყო, ქალაქის გადამრჩენელი, იმ მშვენიერი ასულის გმირი. მსგავსი რამ, უცხოა ონისესათვის. იგი არ იბრძვის სახელისათვის. სამშობლო მიწის დასაცავად იბრძვის. არც სახელის შერცხვენაა მისთვის მთავარი საშიშროება. უბრალოდ იცის, რომ არასწორია, ის სურვილი, რაც გულს უღრღნის. ონისე, მეტად თავისუფალი კაცია, მეტად მორალური და მეტად ძლიერიც. ვაჟი ბოლომდე აცნობიერებს საკუთარ დანაშაულს. თუმცა კი ეს გრძნობა, იმდენად ძვირია მისთვის, რომ მაინც ვერ უძლებს და ცდილობს იპოვოს ვინმე, ვინმე ვისაც გადააბრალებს ამ ტრაგედიას. ტრაგედიას, რომელსაც რეალურად მხოლოდ ერთი დამნაშავე ჰყავს და ესაა სიყვარული. დანაშაულის შეგრძნება ერთი ყველაზე ძლიერი რამაა, რაც ადამიანის ფსიქიკას ანადგურებს. მაშინ როდესაც, ადამიანი ვერ ახერხებს მოერიოს ამ გრძნობას, ვერ ახერხებს აპატიოს საკუთარ თავს, აქ იწყება ფსიქიკის ჯოჯოხეთი, რომელსაც ადამიანი სიგიჟემდეც კი მიჰყავს. სწორედ ამ მდგომარეობაშია ონისე. განსხვავებით ანდრისაგან, რომელსაც თითქოს არც კი შეუტოკდა სინდისი, ისევე მხოლოდ და მხოლოდ ახალ ქურუმზე, საკუთარ სიყვარულზე ფიქრობს და ამ სიყვარულითვე კვდება. ონისეს შემთხვევაში კი, დანაშაულის შეგრძნება იმდენად ძლიერია, რომ სიყვარულის ადგილსაც კი აღარ ტოვებს. ვის გადააბრალებდა ამ ყველაფერს, ვის? მართლაც, ძიძია ყველაზე კარგი არჩევანი იყო. დანაშაულისათვის, რომელსაც დამნაშავე ვერ უპოვნეს, ვის აგებინებდნენ პასუხს? ვის იმაზე უფრო შესაფერისს, ვიდრე ქალს.

ამრიგად, მიუხედავად ნაწარმოებთა მსგავსი პრობლემატიკისა, განსხვავება მათ შორის თვალსაჩინოა. ამ განსხვავების საფუძვლად კი, სწორედ პერსონაჟთა სხვადასხვაგვარი ფსიქოტიპი უნდა მივიჩნიოთ. როგორც ჩვენი მსჯელობიდან გამოიკვეთა, ალექსანდრე ყაზბეგის პერსონაჟები მალაღობის ზნეობის ადამიანები არიან. მწერალი ახერხებს და პერსონაჟებში აღვიძებს ურთიერთსაპირისპირო გრძნობებსა და თვისებებსაც კი. სწორედ ესაა მიზეზი, რომ ყაზბეგის პერსონაჟები იმდენად რეალურნი არიან, თითქოს შეგიძლია ხელითაც კი შეეხო. მათთვის არაფერი ადამიანური უცხო არაა, მაგრამ მაინც ინარჩუნებენ მორალსა და ღირსების შეგრძნებას, მაშინაც კი, როდესაც უპატიებელ დანაშაულს სჩადიან. ვფიქრობთ, სწორედ ამაშია მწერლის გენიალურობაც, რომ იგი თითოეული პერსონაჟის სულში იმზირება, მათ ქვეცნობიერსაც კი, მკითხველისათვის ნათლად აღსაქმელს ხდის.

არე ობის ზმნით გამოხატული მეტაფორული სახეა. „ლოპერას ჰბარდნიან კოლონი“... „კოლომ სულში დუჟი ჩალვარა“... და, იქვე – „ესევა მუმლის ურდო კოლო-მზეს“, – რიგი პოეტური სინტაგმებისა, მკბენარი მწერების მხატვრულ სახედ გარდაქმნის შესანიშნავი ხერხის მიგნებით...

ლევან გოთუას პოეზიაში არცთუ იშვიათად გაკრთება ალიტერაციის ნიმუშები, განწყობის მწვავე ემოციური გადმოცემის პოეტური ხერხი. როგორც წესი, ამ შემთხვევაშიც იგი არაა მოკლებული მხატვრულ-ესთეტიკურ ღირებულებას:

„მუმლი მზეს! მუმლი მზეს! მუმლი მზეს!
ესევა, ესევა, ესევა!
ნუ მიმზერ! ნუ მიმზერ! ნუ მიმზერ!
ესე ვარ, ესე ვარ, ესე ვარ...“
(„მუმლი მზეს“)

ალიტერაციის საყურადღებო ნიმუშია ლექსში „ისევ აუგი“:

„და ჩემ წინ ისევ გადასახლება
და ისევ... და ისევ... და ისევ...
გადამათრევენ ისევ სხვა ხელები
და გული წურბელებს დაისევს.“

ავტორი, ხშირ შემთხვევაში, ლექსებში მიმართავს გარკვეულ პიროვნებას, საზოგადოების ჯგუფს, იშვიათად, – საკუთარ ორეულს. ეს მიმართებები გამსჭვალულია თანაგრძნობით, მონატრების წყურვილით, ზოგჯერ იმედისმომცემი ტონით, ზოგჯერ კი პესიმიზმითაა დამძიმებული. 1936 წელს, უკვე ბიისკის ბანაკიდან, მეგობრის, ოლია მესხისადმი მონერილ წერილში, მამის, პართენ გოთუას გარდაცვალებით გამოწვეული სევდა იკითხება: „დასტურ – ყოველი ვაება, სისტემაში გადასული, კარგავს თავის სიმძიმეს... უფრო სწორად – აჩლუნგებს გრძნობას. სიკვდილშიც – ყველაზე უფრო საშინელი სიჩუმე და დაჩლუნგება... გლოვაში კი – უცრემლობა... (გვ.161).

რა უნდა იყოს პოეტისათვის უფრო საშინელი, ვიდრე ემოციის გარეშე ყოფნა? როდესაც ადამიანის სული უგრძნობ სუბსტანციად აღიქმება და სხეულს ზედმეტ ტვირთად აწვება, ეს უკვე ცოცხლად სიკვდილია, რომელიც სპობს ყველა შერგძნე-

**ნანა
ჩრეულიშვილი**

ბას. ასეთი მგლოვიარე განწყობა სუფევს ლევან გოთუას თითქმის ყველა ლექსში.

უცრემლობასა და სიჩუმეს უჩივის მწერალი ლექსში „წერილი ქართველ დედას“. ეპიგრაფად ამ ლექსს გალაკტიონ ტაბიძის სიტყვები უძღვის: „ის უცხო მხარეს გარდაიცვალა და გახელილი დარჩა თვალები“. ჩანს, გალაკტიონის ამ ლექსის ლირიკულ გმირთან სულიერმა სიახლოვემ შობა შემდეგი სტრიქონები:

„მინდა მოგწერო: მგლოვიარე გულის ძაძები მოგწერო მინდა!

და ვერ ვპოვე ხმა ანაცარი,
მინდა ვიტყვო: და ეს ცრემლი ვერ გამოვძებნე,
ვიტყვო მინდა და უბრალოდ გითხრა რაც არის...“

ამ ჩრდილოეთში, ამ ველებში ჰპოვა სავანე —
სიკვდილში ყველა ობოლია,
მაგრამ სიკვდილი უსამშობლო
უფრო მწარეა, უფრო ბრალი, უფრო სანანი.“

ლევან გოთუას აზრით, თავისუფლება ორმაგად საჭიროა შემოქმედისათვის. ვინც მხატვრულ სიტყვაში რაიმე სისტემას ეძებს, ის ვერასოდეს ქართულ ჭეშმარიტ მწერლობას ვერ მიაღწევს. მწერლობის განვითარება ბრძანებითა და ლოზუნგებით სავალალო და მომაკვდინებელია. მწერალს თავისი მეობა, სახე და ხასიათი უნდა გააჩნდეს, გარდა ბუნებით მინიჭებული ნიჭისა (თავგადასავალი ლევან გოთუასი, გვ. 379), წერდა იგი ოჯახის წევრებს ჩრდილოეთის ცივი ქალაქიდან, სადაც ის თავისუფლებისადმი მისწრაფების გამო ისჯებოდა. ეს სასჯელი მას ყოველ წუთს ახსოვდა და ამიტომაც შენიშნავდა მწარედ: „უამმა კალამი დამიტუსალა“-ო. მისი ლექსი „ურვათა ურვა“ ყველაზე მკაფიოდ გამოხატავს ამ კაემანს:

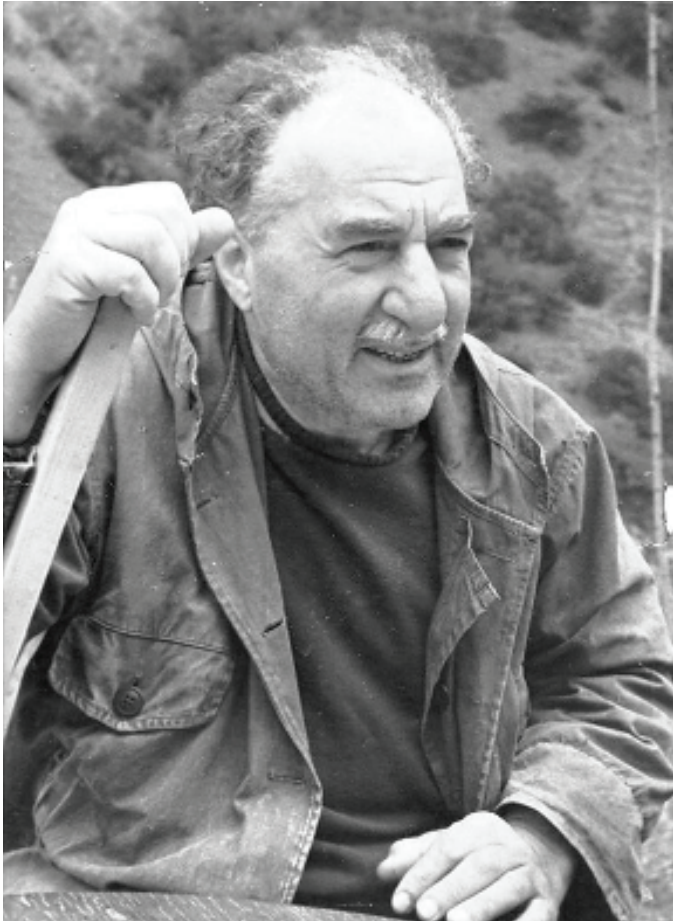
მომეცი ქუდი – დავიფარო თავი შიშველი.

მკერდზე წურბელა დამეკიდა, როგორც აბედი,

ჩემი იმედი ნუ გექნებათ – ველარ მიშველით!...

რაღაცა დამყვა უჩვეულო და უცაბედიც.

ლევან გოთუა

საგულისხმოა მწერლის განცდები ლექსის სათაურის შერჩევასა. ზოგჯერ დაეჭვებაც ჩანს სათაურის მიგნება-ვერმიგნების რთულ პროცესში. „თავს ვერ მიაგნო ამ სათაურმა და უნახივით სული დალია,“ – წერს პოეტი ერთ-ერთ უსათაურო ლექსში. ხოლო ლექსი „შუქი სარდაფში“ იწყება მსგავს ბგერათა მუსიკალური გამეორებით: „შენ აიშენე ჩემ თაურში უსათაურო...“

1946 წელი ლევან გოთუას ცხოვრებაში კვლავ ციხისაკენ მიბრუნების პერიოდად აღინიშნა. იმუამად, ბაქოს საპატიმროსაკენ გაუყენეს მწერალი, როგორც ქართველი ხალხის მოლალატე და მავნე შეთქმულების აქტიური წევრი. მატარებლის გასვლის შემდეგ ბადრაგს ოჯახის წევრებისათვის გადაუცია წერილი და ლექსი შთამბეჭდავი სახელით – „ლურსმული“. ორივე მათგანი განშორების მწარე განცდითაა აღბეჭდილი. განცდა კი არა მარტო თავისუფლების დაკარგვითაა გამოწვეული, არამედ სინან-

ულით ჯერ დაუნერელი წიგნების გამო. „ვნანობ, რამდენი წიგნი დამრჩა დასანერი, რამდენი მიზანი და საშვილიშვილო საქმე შეუსრულებელი...“ – ვკითხულობთ წერილში. ლექსი მძაფრი ლირიული სენტიმენტალიზმითაა გამორჩეული:

ლევან გოთუას ლირიკაში, თუმცა ღრმასევდიანი, მაგრამ, საოცრად იმედიანი სტრიქონებიც ვიპოვეთ. სამომავლო იმედი მის შემოქმედებით დანატოვარს ეხება. მწერალს სწამს, რომ მოვა მისი დროც, რომ მკითხველი გაიგებს მის „ობოლ სიმღერას“ და დაენაფება, როგორც წყაროს ქვმარიტი ცხოვრებისას. ეს კი უკვე ახალი სიცოცხლის დადგომას ნიშნავს მისთვის:

რა თქმა უნდა, ძმობილო, – აღარავინ მოგელის...

რომც გელოდნენ, იქნება, აღარც ჩამოიარო,

და გადახვალ ამაყად, როგორც სარგის თმოგველი,

როგორც ბედის კვილი, როგორც ჩუმი იარა...

დრო მოვა და დაფნებით ჩამოივლი კარდაკარ

და წარსულო სიცოცხლევ, ხელახლად დაიწყები!

ეს იმედი, თუმცა გვიან, მაგრამ მაინც გაუმართლდა მწერალს. თანამედროვე ქართული ლიტერატურის ისტორიაში ლევან გოთუას მხატვრულმა მემკვიდრეობამ თავისი ღირსეული ადგილი დაიკავა. როგორც ვნახეთ, პროზის დიდოსტატს, არანაკლებ საყურადღებო პოეტური ცდებიც ჰქონია. აქ განხილული პოეტური ნიმუშები მხოლოდ ერთი ნაწილია მისი პოეტური შთაგონებისა – სევდიანი, ავტორის ცხოვრების მსგავსად და იმედიანი სამომავლო არსებობისათვის. მომავალი თაობა უფრო ღრმად ჩაწვდება ამ შემოქმედების საიდუმლოს და მაშინ აღსრულდება ლევან გოთუას, როგორც მწერლისა და მოქალაქის სიტყვები: „ეს ფრაგმენტები მაინც დარჩეს, როგორც ჩემი „თეთრი ლამეებისა“, თუ „შავი დღეების“ თანაზიარი.“

